

Loviisan kaupunki

Tilinpäätös ja toimintakertomus 2018

Sisällysluettelo

TILINPÄÄTÖS JA TOIMINTAKERTOMUS	4
Kaupunginjohtajan katsaus	5
Loviisan kaupungin organisaatio	7
Kaupunginvaltuusto	8
Vaalit	11
Tarkastuslautakunta	12
Kaupunginhallitus	14
Henkilöstö	17
YLEINEN JA OMAN ALUEEN TALOUDELLINEN KEHITYS	18
TOIMINTAKERTOMUSRAPORTOINTI	23
TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS	26
KONSERNITILINPÄÄTÖS	33
Kaupunkikonsernin toiminta ja talous	34
TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	39
YLEINEN HALLINTO JA KONSERNIHALLINTO	40
Hallintopalvelut	46
Kehittämispalvelut	51
Talouspalvelut	54
PERUSTURVAKESKUS	56
Hallinto ja terveyden edistäminen	61
Lasten ja nuorten palvelut	64
Työikäisten palvelut	68
Senioripalvelut	72
Alueelliset palvelut	78
SIVISTYSKESKUS	80
Hallinto ja kehittäminen	86
Varhaiskasvatus	90
Koulutus	94
Lukiokoulutus ja ammatillinen koulutus	98
Vapaa sivistystyö	100
Vapaa-aikatoimi	102
Kirjasto- ja kulttuuritoimi	107
TEKNINEN KESKUS	112
Hallinto-, talous- ja toimistopalvelut	115
Rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu	116
Kaupunkisuunnittelu	119
Rakentamis- ja ylläpito-osasto	125
MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIoidEN TOTEUTUMINEN	128
TULOSLASKELMAN TOTEUTUMINEN	131
INVESTOINTIOSAN TOTEUTUMINEN	133
RAHOITUSOSAN TOTEUTUMINEN	136
YHTEENVETO VALTUUSTON HYVÄKSYMIEH SITOVIEN MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIoidEN TOTEUTUMISESTA	137
TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	138
LIITETIEDOT	147
LOVIISAN VESILIIKELAITOS	162
Hallinto	165
Vesi	166
Jätevesi	167
Investointien toteutuminen	168
Sisäinen valvonta	169
Hulevesi	170

Loviisan kaupunki
**TILINPÄÄTÖS JA TOIMINTA-
KERTOMUS**
2018

Kaupunginjohtajan katsaus

Vuoden 2018 haasteet ja muuttuneet olosuhteet

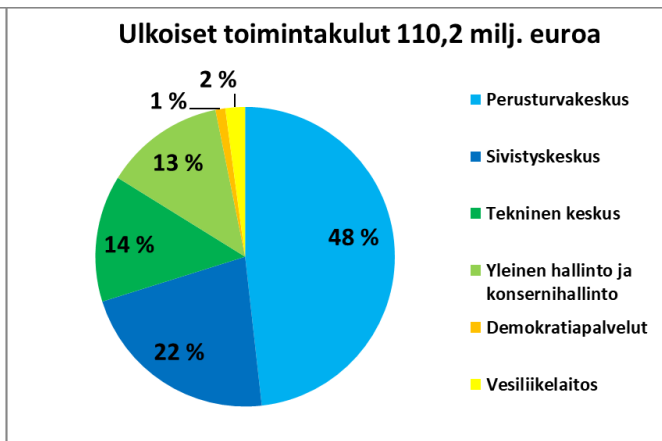
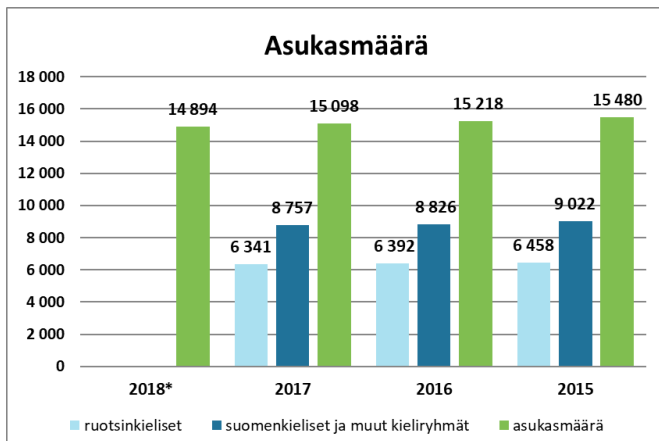
Valitettavasti vuoden 2018 tulos alitti reilusti talousarvion ja odotuksemme. Vuosi 2018 oli runsastapahtumainen vuosi, jota leimasivat eräät ikävät yllätykset, lähinnä Harjunteen koulun uuden puolen ongelmat sekä valtion vuoden 2017 verotulojen laskuvirhe. Vuoden 2017 hyvä tulos oli siis ”liian hyvä ollakseen totta”, ja vuoden 2017 ylijäämästä perittiin takaisinmaksuna yli 1 miljoona euroa vuonna 2018.

Tärkeämpää kuin vuoden 2018 tapahtumat ja tarkka tulos on kuitenkin, miltä kehityssuunta näyttää ja mitä odotamme tulevilta vuosilta. Positiivista on, että vuoden 2018 kunnallisverokertymä kasvoi huomattavasti, vaikka se ei takaisinmaksun takia näykään maksetuissa kunnallisverotuloissa. Kasvu johtuu matalammasta työttömyydestä ja kohonneista palkoista. Määrä on kuitenkin riippuvainen väestönmäärän kehityksestä. Tässä haluan toistaa sen, mitä olen useita kertoja sanonut, nimittäin vakaa tai kasvava väestö on yksinomaan tasapainoisen kuntatalouden tärkein vaatimus. Yhteisöverotulojen merkittävä lasku on sen sijaan isompi ongelma, joka ei tule muuttumaan lyhyellä aikavälillä. Niinpä meidän täytyy tältä osin kehittää kaupungin toimintaa.

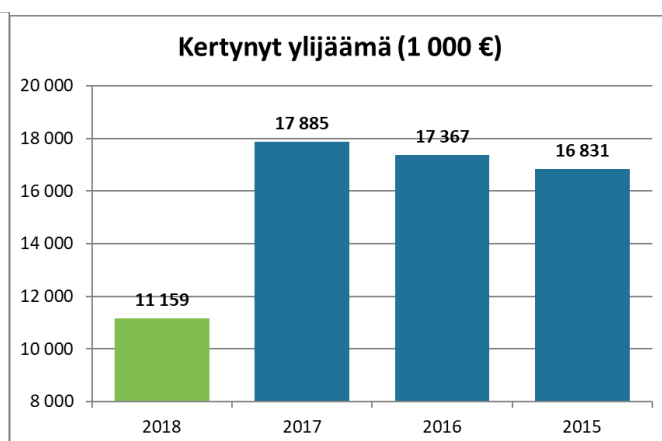
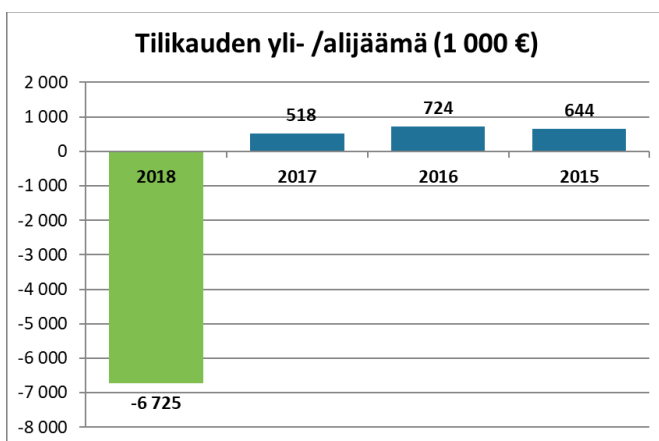
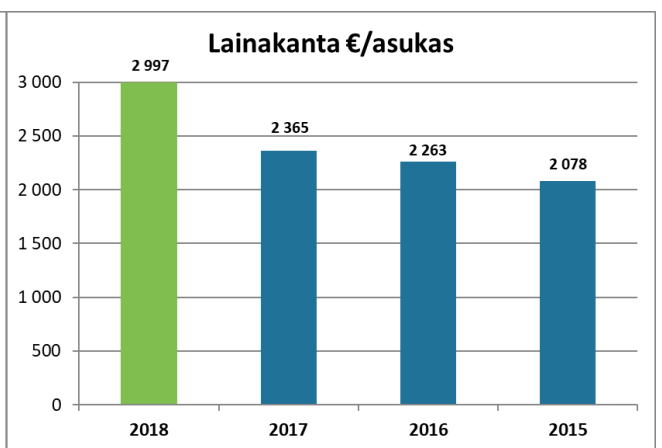
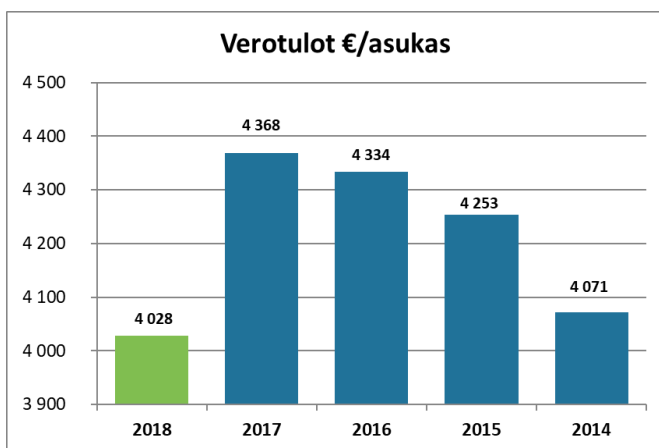
On tärkeää panna merkille, että vuoden 2018 suuri alijäämä ei ole ylittyneiden kustannusten vaan alituneiden tulojen syy. Vuoden tulos on monien erilaisten yllätysten epäonninen summa, ja ne olivat osittain kertailmiöitä ja osittain niiden täytyy johtaa ja ne tulevatkin johtamaan muutoksiin. Haluan kiittää koko henkilöstöä siitä kovasta työstä, jota he ovat tehneet tietyissä vaikeissa olosuhteissa ja jotta henkilöstökulut eivät ylittäneet talousarviota.

Ensimmäistä kokonaista vuottani kaupunginjohtajana ei voida pitää talouden näkökulmasta menestyksekkäänä. Mutta motivaationi on korkeampi kuin koskaan, ja suhtaudun hyvin positiivisesti vuoden 2018 tekoihin ja tapahtumiin. Vaikka olemme tänä vuonna huomattavasti kuluttaneet 2010-luvun kertynyttä ylijäämää, suhtaudun suurella luottamuksella vuoteen 2019 ja Loviisan lähivuosien kehitykseen ja tulevaisuuteen.

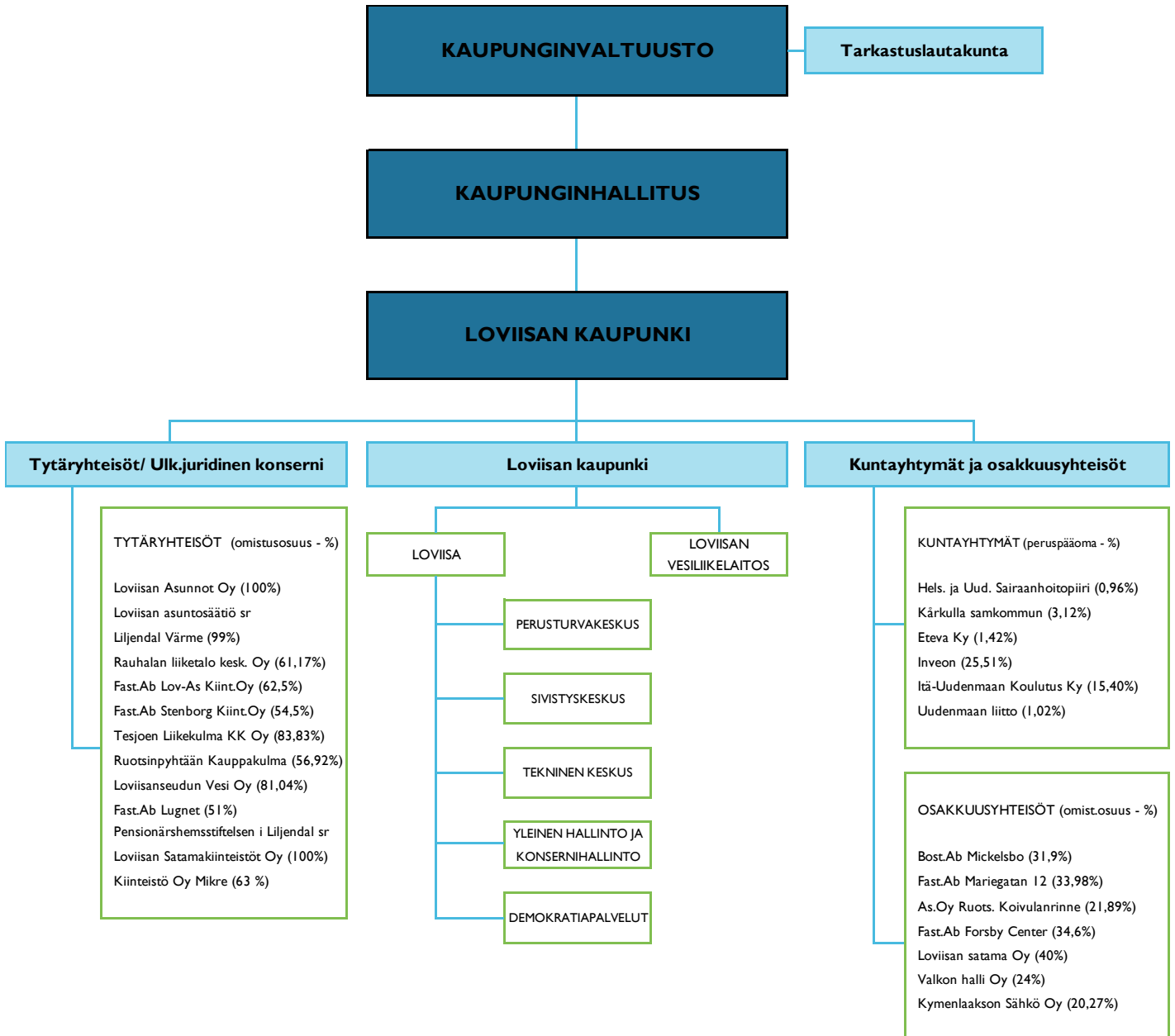
Jan D. Oker-Blom
kaupunginjohtaja

*väestön kieliryhmän mukainen tilasto julkaistaan vasta 29.3.2019

Loviisan kaupungin organisaatio

Kaupunginvaltuusto

Kaupunginvaltuuston työskentely

Vuonna 2018 Loviisan kaupunginvaltuusto kokoontui yhteensä 11 kertaa. Tämän lisäksi valtuustolle on järjestetty useita iltakouluja. Valtuuston esityslistalla oli viime vuonna monta merkittävä asiaa. Esimerkkeinä voidaan mainita kaupungin organisaatiouudistus ja Harjurinteen koulun vanhan osan korjaushanke. Viime vuonna saatiin myös päätökseen yli kymmenen vuotta julkisessa keskustelussa ollut kysymys toisen asteen ammatillisen koulutuksen järjestämisestä Itä-Uudellamaalla. Tähän asiakokonaisuuteen liittyviä asioita käsiteltiin useassa valtuuston kokouksessa.

Erittäin merkittävä oli myös kaupunginvaltuuston päätös hakea asuntomessuja Loviisalle. Tämä päätös toi tulosta. Loviisa saa järjestää asuntomessut vuonna 2023.

Täysin uutena työskentelytapana valtuusto otti ensimmäistä kertaa käyttöön talousarvion lähetekeskustelun. Lähetekeskustelussa kaupunginvaltuusto keskustelee talousarvion suuremmista linjauksista ja periaatteellisista kysymyksistä. Näin valtuustolla on jo varhaisessa vaiheessa mahdollisuus vaikuttaa talousarviovalmistelun suuntaviivoihin. Oli ilahduttavaa, että valtuutetut käyttivät lähetekeskustelussa runsaasti puheenvuoroja. Myös muuten valtuuston talousarviotyöskentelyä on pyritty kehittämään. Tätä on syytä edelleen jatkaa.

Valtuustotyöskentelyn osalta ilahduttavaa viime vuonna oli myös, että Loviisan kaupunginvaltuuston kaikki valtuustoryhmät solmivat valtuustososopimuksen. Valtuustososopimuksessa valtuustoryhmät sopivat toiminnallisista tavoitteista ja investointien priorisoimisesta. Tämä antaa hyvän pohjan ryhmien väliselle yhteistyölle.

Lopuksi haluan kiittää kaupungin viranhaltijoita ja työntekijöitä hyvästä yhteistyöstä ja arvokkaasta työpanoksesta. Loviisan tärkein voimavara on sen työntekijät.

Otto Andersson
Kaupunginvaltuuston puheenjohtaja

Kaupunginvaltuusto

Loviisan kaupunginvaltuustossa on 35 valtuutettua valtuustokaudella 2017-2021. Kaupunginvaltuusto kokoontui 11 kertaa vuonna 2018.

Päätöksiä tehtiin yhteensä 156 asiakohdassa.

Toimintaa varten käytettävissä olevat määrärahat (ulkoinen toimintakate on sitova kaupunginvaltuustoon nähden)

Kaupunginvaltuusto

	TALOUS- ARVIO 2018	TA- MUUTOKSET	TA 2018 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TILINPÄÄTÖS 2018	POIKKEAMA
Toimintatuotot					
<i>joista sisäiset</i>					
Toimintakulut	-96 239		-96 239	-83 562	12 678
<i>joista sisäiset</i>				-1 230	-1 230
Toimintakate	-96 239		-96 239	-83 562	12 678
<i>joista sisäiset</i>				-1 230	-1 230
Toimintakate ulkoinen	-96 239		-96 239	-82 332	-13 908
Poistot ja arvonalentumiset					
Kustannuslaskennalliset erät	-80 546		-80 546	-51 964	28 582

LOVIISAN KAUPUNGINVALTUUSTO 2018

RKP

Andersson Otto, pj
 Heijnsbroek-Wirén, Mia
 Karlsson, Mikael
 Liljestrand, Tom
 Willner, Kristian
 Sjödahl, Ralf
 Stenvall, Patrik
 Björkman-Nysten, Nina
 Rosenberg, Thomas
 Uutinen, Lotte-Marie
 Thesslund, Stefan
 Turku, Roger
 Aitokari, Mia
 Karlsson, Håkan
 Grundström, Maria
 Hinttaniemi, Johanna
 Skogster, Leif
 Bruce, Marina
 Sederholm, Eva

SDP

Isotalo, Arja,
 Lappalainen, Kalevi
 Tähtinen, Keijo, 2.vpj
 Lohenoja, Pertti
 Nevalainen, Sofia
 Kekkonen, Jari
 Hannus, Daniel
 Laiho, Pasi

KOK

Lepola, Janne 1.vpj
 Karvonen, Juha
 Kokko, Ismo

Sitoutumattomat

Väkevä, Antti
 Lång, Saara

Vihreät

Länsipuro, Janne
 Noroviita, Timo

Keskusta

Pekkola, Katja
 Hagfors, Kari

	OSALLISTUMINEN läsnä		OSALLISTUMINEN läsnä
Andersson Otto	11	Isotalo Arja	11
Heijnsbroek-Wirén Mia	10	Kekkonen Jari	7
Willner Stefan	10	Lappalainen Kalevi	9
Sjödahl Ralf	11	Nevalainen Sofia	9
Uutinen Lotte-Marie	11	Lohenoja Pertti	11
Karlsson Mikael	10	Tähtinen Keijo	10
Liljestrand Tom	9	Hannus Daniel	10
Thesslund Stefan	9	Laiho Pasi	3
Aitokari Mia	10	Lepola Janne	7
Stenvall Patrik	11	Karvonen Juha	10
Karlsson Håkan	9	Kokko Ismo	11
Grundström Maria	9	Väkevä Antti	7
Hinttaniemi Jonna	11	Lång Saara	6
Skogster Leif	11	Pekkola Katja	10
Björkman-Nystén Nina	10	Hagfors Kari	8
Turku Roger	11	Länsipuro Janne	5
Bruce Marina	11	Noroviita Timo	10
Sederholm Eva	9		

Vaalit

Vastuhenkilö: hallintojohtaja

Vuonna 2018 järjestettiin presidentinvaalit.

Toimintaa varten käytettävissä olevat määrärahat (ulkoinen toimintakate on sitova kaupunginvaltuustoon nähden)

Vaalit

	TALOUS- ARVIO 2018	TA- MUUTOKSET	TA 2018 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TILINPÄÄTÖS 2018	POIKKEAMA
Toimintatuotot	70 000		70 000	26 539	-43 461
<i>joista sisäiset</i>					
Toimintakulut	-114 079		-114 079	-38 929	75 150
<i>joista sisäiset</i>	-		-300		300
Toimintakate	-44 079		-44 079	-12 390	31 688
<i>joista sisäiset</i>	-300		-300		300
Toimintakate ulkoinen	-43 779		-43 779	-12 390	31 388
Poistot ja arvonalentumiset	70 000		70 000	26 539	-43 461
Kustannuslaskennalliset erät					

Tarkastuslautakunta

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen 2018

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan on arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet.

Tarkastuslautakunta perehtyi arviointisuunnitelman ja -ohjelman mukaisesti kaupungin hallintoon ja eri toimialojen toimintaan. Tarkastuslautakunta on seurannut ja arvioinut kaupunginvaltuuston asettamien tavoitteiden toteutumista, hallinnon toimivuutta ja kaupungin talouden kehitystä vastuualueiden raportoinnin ja johtavien viranhaltijoiden lautakunnalle antamien selvitysten pohjalta.

Tarkastuslautakunta on kokoontunut yhteensä kaksitoista (12) kertaa, josta seitsemän (7) kertaa keväällä ja viisi (5) kertaa syksyllä.

Kaupunginvaltuuston kaudelle 2017–2020 valitsemana tilintarkastusyhteisönä toimii KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy ja vastuullisena tilintarkastajana toimii JHT, HT, CIA Martin Slotte.

Lautakunnan avustamis- ja sihteeritehtävät ostettiin tilintarkastusyhteisöiltä. Lakisääteinen tilintarkastus on suoritettu tilintarkastusyhteisöjen toimesta, ennalta laaditun suunnitelman mukaisesti. Tarkastuslautakunnan laatima arviointikertomus ja tilintarkastajan laatima tilintarkastuskertomus vuodelta 2017 käsiteltiin kaupunginvaltuustossa 12.6.2018.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

Tarkastustoimi

	TALOUS- ARVIO 2018	TA- MUUTOKSET	TA 2018 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TILINPÄÄTÖS 2018	POIKKEAMA
Toimintatuotot					
<i>joista sisäiset</i>					
Toimintakulut	-44 819		-44 819	-28 793	-16 026
<i>joista sisäiset</i>					
Toimintakate	-44 819		-44 819	-28 793	-16 026
<i>joista sisäiset</i>					
Toimintakate ulkoinen	-44 819		-44 819	-28 793	-16 020
Poistot ja arvonalentumiset					
Kustannuslaskennalliset erät	-37 338		-37 338	-23 531	13 808

LOVIISAN TARKASTUSLAUTAKUNTA 2018

Varsinaiset jäsenet		Henkilökohtaiset varajäsenet	
Pertti Lohenoja, puheenjohtaja	SDP	Henry Laitinen	SDP
Mia Aitokari , varapuheenjohtaja	RKP	Mona Antas	RKP
Thérèse Meriheinä	RKP	Carita Ekström	RKP
Schauman Berndt-Gustaf	RKP	Ilkka Relander	RKP
Auli Lehto-Tähtinen	SDP	Sofia Nevalainen	SDP
Henry Friman	KOK	Rainer Santapukki	KOK
Immo Stenberg	PS	Henry Ruotsalainen	PS

Varsinaiset jäsenet	OSALLISTUMINEN Läsnä	Henkilökohtaiset varajäsenet	OSALLISTUMINEN Läsnä
Lohenoja Pertti, pj	12	Laitinen Henry	0
Aitokari Mia, vpj	11	Antas Mona	0
Meriheinä Thérèse	9	Ekström Carita	2
Schauman Berndt-Gustaf	10	Relander Ilkka	1
Lehto-Tähtinen Auli	10	Nevalainen Sofia	0
Friman Henry	11	Santapukki Rainer	0
Stenberg Immo	12	Henry Ruotsalainen	0

Kaupunginhallitus

Loviisan kaupungin vuosi 2018 oli mediassa mitattujen uutisten perusteella selkeästi positiivinen, jopa reilusti ylijäämäinen.

Kaupunginhallitus kantoi 2017 paljon huolta suurten kouluinvestointiemme valmistelusta, kilpailutuksista, projektien johtamisesta ja ennen kaikkea valvonnasta. Kannoimme huolta myös suuren kiinteistömässän hallinnasta ja kiinteistöjen ylläpidosta. Tästä kirjoitin vuoden 2017 tilinpäätöksessä. Nyt voimme valitettavasti todeta, ettemme huolehtineet suotta.

Koulukiinteistöjemme haasteet 2018 ovat olleet suurena rasitteena sekä käyttäjilleen, eli koululaisille ja heidän perheilleen, että sivistyspuolen henkilöstölle. Konkreettisesti haasteet ovat vaikuttaneet negatiivisesti sekä koululaisten että henkilöstön terveyteen ja työssä jaksamiseen.

Vuosi 2018 oli monella tapaa positiivinen. Saatoimme kesäkuussa pitkään vireillä olleen organisaatiomuutoksen päätökseen, ja syksyn aikana aloitimme rekrytoinnit ja muutoksen valmistelut. Organisaatiomuutos astui voimaan 1.1.2019.

Suurin kaupunkimme kehitykseen vaikuttava asia, jossa onnistuimme vuonna 2018, oli asuntomessuhakemuksen valmistelu ja päätöksemme hakeutua asuntomessupaikkakunnaksi. Loviisa on ylpeä mahdollisuudesta saada isännöidä Suomen asuntomessuja 2023. Suuri kiitos tästä onnistumisesta kuuluu kaupunkisuunnitteluyksikölle, kaupunginarkkitehdille ja kaupunginjohtajallemme, joka lähti määrätietoisesti tätä suurta hanketta tavoittelemaan ja johtamaan.

Suurin haasteemme on väestökehitys, joka johtaa laskevaan asukasmäärään siitä huolimatta, että olemme muuttovoittoinen kunta. Meidän on nyt kaikin tavoin pyrittävä sujuvaan ja mahdollistavaan kaavatyöhön, jotta saamme asukasmäärän vähenemisen pysähtymään.

Vaikka tilinpäätös 2018 on taloudellisesti heikoin nelivuotisen puheenjohtajuuteni aikana, se on mielestäni kuitenkin tuloksellisesti paras. Nyt on suuret ja aikaa vievät päätökset tehty ja suuntana on kehittyvä Loviisa.

Viime vuonna aloitetut suuret rakennushankkeet, Koskenkylän koulukeskus ja Lovisavikens skola, ovat hyvinvointia ja kehitystä edistäviä investointeja, jotka ovat vetovoimatekijöitä perheille.

Sivistyskeskus on myös rohkeasti lähtenyt hyödyntämään teknologian tarjoamia mahdollisuuksia oppimisympäristössä. Kunnioitettava ja mainitsemisen arvoinen on myös Kurkota tähtiin -hanke, joka on Opetushallituksen kärkihanke erityislahjakkaiden lasten ja nuorten tukemiseen.

Kylien kaupungissa Ruukki nousi maakunnan ja valtakunnan uutisiin, kun kylä nimettiin Uudenmaan maakunnan vuoden kyläksi. Osittain siitä syystä, mutta ennen kaikkea Ruukissa toimivien yrittäjien ja kolmannen sektorin toimijoiden vuoksi, Ruukki ylsi ennätysküllisiin kävijämääriin viime kesänä.

Loviisa, pieni kaupunki – kulttuurin suurkaupunki? ei ole vain nimi Almintalon näyttelyille, vaan ajatus todentuu kaikessa kulttuuri- ja vapaa-aikasektorin toiminnassa. Museoissa kävi vieraita enemmän kuin koskaan ja nuoret loviisalaiset eri yhdistyksien valmentamina pärjäsivät erinomaisesti niin kansallisilla kuin kansainvälisilläkin areenoilla.

Yhteisöllisyys on ihan parasta kaupungissamme ja siitä tahdon kiittää jokaista loviisalaista.

Tahdon kiittää kaupunginhallitusta menneestä vuodesta, vastuullisuudesta ja innokkuudesta rakentaa Loviisasta yhä parempi ja elinvoimaisempi pikkukaupunki. Kehittäminen vaatii myös rohkeutta uudistua ja investoida tulevaisuuteen.

Tahdon myös osoittaa kaupunginhallituksen puolesta kiitoksen kaikille valtuutetuille ja lautakunnissa toimiville sekä ennen kaikkea kaupungin henkilöstölle – ihan jokaiselle – vuodesta 2018.

Mia Heijnsbroek-Wirén
kaupunginhallituksen puheenjohtaja

Kaupunginhallitus

Loviisan kaupunginhallituksessa on yhdeksän jäsentä. Kokouksiin voivat osallistua myös kaupunginvaltuuston puheenjohtajiston jäsenet ja heillä on näissä läsnäolo- ja puheoikeus. Kaupunginhallitus kokoontui 29 kertaa vuonna 2018 ja teki päätökset yhteensä 366 asiakohdassa.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

Toimintaa varten käytettävissä olevat määrärahat (ulkoinen toimintakate on sitova kaupunginvaltuustoon nähden)

Kaupunginhallitus

	TALOUS- ARVIO 2018	TA- MUUTOKSET	TA 2018 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TILINPÄÄTÖS 2018	POIKKEAMA
Toimintatuotot	644 300	-551 000	93 300	8000	-85 300
<i>joista sisäiset</i>					
Toimintakulut	-1 113 916	-1 134	-1 115 050	-1 029 549	85 501
<i>joista sisäiset</i>	-2		-2 824	-7 704	-4 880
Toimintakate	-469 616	-552 134	-1 021 750	-1 021 549	201
<i>joista sisäiset</i>	-2 824		-2 824	-7 704	-4 880
Toimintakate ulkoinen	-466 792	-552 134	-1 018 926	-1 013 845	5 081
Poistot ja arvonalentumiset	-3 000		-3 000	-141	2859
Kustannuslaskennalliset erät	-256 717		-256 717	-160 721	95 996

LOVIISAN KAUPUNGINHALLITUS 2018

Puheenjohtajisto

Puheenjohtaja Mia Heijnsbroek-Wirén, RKP

I varapuheenjohtaja Arja Isotalo, SDP

II varapuheenjohtaja Juha Karvonen, KOK

Varsinaiset jäsenet

RKP

Mia Heijnsbroek-Wirén

Lotte-Marie Uutinen

Ralf Sjödahl

Mikael Karlsson

Tom Liljestrand

SDP

Arja Isotalo

Jari Kekkonen

KOK

Juha Karvonen

Sitoutumattomat

Saara Lång

Henkilökohtaiset varajäsenet

Maria Grundström

Marina Bruce

Jonna Hinttaniemi

Roger Turku

Stefan Thesslund

Satu Hämäläinen

Toni Paakkarinen

Jouni Malmivaara

Vesa Peltoluhta

Varsinaiset jäsenet	OSALLISTUMINEN Läsnä	Henkilökohtaiset varajäsenet	OSALLISTUMINEN Läsnä
Heijnsbroek-Wirén Mia	27	Grundström Maria	0
Uutinen Lotte-Marie	26	Bruce Marina	2
Sjödahl Ralf	28	Hinttaniemi Jonna	1
Karlsson Mikael	24	Turku Roger	5
Liljestrand Tom	25	Thesslund Stefan	3
Isotalo Arja	29	Hämäläinen Satu	0
Kekkonen Jari	21	Paakkarinen Toni	7
Karvonen Juha	23	Malmivaara Jouni	5
Lång Saara	4	Peltoluhta Vesa	16

Henkilöstö

	Vakituiset			Määräaikaiset			Yhteensä		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Hallintopalvelut	31	28	28	1	3	3	32	31	31
Talouspalvelut	74	69	79	3	26	9	77	95	88
Kehittämispalvelut	65	61	50	38	31	29	103	92	79
Perusturvakeskus	313	314	304	77	86	83	390	400	387
Sivistyskeskus	338	333	340	97	101	127	435	434	467
Tekninen keskus	69	66	69	3	7	7	72	73	76
Vesiliikelaitos	14	12	11	1	1	0	15	13	11
Yhteensä	904	883	881	220	255	258	1 124	1 138	1 139

Loviisan kaupungissa ja Loviisan vesiliikelaitoksessa oli vuoden 2018 lopussa voimassa yhteensä 1 139 päätoimista palvelussuhdetta. Näistä oli vakituisia 881 ja määräaikaisia 258. Sivutoimisia ja tilapäisiä palvelussuhteita oli lisäksi 102 henkilöllä. Kaupungin palveluksessa oli siten yhteensä 1 241 työntekijää.

Kokonaisina henkilötyövuosina ilmaistuna kaupungin ja vesiliikelaitoksen henkilöstöresurssin käyttö vastasi yhteensä 1 057 palkallista henkilötyövuotta. Luku oli hiukan suurempi kuin edellisvuonna.

Vuoden 2018 lopussa oppisopimussuhteisia työntekijöitä oli 8 ja tukityöllistettyjä 26. Osa-aikaeläkeläisiä ja osatyökyvyttömyyseläkeläisiä oli yhteensä 25. Omaishoitajia ja perhehoitajia, joiden palkkiot maksaa Loviisan kaupunki, oli vuoden 2018 lopussa yhteensä 138. Luottamuspalvelussuhteiden lukumäärä oli 215.

Palkkamenot sivukuluineen olivat kokonaisuudessaan 48 741 000 euroa. Palkkamenot ovat siten nousseet 344 000 eurolla vuodesta 2017. Palkkamenot nousivat mm. virka- ja työehtosopimusten mukaisten yleiskorotusten sekä vuodelle 2018 kirjatun kertaerän maksamisen johdosta. Kertamaksuinen tuloksellisuuserä maksettiin kertakorvauksena tammikuussa 2019. Kertaerän suuruus oli n. 350 000 euroa.

Henkilöstöstä naisten osuus (87,1 %) oli selvästi suurempi kuin miesten. Henkilöstön keski-ikä oli 44,2 vuotta. Miehet olivat keskimäärin (45,0 vuotta) hieman naisia (44,1 vuotta) vanhempia. Henkilöstön keski-ikä on jonkin verran alentunut verrattuna edellisiin vuosiin.

Sairauspoissaolojen määrä kasvoi vuonna 2018. Sairauspäivien määrä lisääntyi lähes 1 500 työpäivällä eli n. 9 % vuodesta 2017. Sairaudesta menetetttiin yhteensä 18 020 työpäivää ja suhteutettuna henkilöstömäärään 31.12. sairauspoissaolot olivat 15,8 työpäivää työntekijää kohden. Suurimmat lisäykset sairauspoissaoloissa tapahtuivat kehittämispalveluissa ja perusturvakeskuksessa. Muissa keskuksissa muutokset olivat vähäisempiä.

Poissaolojaksojen kokonaislukumäärä väheni edellisvuodesta. 6-10 päivän poissaolojen määrä kasvoi eniten. Myös yli 30 päivää kestäneiden poissaolojaksojen määrä kasvoi edellisvuodesta. Työtapatu- rmiin vuoksi menetettyjen työpäivien määrä on pysynyt verraten pienenä ja ne muodostavat n. 3 % koko sairauspoissaolosta.

Vuonna 2018 jäi 48 henkilöä eläkkeelle. Vanhuuseläkkeelle jääneiden keski-ikä oli 63,7 vuotta.

YLEINEN JA OMAN ALUEEN TALOUDELLINEN KEHITYS

Kuntatalous heikentyi merkittävästi

Kuntien tilinpäätösarvioiden mukaan 196 kuntaa eli noin kaksi kolmasosaa kunnista teki negatiivisen tuloksen vuonna 2018. Vuonna 2017 tulos oli negatiivinen ainoastaan 55 kunnassa. Niin sanottua syömävelkaa jouduttiin tilinpäätösennusteen mukaan ottamaan 38 kunnassa, kun vuonna 2017 vastaava tilanne oli vain neljässä kunnassa. Syömävelalla tarkoitetaan negatiivista vuosikatetta.

Kuntaliiton toimitusjohtajan mukaan tilinpäätösarviot kertovat, että sekä kuntien vertotulot että valtionosuudet ovat pienentyneet vuonna 2018. Kuntien ja kuntayhtymien menot taas ovat kasvaneet yli 3 prosenttia vuoden aikana. Menojen kasvu aiheutuu pitkälti materiaalien ja palvelujen ostoista. Uuden työehtosopimuksen palkankorotuksista huolimatta henkilöstökulut kasvoivat vain maltillisesti.

Kuntaliiton tiedotteessa todetaan, että isoin yksittäinen tekijä kuntatalouden heikentymisessä on kilpailukyky sopimuksen vaikutus, jolla on suurempi taloutta heikentävä vaikutus kuntakentällä kuin yrityksissä. Tavoiteltu kuntatalouden vahvistuminen ei ole hallituskaudella toteutunut.

Kuntien ja kuntayhtymien velka kasvoi vuonna 2018 miljardilla eurolla. Kuntien velkataakka kasvoi kolmella prosentilla, kun taas lukuisat sairaalahankkeet kasvattivat kuntayhtymien velkataakka 11 prosentilla. Kuntatalouden velka suhteessa bruttokansantuotteeseen pysyi kuitenkin ennallaan.

Kuntaliiton pääekonomisti huomauttaa kuntatalouden haasteista, ettei kuntien tulopohjassa ole näkynyt kokonaistalouden hyvää virettä tai työllisyyden parantumista. Positiivisesta yleiskehityksestä huolimatta kuntien verotulojen kehitys on ollut vaimeaa, ja vuoden 2018 lopulla tapahtui äkillinen muutos heikompaan. Taustalla oli pitkälti tuloverojen jakosuhteen tasaus.

Kuntatalouden verotulopohjaan on tehty viime vuosina merkittäviä heikennyksiä lisäämällä kunnallisverosta tehtäviä vähennyksiä. Tämän seurauksena moni palkansaaja ei tosiasiallisesti maksa kunnallisveron suuruista veroa.

Kuntien menot näyttävät tulevina vuosina kasvavan pääasiassa sosiaali- ja terveydenhuollon lisääntyneen palveluntarpeen johdosta ja kunta-alan henkilöstön ansiotason noususta johtuen. Myös investointitason odotetaan pysyvän korkealla, vaikka tason pitäisi olla vielä korkeampi korjausvelan kattamiseksi.

Epävarmuutta kuntatalouteen luo maakunta- ja sosiaaliuudistuksen mahdollinen toteutuminen. Päättöksiä ei edelleenkään ole, eikä tietoa mahdollisen toteutuksen yksityiskohdista ja taloudellisista vaikutuksista.

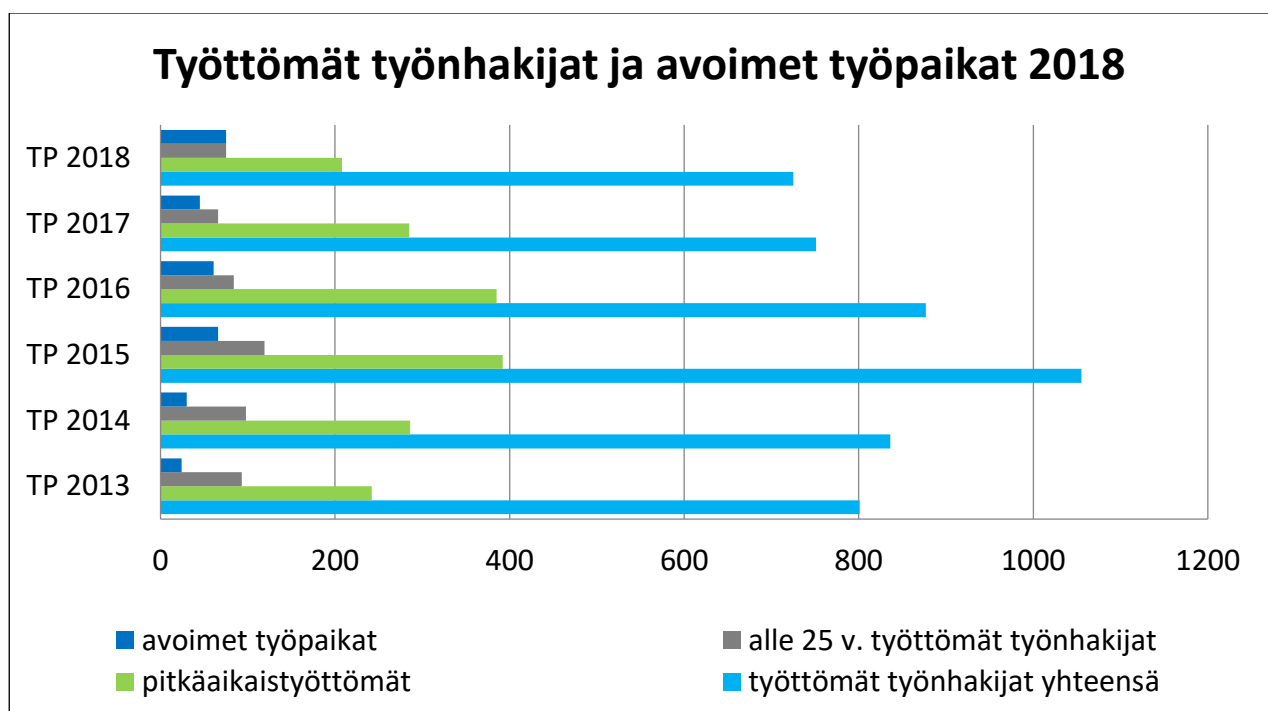
Oman alueen taloudellinen kehitys

Talouden yleinen positiivinen kehitys on näkynyt itäisellä Uudellamaalla vain osittain. Työllisyystilanteen kehitys on ollut positiivinen ja etenkin pitkäaikaistyöttömien määrä on Loviisassa laskenut merkittävästi sekä positiivisen taloustilanteen että määrätietoisuuden seurauksena. Veroprosentti säilytettiin vuoden 2018 tasolla talousarviovuonna 2019.

Loviisan kaupungin työttömyysaste oli 10,8 prosenttia tilinpäätöksessä 2017 ja se pieneni vuoden 2018 aikana 10,6 prosenttiin. Työttömien määrä väheni 26 henkilöllä ja heitä oli vuoden 2018 lopussa 725 henkilöä. Loviisassa oli vuoden 2018 lopussa avoimia työpaikkoja 75 kun vuonna 2017 vastaava luku oli 45.

Loviisan kaupungissa työttömyys on toiseksi korkein Uudellamaalla. Loviisan kaupungissa työttömyys on 1,56 prosenttiyksikköä korkeampi kuin Uudenmaan työttömyysaste. Vuoden 2017 lopussa ero oli 1,2 prosenttiyksikköä, joten vuoden 2018 aikana luku on heikentynyt 0,36 prosenttiyksikköä.

Loviisan kaupungissa työttömyydelle on ominaista yli 50-vuotiaiden osuus työttömistä. Yli 50-vuotiaiden osuus on 45,24 prosenttia, kun se 2017 oli 46,87 prosenttia. Pitkäaikaistyöttömien osuus on laskenut 28,69 prosenttiin, kun se vuonna 2017 oli 37,95 prosenttia. Pitkäaikaistyöttömien osuus Uudellamaalla on 30,99 prosenttia ja yli 50-vuotiaiden osuus 35,76 prosenttia.

Loviisan kaupungin tulos

Loviisan kaupungin ja Loviisan Vesiliikelaitoksen yhteenlaskettu tulos on 6,7 miljoona euroa alijäämäinen. Vesiliikelaitoksen vaikutus tulokseen on 108 000 euroa ylijäämäinen.

Alkuperäinen talousarvio oli 0,4 miljoona euroa alijäämäinen ja vuoden aikana ilmenneiden lisämäärärahatarpeiden jälkeen muutettu talousarvio oli 8,2 miljoona euroa alijäämäinen. Tulos ei toteutunut niin suurena alijäämänä, kuin mitä loppuvuodesta pelättiin.

Vuoden 2018 aikana kaupungin taloutta rasitti Harjurinteen koulun uudessa osassa ilmenneet sisäilmaongelmat, jonka seurauksena oppilaita siirrettiin väistötiloihin. Kaupunki hakee urakoitsijalta korvausta suurelle osalle kustannuksista. Suurin yksittäinen tekijä kaupungin tuloksessa on verotulojen merkittävä poikkeaminen alkuperäisestä talousarviosta. Yhteisöverotulot toteutuivat 3,2 miljoona euroa alkuperäistä talousarviota pienempinä ja kunnallisverotulot jäivät 2,0 miljoona euroa alkuperäisestä talousarviosta. Yhteisöverotuloihin vaikutti vuonna 2017 merkittävästi Fortumin erinomaiset tulokset vuosilta 2014 ja 2015 ja niiden positiivinen vaikutus Loviisan yhteisveron jako-osuuteen vuonna 2017. Loviisan yhteisöveron jako-osuus laski merkittävästi vuonna 2018.

Lisäksi vuonna 2016 tehty iso yrityskauppa vaikutti kertaluonteisesti positiivisesti koko maan yhteisöverotuloihin 2017. Myös kunnallisveron jako-osuus laski vuonna 2018 muun muassa asukasmäärän pienenemisen vuoksi. Koko kuntasektorin kunnallisverotuloa vuonna 2018 rasitti loppuvuodesta 2018 tehty huomattava jako-osuuden tasaus valtion ja kuntasektorin välillä, jossa kuntasektori palautti valtiolle yhteensä 175,3 miljoonaa euroa vuoden 2017 saaduista verotuloista. Loppuvuonna maksettiin myös ennätysuuret ennakonpalautukset ja vuodelle 2018 verotuloon tehty jako-osuuden tarkistus, jossa kuntasektorilta perittiin noin 169,0 miljoonaa euroa. Näiden seurauksena useiden kuntien verotilitys joulukuulta oli negatiivinen. Verotulo yhteensä toteutui 5,6 miljoonaa euroa alkuperäistä talousarviota pienempänä.

Verotulo asukasta kohden laski verrattuna viime vuoteen ja oli 4 028 euroa asukasta kohden. Vastaava luku oli vuonna 2017 4 368 euroa asukasta kohden. Kuntien tilinpäätösarvioiden 2018 mukaan verotulo asukasta kohden on keskimäärin 4 071 euroa Manner-Suomen kunnissa ja 3 623 euroa 10 000–20 000 asukkaalla kunnissa.

Kuntakentällä on vuonna 2018 koettu, miten vaikeaa verotulojen ennustaminen on. Tasaus vuoden 2017 verotuloihin poikkesi merkittävästi kaikista ennen sitä tehdyistä verotuloennusteista. Yhteisöveron osalta yhtiön yksittäinen vuosi vaikuttaa kyseisen vuoden ennakkomaksuihin ja verovuoden päätymisen jälkeen kahteen seuraavaan verovuosien jako-osuuksiin. Lisäksi yritysten mahdolliset verosuunnittelun toimenpiteet ovat harvoin tiedossa etukäteen.

Kunnallisveron ennustettavuutta hankaloittaa se, ettei ennakkomaksuissa eritellä ansiotuloa ja pääomatuloa. Ennakkomaksut tilitetään vuoden aikana jako-osuuden mukaan kunnille, mutta verotuksen valmistuttua ainoastaan ansiotulo jaetaan kunnille ja pääomatulo jää kokonaan valtion tuloksi. Mikäli pääomatuloja on alustavaa jako-osuutta enemmän, koituu tästä kunnilta palautus valtiolle. Lisäksi palansaajat ovat viime vuosina suosineet korkeamman veroprosentin maksamista palautuksen saamiseksi joulukuussa. Ennakonpalautusten suuruutta on ollut vaikeaa ennustaa.

Valtionosuudet toteutuivat 459 000 euroa alkuperäistä talousarviota suurempina. Valtionosuudet olivat kuitenkin 869 000 euroa pienemmät kuin vuonna 2017. Valtionosuudet olivat yhteensä 24,3 miljoonaa euroa vuonna 2018 (25,2 miljoonaa euroa vuonna 2017). Vuoden 2018 valtionosuuksiin sisältyi 42 427 euron suuruinen tasaus vuodelta 2017. Valtionosuuksia maksettiin 1 635 euroa asukasta kohden, kun vuonna 2017 valtionosuuksia saatiin 1 671 euroa asukasta kohden.

Vesiliikelaitoksen tulos oli positiivinen. Vesiliikelaitos pysyi hyvin talousarviossa ja pystyi hoitamaan sille kuuluvat tehtävät talousarvion mukaisesti. Myyntituotot ovat jääneet n. 2 % talousarviosta, mutta kuluja vähentämällä on päästy positiiviseen tulokseen. Vesihuoltomaksuihin ei ole tehty muutoksia vuoden aikana.

Alijäämän kattamisvelvollisuuden näkökulmasta tulos on toivottavalla tasolla, sillä vesiliikelaitoksella on taseessa jäljellä aikaisemmilta tilikausilta kertynyttä kattamisvelvollisuuden piiriin kuuluvaa alijäämää 361 000 euroa.

Tilinpäätöksessä 2018 lainat asukasta kohden mitattuna olivat 2 997 euroa ja lainamäärä kasvoi 632 eurolla jokaista loviisalaista kohden tilikauden 2018 aikana. Valtakunnallisesti arvioituna Loviisan kaupungin lainataso on edelleen keskimääräisten lukujen alapuolella.

Manner-Suomen kunnissa oli lainaa keskimäärin 3 052 euroa asukasta kohden ja asukasluvultaan samankokoisissa kunnissa keskimäärin 3 121 euroa asukasta kohden.

Oheiseen taulukkoon on laskettu tunnuslukuja Loviisan kaupungin tilinpäätöksestä 2018 ja vertailutietona on vuosien 2015–2017 tunnusluvut. Tunnuslukuja on verrattu myös asukasmäärältään samankokoisten kuntien sekä Manner-Suomen kuntien vastaaviin keskiarvolukuihin.

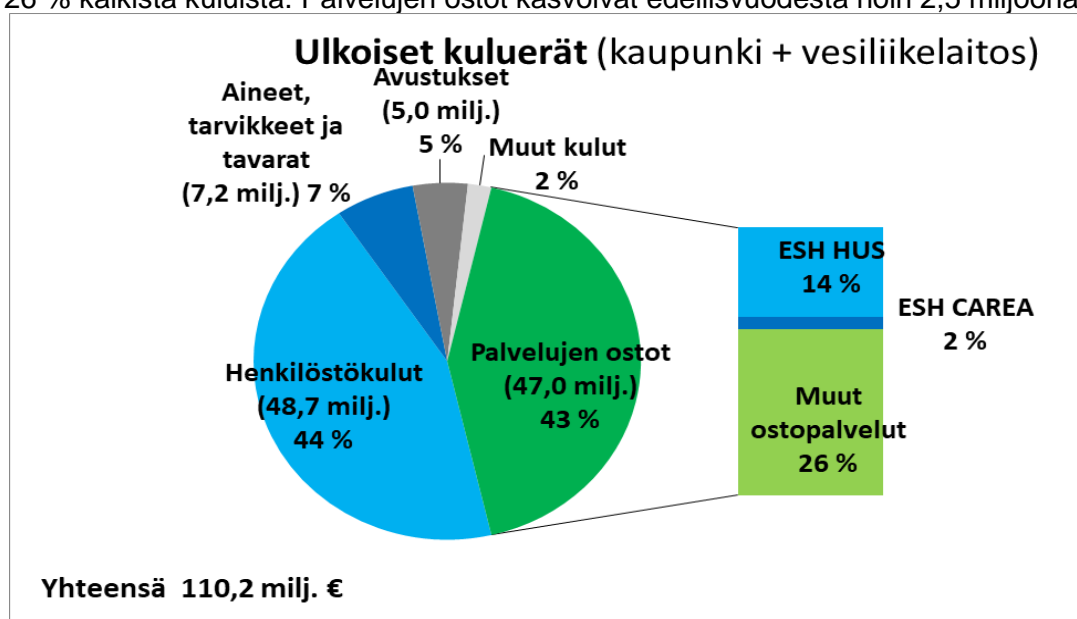
Kaupunki ja vesiliikelaitos, ulkoiset	TP 2018	TP 2017	TP 2016	TP 2015	KUNNAT, JOIDEN ASUKASLUKU 10 001 - 20 000	MANNER-SUOMEN KUNNAT KESKIMÄÄRIN
Asukasluku	14 894	15 098	15 218	15 480	10 001 - 20 000	5 458 325
Lainat, €/as	2 997	2 365	2 263	2 078	3 121	3 052
Vuosikate, % poistoista	36 %	180 %	140 %	115 %	75 %	99 %
Verotulot, €/as	4 028	4 368	4 334	4 253	3 623	4 071
Valtionosuudet, €/as	1 635	1 671	1 720	1 598	2 072	1 542
Toimintatuotot, €/as	1 502	2 559	1 501	1 435	-	-
Toimintakulut, €/as	7 401	7 094	7 146	7 070	-	-
Toimintakate*, €/as	-5 891	-5 591	-	-	-5 472	-5 302
Vuosikate, €/as	-120	548	503	302	-	-
Tilikauden tulos, €/as	-452	219	135	42	-	-
Rahavarat, €/as	355	473	484	500	566	885

* Vuodesta 2017 alkaen Suomen Kuntaliiton tilastossa on ilmoitettu toimintatuottojen ja -kulujen sijaan toimintakate

Henkilöstökulut ja erikoissairaanhoidon kulut – suurimmat kuluerät

Henkilöstökulut ovat merkittävin erä kulurakenteessa. Ne muodostavat 44 prosenttia kaikista kuluista. Henkilöstökulut kasvoivat edellisvuodesta noin 0,4 miljoonaa euroa, ollen noin 48,7 miljoonaa euroa vuonna 2018.

Henkilöstökulujen jälkeen suurimman yksittäisen kuluerän muodostaa erikoissairaanhoido, josta puolestaan muodostuu 16 prosenttia kaupungin kokonaiskuluista. Erikoissairaanhoidon kuluista 15,7 miljoonaa euroa kohdistuu Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuluihin ja 2,3 miljoonaa euroa Kymenlaakson sairaanhoitopiirin kuluihin. Muut ostopalvelut olivat noin 29,0 miljoonaa euron suuruiset, eli 26 % kaikista kuluista. Palvelujen ostot kasvoivat edellisvuodesta noin 2,5 miljoonaa euroa.

Investoinnit

Investointimenoihin oli alkuperäisessä talousarviossa 2018 varattu yhteensä 10,1 miljoonaa euroa, josta 8,2 miljoonaa euroa kaupungin investointeihin ja 1,8 miljoonaa euroa vesiliikelainosten investointeihin. Vuoden aikana esiintyi osittain sisäilmaongelmista johtuen lisämäärärahatarve, ja investointimenoihin myönnettiinkin vuoden aikana 4,8 miljoonaa euroa. Investointimenojen lisämäärärahaan sisältyi myös 1,66 miljoonan euron osakkeiden osto, joka toteutettiin vuonna 2017 tehdyn kaupan myyntituloilla.

Suurimmat investoinnit olivat vuoden 2018 aikana aloitetut kouluhankkeet. Koulujen uudisosat toteutetaan leasingrahoituksella ja peruskorjaukset omana investointina.

Toinen merkittävä hanke oli keittiöverkon saneeraaminen, joka aloitettiin vuonna 2017 ja saatiin vuoden 2018 aikana valmiiksi. Vuodelle 2018 hankkeelle oli varattu 600 000 euroa, ja hankkeen toteuma oli 528 000 euroa. Hankkeen kokonaiskustannukseksi muodostui 1,7 miljoonaa euroa.

Syksyllä ostettiin noin 1,66 miljoonalla eurolla Kymenlaakson Sähkö Oy:n osakkeita. Oston myötä kaupungin omistusoikeus nousi yli 20 prosenttiin, ja yhtiöstä tuli siten kaupungin osakkuusyhteisö.

Pernajan runkolinjan rakentamishanke jatkui. Hankkeelle on vuoden 2018 talousarviossa varattu 1,0 miljoonaa euroa. Vuoden 2018 aikana hankkeen toteuma oli kuitenkin 0,5 miljoonaa euroa. Yhteensä hankkeesta on vuosien 2015–2018 aikana toteutunut 4,6 miljoonaa euroa. Vesiliikelaite osti vuoden 2018 syksyllä omat toimitilat Chiewitzinkadulla. Kauppahinta oli 426 000 euroa, eikä siihen tarvittu lisämäärärahaa runkolinjahankkeen toteuduttua 467 000 euroa budjetoitua pienempänä.

TOIMINTAKERTOMUSRAPORTOINTI

Miten sisäinen valvonta ja riskienhallinta on järjestetty Loviisan kaupungissa?

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä huolehtii kaupunginhallitus. Lisäksi kaikki ne toimielimet ja viranhaltijat, joille on annettu toimivaltaa kaupungin varojen käytössä ja jotka toimivat viranomaisina, vastaavat sisäisen valvonnan toteuttamisesta.

Kaupungin keskuskeskukset ja vastuuyksiköt suorittivat vuonna 2016 toimintaympäristöanalyysin ja valmistelevat sen perusteella keskuskohtaisesti riskiprofiilin, eli luettelon keskuksen toimintaan liittyvistä merkittävimmistä riskeistä ja niiden hallinnan menettelyistä, kaupungin voimassa olevan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistuksen mukaisesti.

Analyysin ja riskiprofiilin tuloksena määriteltiin toimenpiteet, joilla varmennetaan strategisten, toiminnan ja talouden mahdollisuuksien hyödyntäminen ja riskienhallinta sekä vastuut. Toimenpiteiden avulla saadaan kohtuullinen varmuus ennen mainittujen tavoitteiden saavuttamisesta ja toiminnan tuloksellisuudesta. Keskuskohtaiset arviot ja suunnitellut toimenpiteet raportoidaan lautakunnille ja vesiliikelaitoksen johtokunnalle, jotka seuraavat myös niiden toimeenpanoa ja tuloksellisuutta. Merkittävimmistä keskustusten ja vastuualueiden mahdollisuuksista ja riskeistä sekä niille määritellyistä toimenpiteistä raportoidaan kaupunginhallitukselle.

Riskienhallintaa arvioidaan hyväksytyyn talousarvion näkökulmasta ja seuranta tehdään puolestaan osavuositiedon ja tilinpäätöksen valmistelun yhteydessä, jolloin kaupunginhallituksella on myös riittävät tiedot lausua toimintakertomuksessa Loviisan kaupungin ja kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä.

Miten sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä arvioidaan?

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä arvioitiin 7.2.2019 pidetyssä laajennetun johtoryhmän työpajassa. Keskuskohtainen riskienhallinnan arviointi tehtiin keskustusten omissa johtoryhmissä. Tehtävänä oli arvioida Loviisan kaupungin toimintaympäristöä ja siihen liittyviä muutoksia muun muassa seuraavista näkökulmista:

- Hallinto- ja johtamistapa (mukaan lukien korruption ja lahjonnan torjunta sekä väärinkäytösten ehkäisy)
- Tuloksellinen riskienhallinta
- Johdon ja esimiesten valvontatoimet
- Viestintä ja tiedonvälitys
- Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan seuranta

Erikseen sovittiin, että taloustoimisto suorittaa konsernin osalta erillisen tytäryhtiöiden riskikartoituksen käyttäen riskienhallinnan kyselylomaketta (liite).

Sisäinen valvonta eri toiminnoissa ja prosesseissa

Sisäinen valvonta on oleellinen osa kaupungissa tehtävää normaalia johtamistyötä ja siitä vastaavat ennen kaikkea esimiesasemassa olevat työntekijät. Hyvä hallinto on perusoikeus, johon sisältyy muun muassa käsittelyn julkisuus sekä asianosaisen oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta. Tehtyjen kanteluiden, oikaisuvaatimusten ja valitusten sekä niiden johdosta saatujen päätösten valossa voidaan todeta, että keskuksissa ja vesiliikelaitoksessa noudatetaan lakia, päätöksiä ja hyvää hallintotapaa. Yksittäisissä tapauksissa todetut menettelyvirheet on korjattu ja toimintatapoja muutettu vaatimusten mukaisesti.

Tilinpäätös 2018 esittää tuloksen joka on runsaasti alijäämäinen. Vaikka alijäämää ei olisi pystytty välttämään, niin talousseurantaa on tehostettava. Kuukausiraportoinnin on pystyttävä aiemmassa vaiheessa tuomaan esille ylitysuhkien varhaisia signaaleja. Suunnitelmallisuuteen ja ennaltaehkäisevään toimintaan panostetaan yhä enemmän ja prosessia on yleisen käsityksen mukaan pystytty parantamaan. Asioiden ennaltaehkäisy on kuitenkin pääsääntöisesti aina vaikuttavampaa ja kustannuksiltaan halvempaa, ja ennaltaehkäisevään toimintaan pyritäänkin jatkossa entistä systemaattisemmin.

Kaupunki painottaa yleisen johtamis- ja hallintokulttuurin luomista. Kun organisaatiossa vallitsee hyvästä hallintotavasta samanlainen käsitys, sisäinen valvonta myös vahvistuu. Tähän päästään lisäämällä teemakoulutuksia, ottamalla käyttöön ohjekirjoja ja ottamalla riskienhallinta osaksi arkea.

Henkilökunnan motivointi ja sitouttaminen ovat haasteita, joiden ratkaiseminen on pidettävä osana strategiaa. Lähiesimiesten roolia pitäisi vahvistaa ja osaamista lisätä. Ostopalvelujen ja oman toiminnan laatua pitäisi valvoa enemmän. Maineriskit ovat tulleet jäädäkseen.

Henkilöstön rekrytointi ja pätevien sijaisten löytäminen ovat myös riskejä. Myös sairaspöissaolojen kasvu aiheuttaa huolta. Uutta henkilökuntaa pitäisi perehdyttää paremmin. Sen lisäksi palveluverkon sopeuttaminen vaihteleviin asiakasmääriin nähdään vaikeana haasteena.

Esiin on tullut tarve sitouttaa henkilöstö yhteisiin tavoitteisiin. Vaarana on, että iso kuva hämärtyy kaikkien keskittyessä pienten asioiden ratkaisemiseen. Prosessien kuvaamista pitäisi lisätä samoin kuin esimiesrakenteita selkeyttää. Merkittävimpinä riskeinä nähdään edelleen sisäilmaongelmat, väestönkehitys ja elinvoima.

Osana konsernin valvontaa taloustoimisto haastatteli kaikkia tytäryhtiöitä. Vastaajina oli joko toiminnan johtaja ja/tai hallituksen puheenjohtaja. Suurin osa (11/13) tytäryhtiöiden toiminnasta voidaan luokitella kiinteistönhallinnaksi, poikkeuksena Loviisanseudun Vesi Oy ja Liljendal Värme Ab. Näistä yhdestätoista yhtiöstä vain kaksi ilmoitti merkittävästä korjausvelasta. Joten suurin osa vastaajista ilmoitti omien kiinteistöjen olevan melko hyvässä kunnossa. Enemmän hajontaa oli itse toiminnassa. Joillakin oli tilat ollut pitkään vuokrattuina samalle vuokralaiselle, joka saattoi olla toinen yritys tai yhdistys. Toisten yhtiöiden vuokraustoiminnassa oli taas suurempaa epävarmuutta. Ainakin kahden yhtiön kohdalla oli huolestumista väestönkehityksen suunnasta ja miten se vaikuttaa vuokralaisten saantiin. Sen sijaan veden ja energiantuotannon yhtiöissä ei ollut mainittavia riskejä näköpiirissä. Myös heidän strategiansa oli selkeitä. Muiden osalta liittyi strategista riskiä siltä osin, kun toiminnan päämäärältä puuttui selkeä yhtymäkohta kaupungin strategian kanssa.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan osa-alueiden kehittämisalueet?

1. Otetaan käyttöön uusi sisäisen valvonnan ohjeistus.
2. Uudet omistajaohjauksen periaatteet ja konserniohje otetaan käyttöön.
3. Jokainen keskus tuo nämä ohjeet omaan toimintaansa ja tuottaa vuosittain selonteon siitä, miten sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa on heillä sovellettu.

Selonteko sisäisen tarkastuksen järjestämisestä

Sisäisen tarkastuksen toimeksiannot ostetaan tarvittaessa ulkopuolisina asiantuntijapalveluina.

Kannanotto sisäisen valvonnan asianmukaisuudesta ja riittävydestä

Kaupunginhallitus esittää keskusten raportointiin ja omaan jatkuvaan seurantaan perustuen kokonaisarvionaan, että sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat pääsääntöisesti hyvällä tasolla. Loviisan kaupungin sisäinen valvonta ja riskienhallinta tuottavat pääosin kohtuullisen varmuuden toiminnan tuloksellisuudesta, lain ja hyvän hallintotavan mukaisuudesta, varojen ja omaisuuden turvaamisesta sekä johtamisen edellyttämän luotettavan toiminnallisen ja taloudellisen informaation riittävydestä.

Loviisan kaupungin toimintaan liittyy kuitenkin merkittäviä muutoksia, joihin liittyy epävarmuutta ja joista ei ole riittäviä tietoja. Toisaalta palveluiden järjestämiseen ja tuottamiseen liittyy kehittämistarpeita, joihin vaikuttaa myös kaupungin väestörakenteen kehitys. Kaupungin talouden tasapainon turvaaminen edellyttää palvelutuotantoverkon ja toimintaprosessien jatkuvaa kehittämistä.

Sisäisen valvonnan järjestäminen perustuu riittävään ohjeistukseen ja läpi organisaation toteutettu systemaattinen riskikartoitus on ajantasainen. Olennaisimmat strategiaan, toimintaan ja talouteen liittyvät erilaiset riskit on arvioitu ja organisaatiossa ymmärretään riski myös mahdollisuudeksi. Riskienhallinnan tuloksellisuus edellyttää kuitenkin vielä määriteltyjen hallinnan menettelyiden suunnitelmallista toimeenpanoa sekä niiden tuloksellisuuden seuranta ja arviointia.

TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS

TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT	2018	2017
	1000 €	1000 €
Toimintatuotot	22 366	22 691
Valmistus omaan käyttöön	128	
Toimintakulut	-110 231	-107 110
Toimintakate	-87 737	-84 419
Verotulot	60 000	65 949
Valtionosuudet	24 358	25 227
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	18	23
Muut rahoitustulot	1 824	1 752
Korkokulut	-241	-254
Muut rahoituskulut	-15	-11
Vuosikate	-1 793	8 268
Poistot ja arvonalentumiset	-4 970	-4 625
Satunnaiset tuotot		
Satunnaiset kulut	-5	-339
Tilikauden tulos	-6 768	3 305
Tilinpäätössiirrot	42	-2 787
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-6 725	518

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toimintatuotot/Toimintakulut, %	20,3	21,2
<i>Tunnusluku näyttää maksurahoituksen osuus toimintamenoista</i>		
Vuosikate	-1 793	8 268
<i>osoittaa tulo-rahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin</i>		
Vuosikate/Poistot, %	36	179
<i>Kun tunnusluvun arvo 100 % oletetaan kunnan tulo-rahoituksen olevan riittävä</i>		
Vuosikate, euroa/ asukas	-120	548
Asukasmäärä	14 894	15 098

RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT	2018	2017
	1000 €	1000 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	-1 793	8 268
Satunnaiset erät	-5	-339
Tulorahoituksen korjausevät	-331	-837
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-12 421	-14 385
Rahoitusosuudet investointi menoihin	140	1 965
Käyttöomaisuuden myynnit	271	4 707
Toiminnan ja investointien rahavirta	-14 138	-621
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-111	-67
Antolainasaamisten vähennys	0	132
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	8 000	3 930
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-4 573	-4 662
Lyhytaikaisten lainojen muutos	5 500	2 000
Muut maksuvalmiuden muutokset	3 463	-921
Rahoituksen rahavirta	12 279	412
Rahavarojen muutos	-1 860	-209
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	5 293	7 153
Rahavarat 1.1.	7 153	7 362
	-1 860	-209

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta € 2014-2018	-25 267	-13 136
Investointien tulorahoitus, %	-14,6	66,6
<i>Tunnusluku kertoo kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella</i>		
Lainanhoitokate	-0,3	1,7
<i>Tunnusluku kertoo tulorahoituksen riittävyyden korkojen ja lyhennysten maksuun. Luku 2 on hyvä, 1-2 on tyydyttävä</i>		
Kassan riittävyys, pv	15,2	20,4
Asukasmäärä	14 894	15 098

TASE JA SEN TUNNUSLUVUT

VASTAAVAA	2018 1000 €	2017 1000 €	VASTATTAVAA	2018 1 000 €	2017 1 000 €
PYSYVÄT VASTAAVAT	107 870	100 489	OMA PÄÄOMA	57 499	64 224
Aineettomat hyödykkeet	607	566	Peruspääoma	46 015	46 015
Aineettomat oikeudet			Arvonkorotusrahasto		
Tietokoneohjelmistot			Muut omat rahastot	324	324
Muut pitkävaikutteiset menot	607	566	Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	17 885	17 367
Ennakkomaksut			Tilikauden yli-/alijäämä	-6 725	518
Aineelliset hyödykkeet	82 010	76 467	POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	5 732	5 774
Maa- ja vesialueet	8 509	8 276	Poistoero	632	674
Rakennukset	35 565	34 469	Vapaaehtoiset varaukset	5 100	5 100
Kiinteät rakenteet ja laitteet	35 076	30 766	PAKOLLISET VARAUKSET	80	180
Koneet ja kalusto	1 215	962	Eläkevaraukset		
Muut aineelliset hyödykkeet	2	2	Muut pakolliset varaukset	80	180
Ennakkomaksut ja keskener. hankinnat	1 643	1 993	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 357	1 456
Sijoitukset	25 253	23 456	Valtion toimeksiannot	32	20
Osakkeet ja osuudet	24 018	22 332	Lahjoitusrahastojen pääomat	1 325	1 436
Joukkovelkakirjalainasaamiset			Muut toimeksiantojen pääomat		
Muut lainasaamiset	583	583	VIERAS PÄÄOMA	59 318	49 016
Muut saamiset	652	541	Pitkäaikainen	26 308	23 139
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 396	1 507	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	26 220	23 016
Valtion toimeksiannot			Lainat julkisyhteisöiltä	88	123
Lahjoitusrahastojen varat	1 325	1 436	Lyhytaikainen	33 009	25 877
Muut toimeksiannot	71	71	Joukkovelkakirjalainat	13 500	8 000
VAIHTUVAT VASTAAVAT	14 719	18 655	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	4 792	4 535
Vaihto-omaisuus	58	61	Lainat julkisyhteisöiltä	35	35
Aineet ja tarvikkeet	58	61	Lainat muilta luotonantajilta		
Saamiset	9 368	11 441	Saadut ennakot	16	27
Pitkäaikaiset saamiset	3 004	3 621	Ostovelat	4 831	4 781
Lyhytaikaiset saamiset	6 365	7 820	Muut velat	894	1 176
Rahoitusarvopaperit	3 178	4 632	Siirtovelat	8 942	7 323
Osakkeet ja osuudet	118	118	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	123 985	120 651
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	2 512	4 000	TASEEN TUNNUSLUVUT:		
Joukkovelkakirjalainasaamiset			Omavaraisuusaste, %	51,0	58,0
Muut arvopaperit	549	514	Suhteellinen velkaantuneisuus, %	55,6	43,0
Rahat ja pankkisaamiset	2 114	2 521	Velat ja vastuut prosenttia käyttöu-		
VASTAAVAA YHTEENSÄ	123 985	120 651	loista, % *	62,5	
			Kertynyt yli-/alijäämä, 1000€	11 159	17 885
			Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	749	1 185
			Lainakanta 31.12., 1000€	44 635	35 709
			Lainakanta 31.12., €/asukas	2 997	2 365
			Lainasaamiset, 1000€	583	583

*uusi tunnusluku

LOVIISAN KAUPUNGIN KOKONAISUTULOT JA MENOT 2018

TULOT	1000 €	MENOT	1000 €
Toiminta		Toiminta	
Toimintatuotot	18 796	Toimintakulut	107 892
Verotulot	60 000	- Valmistus omaan käyttöön	-128
Valtionosuudet	24 358	Korkokulut	231
Korkotuotot	18	Muut rahoituskulut	6
Muut rahoitustuotot	1 811	Tulorahoituksen korjauserät	
Tulorahoituksen korjauserät		Pakollisten varausten muutos	97
- Pysyvien vastaavien		- Pakollisten varausten lis. (+), väh. (-)	100
hyödykkeiden luovutusvoitot	-234	- Pysyvien vastaavien	3
		hyödykkeiden luovutustappiot	
Investoinnit		Investoinnit	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	140	Investointimenot	10 694
Käyttöom.tuottojen aktivointi	-371	Rahoitustoiminta	
Rahoitustoiminta		Antolainasaamisten lisäykset	94
Antolainasaamisten vähennykset	0	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	4 273
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	8 000	Lyhytaikaisten lainojen vähennys	5 000
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	10 500	Oman pääoman vähennykset	
Oman pääoman lisäykset			
Kokonaistulot yhteensä	123 660	Kokonaismenot yhteensä	128 159

TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELY

Kaupunginhallitus esittää tilikauden tuloksen -6 767 894,23 euroa käsittelystä seuraavaa:

- 1) Tuloutetaan tehtyjä poistoeroja suunnitelman mukaan 42 459,57 euroa.
- 2) Siirretään tilikauden alijäämä -6 725 434,66 euroa edellisten tilikausien yli-ja alijäämätileille.

LIIKELAITOKSEN VAIKUTUS KUNNAN TULOKSEN MUODOSTUMISEEN

	Tilinpäätös 2018		Eliminoinnit		Tuloslaskelma kaupungin tilinpäätöksessä
	Kaupunki	Liikelaitos	Kaupunki	Liikelaitos	
Toimintatulot					
Myyntitulot, ulkoiset	9 080 627	3 529 662			12 610 289
Myyntitulot, sisäiset	4 737 718	212 419	-4 737 718	-212 419	
Maksutuotot	5 971 925				5 971 925
Tuet ja avustukset	1 529 936	23 653			1 553 589
Tuet ja avustukset kunnalta					
Muut toimintatulot, ulkoiset	2 213 359	16 627			2 229 987
Muut toimintatulot, sisäiset	11 307 631		-11 307 631		
Valmistus omaan käyttöön	128 014				128 014
Toimintamenot					
Henkilöstökulut	-47 925 534	-815 595			-48 741 130
Palvelujen ostot, ulkoiset	-46 487 849	-548 547			-47 036 396
Palvelujen ostot, sisäiset	-5 187 960	-21 872	5 187 960	21 872	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat, ulkoiset	-6 325 648	-918 615			-7 244 263
Aineet, tarvikkeet ja tavarat, sisäiset	-173 668		173 668		
Avustukset	-5 054 087				-5 054 087
Avustukset liikelaitokselle					
Muut toimintamenot, ulkoiset	-2 098 804	-55 913			-2 154 716
Muut toimintakulut, sisäiset	-10 834 473	-39 796	10 834 473	39 796	
Toimintakate	-89 118 812	1 382 023	150 751	-150 751	-87 736 789
Verotulot	60 000 150				60 000 150
Valtionosuudet	24 357 905				24 357 905
Rahoitustulot ja menot					
Korkotulot, ulkoiset	18 205				18 205
Korkotulot, sisäiset	10 500		-10 500		
Peruspääoman korko, sisäinen	14 668		-14 668		
Muut rahoitustulot, ulkoiset	1 810 754	12 852			1 823 606
Muut rahoitustulot, sisäiset					0
Korkokulut, ulkoiset	-230 913	-31 271		21 000	-241 184
Korkokulut, sisäiset		10 500		-10 500	
Peruspääoman korko, sisäinen		-14 668		14 668	
Muut rahoituskulut, ulkoiset	-6 158	-8 508			-14 666
Muut rahoituskulut, sisäiset					
Vuosikate	-3 143 701	1 350 928	125 582	-125 582	-1 792 773
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-3 857 570	-1 112 552			-4 970 121
Arvonalentumiset					
Satunnaiset erät		-5 000			-5 000
Tilikauden tulos	-7 001 271	233 376	125 582	-125 582	-6 767 894

LIIKELAITOKSEN VAIKUTUS KUNNAN RAHOITUKSEN MUODOSTUMISEEN

	Tilinpäätös 2018		Eliminoinnit		Rahoituslaskelma kaupungin tilinpäätöksessä
	Kaupunki	Liikelaitos	Kaupunki	Liikelaitos	
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	-3 143 701	1 350 928	125 582	-125 582	-1 792 773
Satunnaiset erät		-5 000			-5 000
Tulorahoituksen korjauserät	-330 662				-330 662
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-10 693 916	-1 727 275			-12 421 192
Rahoitusosuudet investointeihin	140 000				140 000
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	271 155				271 155
Toiminnan ja investointien rahavirta	-13 757 125	-381 347	125 582	-125 582	-14 138 472
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainauksen lisäykset	-2 409 109	-16 560	2 314 833		-110 836
Antolainauksen vähennykset	320 000		-320 000		
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys, ulkoiset	8 000 000				8 000 000
Pitkäaikaisten lainojen lisäys, sisäiset		1 780 000		-1 780 000	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys, ulkoiset	-4 273 230	-300 000			-4 573 230
Pitkäaikaisten lainojen vähennys, sisäiset		-300 000		300 000	
Lyhytaikaisten lainojen lisäys, ulkoiset	10 500 000				10 500 000
Lyhytaikaisten lainojen lisäys, sisäiset		534 833		-534 833	
Lyhytaikaisten lainojen vähennys, ulkoiset	5 000 000				5 000 000
Lyhytaikaisten lainojen vähennys, sisäiset		20 000		-20 000	
Oman pääoman muutokset					
Muut maksuvalmiuden muutokset					
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	11 593				11 593
Vaihto-omaisuuden muutos	3 001				3 001
Saamisten muutos, ulkoiset	2 057 317	15 536			2 072 854
Saamisten muutos, sisäiset	105 460		-105 460		
Korottomien velkojen muutos	1 603 003	-333 168		105 460	1 375 294
Korottomien velkojen muutos, sisäiset					
Vaikutus maksuvalmiuteen	-2 839 090	979 294	2 014 956	-2 014 956	-1 859 797

KONSERNITILINPÄÄTÖS

Kaupunkikonsernin toiminta ja talous

Konsernitilinpäätökseen yhdisteltävät yhteisöt

Konsernituloslaskelmassa, -taseessa ja -rahoituslaskelmassa tarkastellaan koko kaupunkikonsernin muodostamaa taloudellista kokonaisuutta niin kuin se olisi yksi kirjanpitovelvollinen yksikkö. Konsernilaskelmiin yhdistellään kaupungin tytäryhteisöt kokonaisuutena, osakkuusyhtiöt pääomaosuusmenetelmällä sekä kuntayhtymät peruspääomaosuuksien mukaisissa suhteissa.

Loviisan Asuntosäätiö sr:n tuloslaskelmaa vuodelta 2018 ei ole yhdistelty konsernitilinpäätökseen, koska tietoja ei ollut saatavilla konsernitilinpäätöksen laadintaan mennessä. Loviisan asuntosäätiö sr:n tase on yhdistelty vuoden 2017 tilinpäätöksen tiedoilla.

Osakkuusyhteisöjä ovat yhteisöt, joissa kaupungilla on merkittävä omistusosuus, mutta joissa edellä mainittua määräysvaltaa ei ole. Kuntayhtymät sisältyvät kaupungin konsernitilinpäätökseen riippumatta siitä, kuinka suuri osuus kaupungilla on kuntayhtymässä.

Konsernirakenne on esitetty erillisessä kaaviossa.

Konsernin toiminnan ohjaus

Kuntalain mukaan konsernia johtaa kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja. Kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja antavat ohjeet yhtiökokousten päätöksentekoa varten sekä ohjeet kaupungin kannanotoksi yhteisöjen hallintoelimissä kaupunkia edustaville henkilöille.

Konsernirakenteessa tapahtuneet muutokset 2018

Kaupunki osti 1440 osaketta lisää Kymenlaakson Sähkö Oy – Kymmenedalens El Ab:n osakekannasta, minkä jälkeen kaupungin omistus on 20,27 % ja yhtiöstä tuli kaupungin osakkuusyhtiö. Tämän muutoksen vaikutus konsernin ylijäämään oli 11,9 miljoona euroa. Konsernin osuus Kymenlaakson Sähkö Oy:n vuoden 2018 tuloksesta on 3,78 miljoona euroa.

Toisen asteen koulutuksen järjestämistä varten on perustettu uusi EdupoliPointCollege Oy, jolle siirretään Itä-Uudenmaan koulutuskuntayhtymän sekä Oy Porvoo International College Ab:n toiminta ja omaisuus. Uusi yhtiö toimii nimellä Careeria ja jatkaa edellä mainittujen koulutustoimintaa 1.1.2019 alkaen. Kaupungin omistusosuus uudessa yhtiössä on 16,41 %.

Kaupungin omistuksen Fastighets-Ab Mikre Kiinteistö Oy:ssä todettiin olevan 63 %, ja yhtiö siirrettiin muista osakkeista asianmukaisesti tytäryhtiöksi.

Kuntakonsernille kaudelle 2018–2020 asetettujen tavoitteiden toteutuminen

Kaupunkikonsernille asetetut tavoitteet ovat laajat ja suurelta osin vaativatkin toteutuakseen koko tarkastelukauden.

1. Konsernirakenteen terävöittäminen ja konserniohjauksen edistäminen.

Kaupungin omistamien asunto-osakkeiden keskittämistä Loviisan Asunnot Oy:lle selvitetään.

Asia edennyt. Suuri osa osakkeista jo siirretty.

2. Pitkän aikavälin investointisuunnitelman laatiminen ja yhteensovittaminen Loviisan Vesiliikelaitoksen, Loviisanseudun Vesi Oy:n ja omistajakuntien kanssa.

Asia edelleen harkinnassa.

3. Omistajaohjauksen toteutumisen seuraaminen yhtiöissä ja mahdollisiin puutteisiin reagoiminen.

Kehitys- ja konsernijaosto on perustettu. Jaoston tehtävänä on muun muassa seurata omistajaohjauksen toteutumista.

4. Huolehtia siitä, että kaupungin edunvalvonta kuntayhtymissä on toimivaa ja omistajaohjauksen linjausten mukaista.

Uusi konserniohje antaa eväät siihen, miten kaupungin edustajien pitää huolehtia kaupungin eduista toimiessaan kuntayhtymien kokouksissa.

Konsernia koskevat olennaiset tapahtumat

Itä-Uudenmaan Koulutuskuntayhtymällä (IUKKY) on 1.12.2018 alkaen ollut viisi jäsenkuntaa: Askola, Lapinjärvi, Loviisa, Porvoo ja Sipoo. Neljä kuntaa erosi yhtymästä. Vuoden 2019 aikana IUKKY:n kiinteistöt siirretään uuteen yhtiöön apporttiluovutuksella, jonka jälkeen IUKKY puretaan.

Osakkuusyhteisö Valkon Halli Oy on päätetty myydä. Myynti tapahtuu vuoden 2019 alussa.

Konsernivalvonnan järjestäminen

Tytäryhteisöjen toiminnan seuranta kehitetään edelleen ja tärkeimpänä omistajaohjauksen työkaluna tulee kiinnittää huomiota kaupunkia edustavien henkilöiden ohjeistukseen niin tytäryhteisöissä toimimisesta kuin raportoisesta emoyhtiölle. Kuten edellä (sisäisen valvonnan osassa) on mainittu, tytäryhteisöjä on otettu mukaan vuosittaiseen riskienkartoitusprosessiin.

KONSERNITULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT	2018	2017
Toimintatuotot	53 875	52 564
Toimintakulut	-141 448	-136 560
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	11 857	-10
Toimintakate	-75 716	-84 007
Verotulot	60 000	65 949
Valtionosuudet	27 357	27 851
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	136	32
Muut rahoitustuotot	1 396	1 711
Korkokulut	-391	-451
Muut rahoituskulut	-141	-133
Vuosikate	12 641	10 953
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-7 320	-6 722
Omistuksen eliminointierot	-18	220
Arvonalentumiset	-3	-23
Satunnaiset erät	-5	-91
Tilikauden tulos	5 295	4 337
Tilinpäätössiirrot	-10	188
Tilikauden verot	-27	-12
Laskennalliset verot	-31	-17
Vähemmistöosuus tilikauden tuloksesta	-14	-140
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	5 214	4 356

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toimintatuotot/Toimintakulut, %	38,1 %	38,5 %
<i>Tunnusluku näyttää maksurahoituksen osuus toimintamenoista</i>		
Vuosikate	12 641	10 953
<i>osoittaa tulo-rahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin</i>		
Vuosikate/Poistot, %	172,6 %	162,4 %
<i>Kun tunnusluvun arvo 100 % oletetaan kunnan tulo-rahoituksen olevan riittävä</i>		
Vuosikate, euroa/ asukas	849	725
Asukasmäärä	14 894	15 098

KONSERNIRAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT		
	2018	2017
	1000 €	1000 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	12 641	10 953
Satunnaiset erät	-5	-91
Tilikauden verot	-27	-12
Tulorahoituksen korjauserät	-12 554	-1 000
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-14 632	-22 713
Rahoitusosuudet investointimenoihin	176	1 985
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 198	8 160
Toiminnan ja investointien rahavirta	-13 202	-2 718
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-111	-31
Antolainasaamisten vähennykset	0	58
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	8 554	7 132
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-6 217	-6 349
Lyhytaikaisten lainojen muutos	5 988	1 933
Oman pääoman muutokset	-492	-150
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	11	6
Vaihto-omaisuuden muutos	65	97
Saamisten muutos	1 919	-212
Korottomien velkojen muutos	1 992	-708
Rahoituksen rahavirta	11 710	1 776
Rahavarojen muutos	-1 491	-943
Rahavarat 31.12.	9 125	10 617
Rahavarat 1.1.	10 617	11 559

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta € 2014-2018	-12 010	-13 625
Investointien tulorahoitus, %	87,4 %	52,8 %
<i>Tunnusluku kertoo kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella</i>		
Lainanhoitokate	2,0	1,7
<i>Tunnusluku kertoo tulorahoituksen riittävyyden korkojen ja lyhennysten maksuun. Luku 2 on hyvä, 1-2 on tyydyttävä</i>		
Kassan riittävyys, pv	20,4	23,3
Asukasmäärä	14 894	15 098

KONSERNITASE JA SEN TUNNUSLUVUT

VASTAAVAA	31.12.2018 1000 €	31.12.2017 1000 €	VASTATTAVAA	31.12.2018 1000 €	31.12.2017 1000 €
PYSYVÄT VASTAAVAT	131 407	112 929	OMA PÄÄOMA	62 166	57 238
Aineettomat hyödykkeet	1 430	1 021	Peruspääoma	46 015	46 015
Aineettomat oikeudet	71	62	Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma	7	7
Muut pitkävaikutteiset menot	1 359	959	Muut omat rahastot	502	598
Ennakkomaksut ja keskener. hyödykkeet	0	0	Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	10 428	6 261
Aineelliset hyödykkeet	111 271	106 527	Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	5 214	4 356
Maa- ja vesialueet	10 809	10 550	VÄHEMMISTÖOSUUDET	566	518
Rakennukset	56 223	56 255	PAKOLLISET VARAUKSET	585	697
Kiinteät rakenteet ja laitteet	37 640	33 510	Eläkevaraukset	10	10
Koneet ja kalusto	3 163	2 896	Muut pakolliset varaukset	576	688
Muut aineelliset hyödykkeet	281	108	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 536	1 699
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	3 155	3 207	Valtion toimeksiannot	84	74
Sijoitukset	18 706	5 382	Lahjoitusrahastojen pääomat	1 417	1 569
Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet	16 587	3 341	Muut toimeksiantojen pääomat	34	56
Muut osakkeet ja osuudet sekä osakkeiden arvonkorotukset	1 451	1 484	VIERAS PÄÄOMA	86 926	76 780
Muut lainasaamiset	1	1	Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	44 444	42 625
Muut saamiset	668	557	Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	125	283
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 574	1 748	Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	20 987	14 697
VAIHTUVAT VASTAAVAT	18 799	22 255	Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	21 371	19 176
Vaihto-omaisuus	495	561	VASTATTAVAA	151 779	136 933
Saamiset	9 178	11 078	TASEEN TUNNUSLUVUT:		
Pitkäaikaiset saamiset	1 025	1 657	Omavaraisuusaste, %	41,4 %	42,3 %
Lyhytaikaiset saamiset	8 153	9 421	Suhteellinen velkaantuneisuus, %	61,3 %	52,3
Rahoitusarvopaperit	3 200	4 728	Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista, %*	71,2	
Rahat ja pankkisaamiset	5 926	5 889	Kertynyt yli-/alijäämä, 1000€	15 642	10 618
VASTAAVAA YHTEENSÄ	151 779	136 933	Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	1050	703
			Lainakanta 31.12., 1000€	65 431	57 321
			Lainakanta 31.12., €/asukas	4 393	3 797
			Konsernin lainasaamiset 31.12.	518	648

*uusi tunnusluku

TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

YLEINEN HALLINTO JA KONSERNIHALLINTO

Vastuuhenkilö: kaupunginjohtaja

Yleisen hallinnon ja konsernihallinnon toimintaympäristöön ja toimintaan vaikuttaneet tapahtumat vuonna 2018

Pitkään työstetty organisaatiomuutos hyväksyttiin ja sen viemistä käytäntöön valmisteltiin vuoden toisella puoliskolla.

Koulujen sisäilmaongelmat työllistivät myös yleisen hallinnon ja konsernihallinnon eri vastuualueita vuoden aikana.

Talousjohtaja irtisanoutui keväällä 2018, jonka jälkeen kaupunginjohtaja käytti talousjohtajan toimivaltaa vuoden loppuun saakka. Taloustoimiston henkilöstövajetta paikattiin niin määräaikaisella työvoimalla kuin ostopalveluilla.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

Yleisen hallinnon ja konsernihallinnon tuloslaskelma

Keskuksen kaupunginvaltuustoon nähden sitova määräraha on ulkoinen toimintakate.

2112 Yleinen hallinto ja konsernihallinto

	TALOUSARVIO 2018	TA- MUUTOKSET	TA 2018 MUU- TOSTEN JÄLKEEN	TOTEUTUMA 2018	POIKKEAMA
Myyntituotot	8 089 555		8 089 555	8 049 523	-40 032
Maksutuotot	308 000		308 000	317 961	9 961
Tuet ja avustukset	510 750		510 750	627 926	117 176
Muut toimintatuotot	150 922		150 922	191 278	40 356
Toimintatuotot yhteensä	9 059 227		9 059 227	9 186 688	127 461
<i>josta sisäiset</i>	4 469 369		4 469 369	4 479 022	9 653
Valmistus omaan käyttöön					
Henkilöstökulut	-8 259 628	-53 306	-8 312 934	-7 446 648	866 287
Palveluiden ostot	-3 058 656	-34 600	-3 093 256	-3 223 138	-129 882
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 227 895	-20 000	-1 247 895	-1 352 750	-104 855
Avustukset	-2 371 150		-2 371 150	-2 065 919	305 231
Muut toimintakulut	-544 475	-70 692	-615 166	-676 805	-61 639
Toimintakulut yhteensä	-15 461 804	-178 597	-6 581 174	-14 765 260	875 141
<i>josta sisäiset</i>	-358 452	-70 692	-429 143	-450 494	-21 351
Toimintakate	-6 402 577	-178 597	-6 581 174	-5 578 572	1 002 602
<i>josta sisäiset</i>	4 110 917	-70 692	4 040 226	4 028 528	-11 699
Toimintakate ulkoinen	-10 513 494	-107 906	-10 621 400	-9 607 100	1 014 300
Poistot ja arvonalentumiset	-150 670		-150 670	-367 754	-217 084
Kustannuslaskennalliset erät	2 775 548		2 775 548	2 849 267	73 719

Toimintatuottojen toteutuminen

Ulkoiset toimintatuotot toteutuivat noin 118 000 euroa budjetoitua suurimpina.

Toimintakulujen toteutuminen

Ulkoiset toimintakulut toteutuivat noin 896 000 euroa talousarviota pienimpinä. Merkittävin poikkeama talousarvioon oli henkilöstökuluissa, jotka alittivat talousarvion noin 866 000 euroa. Palvelujen ostot ylittivät talousarviota noin 115 000 euroa. Etenkin taloustoimiston henkilöstövaje on tilapäisesti paikattu ostopalveluilla.

Henkilöstökulujen toteutuminen

Merkittävin säästö henkilöstökuluissa oli ruoka- ja siivouspalveluiden henkilöstömenoissa, joissa moniosaaajien työjärjestelyt ja palkat jäivät budjetoidusta. Kevään työehtosopimuksen mukainen kertaerä toteutui hieman ennakoitua pienempänä.

Avaintavoitteiden toteutuminen 2018

Kaupunginvaltuustoon nähden sitovien tavoitteiden toteutuminen Yleisen hallinnon ja konsernihallinnon toiminnan painopisteet:

1) Monipuolistamme elinkeinopohjaa ja edistämme yrittäjyyttä.

Työpaikkojen määrä kasvaa 200:lla valtuustokauden aikana.

AVAINTAVOITE	Tavoitetaso	Toimintasuunnitelma	Toteutuma
Liikenneväylät ovat paremmat.	Saadaan liikenne- ja viestintäministeriöltä positiivinen rahoituspäätös sataman väylän syventämiseksi.	Asian edistäminen ja edunvalvonta suoritetaan yhdessä muiden toimijoiden kanssa.	Päätöstä ei tullut vuoden 2018 aikana. Asian tutkimista ja suunnittelua jatketaan Liikenneviraston ja sataman kanssa.
Työpaikkojen määrä kasvaa	+ 50 työpaikkaa.	Hyvinvointi- ja matkailupalveluiden tarjontaa laajennetaan. (+ 10 työpaikkaa).	Ei lisäystä eikä vähennystä työpaikkojen määrässä.
		Logistiikkaan tukeutuvien työpaikkojen määrää lisätään. (+ 20 työpaikkaa).	Logistiikkaan tukeutuvia työpaikkoja on tullut lisää Suomenlahden Telakka Oy:n myötä.
		Teollisuus- ja palvelualan työpaikkoja lisätään (+20 työpaikkaa).	Teollisuusalan työpaikat lisääntyivät tavoitteiden mukaisesti (Loval Oy).
		Hankintaohjeistusta kehitetään.	Uusi pienhankintaohje on hyväksytty ja otettu käyttöön.

2) Tarjoamme korkeatasoista varhaiskasvatusta ja koulutusta kahdella kielellä niin keskustassa kuin kyläkeskuksissa.

Lasten ja nuorten (0–16 -vuotiaat) määrä kasvaa 0,5 prosentilla per vuosi (12–15 lasta vuodessa).

AVAINVAOITE	Tavoitetaso	Toimintasuunnitelma	Toteutuma
Varhaiskasvatus saa paremmat digitaaliset toimintaedellytykset.	Lisäämme laitekantaa, parannamme tietoverkkoja ja kehitämme henkilöstön osaamista.	Tieto- ja viestintäteknikan infrastruktuurin määrä ja laatu. Henkilöstön osaamiskartoitus.	Varhaiskasvatuksen selvityksessä otettiin huomioon digitaalisen toimintaympäristön kehittäminen. Tietoverkkoja parannettiin ja toimipisteet saivat käyttöönsä 30 tablettilaitetta. Henkilöstö osallistui tietosuojakoulutukseen.
Peruskoulutuksen digitaaliset toimintaedellytykset paranevat entisestään.	Lisäämme laitekantaa, parannamme tietoverkkoja ja kehitämme henkilöstön osaamista.	Tieto- ja viestintäteknikan infrastruktuurin määrä ja laatu. Henkilöstön osaamiskartoitus.	Koulujen tietoverkkojen tietoliikenne- ja palomuurikapasiteettia lisättiin. Office365-ympäristön palveluita yhtenäistettiin ja lisättiin. Perusopetuksen laitemäärää lisättiin merkittävästi siten, että oppilailla olisi henkilökohtainen tietokone käytössään. Henkilöstö osallistui tietosuoja koulutukseen.

3) Päätöksenteko on ihmisläheistä, yritysystävällistä, osallistavaa, joustavaa ja nopeaa.

Palvelulupauksen antaminen kuntalaisille keskeisissä toiminnoissa valtuustokauden aikana.

AVAINVAOITE	Tavoitetaso	Toimintasuunnitelma	Toteutuma
Lisätään vuorovaikutusta ja läpinäkyvyyttä sekä otetaan kuntalaiset mukaan päätöksenteon valmisteluun	Kehitetään osallistamisen muotoja.	Mobiilisovellusta testataan.	Mobiilisovellus Morjens Loviisa otettiin käyttöön huhtikuussa.
		Kuntalaisraatien ja kyläyhdistysten hyödyntäminen.0	Yhdistyksiä on koulutettu lisäämään yhdistysten tarjoamaa vapaaehtoistyötä verkko-palveluun vapaaehtois-tyo.fi/loviisa. Liljendalissa järjestettiin kyläilta huhtikuussa.
		Sähköistä raportointia kehitetään.	Sähköistä kuukausiraportointia on valmisteltu, ja se otetaan käyttöön alkuvuodesta 2019.
Teemme laadukasta asiakaspalvelutyötä.	Asiakkaan palvelukokemus on positiivinen.	Talousarviolähetekeskusteluja ja muita lähetekeskusteluja kehitetään.	Talousarvioaloitteita on ollut mahdollista jättää sähköpostitse taloustoimistoon. Lähetekeskustelu pidettiin kesäkuussa ja iltakoulu valmistelun tilanteesta syyskuussa.

		Määritetään mistä toiminnoista annamme palvelulupauksen ja miten sitä mitataan.	Määrittely on osoittautunut vaikeaksi, etsimme toisia keinoja asiakaskokemuksen parantamiseksi.
	Tavoitettavuus paranee.	Vastaamatta jäävien puheluiden määrä vähenee. Seurataan puhelinvaihteen seuranta järjestelmän avulla.	Tavoitettavuuden tärkeyttä korostettiin edelleen toiminnassa. Puhelinvälityksen seuranta toiminnon perusteella voidaan todeta, että välitettyjen puheluiden määrä kasvoi hieman vuoden aikana.

4) Edistämme hyvinvointia ja viihtyvyyttä monipuolista sekä kulttuuri- ja vapaa-aikatarjontaa yhteisöllisyyttä painottaen.

Loviisalaisten turvallisuuden tunne on Itä-Uudenmaan korkein.

AVAINVAOITE	Tavoitetaso	Toimintasuunnitelma	Toteutuma
Olemme hyvä työyhteisö ja jokaisella on oikeus hyvään johtamiseen.	Työtyytyväisyys lisääntyy ja sairauspoissaolot vähenevät.	Otamme käyttöön uusia tapoja parantaa työhyvinvointia ja henkilöstön työssäjaksamista ennakoivasti. Seuranta ja raportointia tehostetaan.	Seuraavilla toimenpiteillä on pyritty lisäämään henkilöstön työhyvinvointia ja työkyvyn edistämistä: <ul style="list-style-type: none"> – tiiviimpi ja kumppanuuspohjainen yhteistyö työterveydenhuollon kanssa – esimieskompassi – kehityskeskustelut ja ryhmäkehityskeskustelut – työkykyjohtamisen valmennus – osatyökykyisten työurien tukeminen. <p>Sairauspoissaolot kasvoivat kuitenkin suhteessa vuoden 2017 tasoon.</p> <p>Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyvien määrä on kohtuullisella tasolla (5–7 henkilöä vuodessa). Osatyökyvyttömyyseläkkeelle siirtynyt vuosittain noin 5 henkilöä.</p> <p>Muistamiskäytäntöjen päivittäminen ja palkitsemisen keinojen luominen on aloitettu ja työtä jatketaan vuonna 2019.</p>
Kehitämme osaamista.	Tunnistamme työntekijöiden tarpeet kehittää osaamista vastaamaan työn asettamia vaatimuksia ja suunnittelemme täydennyskoulutukset yksilöllisemmin. (Henkilöstökyselystä johdettu tavoite.)	Selvitämme kehityskeskustelujen yhteydessä työntekijän osaamistarpeet ja seuraamme sovitujen täydennyskoulutusten toteutumista. Työntekijöillä on riittävä osaaminen suorittamaan työtehtäviään. Asiaan liittyvä henkilöstökyselyn tulos paranee arvoon 3.	Vuoden 2017 henkilöstökysely toteutettiin alkuvuonna 2018. Asiaan liittyvän tuloksen arvo oli silloin 2,72.

Henkilöstö on hyvinvoivaa ja motivoitunutta.	Henkilöstö kokee, että työntekijöiden tasapuolinen kohtelu toteutuu iästä ja sukupuolesta riippumatta. (Henkilöstökyselystä johdettu tavoite.)	Varmistamme kaikissa henkilöstöä koskevissa päätöksissä tasapuolisen kohtelun ja tasa-arvon toteutumisen. Tasa-arvoa ja tasapuolista kohtelua koskevat henkilöstökyselyn tulokset paranevat arvoon 1,5.	Vuoden 2017 henkilöstökysely toteutettiin alkuvuonna 2018. Asiaan liittyvän tuloksen arvo oli silloin 1,95.
Toimimme puhtaissa ja viihtyisissä tiloissa.	Tyytyväiset asiakkaat.	Työympäristö ja asiakaspalvelutilat pidetään siisteinä ja puhtaina.	Tavoite on toteutunut.
Koululaisille ja ikäihmisille tarjotaan monipuolista ja laadukasta ruokapalvelua.	Tyytyväiset asiakkaat.	Ruoanvalmistus on laadukasta ja käytettävät elintarvikkeet turvallisia.	Koululaisilla on teetetty asiakaskysely keväällä 2018, vastausten perusteella muokattiin ruokalistaa. Säännöllisin väliajoin pidetään kokouksia eri toimialojen kanssa jossa käydään palautteita ja asioita läpi.

5) Pidämme taloutemme tasapainossa ja väestökehityksen positiivisena.

Asukasmäärä kasvaa Loviisassa 300 henkilöllä.

AVAINTAVOITE	Tavoitetaso	Toimintasuunnitelma	Toteutuma
Rakennetaan 40 laadukasta vuokra-asuntoa Loviisan keskustaan.	Suunnittelu käynnistyy vuoden 2018 aikana.	Varataan yhtiölle riittävä pääoma investointisuunnitelmaan. Tonttivaraukset ja tarvittavat kaavat laaditaan. Annetaan omistajaohjauksena Loviisan Asunnot Oy:lle vastuu rakennusprojektin käytännön toteuttamisesta.	Pääomaa on varattu investointisuunnitelmaan. Hanke ei toteutunut vuoden 2018 aikana, ja se siirrettiin investointisuunnitelmassa vuodelle 2020.
Asukasmäärä kylissä kasvaa. Kylät ovat vetovoimaisia asuinpaikkoja.	Vuokra-asuntojen käyttöaste on korkea ja alueelle rakennetaan uusia omakotitaloja.	Omistajaohjauksena annetaan asuntopoliittisia linjauksia tukevia ohjeistuksia.	Loviisan Asunnot Oy:n asuntojen käyttöaste on 95,6 %.
		Omakotitalotonttien hinnoittelu ja markkinointi.	Omakotirakentaminen ei ole lisääntynyt toivotussa määrin. Vuoden aikana myytiin 9 tonttia ja myönnettiin 6 uutta rakennuslupaa. Omakotitonttien 30 %:in alennus oli voimassa vuoden 2018 loppuun.
Varaudumme sote- ja maakuntauudistukseen.	Meillä on valmiudet ja tarvittavat resurssit uudistuksen vaatimiin muutoksiin.	Suunnittelemme uudistuksen toimeenpanoa.	Uudistuksen toimeenpanoon on varauduttu siltä osin kuin tietoa on ollut saatavilla.

Kuntamaineemme on hyvä.	Kaupungin tunnettuus ja vetovoima kasvavat.	Teemme eri keskusten yhteisiä viestintä- ja markkinointitoimenpiteitä.	Keskusten välistä viestintä- ja markkinointiyhteistyötä tehtiin muun muassa asu- ja markkinoinnissa, sähköautojen lanseerauksessa, mobiilisovelluksen kyselyjä laadittaessa ja Loviisan viikon markkinoinnissa. Kaupungin verkkopalvelussa, Facebookissa ja mediaviestinnässä on nostettu aiheita eri toimialoilta. Keväällä perustettu koordinoiva sisäilmatyöryhmä valmistelee menettelytapaohjetta, jossa viestintä on oleellisessa osassa.
-------------------------	---	--	--

Veroprosentti on kilpailukykyinen.

AVAINVAOITE	Tavoitetaso	Toimintasuunnitelma	Toteutuma
Talous on tasapainoinen.	Veroprosentti on korkeintaan naapurikuntien keskiarvoa. Lainat per asukas ovat korkeintaan kuntien keskiarvoa. Taseessa on kertynyttä ylijäämää koko suunnittelukauden.	Päätöksentekoon tuotetaan lisäarvoa analysoidun tiedon avulla.	Tilikauden tulos on alijäämäinen, mutta toteutui 1,3 miljoonaa euroa muutettua talousarviota positiivisempänä. Lainat per asukas ovat alle saman suuruisen kuntien keskiarvon. Taseessa on kertynyttä ylijäämää koko suunnittelukauden.

Hallintopalvelut

Vastuuhenkilö: hallintojohtaja

Toimintaympäristöön ja toimintaan vaikuttaneet tapahtumat vuonna 2018

Toukokuussa voimaan astuneeseen EU:n tietosuojasetuksen (GDPR) voimaantuloon valmistauduimme koko kaupungin organisaatiossa muun muassa huolehtimalla, että rekisteriselosteet ovat ajan tasalla ja luomalla organisaatiolle yhteinen prosessi henkilötietojen tarkastamista varten.

Organisaatiomuutosta valmistelimme vuoden aikana monin eri toimenpitein varsinkin henkilöstöyksikön ja viestintätiimin toimesta. Henkilökunnan kanssa kävimme tarvittavat yhteistoimintamenettelyn mukaiset neuvottelut ja kaupunginvaltuuston hyväksyttyä organisaatiomuutoksen pääpiirteet, jatkoimme muutoksen yksityiskohtien suunnittelua. Keskusten johtajien rekrytointi käynnistyi syksyllä ja uudet johtajat valittiin lokakuussa. Organisaatiouudistuksen myötä päivitimme myös kaupungin hallintosäännön. Uutta hallintosääntöä sovelletaan vuoden 2019 alusta.

Eri kiinteistöihin kohdistuvat sisäilmaongelmat heijastuivat lisätyönä koko hallintopalveluiden alalle.

Palkanmaksu ulkoistettiin KuntaPro Oy:n hoidettavaksi lokakuun alusta. Siirtoa edelsi tiivis työ tietojen siirron ja järjestelmien yhteensovittamisen osalta. Koulutimme ja ohjeistimme esimiehiä ja palkansaajia palkka-asioiden hoitamisen uusiin toimintatapoihin.

Vuoden aikana suoritimme puhepalveluiden ja työterveydenhuoltopalvelujen kilpailutukset.

Ennustetut sosiaali- ja terveydenhuoltouudistus ja maakuntauudistus eivät vuoden aikana edenneet oletetusti. Tietohallintopäällikkö on edelleen maakuntauudistuksen tieto- ja viestintäteknologiatyöryhmän jäsen. Työryhmä on kokoontunut säännöllisesti, joskaan suunnitelmat eivät ole edenneet alkupe- räisen aikataulun mukaisesti.

Lisäsimme henkilökunnan työhyvinvoinnin ja työkyvyn edistämiseen liittyviä toimenpiteitä sairauspoissaolo- jen kasvun johdosta.

Kielenkäännös

Vuoden 2018 aikana kielenkääntäjät hoitivat 1 384 rekisteröityä kielenkäännös- ja kielenhuoltotoimeksian- toa (1 125 vuonna 2017 ja 999 vuonna 2016). Merkkeinä laskettuna kasvu verrattuna edellisvuoteen oli 11 %.

Tori

Myyjien määrä arkitorilla laski edellisvuoteen verrattuna (1 187 vuonna 2018 ja 1 262 vuonna 2017). Myös markkinamyyjien määrä laski (348 vuonna 2018 ja 416 vuonna 2017). Torilla oli pidennettyjä ja ylimääräisiä aukioloja Loviisan Wanhat Talot -tapahtuman aikana (myyjiä oli 162 vuonna 2018 ja 150 vuonna 2017) ja ennen joulua. Vuoden aikana järjestettiin kuudet markkinat, joista helmi- ja joulumarkkinat lauantapäivinä. Maksuttomia markkinakuljetuksia käytti vuoden aikana 499 henkilöä (503 vuonna 2017).

Operatiivisten tavoitteiden toteutuminen 2018

Kaupunginkanslia ja viestintä:

3) Päätöksenteko on ihmisläheistä, yritysystävällistä, osallistavaa, joustavaa ja nopeaa.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteuma
<p>Asiakkaan palvelukokemus on positiivinen.</p> <p>Tavoitettavuus paranee.</p>	<p>Laadimme hyvän palvelun ohjeet, jotka koskevat koko henkilöstöä.</p> <p>Käytämme aktiivisesti olemassa olevia työkaluja tavoitettavuuden varmistamiseksi.</p>	<p>Ohjeet on otettu käyttöön vuoden loppuun mennessä.</p> <p>Asiakaspalaute, puhelinvälityksen seurantatoiminto.</p>	<p>Loppuvuodesta toteutettiin hyvän palvelun määritelmään liittyvä kysely mobiilisovelluksella. Osavuosikatsauksessa ennustetun mukaisesti ohjeen valmistuminen siirtyi vuodelle 2019.</p> <p>Tavoitettavuuden tärkeyttä korostettiin edelleen toiminnassa. Puhelinvälityksen seurantatoiminnon perusteella voidaan todeta, että välitettyjen puheluiden määrä kasvoi hieman vuoden aikana.</p>
<p>Kehitetään osallistamisen muotoja.</p> <p>Viestintä on vuorovaikutteista.</p>	<p>Testaamme uusia tapoja osallistaa kuntalaisia: mobiilisovellus, kuntalaisraadit.</p> <p>Vahvistamme kaupungin läsnäoloa eri sosiaalisen median kanavissa. Panostamme sisällön tuottamiseen omaan mediaan ja aktiiviseen mediaviestintään.</p> <p>Kehitämme henkilöstön viestintäosaamista.</p>	<p>Osallistujien ja annetun palautteen määrä.</p> <p>Seuraajien määrä, tavoittavuus.</p> <p>Koulutuksiin osallistuneiden määrä.</p>	<p>Morjens Loviisa – Lovisa -mobiilisovellus otettiin käyttöön huhtikuussa. Sovelluksen latasi vuoden loppuun mennessä 1 041 käyttäjä ja sen avulla tehtiin 12 kyselyä. Vähintään yhteen kyselyyn vastasi 471 henkilöä. Suosituimmat kyselyt koskivat kaupungin puistoja, kaksikielistä varhaiskasvatusta ja Lovin fon toimintaa. Näihin kyselyihin vastasi 95–130 henkilöä. Sovellusta markkinoitiin muun muassa esittelykiertueella eri puolilla kuntaa touko-kesäkuussa.</p> <p>Kaupungin virallisella Facebook-sivulla oli vuoden lopussa 1 768 tykkääjää. Julkaisut tavoittivat keskimäärin 3 000 käyttäjää päivässä. Kiinnostavimmat julkaisut tavoittivat 4 000–5 000 käyttäjää. Tavoittavimmat julkaisut olivat uutinen asuntomessujen myöntämisestä Loviisalle (lähes 10 000 käyttäjää), oma video Rannikkoprikaatin valatilaisuudesta, Taikarannan veden saastumisepäily ja Koskenkylän koulukeskuksen peruskiven muuraus.</p> <p>Mobiilisovelluksen käyttökoulutukseen osallistui 10 henkilöä. Noin 80 työntekijää sai vuoden mittaan henkilökohtaista opastusta kyselysovelluksen ja Facebookin käytössä sekä intranetin ja verkkopalvelun päivittämisessä.</p>

	Päivitämme muistamiskäytännöt ja luomme uusia palkitsemisen keinoja.	Työtyytyväisyys paranee henkilöstökyselyn tulosten perusteella.	Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyvien määrä on kohtuullisella tasolla (5–7 henkilöä vuodessa). Osatyökyvyttömyyseläkkeelle siirtyy vuosittain noin 5 henkilöä. Muistamiskäytäntöjen päivittäminen ja palkitsemisen keinojen luominen on aloitettu ja työtä jatketaan vuonna 2019.
--	--	---	--

Tietohallintoyksikkö

2) Tarjoamme korkeatasoista varhaiskasvatusta ja koulutusta kahdella kielellä niin keskustassa kuin kyläkeskuksissa.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteuma
Varhaiskasvatus saa paremmat digitaaliset toimintaedellytykset.	Lisäämme laitekantaa, parannamme tietoverkkoja ja kehitämme henkilöstön osaamista.	Tieto- ja viestintätekniiikan infrastruktuurin määrä ja laatu. Henkilöstön osaamiskartoitus.	Varhaiskasvatuksen selvityksessä on otettu huomioon digitaalisen toimintaympäristön kehittäminen. Tietoverkkoja parannettiin ja toimipisteet saivat käyttöönsä 30 tablettilaitetta. Henkilöstö on osallistunut tietosuojakoulutukseen.
Peruskoulutuksen digitaaliset toimintaedellytykset paranevat entisestään.	Lisäämme laitekantaa, parannamme tietoverkkoja ja kehitämme henkilöstön osaamista.	Tieto- ja viestintätekniiikan infrastruktuurin määrä ja laatu. Henkilöstön osaamiskartoitus.	Koulujen tietoverkkojen tietoliikenne- ja palomuurikapasiteettia lisättiin. Office365-ympäristön palveluita yhtenäistettiin ja lisättiin. Perusopetuksen laitemäärää lisättiin merkittävästi siten, että oppilailla olisi henkilökohtainen tietokone käytössään. Henkilöstö on osallistunut tietosuojakoulutukseen.

3) Päätöksenteko on ihmisläheistä, yritysystävällistä, osallistavaa, joustavaa ja nopeaa.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteuma
Digitaaliset prosessit ja osaaminen kehittyvät.	Hyödynnämme sähköisiä työkaluja, automatisoimme rutiinitoimenpiteitä ja kehitämme henkilöstön osaamista.	EU-tasoinen tietosuojauudistus on huomioitu toiminnassamme.	EU-tasoinen tietosuojauudistuksen edellyttämät muutokset toteutettiin. Koko kaupungin henkilöstölle järjestettiin tietosuojakoulutusta.

5) Pidämme taloutemme tasapainossa ja väestökehityksen positiivisena.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteuma
Tieto- ja viestintätekniikan järjestelmien osalta maakuntauudistuksen vaikutukset on otettu huomioon.	Tarkastelemme sopimusvelvoitteet maakuntauudistuksen näkökulmasta. Päivitämme tarvittavat järjestelmät ja uusimme laitekantaa. Budjettoimme ylimenokauden lisäkustannukset.	Suunnitelmat on tehty sekä maakunnan edellyttämällä tavalla että kaupungin omasta näkökulmasta.	Maakuntauudistuksen etene- mistä seurattiin, mutta konkreettinen työmäärä kartoitus- ten osalta ei ollutkaan niin suuri kuin alun perin ennakoitiin.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

Hallintopalvelut

	TALOUS- ARVIO 2018	TA- MUUTOKSET	TA 2018 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TILINPÄÄTÖS 2018	POIKKEAMA
Toimintatuotot	240 953		240 953	302 077	61 124
<i>joista sisäiset</i>	27 413		27 413		
Valmistus omaan käyttöön					
Toimintakulut	-3 212 803	-36 456	-3 249 259	-3 288 989	-39 731
<i>joista sisäiset</i>	-	-6 646	-185 362	-190 298	4 935
Toimintakate	-2 971 850	-36 456	-3 008 306	-2 986 913	21 394
<i>joista sisäiset</i>	-151 304	-6 646	-157 950	-179 714	21 764
Toimintakate ulkoinen	-2 820 547	-29 810	-2 850 356	-2 807 199	-43 158
Poistot ja arvonalentumiset	-18 520		-18 520	-18 783	-263
Kustannuslaskennalliset erät	2 541 736		2 541 736	2 598 264	-56 529

Kehittämispalvelut

Vastuhenkilö: kehittämisjohtaja

Toimintaympäristöön ja toimintaan vaikuttaneet tapahtumat vuonna 2018

Talouden elpyminen jatkui ja näkyi Loviisassakin lisääntyvänä kiinnostuksena erityisesti teollisuustontteihin sekä työllisyyden parantumisena. Asukasmäärän pienentyminen jatkui edelleen.

Vuoden 2018 lopulla tehtiin useita teollisuustonttien kauppvoja. Osan näistä rakentaminen käynnistyi loppuvuodesta. Uusia yrityksiä perustettiin enemmän kuin aiemmin.

Kehitysyhtiöpalvelut jouduttiin kilpailuttamaan 2018 alussa ja tämän vuoksi palvelujen täysimääräiseen hyödyntämiseen päästiin muun muassa uusyrittysneuvonnan osalta vasta jälkimmäisellä vuosipuoliskolla.

Valkon Halli Oy:n osalta päädyttiin kaupunginvaltuuston hyväksymään sopuratkaisuun. Kaupungin menetykset olivat yhtiöön tehdyn SVOP-sijoituksen arvo sekä vuokrasaavat.

Asuntorakentaminen osoitti hieman elpymisen merkkejä. Kaupunki myi yhdeksän omakotitonttia asuntorakentamista varten ja 15 taloa rakennettiin. Kahdeksan käyttötarkoituksen muutosta loma-asunnosta tai muusta rakennuksesta omakotitaloksi tehtiin. Kaupungin oman asuntorakentamisen käynnistyminen liittyy myös Loviisan Asunnot Oy:n suunnitelmiin.

Matkailutoimen henkilöstöresurssia ei vahvistettu vuoden 2018 aikana. Yhteistyö kulttuuritoimen ja kolmannen sektorin tapahtumajärjestäjien kanssa tiivistyi tästä huolimatta entisestään. Matkailutoimi on muun muassa ottanut enemmän vastuuta Loviisan Wanhat Talot -tapahtuman järjestelyistä ja tapahtuman markkinointitoimenpiteiden toteutuksesta. Loviisan Joulua tuoteistettiin entisestään kolmannen sektorin kanssa, jonka seurauksena nähtiin lisääntynyt kävijämäärä tapahtumassa. Matkailutoimi vastasi myös yhteistyössä Loviisan kaupungin nuorten ja aikuisten työpajojen kanssa Loviisa Campingin toiminnasta kesän 2018 aikana.

Työttömyysaste on laskenut 10,8 %:sta 10,6 %:iin vuoden aikana. Loviisan seudun rakenteellinen työttömyys näkyy voimakkaasti muuta Uttamaata heikompana kehityksenä. Pitkäaikaistyöttömien määrä vähentyi kuitenkin edelleen noin 80 henkilöllä.

Operatiivisten tavoitteiden toteutuminen 2018

1. Paremmat liikenneväylät ja työpaikkojen määrän kasvattaminen.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteuma
Elinkeinopoliittinen ohjelma päivitetään.	Ohjelman toimenpideoosa päivitetään.	Ohjelma tulee valtuustokäsittelyyn keväällä.	Ohjelma ei valmistunut vuoden 2018 aikana.
Saadaan liikenne- ja viestintäministeriöltä positiivinen rahoituspäätös sataman väylän syventämiseksi.	Asian edistäminen ja edunvalvonta suoritetaan yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Ratkaisu on odotettavissa syksyllä 2018.	Tulokset on raportoitavissa pääosin kesäkauden jälkeen.	Päätöstä ei tullut vuoden 2018 aikana. Asian tutkimista ja suunnittelua jatketaan Liikenneviraston ja sataman kanssa.
Hyvinvointi- ja matkailupalveluiden tarjontaa laajennetaan (+10 työpaikkaa).	Matkailupalveluiden tuotteistaminen jatkuu yhdessä alan toimijoiden kanssa matkailun action-plenin mukaisesti.	Syntyneet työpaikat raportoidaan osavuotiskatsaus-ten yhteydessä.	Ei lisäystä eikä vähennystä työpaikkojen määrässä.
Logistiikkaan tukeutuvien työpaikkojen määrää lisätään. (+20 työpaikkaa).	Satamatoimintojen ympärille rakentuva palvelu- ja tuotantotoiminta hyödynnetään.	Syntyneet työpaikat raportoidaan osavuotiskatsaus-ten yhteydessä.	Logistiikkaan tukeutuvia työpaikkoja on tullut lisää Suomenlahden Telakka Oy:n myötä. Teollisuusalan työpaikat lisääntyivät tavoitteiden mukaisesti (Loval Oy).
Kylä kehitetään.	Kylien kehittämisrahan turvin kehitetään julkista liikennettä tukevia ja täydentäviä palveluita sekä tuetaan kylien omaa aktiviteettiä muun muassa kyläyhdistystoiminnalla.	Osavuosisraportointi.	Pilottihankkeet käynnistettiin.
Vähennetään pitkäaikaisyöttömyyttä.	Työmarkkinatuen kuntaosuusmaksulistalla olevien henkilöiden määrän kasvu katkaistaan ohjaamalla henkilöitä heidän tarpeidensa mukaisten toimenpiteiden piiriin ja edistetään heidän työllistämistään.	Työmarkkinatuen kuntaosuusmaksulistalla olevien henkilöiden määrä kasvaa vähemmän kuin uusia henkilöitä tulee listalle.	Kuntaosuusmaksulistalle tuli 39 uutta henkilöä. Kokonaishenkilömäärä vähentyi samana aikana 270:stä 233:än henkilöön.
Alle 25-vuotiaiden työttömien määrä vähenee.	Lisätään asiakaspaikkoja nuorten työpajalla.	Alle 25-vuotiaiden asiakkaiden määrä työpajoilla.	Nuorten työpajalla oli 32 nuorta.

5. Asukasmäärä kasvaa Loviisassa 300 henkilöllä valtuustokaudella. Veroprosentti on kilpailukykyinen.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteuma
Omakotitalotontteja markkinoidaan ja ne hinnoitellaan kilpailukykyisesti.	Asuintontit ovat kilpailukykyisesti hinnoiteltuja, laajemmin tunnettuja ja helposti varattavissa.	Myytyjen tonttien määrän tulee olla vähintään 15.	2018 myytiin yhdeksän tonttia. Yleisellä tasolla kiinnostus tontteja kohtaan on lisääntynyt.
	Tehdään sektorirajoja ylittävä markkinointikampanja tukemaan matkailua, asuntotuotantoa ja työpaikkojen syntymistä.	Elokuun osavuosisraportti.	Loviisaa markkinoitiin onnistuneesti matkailukaupunkina ja asuinpaikkakuntana Kevätmes-suilla Helsingissä sekä Loviisan Wanhat Talot -tapahtumassa.

Asuntopoliittinen ohjelma päivitetään.	Ohjelman taulukko-osa päivitetään. Otetaan tarkemmin kantaa eri osaluueiden painotuksiin.	Ohjelma tulee kaupunginvaltuuston käsittelyyn kesäkuussa.	Päivitys ei valmistunut vuoden 2018 aikana.
Kaupungin maaomaisuuden tuottoa arvioidaan yhteistyössä teknisen keskuksen kanssa.	Maa- ja metsätalousalueet luokitellaan arvioitun tuoton mukaan ja tuottamattomat alueet ehdotetaan myytäväksi. Samoin arvioidaan myös taajama- ja puistometsien tuottomahdollisuuksia virkistys- ja maisemanäkökohdat huomioiden. Strategisesti toisarvoisten alueiden myyntiä harkitaan. Omaisuustyöryhmä perustetaan uudelleen.	Raportointi kaupungin hallitukselle osavuositain.	Myyntiin ehdotettavat kohteet on kartoitettu.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

Kehittämispalvelut

	TALOUSARVIO 2018	TA-MUUTOKSET	TA 2018 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TILINPÄÄTÖS 2018	POIKKEAMA
Toimintatuotot	4 371 618		4 371 618	4 399 501	27 883
<i>joista sisäiset</i>				15 410	15 410
Valmistus omaan käyttöön					
Toimintakulut	-7 299 769	-38 396	-7 338 165	-6 582 024	756 142
<i>joista sisäiset</i>	-68	-19 066	-87 147	-111 737	-24 590
Toimintakate	-2 928 151	-38 396	-2 966 547	-2 182 522	784 025
<i>joista sisäiset</i>	-68 081	-19 066	-87 147	-96 327	-9 180
Toimintakate ulkoinen	-2 860 070	-19 330	-2 879 400	-2 086 195	793 205
Poistot ja arvonalentumiset	-7 150		-7 150	-9 684	-2 534
Kustannuslaskennalliset erät	-197 547		-197 547	-173 975	23 572

Yksikkökustannukset, suoritteet ja tunnusluvut (informatiivinen tieto) (ulkoiset)

	Tilinpäätös 2017	Talousarvio 2018	Toteuma 2018
Uusia aloittaneita yrityksiä	68	70	87
Vierailut verkkosivustolla Visit Loviisa	85 500	95 000	100 000
Maatalouden lomituspäivät	11 505	11 000	11 023
Tilojen lukumäärä	869	830	855
Työllisyyspalveluiden asiakkuudet	208	210	239

Talouspalvelut

Vastuhenkilö: kaupunginjohtaja

Toimintaympäristöön ja toimintaan vaikuttaneet tapahtumat vuonna 2018

Talusojohtaja irtisanoutui keväällä, ja organisaatiomuutoksen myötä virka lakkautettiin. Samassa yhteydessä perustettiin uusi kaupunginkamreerin virka, johon rekrytoitiin loppuvuodesta henkilö aloittamaan työt vuoden 2019 alussa. Taloustoimiston henkilöstövajetta paikattiin tilapäisesti ostopalveluilla ja määräaikaisella työntekijällä.

Organisaatiomuutos vaikutti loppuvuodesta työllistävästi. Kirjanpidollinen hierarkia ja sen vieminen järjestelmiin työllisti. Lisäksi talousarviota oli jo aloitettu vanhalla organisaatiolla keväällä, eikä syksyllä ollut kirjanpitohierarkiaa johon talousarvioraamia olisi voitu muuntaa.

Sähköiselle kuukausiraportoinnille kehitettiin pohja vuoden aikana, ja raportointia kokeillaan ensimmäistä kertaa vuoden 2019 alussa.

Kehittämistöille ei kuitenkaan ollut vuoden aikana paljon aikaa, sillä henkilöstövaje ja pakolliset tehtävät veivät henkilöstöresurssit kokonaan.

Operatiivisten tavoitteiden toteutuminen 2018

Talousoasto:

1. Työpaikkojen määrä kasvaa.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteuma
Hankintaohjeistusta kehitetään.	Hankintaohjeistuksen pienhankintarajoja nostetaan ja ohjeet päivitetään.	Kaupunginhallitus on alkuvuodesta käsitellyt uudet hankintaohjeet.	Uusi pienhankintaohje on käsitelty.

2. Vuorovaikutuksen ja läpinäkyvyyden lisääminen sekä kuntalaisten mukaan ottaminen päätöksenteossa.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteuma
Sähköistä raportointia kehitetään.	Kuukausiraportointi otetaan käyttöön.	Raportointitiedot päivittyvät kirjanpitokausien mukaisesti.	Sähköistä kuukausiraportointia on valmisteltu, ja se otetaan käyttöön alkuvuodesta 2019.
Talousarviolähetekeskusteluja kehitetään.	Lisätään niin valtuutettujen kuin kaupunkilaistenkin osallistumismahdollisuuksia.	Talousarvioaloitteiden jättäminen on mahdollista sähköisesti. Valtuutetuilta saadaan riittävät signaalit talousarvion valmistelun pohjaksi.	Talousarvioaloitteita on ollut mahdollista jättää sähköpostitse taloustoimistoon. Lähetekeskustelu pidettiin ke-säkuussa ja iltakoulu valmistelun tilanteesta syyskuussa.

3. Koululaisille ja ikäihmisille tarjotaan monipuolista ja laadukasta ruokapalvelua ja toimimme puhtaissa ja viihtyisissä tiloissa.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteuma
Työympäristö ja asiakaspalvelutilat pidetään siisteinä ja puhtaina.	Siivous- ja ruokapalveluiden yhteistyötä kehitetään edelleen.	Palveluiden hinnan ja laadun kehittymistä seurataan. Tuottavuutta kehitetään.	Tavoite on toteutunut.

Ruoanvalmistus on laadukasta ja käytettävät elintarvikkeet turvallisia.	Siivous- ja ruokapalveluiden yhteistyötä kehitetään edelleen.	Palveluiden hinnan ja laadun kehittymistä seurataan. Tuottavuutta kehitetään.	Koululaisilla on teetetty asiakaskysely keväällä 2018, vastausten perusteella muokattiin ruokalistaa. Säännöllisin väliajoin pidetään kokouksia eri toimialojen kanssa jossa käydään palautteita ja asioita läpi
---	---	--	--

4. Kehitämme osaamista, henkilöstö on hyvinvoivaa ja motivoitunutta ja olemme hyvä työyhteisö.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteuma
Henkilöstön motivaatiota, osaamista ja työssä jaksamista tuetaan ja kehitetään.	Järjestetään työntekijän työtehtävien kannalta riittävää täsmäkoulutusta. Kehitetään edelleen ICT-taitoja ja ruoka- ja siivouspalveluhenkilöstön ammatillista monitaitoisuutta. Tavoitteena on motivoitunut henkilöstö muuttuvassa toimintaympäristössä.	Motivoituneiden moniosajien määrä kasvaa edelleen ja omaksutaan uusia toimintatapoja. Asukkaat ovat tyytyväisiä. Excelin pivotointiominaisuus osataan hyvin ja verkkosivujen ylläpitotaidot kehittyvät.	Moniosajien toimintatavat ovat kehittyneet. Kaupungilla on 26 moniosajaa. Henkilökunnalla on ollut mahdollisuus osallistua koulutuksiin. Henkilökunnan ICT-taidot ovat kehittyneet.

5. Talous on tasapainossa.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi/Mittari	Toteuma
Päätöksentekoon tuotetaan lisäarvoa analysoidun tiedon avulla.	Kannattavuus- ja vertailulaskenta otetaan osaksi investointisuunnittelua.	Investointiohje päivitetään.	Investointiohjeen päivitys on aloitettu, ja työ jatkuu vuoden 2019 alkupuolella.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

Talouspalvelut

	TALOUSARVIO 2018	TA-MUUTOKSET	TA 2018 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TILINPÄÄTÖS 2018	POIKKEAMA
Toimintatuotot	4 446 656		4 446 656	4 485 110	38 454
<i>joista sisäiset</i>	4 441 956		4 441 956	4 453 028	11 071
Valmistus omaan käyttöön					
Toimintakulut	-4 949 232	-103 745	-5 052 977	-4 894 247	158 730
<i>joista sisäiset</i>	-111 655	-44 979	-156 634	-148 459	8 175
Toimintakate	-502 576	-103 745	-606 321	-409 137	197 184
<i>josta sisäiset</i>	4 330 302	-44 979	4 285 323	4 304 569	19 246
Toimintakate ulkoinen	-4 832 878	-58 766	-4 891 643	-4 713 706	177 938
Poistot ja arvonalentumiset	-125 000		-125 000	-339 286	-214 286
Kustannuslaskennalliset erät	431 359		431 359	413 501	-17 858

PERUSTURVAKESKUS

Vastuuhenkilö: perusturvajohtaja

Perusturvakeskuksen toimintaympäristöön ja toimintaan vaikuttaneet tapahtumat vuonna 2018

Kuten koko Suomessa, myös Loviisassa ja Lapinjärvellä väestö ikääntyy ja syntyvyys laskee. Väestörakenteen muutos vaikuttaa jatkossakin sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaympäristöön. Eriarvoisuuden ja syrjäytymisen lisääntyminen vaikuttavat myös perusturvakeskuksen toimintaan. Toimintavuodesta on tehnyt haastavan myös yleisen yhteiskunnallisen epävarmuuden lisäksi epävarmuus jo pitkään jatkuneen maakunta- ja sote-uudistuksen etenemisestä. Vuotta ovat leimanneet myös taloudelliset haasteet ja vaikeutunut rekrytointitilanne tietyillä ammattiryhmillä.

Toimintaympäristön ja toiminnan haasteisiin perusturvakeskus on pyrkinyt vastaamaan määrätietoisella toiminnalla. Tavoitteena vuodelle 2018 oli tarjota kuntalaisille matalalla kynnyksellä, ilman viivettä toimiva sosiaali- ja terveysasian vireillepano yhdeltä luukulta. Kiireellisessä vastaanotossa viireillepanon toimintamalli vakiintui vuoden aikana jo pysyväksi ja toimivaksi toimintatavaksi. Toimintatavan mallia hyödynnettiin myös alueellisessa kehitystoiminnassa, koska se vastaa hyvin myös sote-uudistuksen tavoitteisiin.

Muitakin uudenlaisia ratkaisuja tarvittiin, jotta kuntalaisten hyvinvointi säilyisi entisellä tasolla tai jopa kasvaisi. Tavoitteena vuonna 2018 oli sähköisen asioinnin helpottaminen ja lisääminen. Nykyaikais- tamalla toimintatapoja pystyttiin ottamaan paremmin huomioon kuntalaisten erilaiset lähtökohdat ja tehostamaan toimintaa rajallisista resursseista huolimatta. Kuntalaisten lisääntynyt mahdollisuus osallistua entistä aktiivisemmin omaan hoitoonsa helpottuu uusilla toimintatavoilla ja auttaa perusturvakeskusta saavuttamaan tavoitteensa lisätä kuntalaisten vastuunottoa omasta hyvinvoinnistaan ja terveydestään. Tavoitteeseen ei ole päästy kaikilta osin, vaan esimerkiksi nettiajanvarauksen käyttö ja omahoidon osuuden kasvattaminen teknisin keinoin jäivät tavoiteltua vähäisemmiksi.

Toimintavuotta leimasi maakunnallisen ja varsinkin alueellisen yhteistyön lisääntyminen. Varsinkin alueellisen kotisairaalahankkeen selvitys- ja kehittämistyössä perusturvakeskus otti päävastuun. Lasten ja nuorten palvelualueen, sivistystoimen ja kolmannen sektorin yhteistyö jatkui tiiviinä lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman (LAPE) hankkeen myötä. Lasten ja nuorten palvelualueen sisäinen yhteistyö helpottui syksyllä, kun perhekeskus muutti pääterveysasemalle. Hallinnon muutto samoihin tiloihin helpotti yhteistyötä koko keskuksessa.

Maakunta- ja sote-uudistuksen tuoma epävarmuus ja resurssipula kuluttivat henkilökunnan voimavaroja. Perusturvakeskuksen työntekijät ovat voimavara, jonka työ- ja toimintakyvystä on pyritty huolehtimaan muun muassa tiivistämällä yhteistyötä työterveyshuollon kanssa, ottamalla käyttöön sijaisrekrytointipalvelu ja harmonisoimalla palkkoja. Hyvinvoivat työntekijät takaavat kestävät ja vakaat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut.

Riskianalyysi

Talousarviota laadittaessa terveydenhuollossa korostui riskinä lähikuntayhteistyön vähyys. Alueellisten palveluiden ja kuntien yhteistyö on lisääntynyt ja parantunut ja vienyt alueellista kehitystä hyvin eteenpäin. Toinen riskianalyysissä korostunut asia oli sote-uudistuksen hidas eteneminen. Maakunta- ja sote-uudistuksen epävarma eteneminen näkyi lähinnä hallinnon työssä. Monet kehityshankkeet, joita vietiin eteenpäin, eivät keskittyneet pelkästään vastaamaan sote-uudistuksen haasteisiin, vaan enemmänkin toiminnan tehostamiseen ja asiakkaan palveluiden parantamiseen. Näin ollen henkilökunta onkin sitoutunut pääosin hyvin kehitystyöhön. Digitaalisten palveluiden kehittämistä tulee jatkaa, sillä niiden kehittäminen edistyi hitaasti vuonna 2018. Taloudellinen riski realisoi- tui ja lisämäärärahaan jouduttiin turvautumaan muun muassa kasvaneiden erikoissairaanhoidon ja vammaisten palveluasumisen kustannusten takia.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen 2018

Perusturvakeskuksen tuloslaskelma

Keskuksen kaupunginvaltuustoon nähden sitova määräraha on ulkoinen toimintakate.

2113 Perusturvakeskus

	TALOUSARVIO 2018	TA- MUUTOKSET	TA 2018 MUU- TOSTEN JÄL- KEEN	TP 2018	POIKKEAMA
Myyntituotot	3 050 195		3 050 195	3 868 971	-818 777
Maksutuotot	4 265 990		4 265 990	4 298 128	-32 138
Tuet ja avustukset	141 000		141 000	152 871	-11 871
Vuokratuotot	652 510		652 510	560 380	92 130
Muut toimintatuotot	47 940		47 940	117 226	-69 286
Toimintatuotot yhteensä	8 157 635		8 157 635	8 997 576	-839 941
<i>joista sisäiset</i>				279 014	-279 014
Henkilöstökulut	-17 613 782	-115 412	-17 729 195	-17 629 540	-99 655
Palveluiden ostot	-32 695 533	-914 000	-33 609 253	-33 930 808	321 555
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 122 085	-56 000	-1 178 085	-1 356 678	178 593
Avustukset	-1 820 200		-1 820 200	-1 791 942	-28 258
Muut toimintakulut	-1 798 269	-679 804	-2 478 073	-2 962 445	484 372
Toimintakulut yhteensä	-55 049 589	-1 765 217	-56 814 806	-57 671 413	856 607
<i>joista sisäiset</i>	-3 117 454	-679 804	-3 797 258	-4 514 120	716 862
Toimintakate	-46 891 954	-1 765 217	-48 657 171	-48 673 837	16 666
<i>joista sisäinen</i>	-3 117 454	-679 804	-3 797 258	-4 235 106	437 848
Toimintakate ulkoinen	-43 774 500	-1 085 412	-44 859 913	-44 438 731	-421 181
Poistot ja arvonalentumiset	-36 475		-36 475	-30 651	-5 824
Kustannuslaskennalliset erät	-1 069 049		-1 069 049	-1 110 423	41 374

Toimintatuottojen toteutuminen

Myyntituotot toteutuivat budjetoitua suurempina aikaisempien kotikuntakorvausten ja yhteistoiminta-alueen osalta.

Toimintakulujen toteutuminen

Kaupunginvaltuusto myönsi 970 000 euroa lisämäärärahaa toimintavuodelle. Määrärahasta kohdistettiin 700 000 euroa erikoissairaanhoidon.

Sosiaaliseen kuntoutukseen siirrettiin sekä toiminta että 22 100 euroa määrärahaa perusturvakeskukselle työllisyyspalveluista.

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriltä hankittuihin ostopalveluihin kohdistettiin 500 000 euron lisämääräraha. Alkuperäiseen talousarvioon verrattuna kustannukset olivat 209 000 euroa suuremmat. Muutettuun talousarvioon verrattuna ostopalvelut alittivat talousarvion noin 290 000 euroa, johon muun muassa vuoden 2018 ylijäämäpalautuksesta ja toiminnan tasauslaskuista.

Kymenlaakson sairaanhoitopiirin erikoissairaanhoidon kustannukset puolestaan kasvoivat, jonka seurauksena lisämäärärahan osuus oli 200 000 euroa. Kustannukset olivat alkuperäiseen talousarvioon verrattuna 273 000 euroa suuremmat ja vuoteen 2017 verrattuna kustannukset kasvoivat 291 000 eurolla.

Oman toiminnan osalta toimintakulut ylittivät talousarvion noin 411 000 eurolla. Työikäisten ja senioreiden palvelualueiden osalta toimintakulut ylittyivät.

Työikäisten palvelualueen suurimmat ylitykset olivat vastaanottopalveluissa sekä kehitysvammaisten ja päihdepalvelujen ostopalveluissa. Senioripalveluiden palvelualueen suurimmat ylitykset olivat kotihoidon ja Taasiakodin palkoissa sekä ostopalveluissa.

Henkilöstökulujen toteutuminen

Perusturvakeskuksen toteutuneet henkilöstökulut alittavat talousarvion.

Toimintakatteen toteutuminen

Ulkoinen toimintakate alitti huomattavasti muutetun talousarvion.

Avaintavoitteiden toteutuminen 2018

Kaupunginvaltuustoon nähden sitovien tavoitteiden toteutuminen Perusturvakeskuksen toiminnan painopisteet:

1. Monipuolistamme elinkeinopohjaa ja edistämme yrittäjyyttä.

AVAINVAOITE	Tavoitetaso	Toimintasuunnitelma	Toteutuma
Elinvoimainen ja kilpailukykyinen omapalvelua tuottava sote-keskus hyvässä yhteistyössä alueen muiden palvelutuottajien ja yhdistysten kanssa.	Kunnalliselle pohjalle rakentuva sote-keskus toimii korkeatasoisena referenssinä yksityisille ja kolmannelle sektorille. Tyytyväiset, palvelua taroituksenmukaisesti käyttävät kuntalaiset/asiakkaat.	Paikkakunnalle soveltuvien sote-palvelujen suunnittelu ja tuotteistaminen. Tiedottaminen palvelutarjonnasta.	Maakuntavalmistelut ja oman toiminnan kehittäminen jatkuivat, vaikka sote-uudistus siirtyikin. Toimintavuonna valmisteltu psykiatrian poliklinikan muutto perusterveydenhuollon tiloihin on valtakunnallisestikin uraauurtava. Yhteistyö kolmannen sektorin kanssa jatkui kaikilla palvelualueilla. Taksilain muutoksen ja valtakunnalliseen kuljetuspalveluiden kehittämishankkeeseen osallistumisen myötä terveydenhuollon lakisäätöiden kuljetuspalveluiden kehittämisessä syntyi uudenlaista yhteistyötä paikallisten yrittäjien kanssa.

2. Tarjoamme korkeatasoista varhaiskasvatusta ja koulutusta kahdella kielellä niin keskustassa kuin kyläkeskuksissa.

AVAINNAVOITE	Tavoitetaso	Toimintasuunnitelma	Toteutuma
Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin tukeminen laajassa yhteistyössä sivistystoimen ja kolmannen sektorin kanssa.	Hyvinvoiva, turvallinen ja terveyttä edistävä kasvatusympäristö.	Kehitämme lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia LAPE-ohjelman ja hyvinvointisuunnitelman puitteissa yhteistyössä sivistyskeskuksen kanssa.	Osallistuimme aktiivisesti sekä Uudenmaan että pääkaupunkiseudun LAPE-hankkeisiin sekä niiden puitteissa järjestettyihin tilaisuuksiin, koulutuksiin ja toimintaan. Paikallisesti mm. yhteistyössä MLL:n Uudenmaan piirin kanssa järjestettiin perhekummitoimintaa ja Ystäväksi maahanmuuttajäidille -toimintaa. Osallistuimme perhekeskuksen toimintamallin kehittämiseen niin maakunnan kuin kunnankin tasolla. Loviisan ja Lapinjärven LAPE-ryhmä kokoontui noin kerran kuukaudessa kesäkautta lukuun ottamatta.

3. Päätöksenteko on ihmisläheistä, yritysystävällistä, osallistavaa, joustavaa ja nopeaa.

AVAINNAVOITE	Tavoitetaso	Toimintasuunnitelma	Toteutuma
Palvelujen kehittäminen yhteistyössä asukkaiden kanssa sekä heidän osallistumismahdollisuuksiensa lisääminen.	Muutoksiin johtavissa päätöksissä huomioidaan niiden vaikutukset asiakkaisiin. Arjen päätöksissä asiakaslähtöinen, palveluhenkinen ja joustava toiminta.	Rohkaisemme kokeilemaan uusia toimintatapoja asukkaiden tarpeita ja toiveita huomioiden. IVAn käyttö muutoshankkeissa.	Ikääntyneiden asukasraatitoiminta jatkui. Valtuutetut osallistuivat tiettyihin työryhmiin, kuten LAPE-ryhmään. Ihmisvaikutusten arvioinnin metodologia ei käytetty säännöllisesti päätöksenteossa.

4. Edistämme hyvinvointia ja viihtyvyyttä sekä monipuolista kulttuuri- ja vapaa-aikatarjontaa yhteisöllisyyttä painottaen.

AVAINNAVOITE	Tavoitetaso	Toimintasuunnitelma	Toteutuma
Asukkaiden terveellisten elämäntapojen ja arjen turvallisuuden edistäminen.	Omasta terveydestä ja hyvinvoinnista vastuun ottamisen lisääminen.	Kannustamme asukkaita ottamaan vastuuta omasta terveydestään tiedottamalla, ohjeistamalla ja luomalla omahoitoon soveltuvia tuotteita.	Suurin osa perusturvakeskuksen toiminnasta tähtää hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Omahoitosivujen parantaminen edistyi. Sosiaalihuollon kansalliseen arkistoon siirtymisen esivalmistelut käynnistyivät kuntalaisten omaan terveyteen liittyvän tietoisuuden lisäämiseksi.
Syrjäytymisen ehkäisy.	Riskiryhmiin kuuluvien tunnistaminen ja palvelujen piiriin ohjaaminen.	Kehitämme matalan kynnyksen palveluja ja lisäämme etsivää työtä myös vanhuspalveluissa ja psykososiaalisissa palveluissa.	Sosiaalityö lisäsi kentällä tapahtuvaa työtä ja yhteistyötä mm. kaupungin asuntosihteerin kanssa. Kotihoidon fysioterapeutti ja kuntahoitaja jatkoivat kotikäyntejä.

5. Pidämme taloutemme tasapainossa ja väestökehityksen positiivisena.

AVAINVAOITE	Tavoitetaso	Toimintasuunnitelma	Toteutuma
Toimivat palveluprosessit.	Nykyisten palveluprosessien kriittinen tarkastelu ja vaihtoehtoisten toimintatapojen rohkea kokeileminen.	Koulutukseen panostaminen kehittämistyötä vaativissa toiminnoissa.	Käytössä olevia hyviä käytäntöjä kerättiin osana maakuntavalmistelua. VIPA-toiminta herätti kiinnostusta maakuntatasolla. Kotisairaalan toiminnan alueellisen toteutustavan selvitystyö käynnistettiin loviisalaisvetoisesti.
Kustannustehokas ja tuloksellinen toiminta.	Talouden ja toiminnan jatkuva seuranta ja tasapainottaminen toimintaa kehittämällä.	Osavuosisraportointi.	

Perusturvalautakunnan jäsenet ja varajäsenet

Varsinaiset jäsenet	Läsnä/ kokousten lukumäärä	Henkilökohtaiset varajäsenet	Läsnä
KV 7.6.2017 §10			
Stenvall Patrik	10/10	Thesslund Stefan	
Lindell Armi	6/10	Kalleinen Kristiina	
Grundström Ben	6/10	Bruce Marina	4
Relander Ilkka	10/10	Rosenberg Thomas	
Sederholm Eva	6/10	Starck-Kastrén Marina	
Lammi Pirjo	6/10	Selander Leena	1
Lindroos Johannes	10/10	Valokivi Kaj	
Haverinen Katri	10/10	Bärlund Päivi	
Kouvo Katja	7/10	Kouvo Ilkka	
Rönkkö Anne	8/10	Alatalo Minna	2
Gustafsson Johan	9/10	Gammals Erik	

Hallinto ja terveyden edistäminen

Vastuuhenkilö: perusturvajohtaja

Toimintaympäristöön ja toimintaan vaikuttaneet tapahtumat vuonna 2018

Hallinnon toimintaan vaikuttivat toimintakaudella ensisijaisesti henkilöstövaihdokset. Johdon resurssipula helpottui, kun perusturvajohtajan ja muiden hallinnon työntekijöiden rekrytoinnit saatiin loppuun vuonna 2018. Toimintavuotta kuvastaakin toisaalta uuden opettelu ja perehdyttäminen, toisaalta uudistuminen ja innokas kehittäminen. Hallinto vei osaltaan aktiivisesti perusturvakeskuksen hankkeita ja toimintaa eteenpäin yhteistyössä henkilöstön kanssa. Hallinto aloitti myös perusturvakeskuksen palkkojen tarkistamisen ja harmonisoinnin. Hallinto uudisti myös omia toimintatapojaan mm. osallistumalla hallintosäännön uudistukseen ja myös muuttamalla johtoryhmän kokoonpanoa. Lautakuntatyöskentely oli sujuvaa.

Maakunta- ja sote-uudistuksen tuoma epävarmuus, valmistelutyöhön osallistumisen myötä kasvanut työtaakka ja resurssipula kuluttivat myös hallinnon henkilökunnan voimavaroja. Toisaalta valmisteluun osallistuminen ja lasten ja nuorten palvelualueen palvelupäällikön nimeäminen Uudenmaan lasten, nuorten ja perheiden valmistelutyöryhmän puheenjohtajaksi lisäsivät tiedon saantia ja myös vaikutusmahdollisuuksia.

Terveydenedistämistoimintaa kehitettiin keskusten ja kuntarajojen yli valmistellun hyvinvointisuunnitelman (2017–2020) perusteella. Hyvinvointisuunnitelman pohjalta asetetut tavoitteet kerättiin hyvinvointikatsauksen toteumayhteenvetoon. Tavoitteet tähtäsivät kuntalaisten hyvinvoinnin kasvattamiseen. Tavoitteiden toteutumista ja toiminnan kehittymistä seuraa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmä. Ryhmää tukee ohjausryhmä, johon kuuluu myös luottamushenkilöitä. Yhteistyö kolmannen sektorin kanssa lisääntyi toimintavuonna muun muassa yhteisten tupakoinninvieroitusryhmien puitteissa. Vie vanhus ulos -kampanja palkitsi Loviisan ulkoiluystävät aktiivisesta työstä ikäihmisten hyvinvoinnin ja toimeliaisuuden ylläpitämisessä.

Toimintaympäristöön tuli konkreettinen muutos hallinnon työntekijöiden muutettua pääterveysasemalle. Hallinnon muutos myötä side käytännön työntekijöihin vahvistui ja kynnyks suorittavan portaan ja johdon välillä madaltui huomattavasti. Päätöksenteko helpottuu, kun henkilökunnan ääni saadaan paremmin kuuluviin. Turvajärjestelmiä lisättiin muuton yhteydessä muun muassa perhekeskukseen ja hallintoon.

Operatiivisten tavoitteiden toteutuminen 2018

1. *Elinvoimainen ja kilpailukykyinen omapalvelua tuottava sote-keskus hyvässä yhteistyössä alueen muiden palveluntuottajien ja yhdistysten kanssa.*

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Palvelutuotannon koordinaatio ja kehittäminen kokonaisuutena osana itäistä Uusimaata. Laatua parantava tuotteistaminen.	Aktiivinen rooli lähikuntayhteistyössä ja vertikaalisessa integraatiossa. Oman toiminnan tuotteistaminen ja palvelun laadun kehittäminen referenssitasoksi muille palveluntuottajille.	Johtoryhmän kokouksiin otetaan yhdeksi kiinteäksi pykäläksi sote-yhteistyö ja tuotteistus.	Yhteinen kotisairaalahanke Itä-Uudenmaan kuntien ja Porvoon sairaalan kanssa edistyi hyvin päätöksentekoon asti. Muutkin yhteiset alueelliset hankkeet edistyivät aikataulujen mukaisesti. Johto seurasi säännöllisesti hankkeiden edistymistä.

2. *Palvelujen kehittäminen yhteistyössä asukkaiden kanssa sekä heidän osallistumismahdollisuuksiensa lisääminen.*

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Laajapohjainen päätöksentekoprosessi.	Päättäjät tuodaan tiiviimmin mukaan merkittäviksi nimettyjen asioiden valmisteluvaiheeseen.	Merkittäviksi asioiksi nimeäminen tapahtuu talousarvion suunnittelukokouksessa. Kokemuksista käydään keskustelu perusturvalautakunnan viimeisessä kokouksessa vuonna 2018.	Valtuutetut osallistuivat nimettyihin työryhmiin, kuten LAPE-hankkeen työryhmään. Valtuutetut osallistuivat hallintosäännön mukaisesti rekrytointivaiheen haastatteluihin. Lapsivaikutusten arvioinnista järjestettiin valmistelijoille koulutusta.

3. *Toimivat palveluprosessit, kustannustehokas ja tulokellinen toiminta.*

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Hallinnon valmistautuminen tulevaa maakunta- ja sote-uudistusta varten.	Käydään kriittisesti läpi oman toiminnan ja omien työtehtävien tarkoituksenmukaisuutta. Tarkistetaan lisäksi sopimukset, arkistot, tietotekniikkaratkaisut.	Laaditaan asiakokonaisuuksille tarkasteluaiakataulu johtoryhmän kokouksiin.	Työtehtäviä ja työnjakoa selkeytettiin erottamalla johtavan lääkärin ja palvelupäällikön tehtävät toisistaan. Hallinnon rekrytoinneissa mietittiin työtehtävien yhdistämistä ja oikeaa tarvetta. Sopimukset tarkistettiin ja hallinnon käsiarkisto siivottiin. Johtoryhmä kokosi kaikki talousarvion tavoitteisiin perustuvat kehityshankkeet yhteen seurantataulukkaan.
Henkilöstön johtaminen oikeudenmukaisella, kannustavalla ja rohkaisevalla tavalla.	Esimiesten ohjaus, rohkaisu ja kouluttaminen dialogiseen johtamiskulttuuriin.	Tavoitteen saavuttamisesta seuraa henkilöstön parempi viihtyvyys ja motivaatio. Mitarina toimii kaupungin seuraava henkilöstökysely.	Hallinnossa aloitettiin uusi käytäntö, jossa perusturvajohtaja tapaa säännöllisesti alaisiaan kahden kesken. Tietyillä palvelualueilla otettiin käyttöön lyhytaikaisten sijaisten välityspalvelu, jolloin esimiehille vapautui enemmän aikaa henkilöstötyöhön. Henkilökunnan tehtäväkohtaisten palkkojen tarkistaminen ja tasaaminen ehdittiin tehdä miltei koko henkilökunnalle toimintavuoden aikana.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

21130 Hallinto ja terveyden edistäminen

	TALOUSARVIO 2018	TA-MUUTOKSET	TA 2018 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TP 2018	POIKKEAMA
Toimintatuotot	280		280	18 614	-18 334
<i>joista sisäiset</i>					
Toimintakulut	-1 161 554	-29 733	-1 191 288	-1 174 837	-16 451
<i>joista sisäiset</i>	-37 811	-25 649	-63 461	-57 755	-5 706
Toimintakate	-1 161 274	-29 733	-1 191 008	-1 156 223	-34 785
<i>joista sisäinen</i>	-37 811	-25 649	-63 461	-57 755	-5 706
Toimintakate ulkoinen	-1 123 463	-4 084	-1 127 547	-1 098 467	-29 079
Poistot ja arvonalentumiset	-26 475		-26 475	0	26 475
Kustannuslaskennalliset erät	1 186 926		1 186 926	1 156 222	30 703

Perusturvakeskuksessa on sosiaali- ja terveydenhuollon rekisteröintipiste, josta sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilainen voi tilata ja hakea ammattikorttiaan. Näistä korteista on tänä vuonna peritty maksu. Parantaaksemme potilasturvallisuutta tarjottiin alueen yksityisille palveluasumisyksiköille mahdollisuutta käyttää perusturvakeskuksen potilastietojärjestelmää korvausta vastaan.

Lasten ja nuorten palvelut

Vastuuhenkilö: palvelupäällikkö

Toimintaympäristöön ja toimintaan vaikuttaneet tapahtumat vuonna 2018

Lasten ja nuorten palvelut muutti elokuussa 2018 yhteisiin tiloihin ja perhekeskustoiminta pääsi kokonaisuudessaan saman käytävän varrelle. Yhteiset toimitilat edesauttavat lasten ja nuorten sosiaali- ja terveystalouden integraatiota, yhdessä tekemistä ja yhteistä tahtotilaa. Lisäksi toimintojen keskittämisestä odotetaan syntyvän myös säästöjä.

Vuosi 2018 oli LAPE-hankkeen toinen ja viimeinen toimintavuosi. Paikallisia LAPE-ryhmiä olivat Loviisan-Lapinjärven LAPE-ohjausryhmä, perhekeskusryhmä sekä ”Varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitos lapsen ja nuoren tukena” -ryhmä (VARKO). Palvelupäällikkö toimi maakunnallisen LAPE-ohjausryhmän jäsenenä, maakunnallisen perhekeskuskehittäjäryhmän jäsenenä kehittämässä Uudenmaan perhekeskusmallia ja muun Uudenmaan edustajana pääkaupunkiseudun LAPE-hankkeen erityisen ja vaativan tuen kehittäjäryhmässä. Itä-Uudenmaan edustajina palvelukuvaustyöryhmissä toimivat peruspalveluiden palveluvastaava kotipalvelutyöryhmässä sekä lastensuojelun ja lapsiperheiden sosiaalityön lähiesimies monialaisen palvelutarpeen arviointiryhmässä. Olimme yhdessä pääkaupunkiseudun LAPE-hankkeen kanssa järjestämässä monikulttuurisen perhekeskuksen työpajaa Espoossa. LAPE-hankkeen kautta saimme kolme työntekijää Ihmeelliset vuodet -koulutukseen. Lisäksi osallistuimme lukuisiin LAPE-hankkeen maakunnallisiin koulutustilaisuuksiin ja työpajoihin. LAPE-hankkeessa järjestimme yhteistyössä Mannerheimin Lastensuojeluliiton Uudenmaan piirin kanssa perhekummitoimintaa sekä Ystäväksi maahanmuuttajaidille -toimintaa. Syksyllä järjestettiin kaupungin kaikkien keskuksien johdolle LAPE-hankkeen kautta lapsivaikutusten arviointikoulutusta.

Osallistuimme aktiivisesti mahdollisesti tulevan sote-uudistuksen maakunnalliseen valmistelutyöhön. Palvelupäällikkö osallistui sote-valmistelutyöryhmän ”Lapset, nuoret ja perheet” toimintaan Itä-Uudenmaan edustajana ja helmikuusta 2018 alkaen hän toimi ryhmän puheenjohtajana. Valmistautuminen mahdollisesti tulevaan sote-uudistukseen ja palveluprosessien kehittäminen maakunnallisten suuntaviivojen mukaisesti aloitettiin 2018, kun maakunnalliset palvelukuvaukset saatiin valmiiksi. Lasten ja nuorten sekä perheiden palveluista on maakunnallisesti kuvattu yhteistyössä LAPE-hankkeen kanssa 44 eri palvelua ja ne ovat kuntien käytettävissä.

Lastensuojelussa emme alkuvuonna kyenneet täysin noudattamaan lastensuojelulain määräaikoja palvelutarpeen arvioiden valmistumisessa, vaan viidessä tapauksessa määräaika ylittyi. Tämän johdosta saimme selvityspyynnön Uudenmaan aluehallintovirastolta. Aluehallintovirasto hyväksyi annetun selvityksen. Syynä määräaikojen ylityksiin oli muun muassa lastensuojelun kasvanut työmäärä. Vuonna 2018 yhteistoiminta-alueella tehtiin yhteensä 417 lastensuojeluilmoitusta, kun edellisenä vuonna niitä tehtiin 311. Lastensuojelulain mukaan sijoitettuna tai huostassa oli vuonna 2018 yhteensä 20 lasta (15 lasta 2017). Hoitopäiviä oli yhteensä 4 085, mikä on 90 hoitopäivää enemmän kuin edellisenä vuonna. Lastensuojelun kasvaneen työmäärän vuoksi vuoden 2019 talousarviossa muutettiin eläkkeelle siirtyneen terveydenhoitajan toimi lastensuojelun sosiaalityöntekijän viraksi.

Operatiivisten tavoitteiden toteutuminen 2018

1. Elinvoimainen ja kilpailukykyinen omapalvelua tuottava sote-keskus hyvässä yhteistyössä muiden palvelutuottajien ja yhdistysten kanssa.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Hyvin toimiva Loviisan perhekeskus.	Verkostoidaan perusturvakeskuksen lasten ja nuorten palvelut perhekeskustoimintamallin mukaisesti yhdessä Uudenmaan LAPE-hankkeen kanssa. Yhteistyö kolmannen sektorin kanssa.	Osavuosikatsaukset.	Olimme mukana kehittämässä Uudenmaan maakunnan perhekeskustoimintamallia. Elokuusta alkaen Loviisan lasten ja nuorten sote-palvelut ovat olleet sijoitettuina perhekeskumallin mukaisesti samaan toimipisteeseen. Maakunnallisia lasten, nuorten ja perheiden palvelujen palvelukuvauksia laatineissa työryhmissä oli mukana Loviisan edustajia. Yhteistyössä MLL:n Uudenmaan piirin kanssa järjestimme perhekummitoimintaa sekä Ystäväksi maahanmuuttajäidille -toimintaa.

2. Tuemme lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia laajassa yhteistyössä sivistystoimen ja kolmannen sektorin kanssa.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Lasten, nuorten ja perheiden voimavarojen vahvistaminen ja vanhemmuutta tukevien matalankynnyksen palvelujen tarjoaminen huomioiden perheiden monimuotoisuus. Yhteisöllisyyden vahvistaminen varhaiskasvatuksessa ja kouluissa yhdessä sivistystoimen kanssa.	Tarjoamme avoimia kohtauspaikkoja perheille monialaisessa yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Jatkamme vanhemmuutta tukevaa toimintaa esim. ryhmätoimintana. Kehitämme maahanmuuttajalasten ja heidän perheidensä matalan kynnyksen palveluita yhdessä maahanmuuttajapalveluiden ja järjestöjen kanssa. Laajennamme neuvolan 3-vuotistarkastuksen tekemistä päiväkodissa yhdessä varhaiskasvatuksen suunnitelman (vasu) laadinnan kanssa koskemaan kaikkia päiväkotia.	Osavuosikatsaukset.	Vauvakerho kokoontui kerran viikossa. Vauvanruokakurssia ei voitu syksyllä järjestää opetuskeittiötilojen puuttumisen vuoksi. Perhekummitoimintaa järjestettiin yhteistyössä MLL:n Uudenmaan piirin kanssa. LAPE-hankkeessa koulutettiin neljä loviisalaista työntekijää Ihmeelliset vuodet -menetelmän käyttöön. Maahanmuuttajaperheiden matalan kynnyksen palveluja kehitettiin osana LAPE-hanketta, muun muassa Supersuomi-kerho ja MLL:n Uudenmaan piirin kanssa yhteistyössä Ystäväksi maahanmuuttajäidille -toiminta. Neuvolan 3-vuotistarkastukset yhdessä varhaiskasvatuksen suunnitelman laadinnan kanssa laajenivat koskemaan kaikkia päiväko- teja.

3. *Palvelujen kehittäminen yhteistyössä asukkaiden kanssa sekä heidän osallistumismahdollisuuksiensa lisääminen.*

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Osallisuuden lisääminen, tiedon tarjoaminen riittävästi ja helposti saatavilla olevista palveluista lapsille, nuorille ja perheille. Lasten, nuorten ja perheiden äänen kuuluville saattaminen palveluiden kehittämistyössä.	Kohdennetut kyselyt palveluita suunniteltaessa, Facebook-sivujen kehittäminen edelleen, kokemusasiantuntijuuden käyttö.	Osavuosisraportit.	Facebook-sivut sekä neuvonta ja palvelunohjauspuhelin Helmi olivat toiminnassa. Osallistuimme Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen LTH-pilottitutkimukseen 3–4 kk:n ikäisten vauvojen ja heidän perheidensä hyvinvoinnista, terveydestä ja palveluista. Yhteenveto kuntakohtaisista tuloksista saatiin kesällä.

4. *Asukkaiden terveellisten elämäntapojen ja arjen turvallisuuden edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäisy.*

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Omahoitoisuuden lisääminen. Huomion kiinnittäminen arjen turvallisuuden edistämiseen. Lasten, nuorten ja perheiden päihteettömyyden ja elämäntilanteen tukeminen.	Neuvolan itsehoitopiste, lapsiperheiden tapaturmien ehkäisy. Lastensuojelun monitoimijaisen toimintamallin keilu.	Osavuosisikatsaukset.	Neuvolaan avattiin itsehoitopiste (verenpainemittari, vauvan vaaka, virtsakoetikut). Neuvolassa tiedotettiin lapsiperheiden tapaturmien ehkäisystä ja jaettiin materiaalia, mm. lasten turvallisuuden tarkistuslistoja. Kaikille ensimmäisen luokan oppilaille jaettiin tietoa turvallisesta koulutiestä. Vauvakerhossa järjestettiin syksyllä ensiapuinfo.

5. *Toimivat palveluprosessit, kustannustehokas ja tuloksellinen toiminta.*

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Palveluprosessien sujuvuuden tarkasteleminen, muun muassa akuutin lastensuojelutyön varmistaminen. Talousarvion raameissa pysyminen.	Varmistetaan toiminnan sujuvuus. Seurataan säännöllisesti talousarvion toteutumista ja puututaan poikkeamiin ajoissa.	Osavuosisikatsaukset.	Lisääntyneistä asiakas- ja ilmoitusmääristä johtuen lastensuojelun palvelutarpeen arvioinneissa oli viiveitä. Tästä annettiin selvitys Etelä-Suomen aluehallintovirastolle, joka hyväksyi selvityksen ja siinä mainitut toimenpideehdotukset. Kustannukset pysyivät talousarvion rajoissa.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

21131 Lasten ja nuorten palvelut

	TALOUSARVIO 2018	TA- MUUTOKSET	TA 2018 MUU- TOSTEN JÄLKEEN	TP 2018	POIKKEAMA
Toimintatuotot	431 350		431 350	596 077	-164 727
<i>joista sisäiset</i>					
Toimintakulut	-3 558 081	-57 269	-3 615 710	-3 055 556	-560 154
<i>joista sisäiset</i>	-222 174	-47 238	-269 413	-343 415	74 003
Toimintakate	-3 126 731	-57 629	-3 184 360	-2 459 479	-724 881
<i>joista sisäinen</i>	-222 174	-47 238	-269 413	-343 415	74 003
Toimintakate ulkoinen	-2 904 557	-10 390	-2 914 947	-2 116 064	-798 883
Poistot ja arvonalentumiset					
Kustannuslaskennalliset erät	-378 661		-378 661	-374 260	-4 401

Henkilöstökulut ja lastensuojelun sijaishuollon perhehoidon ja laitoshoidon ostopalvelut toteutuivat budjetoitua vähemmän.

Yksikkökustannukset, suoritteet ja tunnusluvut (informatiivinen tieto) (ulkoiset)

Käyntitilasto/lasten ja nuorten palvelut

	Tilinpäätös 2017	Talousarvio 2018	Toteutuma 2018
Lastenneuvola			
0–6-vuotiaita lapsia	1 268	1 086	1 070
Hoitajakäynnit yhteensä	3 387	3 650	3 395
Hoitajakäynnit lasta kohden	2,67	3,36	3,17
Lääkärikäynnit yhteensä	863	910	923
Lääkärikäynnit lasta kohden	0,68	0,83	0,86
Kouluterveydenhuolto			
Perusopetuksen oppilaita yhteensä	1 688	1 660	1 624
Hoitajakäynnit yhteensä	4 968	3 660	3 832
Hoitajakäynnit lasta kohden	2,94	2,20	2,35
Lääkärikäynnit yhteensä	996	732	682
Lääkärikäynnit lasta kohden	0,59	0,44	0,41
Sijoitettujen lasten hoitovuorokaudet			
Perhehoito	1 464	1 320	1591
Ammatillinen perhekoti	1 731	1 800	1447
Laitoshoido	800	730	1047
Yhteydenotot ja ilmoitukset lapsia koskevan sosiaalihuollon tarpeesta sekä lastensuojelu-ilmoitukset	403	340	464

Työikäisten palvelut

Vastuuhenkilö: palvelupäällikkö/johtava lääkäri

Toimintaympäristöön ja toimintaan vaikuttaneet tapahtumat vuonna 2018

Toimintaympäristöön ja toimintaan vaikutti vuonna 2018 suuresti se, että palvelupäällikön ja johtavan lääkärin työtehtävät erotettiin toisistaan. Uuden palvelupäällikön rekrytointi saatettiin loppuun syksyllä 2018. Suunnitelma jakaa sosiaalityöstä vastaavan työtehtävät uudella, tarkoituksenmukaisemalla tavalla jäi toteutumatta talousarvion henkilöstövähennyksen myötä.

Aikuissosiaalityön ja lääkäreiden rekrytoinnissa oli toimintavuoden aikana vaikeuksia. Lääkäriyövoimassa jouduttiin hetkellisesti turvautumaan vuokralääkäritoimintaan ennen kuin onnistuttiin itse rekrytoimaan sijaisia avoimiin virkoihin. Aikuissosiaalityön sijaisuuksiin ei yrityksistä huolimatta onnistuttu palkkaamaan sijaisia. Työmäärästä selvittiin aikuissosiaalityön henkilökunnan joustavuuden ja ammattitaidon turvin. Aikuissosiaalityön resurssivaje vaikeutti myös maahanmuuttopalveluiden toimintaa.

Fysioterapian fyysinen toimintaympäristö muuttui täysin yksikön muutettua uusiin tiloihin. Aikuissosiaalityön sekä päihde- ja mielenterveystyön tilojen turvallisuus parani huomattavasti, kun perusturvakeskukseen palkattiin vahtimestari.

Muiden kuntien kanssa tehtiin aktiivista yhteistyötä koko vuoden ajan. Kotisairaalan toimijat osallistuivat vuoden aikana useaan Itä-Uudenmaan alueelliseen hankkeeseen, joista merkittävimpinä alueellisen kotisairaalan selvitystyö sekä alueellinen päivystyksellisen potilaan kehittämisprosessi yhteistyössä Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin ja lähikuntien kanssa. Myös osastolta ja kiirevastaanotolta osallistuttiin Itä-Uudenmaan päivystyksellisen potilaan kehittämisprosessiin, jonka tehtävänä on yhdistää kuntien toimintamallit. Keskimääräinen hoitoaika osastonpotilaiden kohdalla lyheni. Nopeampaan potilaskiertoon vaikutti tehostettu yhteistyö kotisairaalan ja kotihoidon kanssa.

Apuvälinekeskuksen hanke eteni ja suunnitteluun osallistui Loviisasta fysioterapeutti. Valtakunnalliset päivitettyt apuvälinesuosituksen otettiin käyttöön ja suositusten mukaiset tarkennukset huomioitiin toiminnassa ja maksusitoumusten myöntämisperusteissa.

Mielenterveystyön kehittämiseen, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin ja Porvoon sairaalan psykiatrian yksikön Kaizen- hankkeeseen, osallistui psykiatrinen sairaanhoitaja. Hankkeen tarkoitus on vireillepanosta alkava psykiatrisen potilaan hoidon tarpeen arviointi 1–3 vuorokaudessa. Hanke jatkuu toiminnan jalkauttamisella.

Perusturvakeskuksen oma kehitystyö oli myös aktiivista. Kiireellisen hoidon vastaanotossa on käytössä potilaan asioiden välitön vireillepano ensimmäisestä kontaktista, jolloin potilas saa asiansa hoidettua kokonaan saman päivän aikana tai asia laitetaan vireille ja tulee hoidetuksi loppuun myöhemmin. Luokitus kiireelliseen ja ei kiireelliseen hoitoon poistui. Potilaiden hoito oli erittäin asiakaslähtöistä, yksiköllistä ja tasavertaista.

Vuonna 2018 kehitettiin edelleen omahoitoon siirtyvien prosessia koskemaan astma- ja verenpainepotilaiden lisäksi hyvässä hoitotasapainossa olevia tyypin 2 diabeetikoita. Kansansairauksien hoidossa siirryttiin pidempiin hoitoväleihin ja puhelinkontrolleihin. Sähköistä asiointia markkinoitiin asiakkaille, mutta käyttö on edelleen kovin vähäistä. Aikoja varattiin portaalin kautta vain 34.

Suun terveydenhuollon puolella otettiin käyttöön uusi potilastietojärjestelmä Mediatri, jolloin suun terveydenhuollon tiedot alkoivat siirtyä Kanta-arkistoon. Mediatri mahdollisti internet-ajanvarauksen käyttöönoton. Internet-ajanvaraus otettiin käyttöön maaliskuun lopussa. Vuoden 2018 aikana internetin kautta varattiin 292 aikaa hammashoitoon. Kesällä hammashoidossa otettiin käyttöön digitaalinen röntgenkuvantaminen.

Aikuissosiaalityön neuvontapuhelin Sisu on avoinna aamupäivisin, mikä helpottaa asiakkaiden yhteydenottoa. Välitön ensiohjaus voitiin näin antaa jo puhelimesta. Psykososiaalisen tuen antaminen lisättiin sosiaalipalveluiden ohella myös tiettyjen muiden työikäisten palvelualueen työntekijöiden tehtäviin. Monialaista yhteistyötä, sosiaalista kuntoutusta ja rakenteellisen sosiaalityön kehittämistä jatkettiin.

Koko palvelualueella kehitettiin sujuvia prosesseja työnjaossa, ajanvarauksissa ja kokouskäytännöissä. pDRG-tuotteistus eteni myös suunnitelman mukaisesti. Kirjaamisprosenttia pyrittiin nostamaan koulutuksella ja ohjauksella. Käyttö pyritään saamaan laajaksi, jotta tuotteistus helpottaa omien kustannusten määrittelyä ja toiminnan tehostamista. Terveydenhuoltoa lähellä oleva sosiaalitoimi liittyi osittain tuotteistukseen mukaan.

Operatiivisten tavoitteiden toteutuminen 2018

1. Elinvoimainen ja kilpailukykyinen omapalvelua tuottava sote-keskus hyvässä yhteistyössä alueen muiden palvelutuottajien ja yhdistysten kanssa.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Palvelua tarvitseva kuntalainen saa sosiaali- tai terveysasiansa vireille samana arkipäivänä.	Lääkärien, hoitajien ja sosiaaliohjaajien muodostama tiimi ottaa käsittelynsä asiat virka-aikana heti ja vie ne saman tien niin pitkälle kuin kunkin tyypisen asian kanssa on taroituksenmukaista ja mahdollista.	Jonotusaika palvelun tarvearvioon pysyy edelleen nollassa päivässä ja viive palvelun aloittamiseen saadaan nollassa päivään.	Asian välitön vireillepano kiirevastaanotossa on toiminut sen verran kauan ja hyvin, että nyt voidaan jo puhua vakiintuneesta käytännöstä.

4. Asukkaiden terveellisten elämäntapojen ja arjen turvallisuuden edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäisy.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden tuonti suunnitelmallisen ja huolta pitävän hoidon piiriin.	Omaksutaan hoitokulttuuri, jossa näille kohderyhmille luodaan kotiin annettavia palveluja, yhteydenpitopalveluja ja avokatkaisua. Luodaan moniammatillinen ratkaisutapa vaikeisiin tilanteisiin.	Palvelun piiristä pudonneiden asiakkaiden määrä vähenee. Tämän pitäisi näkyä raskaamman ja kalliimman erityistason hoidon vähenemisenä.	Varsinaista tilastotietoa ei toimintatavan muutoksesta ole saatavissa, mutta psykososiaalisten palvelujen ja päihdehuollon muuttuminen enemmän kotikäyntien suuntaan oli ilmeistä lainmuutoksen edellyttämien tarvearviointien ansiosta.

5. Toimivat palveluprosessit, kustannustehokas ja tuloksellinen toiminta.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Tuotevalikoiman sopiminen sote-aikaan.	pDRG:n pohjalle perustuvaa tuotteistamista jatketaan. Työntekijöiden kirjaamiskäytäntö täyttää pDRG-vaatimukset.	Nykyinen 50–60 %:n tasoinen, pDRG-vaatimukset täyttävä kirjaamistapa saadaan nostettua 90 %:n tasoon.	Kirjaamiskäytäntö muuttui ja kirjaamisprosentti kasvoi syksystä alkaen. Tuotevalikoima ei valmistunut lainkaan 2018. Tuotteistukselle luotiin pohja ja tuotteille voidaan laskea hinnat. Ei tiedetä, mitä tuotteita tarvitaan.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

21132 Työikäisten palvelut

	TALOUSARVIO 2018	TA- MUUTOKSET	TA 2018 MUU- TOSTEN JÄLKEEN	TP 2018	POIKKEAMA
Toimintatuotot	3 840 955		3 840 955	4 282 990	-442 035
<i>joista sisäiset</i>				133 780	-133 781
Toimintakulut	-16 853 423	-575 982	-17 429 405	-18 373 830	944 425
<i>joista sisäiset</i>	-1 170 235	-240 853	-1 411 087	-1 573 168	162 081
Toimintakate	-13 012 468	-575 982	-13 588 450	-14 090 840	502 390
<i>joista sisäinen</i>	-1 170 235	-240 853	-1 411 087	-1 439 388	28 301
Toimintakate ulkoinen	-11 842 234	-335 129	-12 177 363	-12 651 452	474 089
Poistot ja arvonalentumiset	-10 000		-10 000	-30 651	20 651
Kustannuslaskennalliset erät	-501 422		-501 422	-509 925	8 502

Toimintatuottojen kasvu johtuu liian varovaisesti tehdystä budjetista kotikuntakorvausten ja terveydenhuollon asiakasmaksujen osalta. Toimintakulut ylittivät talousarvion päihdehuollon- ja kehitysvammaisten palvelujen ostoissa sekä vastaanottopalveluissa hoitotarvikkeiden ostoissa sekä joh-tuen vuokralääkäritoiminnasta ja laboratoriopalveluiden kustannuksista. Päihdehuollon osalta kus-tannusten kasvu on asumispalveluissa, kehitysvammaisten osalta asumispalveluissa ja työtoimin-nassa. Hoitotarvikkeiden kustannusten nousu muodostuu ilmaistarvikejakelusta ja apuvälineistä.

Yksikkökustannukset, suoritteet ja tunnusluvut (informatiivinen tieto)

Käyntitilasto/Työikäisten palvelut

	Tilinpäätös 2017	Talousarvio 2018	Toteutuma 2018
Avohoito			
Yhteyden saanti, tavoite 100 %	100 %	100 %	100 %
Peruuttamattomat ajat (lääkärit ja hoitajat)	544	150	499
<i>Fysioterapia</i>			
Lääkäriltä fysioterapeutille siirtyneet olkapää- ja selkäpotilaat, käynnit	154	220	199
<i>Krooniset sairaudet</i>			
– potilasmäärä/vuositarkastukset	-/2 058	1 200	2 058
– tehdyt hoitosuunnitelmat (%)	93	90	
Hammashuolto			
Yhteyden saanti, tavoite 100 %	99 %	100 %	100 %
Odotusajat hammaslääkärille	lohkeamat 2 viikon sis. jatkohoidot 2 kk sis.		39 vrk
Odotusajat suuhygienistille	2,5 kk		53 vrk
Käynnit hammaslääkärin vastaanotolla	11 746	10 700	10 472
Käynnit suuhygienistin vastaanotolla	2 608	3 200	2 871
Käynnit hammashoitajan vastaanotolla	187	200	
Terveyskeskussairaala			
Hoitovuorokaudet osastolla	9 052	8 500	8 309
Kotisairaalaan sisäänkirjoitetut potilaat 1.9.2016 alkaen	248	250	262
Kotisairaalan käynnit 1.9.2016 alkaen	4 401	4 500	4029
Aikuisten sosiaalityö			
Täydentävä toimeentulotuki, euroa	148 390	170 000	148 391
Asiakkuuksien määrä	376	300	349
Aktivointisuunnitelmien määrä	260	150	32
Asumispalveluasiakkaiden määrä, päihde- ja mielenterveysasiakkaat	52	47	58
Kotouttamissuunnitelman puitteissa olevien maahanmuuttoasiakkaiden määrä	33	50	42

Senioripalvelut

Vastuuhenkilö: palvelupäällikkö

Toimintaympäristöön ja toimintaan vaikuttaneet tapahtumat vuonna 2018

Ikäihmisten määrä Loviisan kaupungissa on suuri; 11 prosenttia väestöstä on yli 75-vuotiaita. Tämä on tuonut haasteita suunniteltaessa ja toteutettaessa voimakkaasti ennaltaehkäisevää ja kuntouttavaa toimintaa.

Tavoitteena on ollut muuttaa palvelurakennetta niin, että yli 75-vuotiaiden kotona asuvien osuus kasvaa, ympärivuorokautinen hoito vähenee ja tehostettu palveluasuminen on se ympärivuorokautisen hoidon muoto, jota tarjotaan niille ikäihmisille, jotka eivät kykene asumaan kotona kotihoidon palveluiden tuellakaan. Kotihoidon asiakasmäärä (kotisairaanhoidon mukaan lukien) väheni jonkin verran edelliseen vuoteen verrattuna, mutta asiakaskäyntien määrä lisääntyi 4 561 käynnillä. Palvelusetelin käyttö kotihoidossa lisääntyi edelleen. 39 asiakkaalla oli kotihoidon palveluseteli vuoden aikana. Palveluseteli sopii parhaiten asiakkaille, joilla on vain muutama käynti kuukaudessa.

Kotihoito teki aktiivista yhteistyötä kotisairaalan kanssa. Osa sairaanhoidon toimenpiteistä, joita aiemmin tehtiin osastoilla, kyettiin nyt tekemään asiakkaan kotona, kuten esimerkiksi aiemmin vastaanotolla suoritettu suonensisäinen antibioottihoito ja haavanhoito sekä elämän loppuvaiheen hoito. Tavoitteena on, että asiakas siirtyy raskaampiin palvelumuotoihin vasta niin myöhäisessä vaiheessa kuin mahdollista.

Laitoshoito lopetettiin, kun Harmaakallion tehostetun palveluasumisen yksikkö valmistui joulukuussa 2017. Ympärivuorokautisen hoidon hoitovuorokaudet vähenivät 4 395 vuorokaudella (12 henkilöä) verrattuna vuoteen 2017. Kykenimme lain ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä ikäikäiden sosiaali- ja terveyspalveluista vaatimassa ajassa (kolme kuukautta) järjestämään paikan kaikille ympärivuorokautisen hoidon tarpeessa oleville henkilöille. Odotusaika ympärivuorokautiseen hoitoon oli hieman pitempi kuin edellisvuonna. Odotusaika oli keskimäärin 43 vuorokautta. Vuoden aikana kykenimme tarjoamaan 77 ikäihmiselle paikan hoiva-asumisen eri yksiköissä. Näistä 29 tuli suoraan Loviisan terveyskeskuksen osastolta ja 48 henkilöä muutti suoraan kotoa. Tässä on lisäystä 22 asiakasta viime vuoteen verrattuna. Koska hoitovuorokausien määrä väheni ja asiakasmäärä ympärivuorokautisessa hoidossa kasvoi vuoden aikana, oli hoiva-asumisen keskimääräinen hoitoaika siis lyhyempi.

Omaishoitajien määrä pysyi samalla tasolla kuin vuonna 2017. Palveluohjaaja teki kotikäyntejä kaikkien omaishoitajien luokse tukeakseen heitä heidän työssään. Omaishoitajille järjestettiin myös muutamia kokoontumisia vuoden aikana, muun muassa joululounas.

Lyckanin lisärakennuksen suunnittelu käynnistyi syksyllä ja tarkoitus on päästä aloittamaan varsinainen rakentaminen kevättalvella 2019.

Senioripalveluissa pystyttiin työllistämään työttömiä eri tukitehtäviin, esimerkiksi saunomiseen ja vaatehuoltoon liittyviin tehtäviin.

Kotihoidon optimointiohjelma on toiminut hyvin. Ohjelma helpottaa työajanseurantaa ja asiakastyön organisointia.

Loviisan kaupungin senioripalvelut oli aktiivisesti mukana hallituksen kärkihankkeessa ”Kehitetään ikäihmisten kotihoitoa ja vahvistetaan kaikenikäisten omaishoitoa”. Olimme mukana hankkeen neljässä eri työryhmässä ja osallistuimme pilottihankkeeseen, jossa painopiste oli tehostetussa kotikuntoutuksessa. Pilottihankkeen tulos osoittautui hyväksi ja toimintaa on jatkettu juurruttamalla se osaksi kotihoitoa.

Tärkeänä tavoitteena vuoden aikana oli kannustaa Loviisan ikäihmisiä osallisuuteen ja tukea heidän hyvinvointiaan, terveyttään ja toimintakykyään niin, että he selviytyvät omatoimisesti mahdollisimman pitkään. Neuvontapalveluja ja ennaltaehkäisevää toimintaa kehitettiin. Senioripalvelujen neuvontatoiminnan Senni-puhelinpalvelun käyttö lisääntyi vuoden aikana.

Senioripalveluissa jatkettiin aktiivisesti työtä yhteistyön lisäämiseksi eri järjestöjen ja vapaaehtoisten kanssa. Voimaa vanhuuteen -hankkeessa kehitettiin pysyviä toimintamalleja ja käytänteitä, jotka helpottavat ikäihmisten selviytymistä arjessa. Ulkoiluystävällisyys toiminta jatkui. Innostus ryhtyä ulkoiluystäväksi iäkkäille henkilöille, jotka eivät yksin kykene lähtemään ulos kävelylle, lisääntyi. Aktiivisten ulkoiluystävien määrä on vuosi vuodelta kasvanut – vuonna 2018 heitä oli 58.

Operatiivisten tavoitteiden toteutuminen 2018

1. Elinvoimainen ja kilpailukykyinen omapalvelua tuottava sote-keskus hyvässä yhteistyössä muiden palvelutuottajien ja yhdistysten kanssa.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Vanhustenhuollon kehittämisen laadukkaaksi ja kustannustehokkaaksi.	Kehitämme neuvontatoimintaa, ennaltaehkäisevän työn palveluja ja kotihoitopalveluja sekä ikäihmisten hoiva-asumista. Kehitämme ja ylläpidämme henkilöstön osaamista.	Kehitämme vanhustenhuoltoa yhdessä muiden Uudenmaan kuntien kanssa. Olemme mukana hallituksen kärkihankkeessa ”Ikäihmisten kotihoitoon kehittäminen ja kaikenikäisten omaishoidon parantaminen”. Luovumme ikäihmisten laitoshoidosta ja panostamme ennaltaehkäisevään työhön, kotihoitoon ja tehostettuun palveluasumiseen. Järjestämme henkilöstölle erilaisia sisäisiä koulutuksia. Panostamme erityisesti erilaisiin hoidon laatua painottaviin koulutuksiin.	Olimme mukana neljässä eri työryhmässä seuraavissa kärkihankkeissa: <ul style="list-style-type: none"> • ”Kaapo” – ikäihmisten palveluohjauksen kehittäminen • omaishoidon ja perhehoidon kehittäminen • ikäihmisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen • kotikuntoutuksen kehittäminen. Jatkoimme vuoden aikana kotihoitoon kehittämistyötä ja järjestimme muun muassa kehittämispäiviä kotihoitoon koko henkilöstölle. Osa senioripalvelujen lähihoitajista opiskeli oppisopimuksella mielenterveys- ja päihdehuoltoa. Syyskuussa alkoivat uudet oppisopimuskoulutukset mm. saattohoidossa. Järjestimme ergonomiakoulutuksia, joihin osallistui 18 hoitajaa.

Erilaisten hoito- ja hoivavaihtoehtojen tarjoaminen senioripalvelujen asiakkaille.	Teemme yhteistyötä yksityisten yrittäjien kanssa.	Ostamme tällä hetkellä 63–65 tehostetun palveluasumisen paikkaa ja tarjoamme palveluseteleitä kotihoidon, omaishoidon ja ympärivuorokautisen hoidon asiakkaille sekä veteraaneille. Turvaudumme myös jatkossa yksityisiin toimijoihin ja pyrimme lisäämään palvelusetelien käyttöä kotihoidossa. Olemme aloittaneet lääkkeiden annosjakelukokeilun noin 30:lle kotihoidon asiakkaalle yhteistyössä Loviisan Kruunuapteekin kanssa. Lisäämme vuonna 2018 lääkkeiden annosjakelujärjestelmässä olevien asiakkaiden määrää. Kilpailutamme toiminnan tarvittaessa.	Ostamme tällä hetkellä 65 tehostetun palveluasumisen paikkaa. Palveluseteleitä on käytössä kotihoidossa, omaishoidossa ja veteraaneilla. Kiinnostus palveluseteleitä kohtaan lisääntyi kotihoidossa, mutta sen sijaan vähentyi tehostetussa palveluasumisessa. Lisäsimme lääkkeiden annosjakelujärjestelmässä olevien asiakkaiden määrää ja palvelu kilpailutettiin. Meillä on sopimus Loviisan Kruunuapteekin kanssa 1.11.2018–31.10.2020 kahden vuoden optiomahdollisuudella.
--	---	---	--

3. Palvelujen kehittäminen yhteistyössä asukkaiden kanssa sekä heidän osallistumismahdollisuuksiensa lisääminen.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Ikäihmisten osallisuuden edistäminen.	Pyrimme lisäämään ikääntyneiden kuntalaisten osallisuutta.	Järjestämme yhdessä hyvinvointikoordinaattorin kanssa tapaamisia kaupungin eri kylissä kuullaksemme ikäihmisten mielipiteitä.	Järjestimme 12.4.2018 ryhmätapaamisen ikäihmisille, jotka olivat olleet kiinnostuneita seniorien asukasneuvostosta. Keskustelun aiheena oli ikäihmisten osallisuus ja hyvinvointi. Asukasraatikokous järjestettiin 15.11.2018.

4. Asukkaiden terveellisten elämäntapojen ja arjen turvallisuuden edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäisy.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Ikääntyneen väestön turvallisuudentunteen lisääminen.	Tavoitteemme on, että vanhuksillamme on esteetön koti ja ikäihmisillä oikeat apuvälineet sekä sisä- että ulkokäyttöön. Ikäihmisten turvallinen autoilu.	Järjestämme tiedotustilaisuuksia ikäihmisille turvallisesta arjesta ja kotihoidossa teemme kotikäyntejä kartoittaaksemme apuvälinetarpeita. Järjestämme tiedotustilaisuuden/ koulutusta vanhemmille autoilijoille.	Kotihoidon fysioterapeutit ja kuntahoitajat tekivät kotikäyntejä selvittääkseen apuväline-tarvetta. Emme pystyneet järjestämään tiedotustilaisuutta/luentoa ikääntyneille autoilijoille, koska emme onnistuneet löytämään kaksikielistä luennoitsijaa.
Yksinäisten ikäihmisten tukeminen syrjäytymisen välttämiseksi.	Ylläpidämme ja kehitämme vapaaehtoistoimintaa yksinäisten ikäihmisten tukemiseksi.	Jatkamme tapaamisten ja koulutuksen järjestämistä ulkoiluystäville. Rohkaisemme vapaaehtoisia järjestämään ikäihmisille erilaista ryhmätoimintaa.	Toiminta ulkoiluystävien kanssa jatkuu ja koulutusta järjestettiin kevään aikana. Tällä hetkellä aktiivisia ulkoiluystäviä on 58. Ulkoiluystäville järjestettiin tapaaminen keväällä ja joululounas joulukuussa. Tapaamisia arvostetaan suuresti.

Ikääntyneen väestön tietoisuuden lisääminen terveellisestä elämäntavasta.	<p>Järjestämme ikäihmisille päivätoimintaa ja ryhmätoimintaa eri muodoissa.</p> <p>Annamme erilaista tietoa terveydestä ja hyvinvoinnista.</p>	<p>Järjestämme yhteistyössä vapaaehtoisten kanssa eri kylissä ryhmätoimintaa yksinäisille.</p> <p>Omaishoitajille järjestetään kuukausittain vertaistukiryhmiä.</p> <p>Kotihoidon muistihoitajat järjestävät vertaistukiryhmiä muistisairaille.</p> <p>Järjestämme yhteistyössä eri yhdistysten kanssa luentoja terveydestä ja hyvinvoinnista.</p>	<p>Ryhmätoimintaa ikääntyneille järjestettiin yhteistyössä mm. Loviisan seniorit ry:n, seurakuntien ja Loviisan seudun palvelutalosaatiön kanssa.</p> <p>Järjestimme säännöllisesti yhteisiä vertaistukiryhmiä omaishoitajille ja muistisairaille eri puolilla Loviisaa (Tesjoki, Loviisan keskusta, Koskenkylä).</p> <p>Järjestimme Sydänviikolla 20.4.2018 yhteistyössä eri yhdistysten kanssa ulkoilun ja liikunnan terveysvaikutusta käsittelevän tapahtuman. Luento ravinnon merkityksestä terveydelle järjestettiin 1.11.2018.</p>
---	--	--	--

5. Toimivat palveluprosessit, kustannustehokas ja tuloksellinen toiminta.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Talousarvion seuraaminen vuoden aikana, ennusteiden laatiminen ja poikkeamiin reagointi.	Tehostamme prosesseja ja etsimme uusia toimintamalleja.	Hoidamme vanhuksiamme tehokkaasti kotihoidossa ja lopetamme vanhusten laitoshoidon. Vähennämme tehostetun palveluasumisen paikkoja 12 paikalla samalla kun paikat Hemgårdenissa, Hemtrevnadissa, Hamberginkodissa ja Maritakodissa lakkautetaan. Vähennämme henkilökuntaa hoiva-asumisen muutosten yhteydessä.	Loviisan kaupunki osallistui yhdessä muiden Itä-Uudenmaan kuntien kanssa pilottihankkeeseen ”Tehostettu kotikuntoutus”. Hanke osoittautui hyväksi ja kustannustehokkaaksi, ja jatkamme toimintaa, joka juurrutetaan osaksi kotihoidon toimintaa. Laitoshoidon lopetettiin ja asiakkaita hoidetaan joko kotona tai tehostetun palveluasumisen piirissä. Ympäri vuorokautisen hoidon paikat vähenivät 12 paikalla.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

21134 Senioripalvelut

	TALOUSARVIO 2018	TA- MUUTOKSET	TA 2018 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TP 2018	POIKKEAMA
Toimintatuotot	3 799 260		3 799 260	4 017 299	-218 038
<i>joista sisäiset</i>				145 233	-145 233
Toimintakulut	-15 059 080	-415 400	-15 474 479	-16 237 496	763 017
<i>joista sisäiset</i>	-1 651 043	-357 491	-2 008 534	-2 497 616	489 082
Toimintakate	-11 259 820	-415 400	-11 675 219	-12 220 198	544 979
<i>joista sisäinen</i>	-1 651 043	-357 491	-2 008 534	-2 352 382	343 849
Toimintakate ulkoinen	-9 608 777	-57 909	-9 666 685	-9 867 816	201 130
Poistot ja arvonalentumiset					
Kustannuslaskennalliset erät	-1 004 388		-1 004 388	-999 608	-4 780

Valtiokonttorilta saadut korvaukset rintamaveteraaneille- ja sotainvalideille tarkoitettuihin palveluihin olivat budjetoitua suuremmat. Toimintakulujen ylitys muodostuu kotihoidon ja palveluasumisyksiköiden palkoista sekä vuokratyövoimasta ja yksityisiltä palveluntuottajilta ostetuista palveluasumispaikoista.

Yksikkökustannukset, suoritteet ja tunnusluvut (informatiivinen tieto) (ulkoiset)

	Tilinpäätös 2017	Talousarvio 2018	Toteutuma 2018
75 vuotta täyttäneet	1 720	1 785	1720
65–74-vuotiaat	2 304	2 497	2390
Kotona asuvat ikäluokassa 75 +, % ikäluokasta	89,9	90,5	90,0
Omaishoito			
Omaishoitajat	60	70	60
Kattavuusprosentti ikäluokasta 75 +	3,5	4	3,5
Kotihoito			
Asiakkaita säännöllisessä kotihoidossa (sisältää säännöllisen kotisairaanhoidon) ikäluokassa 75 +	256	300	233
Kattavuusprosentti ikäluokassa 75 +	14,8	17	13,5
Asiakkaita säännöllisessä kotihoidossa (sisältää säännöllisen kotisairaanhoidon) ikäluokassa alle 75 vuotta	55	50	65
Kattavuusprosentti alle 75-vuotiaille	2,4	2	2,6
Tehostettu palveluasuminen			
Paikkojen määrä; oma toiminta + ostopalvelut	152	180–182	183
Kattavuusprosentti ikäluokassa 75 +	8,1	9,5	10
Kattavuusprosentti ikäluokasta 65–74	0,6	0,5	0,5
Oma toiminta			
Paikkamäärä	87	117–119	118
Ostopalvelut			
Paikkamäärä	65	63	65
Laitushoito/pitkäaikainen			
Paikkojen määrä	37	0	0
Kattavuusprosentti ikäluokassa 75 +	2	0	0
Kattavuusprosentti ikäluokassa 65–74	0,1	0	0
Lyhytaikaishoitopaikat/laitushoito, joista			
Rosenkullan intervallihoido-osastolla	6	6	6
Hemgårdenissa	0	0	
Taasiakodissa	8	6–8	8
Hambergin kodissa	0	0	
Odotusaika (kun päätös on tehty) ympärivuorokautiseen hoitoon (keskimäärin vuoden aikana)	29 vuorokautta	30 vuorokautta	43 vuorokautta

Alueelliset palvelut

Vastuuhenkilöt: perusturvajohtaja ja johtava lääkäri

Toimintaympäristöön ja toimintaan vaikuttaneet tapahtumat vuonna 2018

Alueelliset palvelut käsittävät ympäristöterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon. Alueellisten palveluiden kustannukset muodostavat noin puolet perusturvakeskuksen ja miltei neljänneksen kaupungin kokonaismenoista.

Ympäristöterveydenhuolto, elintarvikevalvonta ja eläinlääkäripalvelut järjestetään alueellisena palveluna. Palvelut järjestää Porvoon kaupunki. Ympäristöterveydenhuoltoon ei vuonna 2018 tullut toiminnallisia eikä juuri taloudellisiakaan muutoksia. Toimintavuoden aikana Helsingin kaupunki pyysi Loviisan kaupungilta lausuntoa siitä, olisiko Loviisan kaupungilla halukkuutta yhteistyöhön Helsingin kaupungin ympäristöterveydenhuollon kanssa. Koska Helsingin yksikkö ei huolehdi eläinlääkäripalveluista, Loviisan kaupunki ei ollut valmis aloittamaan tässä vaiheessa yhteistyötä. Porvoon kaupunki sen sijaan lausui yhteistyön puolesta. Asian etenemistä seurataan.

Erikoissairaanhoidossa on Uudellamaalla käynnissä rakennemuutos, jossa palvelukokonaisuuksia keskitetään ja siirretään yksiköstä toiseen. Tämä kehitys oli nähtävissä edelleen myös Porvoon sairaalassa. Kehityksestä johtuen on ymmärrettävää, että Kymenlaakson keskussairaala Carean käyttö jatkoi kasvuaan. Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri otti entistä aktiivisemmän roolin yhteistyön kehittämisessä erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon välillä. Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri otti myös enemmän vastuuta koko alueen toiminnan kehittämisestä.

Operatiivisten tavoitteiden toteutuminen 2018

4. Asukkaiden terveellisten elämäntapojen ja arjen turvallisuuden edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäisy.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Yhteinen avomielenterveys-työ.	Porvoon sairaalan psykiatrian yksikön kehityshanketta jatketaan ja sen myötä integraatiota syvennetään entisestään. Loviisassa tehdään yhteistyöhankkeen edellyttämät toiminnalliset muutokset.	Loviisan kaupungin edustajat osallistuvat hankkeeseen.	Mielenterveystyön kehityshankkeeseen osallistumista jatkettiin ja hankkeen toteutusta seurattiin Itä-Uudenmaan sote-kokouksissa ja johtavien lääkäreiden kokouksissa. Varsinkin tehostetun avohoidon jalkautuva toimintatapa edisti yhteistyötä perusterveydenhuollon kanssa ja helpotti asiakkaan pääsyä hoidon piiriin. Yhteistyön odotetaan paranevan edelleen kun psykiatrian poliklinikka muuttaa samoihin tiloihin perusterveydenhuollon kanssa.

5. Toimivat palveluprosessit, kustannustehokas ja tuloksellinen toiminta.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Konsultaatiolähetteen muuttaminen reaaliaikaiseksi videokonsultaatioksi.	Rakennetaan tekniikka, jolla konsultointi mahdollistuu. Kokeillaan vuoden aikana videokonsultointia ainakin yhden erikoisalan kanssa.	Kokemuksista raportointinen.	Ihotautien konsultaatiokäytännöstä sovittiin. Laajempi videokonsultoinnin hanke siirtyi Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin vetovastuulle.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

21135 Alueelliset palvelut

TALOUSARVIO 2018	TA-MUUTOKSET	TA 2018 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TP 2018	POIKKEAMA
------------------	--------------	---------------------------	---------	-----------

Toimintatuotot	85 790	85 790	82 597	3 193
<i>joista sisäiset</i>				
Toimintakulut	-18 417 451	-708 573	-19 126 024	-296 330
<i>joista sisäiset</i>	-36 191	-8 573	-44 764	-2 598
Toimintakate	-18 331 661	-708 573	-19 040 234	-293 137
<i>josta sisäinen</i>	-36 191	-8 573	-44 764	-2 598
Toimintakate ulkoinen	-18 295 470	-700 000	-18 995 470	-290 539
Poistot ja arvonalentumiset				
Kustannuslaskennalliset erät	-371 505	-371 505	-382 853	11 348

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriltä hankittuihin ostopalveluihin kohdistettiin 500 000 euron lisämääräraha. Alkuperäiseen talousarvioon verrattuna kustannukset olivat 209 000 euroa suuremmat. Muutettuun talousarvioon verrattuna ostopalvelut alittivat talousarvion noin 290 000 euroa, johtuen muun muassa vuoden 2018 ylijäämäpalautuksesta ja toiminnan tasauslaskuista.

Kymenlaakson sairaanhoitopiirin erikoissairaanhoidon kustannukset puolestaan kasvoivat, jonka seurauksena lisämäärärahan osuus oli 200 000 euroa. Kustannukset olivat alkuperäiseen talousarvioon verrattuna 273 000 euroa suuremmat ja vuoteen 2017 verrattuna kustannukset kasvoivat 291 000 eurolla.

SIVISTYSKESKUS

Vastuuhenkilö: sivistysjohtaja

Sivistyskeskuksen toimintaympäristöön ja toimintaan vaikuttaneet tapahtumat vuonna 2018

Keskuksen toiminta perustui taloudelliseen tietoisuuteen, ja sitä hoidettiin suunnitelmallisesti. Ulkopuolista rahoitusta haettiin aktiivisesti. Keskus käytti yhteensä noin 449 000 euroa ulkopuolista rahoitusta erilaisiin kehittämishankkeisiin ja toimintaan.

Keskuksen suurin haaste oli kiinteistöjen sisäilmaongelmat, jotka hankaloittivat toiminnan järjestämistä. Harjunteen koulun ja Loviisan lukion toimintaa oli keväällä jo osittain järjestetty väistötiloissa ja syksystä lähtien molempien koulujen opetus siirrettiin väistötiloihin eri puolille kaupunkia. Enimmillään opetusta järjestettiin 11 eri paikassa. Henkilöstön poissaolot näkyivät lisääntyvinä sijaiskuluina. Väistötilajärjestely kasvatti myös kuljetuskustannuksia.

Harjunteen koulun molemmat liikuntasalit ovat olleet poissa käytöstä. Vanha sali on ollut poissa käytöstä koko syyskauden ja uusi sali loppusyksystä koulun ruokalan sisäkaton romahtamisen takia. Valintatalon vanha liiketila otettiin käyttöön liikuntasalina syksyllä 2018.

Harjunteen koulun sisäilmaongelmat aiheuttivat myös haasteita Valkon kansalaisopiston toiminnalle. Koulussa pidettäväksi suunnitelluille kursseille jouduttiin etsimään korvaavia kurssitiloja ja hallinnolliset tilat siirrettiin Lovisa svenska medborgarinstitutin tiloihin.

Pääkirjasto muutti uusiin tilapäisiin tiloihin kesäkuun alussa. Kirjaston vanhoja kirjoja ei otettu mukaan.

Muita sivistyskeskuksen vastualueiden toimintaympäristöön ja toimintaan vaikuttaneita seikkoja ovat muun muassa:

- Varhaiskasvatusselvitystyö valmistui huhtikuussa, ja se käsiteltiin toukokuussa sivistyslautakunnassa ja elokuussa kaupunginhallituksessa.
- Kielikylpyryhmä jäi perustamatta 1.8.2018, koska ryhmään ei hakenut riittävästi lapsia.
- Uusi päivitetty varhaiskasvatustuki astui voimaan 1.9.2018.
- Varhaiskasvatuksessa otettiin käyttöön uusi johtamismalli 1.8.2018 alkaen. Päiväkoteja johtaa nyt neljä päiväkodinjohtajaa viiden sijasta, kun yksi päiväkodinjohtajan tehtävä muutettiin varhaiskasvatuksen suunnittelijaksi ja päiväkotien aluejako tehtiin uudestaan.
- Ruotsinkielisen koulukeskushankkeen ja Koskenkylän koulukeskushankkeen rakentamistyöt on aloitettu.
- Elokuussa käynnistyi opetushallituksen rahoittama ”Sikta mot stjärnorna-Kurkota tähtiin” - hanke. Hanke tukee erityislahjakkaita lapsia ja nuoria.
- Kouluissa panostettiin liikkumiseen Liikkuva koulu -hankkeen kautta.
- Koulukuljetukset kilpailutettiin yhden lukuvuoden sopimuksella, joka sisältää mahdollisuuden jatkaa sopimusta kahdella vuoden mittaisella optiovuodella (1+1). Tähän ratkaisuun päädyttiin, koska Kuntaliitto suositteli lyhyitä sopimuksia uuden 1.7.2018 voimaan tulleen liikennepalvelulain takia.
- Toisen asteen ammatillisen koulutuksen alueellinen muutoshankkeiden valmistelu eteni omistajakuntien yhteisten linjausten mukaisesti.
- Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahoittama, nuorille suunnattu Ohjaamo-hanke aloitti toimintansa huhtikuussa.

- Sivistyskeskus sai vuoden aikana ulkopuolista rahoitusta myös muun muassa seuraaviin hankkeisiin: etsivään nuorisotyöhön, koulutuksen tasa-arvohankkeeseen, koulujen kerhotoimintaan, tutoripettajatoimintaan, kotouttamisliikuntaan, Loviisan vierasateljeetoimintaan ja Sibeliuspäivien järjestämiseen. Lisäksi molemmat lukiot ja Lovisanejdens högskolestadium osallistuivat Erasmus-hankkeisiin.

Riskiarvio

Yhteinen riskiarvio koko keskukselle:

- Toimitilojen kunto ja sisäilmaongelmien ennaltaehkäisy
  - *Kaupunkiin perustettiin vuonna 2018 monialainen koordinoiva sisäilmatyöryhmä: Ryhmä laati sisäilmaongelmiin liittyvän menettelytapaohjeen, jotta tieto sisäilmaongelmista saadaan nopeasti eteenpäin toimenpiteitä varten.*
- Henkilökunnan sairauspoissaolot ja työssä jaksaminen (perustuu keväällä 2017 tehtyyn henkilöstökyselyyn)
  - *Sairauspoissaolot kasvoivat 144 työpäivällä verrattuna vuoteen 2017. Sairauspoissaolot olivat työpäivissä laskettuna 5 850. Suurin lisäys oli Koulutuksen vastuualueella, 561 päivää, joista Harjurinteen koulun osuus oli 205 päivää. Toisaalta Varhaiskasvatuksen vastuualueen sekä Kirjasto- ja kulttuuritoimen vastuualueen poissaolot vähentyivät yhteensä 458 työpäivällä. Työssä jaksamiseen ja työhyvinvointiin on edelleen panostettava. Yksi esimiehen työväline työkyvyn hallintaan ja tukemiseen on lokakuussa käyttöön otettu EsimiesKompassi-ohjelma. Keskuksen esimiehet osallistuivat henkilöstöyksikön järjestämiin työkykyjohtamisen työpajoihin. Lisäksi kaupunki tiivistä yhteistyötä työterveyshuollon kanssa erityisesti pidemmissä sairauspoissaoloissa.*
- Eri ikäryhmien ja sukupuolten välinen tasa-arvo.
  - *Asiaa on käsitelty ja käsitellään edelleen kehityskeskusteluissa ja työpaikkakokouksissa.*

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen 2018

Sivistyskeskuksen tuloslaskelma

Keskuksen kaupunginvaltuustoon nähden sitova määräraha on ulkoinen toimintakate

2114 Sivistyskeskus

	TALOUSARVIO 2018	TALOUSARVIO MUUTOKSET	TA 2018 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TILINPÄÄTÖS 2018	POIKKEAMA
Myyntituotot	1 218 449		1 218 449	1 268 972	-50 523
Maksutuotot	957 200		957 200	1 021 840	-64 640
Tuet ja avustukset	261 830	65 780	327 610	493 502	-165 892
Vuokratuotot	50 600		50 600	169 256	-118 656
Muut toimintatuotot	24 425		24 425	78 547	-54 122
Toimintatuotot yhteensä	2 512 504	65 780	2 578 284	3 032 117	-453 833
<i>joista sisäiset</i>	3 500		3 500	157 327	-153 827
Valmistus omaan käyttöön					
Henkilöstökulut	-18 333 148	-382 111	-18 715 258	-18 757 818	42 559
Palveluiden ostot	-5 763 862	-90 999	-5 854 861	-5 630 964	-223 898
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-831 865	-44 450	-876 315	-831 924	-44 391
Avustukset	-1 388 000		-1 388 000	-1 170 101	-217 899
Muut toimintakulut	-4 155 393	-4 488 241	-8 643 634	-8 166 334	-477 301
Toimintakulut yhteensä	-30 472 268	-5 005 800	-35 478 069	-34 557 139	-920 929
<i>joista sisäiset</i>	-6 332 881	-4 435 913	-10 768 794	-10 377 525	-391 270
Toimintakate	-27 959 764	-4 940 020	-32 899 785	-31 525 022	-1 374 762
<i>josta sisäinen</i>	-6 329 381	-4 435 913	-10 765 294	-10 220 198	-545 097
Toimintakate ulkoinen	-21 630 383	-504 107	-22 134 490	-21 304 825	-829 666
Poistot ja arvonalentumiset	-53 700		-53 700	-40 855	-12 845
Kustannuslaskennalliset erät					

Toimintatuottojen toteutuminen

Keskuksen toteutuneet ulkoiset toimintatuotot ylittivät budjetoidun noin 277 000 eurolla. Vuoden 2018 aikana sivistyskeskus haki ja sai noin 350 000 euroa ulkopuolista rahoitusta erilaisiin hankkeisiin ja kehittämistoimintaan. Summa ylitti budjetoidun noin 169 000 eurolla. Suurimmat summat myönnettiin seuraaville hankkeille: koulutuksen tasa-arvohankkeet, ”Sikta mot stjärnorna–Kirkkota tähtiin” -hanke, etsivä nuorisotyö, koulujen kerhotoiminta, tutoropettajatoiminta, Loviisan vierasateljeetoiminta ja Sibeliuspäivien järjestäminen sekä Erasmus-hankkeet.

Ulkoiset myyntituotot ylittivät noin 28 000 eurolla. Varhaiskasvatuksen ja koulutuksen kotikuntakorvaukset olivat budjetoitua suuremmat.

Maksutuottoja kertyi arvioitua enemmän. Varhaiskasvatusmaksutuotot ylittivät budjetoidun noin 35 000 eurolla ja vapaa-aikatoimen maksutuotot noin 23 000 eurolla.

Toimintakulujen toteutuminen

Sivistyskeskus pysyi kaupunginvaltuuston hyväksymässä talousarviossa. Keskuksen toteutunut ulkoinen toimintakate alitti budjetoidun noin 0,8 miljoonalla eurolla. Toimintatuottoja kertyi budjetoitua enemmän, ja toimintakulut alittivat budjetoidun noin 529 000 eurolla.

Suurimmat määrärahasäästöt kohdistuivat palveluiden ostoihin (noin 276 000 euroa) ja avustuksiin (noin 218 000 euroa). Yksittäisistä menoeristä suurimmat euromääräiset säästöt olivat lasten kotihoiton tuissa ja kuntalisissä, matkustus- ja kuljetuskustannuksissa sekä painatus- ja ilmoituskuluissa.

Henkilöstökulujen toteutuminen

Henkilöstökulut ylittivät budjetoidun noin 43 000 eurolla. Palkkakustannukset ylittivät budjetin noin 159 000 eurolla, mutta henkilösivukuluissa syntyi säästöä noin 116 000 euroa.

Palkkakustannusten kasvu johtui muun muassa sairauspoissaolojen kasvusta, kevään palkankorotuksista, tuntiresurssin lisäämisestä, koulunkäynninohjaajien lisääntyneestä tarpeesta ja hankkeista. Sairauspoissaolot kasvoivat 144 työpäivällä verrattuna vuoteen 2017. Sairauspoissaolot olivat työpäivissä laskettuna 5 850. Suurin lisäys oli Koulutuksen vastualueella, 561 päivää, joista Harjrinteen koulun osuus oli 205 päivää. Kaupunginvaltuusto myönsi lisämäärärahan Harjrinteen koulun sisäilmaongelmien johdosta syntyneisiin henkilöstökustannuksiin.

Talousarvio oli laadittu ilman palkankorotusvarausta ja palkkoja korotettiin toukokuussa 2018. Lukuvuoden 2018–2019 tuntiresurssin suunnittelussa tuli esille suuri pienryhmäopetuksen tarve erityisesti Lovisanejdens högstadiumissa. Tarpeen tyydyttämiseksi sivistyslautakunta päätti nostaa tuntiresurssia 26 vuosiviikkotunnilla. Myös koulunkäynninohjaajaresurssi kasvoi verrattuna lukuvuoteen 2017-2018. Lisäys kohdistui erityisopetukseen, esikouluun sekä esikoulun ja koulun aamu- ja iltapäivähoitoon.

Vuoden aikana käynnistettyihin hankkeisiin ei yleensä varattu erillistä määrärahaa, koska talousarvion tekovaiheessa avustuksen saaminen ei ollut tiedossa. Hankkeiden nettomenot pystyttiin rahoittamaan, mutta hankkeisiin myönnettyt avustukset kasvattivat tuloja ja hankekulut korottivat lähinnä henkilöstökuluja.

Säästöt henkilösivukuluissa johtuivat siitä, että toteutuneet kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksu-, työttömyysvakuutusmaksu- ja tapaturmavakuutusmaksuprosentit olivat pienemmät kuin mitä talousarvion laskentapohjissa oli käytetty.

Keskus arvioi vuoden aikana kriittisesti rekryointitarpeitaan. Pääsääntöisesti sijaisia ei palkattu ei-lakisääteisiin palveluihin kuten hallintoon, vapaa-aikatoimeen ja kulttuuritoimeen.

Avaintavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

Kaupunginvaltuustoon nähden sitovien tavoitteiden toteutuminen Sivistyskeskuksen toiminnan painopisteet:

1. Monipuolistamme elinkeinopohjaa ja edistämme yrittäjyyttä.

AVAINTAVOITE	Tavoitetaso	Toimintasuunnitelma	Toteutuma
Yritysystävällisen imagon luominen.	Kehitämme vuoropuhelua keskuksen eri vastualueiden ja yrittäjien välillä.	Keskuksen vastualueet luovat edellytyksiä ja tekevät toimenpiteitä avaintavoitteen ja tavoitetason saavuttamiseen.	Yhteistyötä yrittäjien kanssa jatkettiin perusopetuksessa ja laajennettiin varhaiskasvatuksessa ja kulttuuritoimessa paikallisten kulttuuritoimijoiden ja -yrittäjien kanssa. Yrittäjäyhdistys osallistui myös Loviisan Ohjaamon avaamiseen.

2. Tarjoamme korkeatasoista varhaiskasvatusta ja koulutusta kahdella kielellä niin keskustassa kuin kyläkeskuksissa.

AVAINTAVOITE	Tavoitetaso	Toimintasuunnitelma	Toteutuma
Varhaiskasvatus ja koulutus houkuttelevat lisää lapsia, oppilaita ja opiskelijoita.	Järjestämme ja kehitämme varhaiskasvatusta ja koulutusta vuorovaikutuksessa huoltajien kanssa.	Keskuksen vastualueet luovat toimintatapoja ja tekevät toimenpiteitä avaintavoitteen ja tavoitetason saavuttamiseen.	Teimme erinäisiä toimenpiteitä houkuttelevuuden ja markkinoinnin lisäämiseksi. Esimerkiksi koulutus ja varhaiskasvatus osallistuivat muun muassa Loviisan Wanhattalot –päiville. Hankittiin markkinointimateriaalia. Lasten ja oppilaiden määrä laski verrattuna vuoteen 2017. Lukulaisten määrä pysyi lähes samana.

3. Päätöksenteko on ihmisläheistä, yritysystävällistä, osallistavaa, joustavaa ja nopeaa.

AVAINTAVOITE	Tavoitetaso	Toimintasuunnitelma	Toteutuma
Vuorovaikutuksen lisääminen asukkaiden kanssa.	Suunnittelemme, toteutamme ja kehitämme toimintaamme yhdessä asukkaiden kanssa.	Keskuksen vastualueet luovat toimintatapoja ja tekevät toimenpiteitä avaintavoitteen ja tavoitetason saavuttamiseen.	Tiedotimme aktiivisesti ja lisäsimme vuorovaikutusta ajankohtaisissa asioissa kuten varhaiskasvatusselvityksessä, kouluhankkeissa, lasten ja oppilaiden ruokailussa, sisäilmaongelmissa sekä joidenkin kulttuurihankkeiden osalta.

4. Edistämme hyvinvointia ja viihtyvyyttä sekä monipuolista kulttuuri- ja vapaa-aikatarjontaa yhteisöllisyyttä painottaen.

AVAINVAOITE	Tavoitetaso	Toimintasuunnitelma	Toteutuma
Kolmannen sektorin ja asukkaiden aktivoiminen.	Kulttuuri- ja vapaa-aikatoiminta, jonka pääpaino on ennaltaehkäisevässä työssä ja hyvinvoinnissa, järjestetään vuorovaikutuksessa asukkaiden kanssa.	Keskuksen vastualueet luovat toimintatapoja ja tekevät toimenpiteitä avaintavoitteen ja tavoitetason saavuttamiseen.	Teimme aktiivista yhteistyötä sekä kulttuuriyhdistysten että liikunta- ja nuorisoseurojen kanssa. Olimme mukana kehittämässä valtakunnallisia lasten, nuorten ja perheiden palveluita (LAPE). Järjestimme ja tarjosimme toimintaa, jonka avulla edistimme asukkaiden terveyttä ja hyvinvointia kaikissa eri ikäryhmissä.

5. Pidämme taloutemme tasapainossa ja väestökehityksen positiivisena.

AVAINVAOITE	Tavoitetaso	Toimintasuunnitelma	Toteutuma
Sivistyskeskuksen toiminta saa lisää näkyvyyttä kaupungin markkinoinnissa.	Hyvät ja helposti saatavilla olevat peruspalvelumme saavat näkyvyyttä.	Teemme yhteistyötä kaupungin viestintä- ja markkinointiyksikön kanssa saadaksemme lisää näkyvyyttä.	Toimintamme näkyvyys lisääntyi katukuvassa, medioissa ja eri tapahtumissa

Hallinto ja kehittäminen

Vastuuhenkilöt: sivistysjohtaja, taloussuunnittelija ja suunnittelija

Toimintaympäristöön ja toimintaan vaikuttaneet tapahtumat vuonna 2018

Vuoden pääasiallinen huoli ja työllistävin asia oli keskuksen kiinteistöjen sisäilmaongelmat. Harjunteen koulun, Loviisan lukion, Valkon kansalaisopiston ja vapaa-aikatoimen toiminnalle jouduttiin löytämään korvaavia tiloja ja tilapäisratkaisuja. Pääkirjasto muutti tilapäisiin tiloihin ja liikuntahalli ei ollut täydessä käytössä.

Haasteita esiintyi myös palvelutarjonnan suunnittelussa ja toteuttamisessa koska esimerkiksi lapsi- ja oppilasmäärät vaihtelevat vuosittain ja alueittain.

Vuoden 2018 aikana kaupunginvaltuusto päätti kaupungin uudesta organisaatiosta. Keskuksen hallinnolle tämä merkitsi valmistautumista organisaatiomuutokseen.

Riski-arvio

- Toimitilojen kunto ja sisäilmaongelmien ennaltaehkäisy
  - *Kaupunkiin perustettiin vuonna 2018 monialainen koordinoiva sisäilmatyöryhmä: Ryhmä laati sisäilmaongelmiin liittyvän menettelytapaohjeen, jotta tieto sisäilmaongelmista saadaan nopeasti eteenpäin toimenpiteitä varten.*
- Henkilökunnan sairauspoissaolot ja työssä jaksaminen (perustuu keväällä 2017 tehtyyn henkilöstökyselyyn)
  - *Sairauspoissaolot kasvoivat 144 työpäivällä verrattuna vuoteen 2017. Sairauspoissaolot olivat työpäivissä laskettuna 5 850. Suurin lisäys oli Koulutuksen vastuualueella, 561 päivää, joista Harjunteen koulun osuus oli 205 päivää. Toisaalta Varhaiskasvatuksen vastuualueen sekä Kirjasto- ja kulttuuritoimen vastuualueen poissaolot vähentyivät yhteensä 458 työpäivällä. Työssä jaksamiseen ja työhyvinvointiin on edelleen panostettava. Yksi esimiehen työvälina työkyvyn hallintaan ja tukemiseen on lokakuussa käyttöön otettu EsimiesKompassi-ohjelma. Keskuksen esimiehet osallistuivat henkilöstöyksikön järjestämiin työkykyjohtamisen työpajoihin. Lisäksi kaupunki tiivistä yhteistyötä työterveyshuollon kanssa erityisesti pidemmissä sairauspoissaoloissa.*
- Eri ikäryhmien ja sukupuolten välinen tasa-arvo (perustuu keväällä 2017 tehtyyn henkilöstökyselyyn)
  - *Asiaa on käsitelty ja käsitellään edelleen kehityskeskusteluissa ja työpaikkakokouksissa.*

Operatiivisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

1. Luomme yritysystävällisen imagon.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Keskuksen vastuualueiden ja yrittäjien välisen vuoropuhelun kehittäminen.	Kehitämme työtapoja ja menetelmiä, jotka mahdollistavat yrittäjien osallistumisen toimintaamme.	Mahdollistamme yrittäjien kanssa laajennetun yhteistyön eri muodoissa.	Hallinto ei ollut omalla toiminnallaan mukana vuoropuhelun kehittämisessä. Muut vastuualueet sen sijaan kehittivät vuoropuhelun hallinnon tukena.

2. Varhaiskasvatus ja koulutus houkuttelevat lisää lapsia, oppilaita ja opiskelijoita.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Pyrkimys lisätä lasten, oppilaiden, opiskelijoiden ja nuorten määrää toiminnassamme.	Pyrimme erilaisten toimenpiteiden avulla houkuttelemaan yhä useampia uusia asukkaita.	Seuraamme lasten, oppilaiden, opiskelijoiden ja nuorten määrän kehitystä toiminnassamme.	Lasten ja oppilaiden määrä on laski verrattuna vuoteen 2017. Lukiolaisten määrä pysyi lähes samana.

3. Lisäämme vuorovaikutusta asukkaiden kanssa.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Sivistyskeskuksen palvelujen kehittäminen vuorovaikutuksessa asukkaiden kanssa.	Pyydämme asukkaiden näkemyksiä ja palautetta toiminnastamme keskuksen arviointisuunnitelman pohjalta.	Arvioimme toiminnan niitä osia, jotka mainitaan arviointisuunnitelmassa.	Sivistyksen arviointisuunnitelma ei valmistunut suunnitellusti vuonna 2017, mutta osa toiminnasta arvioitiin, muun muassa kyselyjen ja Morjens-sovelluksen avulla.

4. Aktivoimme kolmatta sektoria ja asukkaita.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Toimintamme järjestäminen niiltä osin kuin mahdollista yhteistyössä yhdistysten ja asukkaiden kanssa.	Suunnittelemme ja toteutamme toimintaa monialaisesti eri verkostoissa siten, että se tukee asukkaiden hyvinvointia.	Mahdollistamme kolmannen sektorin ja asukkaiden kanssa laajennetun yhteistyön eri muodoissa.	Haimme ja saimme hankerahoitusta perusopetukseen. Ohjaamo sai Euroopan sosiaalirahastolta rahoitusta vuoden 2020 loppuun.

5. Sivistyskeskuksen toiminta saa lisää näkyvyyttä kaupungin markkinoinnissa.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Vastuualueiden näkyvyyden ja houkuttelevuuden lisääminen.	Lisäämme näkyvyyttä ja houkuttelevuutta erilaisten toimenpiteiden avulla.	Olemme aktiivinen toimija, jolla on positiivista näkyvyyttä mediassa ja sosiaalisessa mediassa.	Toimintamme näkyvyys lisääntyi katukuvassa, mediassa ja eri tapahtumissa.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

21140 Hallinto ja kehittäminen

	TALOUSARVIO 2018	TALOUSARVIO-MUUTOKSET	TA 2018 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TILINPÄÄTÖS 2018	MUUTOS
Toimintatuotot	15 000		15 000	17 516	-2 516
<i>joista sisäiset</i>					
Valmistus oman käyttöön					
Toimintakulut	-417 857	-1 376	-419 233	-306 473	-112 760
<i>joista sisäiset</i>	-7 179		-7 179	-7 524	345
Toimintakate	-402 857	-1 376	-404 233	-288 957	-115 275
<i>josta sisäinen</i>	-7 179		-7 179	-7 524	345
Toimintakate ulkoinen	-395 678	-1 376	-397 054	-281 433	-115 621

Poistot ja arvonalentumiset

Säästöt kohdistuivat henkilöstökuluihin. Vastuualueen määrärahoihin sisältyivät määrärahat koordinaattorin palkkaamista varten. Kaupunginvaltuusto ei hyväksynyt tehtävää henkilöstösuunnitelmaan, joten määräraha jäi käyttämättä. Vastuualueelle oli myös budjetoitu koko keskusta käsittävät määrärahat työnohjaukseen ja työtoimintaan. Käyttö kirjattiin palvelua käyttäneille yksiköille.

Yksikkökustannukset, suoritteet ja tunnusluvut (informatiivinen tieto) (ulkoiset)

	Tilinpäätös 2017	Talousarvio 2018	Toteutuma 2018
Nettomenot, euroa /asukas	19,8 ulk.	25,9 ulk.	18,9 ulk.

Sivistyslautakunnan jäsenet ja varajäsenet

Varsinaiset jäsenet	Läsnä / kokousten lukumäärä	Henkilökohtaiset varajäsenet	Läsnä
Hinttaniemi Jonna, puheenjohtaja	11/11	Forsblom-Helander Benita	
Nevalainen Sofia, varapuheenjohtaja	10/11	Lind Tuija	
Bäcklund Marina	10/11	Hovi Karolina	
Willner Kristian	10/11	Staffans Sten	
Rosenberg Thomas	10/11	Lindfors Bo	
Hannus Daniel	6/11	Hurmerinta Anders	4
Sokka-Tuomala Anne	10/11	Malmivaara Marjatta	
Hovi Antti	4/11	Rehnberg Mika	
Kiviranta Jonna, 12.6.2018 saakka	2/5	af Hällström Suvi	
Rossi Reeta, 13.6.2018 alkaen	5/6	af Hällström Suvi	

Sivistyslautakunnan suomenkielisen jaoston jäsenet ja varajäsenet

Varsinaiset jäsenet	Läsnä / kokousten lukumäärä	Henkilökohtaiset varajäsenet	Läsnä
Laiho Pasi, puheenjohtaja	1/5	Valkokivi Kaj	2
Hovi Antti, varapuheenjohtaja	4/5	Rehnberg Mika	
Paakkari Toni	5/5	Tähtinen Keijo	
Nevalainen Sofia	2/5	Turpeinen Henna-Kaisa	2
Willner Kristian	4/5	Staffans Sten	1
Sokka-Tuomala Anne	4/5	Malmivaara Marjatta	
Kiviranta Jonna, 12.6.2018 saakka	1/5	af Hällström Suvi	
Rossi Reeta, 13.6.2018 alkaen	0/0	af Hällström Suvi	
Länsipuro Janne	2/5	Vuokko Marjo	1
Marjakangas Miia	5/5	Saari Veikko	
Lempiö Päivi, Lapinjärvi	0/5	Sibelius Katri	1

Sivistyslautakunnan ruotsinkielisen jaoston jäsenet ja varajäsenet

Varsinaiset jäsenet	Läsnä / kokousten lukumäärä	Henkilökohtaiset varajäsenet	Läsnä
Bäcklund Marina, puheenjohtaja	5/5	Sjödahl Ralf	
Hannus Daniel, varapuheenjohtaja	3/5	Lindroos Johannes	1
Hinttaniemi Jonna	5/5	Karlsson Monica	
Forsblom-Helander Benita	1/5	Malms Kim	
Hovi Karolina	4/5	Lönnfors Johanna	1
Hurmerinta Anders	3/5	Kähärä Erika	1
Rosenberg Thomas	3/5	Jungner Hans	1
Lindfors Bo	2/5	Grundström Ben	
Konttinen Lisbeth	3/5	Törnroos Ingrid	
Fabritius Mikaela, Myrskylä	4/5	Stenfors Susanne	
Lindfors Annika, Lapinjärvi	3/5	Andersson Pricella	

Varhaiskasvatus

Vastuuhenkilö: varhaiskasvatuspäällikkö ja päiväkodinjohtajat

Toimintaympäristöön ja toimintaan vaikuttaneet tapahtumat vuonna 2018

Varhaiskasvatuksen sisällöllinen laatu

1.8.2018 siirryttiin käyttämään kolmiportaista tuen mallia lapsen kasvun ja oppimisen tuen järjestämisessä. Olennaiset erot tuen portaita liittyivät yksilöllisyyden, erityispedagogisen osaamisen roolin, tuen voimakkuuden ja monialaisen yhteistyön korostumiseen.

Uusi päivitetty varhaiskasvatuslaki astui voimaan 1.9.2018. Merkittävimmät uudistukset liittyvät varhaiskasvatuksen henkilöstöön ja varhaiskasvatuksen tietovarantoon.

Vuorohoito laajennettiin 1.9.2018 alkaen siten, että se sisältää myös yöhoidon sekä hoidon juhlapyhinä.

Uusi johtamismalli otettiin käyttöön 1.8.2018 alkaen jolloin yksi päiväkodinjohtajan tehtävä muutettiin varhaiskasvatuksen suunnittelijaksi ja päiväkotien aluejako tehtiin uudestaan.

Riski-arvio

- Joillakin alueilla ei pystytä tarjoamaan kaikille lapsille varhaiskasvatusta lähiyksikössä
  - o *Hembackan päiväkodin lisäpaikat sekä Tesjoen esikoululaisten hoidon siirtäminen kouluun edesauttoi tilannetta. Vuonna 2018 suurin osa lapsista osallistui varhaiskasvatukseen huoltajien toivomassa yksikössä.*
- Päiväkodeissa, joissa on yksi lapsiryhmä, lastentarhanopettajalla ei ole kollegiaalista tukea pedagogisissa asioissa.
  - o *Kehitimme vaihtoehtoisia tapoja kollegiaalisen tuen saamiseksi. Esimerkkinä näistä ovat varhaiskasvatuksen opettajien yhteiset pedagogiset kahvilat sekä opettajien yhteinen Teams-työkalu joka on työkalu yhteistyölle sekä ryhmäkeskustelulle.*
- Kielikylvyn aloittamista 1.8.2018 ei voida taata kaupungin vähentyneen lapsiluvun vuoksi.
  - o *Kielikylpy ei toteutunut johtuen liian pienen kiinnostuksen vuoksi.*

Operatiivisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

1. Luomme yritysystävällisen imagon.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Varhaiskasvatuksen ja yritysten välisen vuoropuhelun kehittäminen.	Tapaamme yrittäjiä keskustellaksemme varhaiskasvatustyöskenteläköiden aukioloaikatarpeista ajatellen yrityksissä työskenteleviä vanhempia.	Osavuosikatsaukset.	Joustimme tarvittaessa aukioloaikojen suhteen sen verran, minkä henkilöstöresurssit mahdollistivat. 1.9.2018 alkaen olemme tarjonneet yöhoitoa Koskenkylän päiväkodissa. Vuorohoitoa laajennettiin koskemaan myös juhlapyhä.

2. Varhaiskasvatus ja koulutus houkuttelevat lisää lapsia, oppilaita ja opiskelijoita.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Varhaiskasvatuspalvelujen järjestäminen vuorovaikutuksessa huoltajien kanssa.	Päiväkotiverkkoselvitys varhaiskasvatuksen riittävän paikkamäärän varmistamiseksi.	Päiväkotiverkkoselvitys.	Hyödynsimme varhaiskasvatusselvitystä investointisuunnitelmassa. Paikkoja lisättiin Liljendalissa (Hembackan päiväkodissa) sekä Tesjoella (Tesjoen päiväkodissa).

3. Lisäämme vuorovaikutusta asukkaiden kanssa.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Varhaiskasvatuksen suunnittelu, toteutus ja kehittäminen yhdessä asukkaiden kanssa.	Teemme käyttäjäkyselyjä sekä saadaksemme palautetta että kuullaksemme käyttäjien mielipiteitä uusien päätösten valmistelun edellä.	Osavuosikatsaukset. Palautekyselyjen vastaukset julkaistaan varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti.	Varhaiskasvatusselvityksen yhteydessä teimme kyselyn ja sen tuloksia hyödynsimme varhaiskasvatuksen kehittämässä. Laatukyselyn tulokset julkaistiin marraskuussa suunnitelmien mukaisesti. Teetimme myös kyselyn kaksikielisen toiminnan kiinnostavuudesta hyödyntäen Morjenssovellusta.

4. Aktivoimme kolmatta sektoria ja asukkaita.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Kulttuuritoiminnan järjestäminen päiväkodeissa yhteistyössä kulttuuritoimen ja kolmannen sektorin kanssa.	Suunnittelemme kulttuuripolun, jonka otamme käyttöön toimintavuonna 2018–2019.	Kulttuuripolkusuunnitelma.	”Pienen kulttuuripolun” toteuttaminen ei toteutunut johtuen muun muassa kulttuuritoimen henkilöstömuutoksista.

5. Sivistyskeskuksen toiminta saa lisää näkyvyyttä kaupungin markkinoinnissa.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Laadukas ja helposti saatavilla oleva varhaiskasvatuksemme saa näkyvyyttä.	Teemme yhteistyötä kaupungin viestintä- ja markkinointiyksikön kanssa saadaksemme lisää näkyvyyttä.	Osavuosikatsaukset.	Perustimme varhaiskasvatukselle Facebook-sivut ja laajensimme Peda.net-sivuston käyttöä. Päivitimme varhaiskasvatuksen verkkosivuja perusteellisesti hyödyntäen kuntalaisten kyselyn yhteydessä antamaa palautetta.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

21141 Varhaiskasvatus

	TALOUSARVIO 2018	TA- MUUTOKSET	TA 2018 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TILINPÄÄTÖS 2018	POIKKEMA
--	---------------------	------------------	---------------------------------	---------------------	----------

Toimintatuotot	744 400		744 400	848 634	-104 234
-----------------------	----------------	--	----------------	----------------	-----------------

joista sisäiset

Valmistus omaan käyttöön

Toimintakulut	-7 746 285	-1 632 846	-9 404 330	-8 215 852	-1 188 478
----------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

joista sisäiset -1 514 939 -1 567 514 -3 082 453 -2 025 794 -1 056 659

Toimintakate	-7 001 885	-1 632 846	-8 659 930	-7 367 218	-1 292 713
---------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

joista sisäinen -1 514 939 -1 567 514 -3 082 453 -2 025 794 -1 056 659

Toimintakate ulkoinen	-5 512 146	-65 332	-5 577 478	-5 341 424	-236 054
------------------------------	-------------------	----------------	-------------------	-------------------	-----------------

Poistot ja arvonalentumiset -540 -540 -6 744 6 204

Tulojen ylitys johtui varhaiskasvatusmaksutuotoista ja kotikuntakorvauksista, joita kertyi budjetoitua enemmän.

Ulkoiset toimintakulut alittivat budjetin, kun taas henkilöstökulut ylittivät sen. Ylitys johtui muun muassa sijaisten palkkaamisesta, kevään palkankorotuksista ja lomapalkkavelan jaksottamisesta. Suurin säästö syntyi lastenhoidon tuista ja kuntalisistä, joita maksettiin arvioitua vähemmän.

Yksikkökustannukset, suoritteet ja tunnusluvut (informatiivinen tieto) (ulkoiset)

	Tilinpäätös 2017	Talousarvio 2018	Toteutuma 2018
0–6 -vuotiaiden määrä	926	765	834
Päiväkotihoidossa			
Lapset	544	560	520
Euroa/lapsi, netto	6 301 ulk.	6 364 ulk.	6 893 ulk.
Ryhmäperhepäivähoidossa			
Lapset	22	20	24
Euroa/lapsi, netto	7 917 ulk.	9 149 ulk.	8 007 ulk.
Perhepäivähoidossa			
Lapset	17	12	12
Euroa/lapsi, netto	9 085 ulk.	15 188 ulk.	11 230 ulk.
Yhteensä päivähoitossa			
Tukea tarvitsevat lapset	207	145	198
Vuorohoidossa olevat lapset	27	15	11
Kotihoidon tuet			
Lakisääteinen, lapsia	140	185	165
Kuntalisä, perheitä	137	185	117
Yksityisen hoidon tuet			
Lakisääteinen, lapsia	18	23	18
Kuntalisä, lapsia	17	23	16
Avoin varhaiskasvatus			
Treffis/perheitä/vuosi	179	170	151
Lapsia leikkikerhoissa	27	20	8

Koulutus

Vastuuhenkilöt: koulutuspäällikkö ja rehtorit/koulunjohtajat

Toimintaympäristöön ja toimintaan vaikuttaneet tapahtumat vuonna 2018

1.8.2018 alkaen perusopetuksen uusi opetussuunnitelma kattaa vuosiluokat 1–8. Lovisanejdens högstadiumin ja Koskenkylän koulujen suunnitelmat valmistuivat ja koulujen rakentaminen alkoi. Koulukuraattorit ja koulupsykologit siirtyivät perusturvakeskukselta sivistyskeskukselle 1.1.2018 alkaen. Harjunteen koulun sisäilmaongelmien takia osa opetuksesta siirrettiin väistötiloihin keväällä 2018. Syyslukukautena 2018 Harjunteen koulun ja Loviisan lukion toiminta oli hajautettuna yhdessätoista eri toimitilassa.

Riski-arvio

- Jatkokoulutuksen kustannukset nousevat, kun Osaava/Kunnig-hanke päättyi 31.5.2017.
  - *Sipoo, Porvoo, Askola, Lapinjärvi ja Loviisa tekivät omakustanteisen koulutussopimuksen opettajien virkaehtosopimuksen mukaisista koulutuksista. Sopimus päättyi 30.6.2019. Sopimuksen myötä kunnat ovat voineet ylläpitää monipuolista koulutustarjontaa.*
- Jos hankerahoitus lopetetaan esimerkiksi tasavertaisuushankkeelta, emme kykene ylläpitämään samaa toimintaa omin varoin.
  - *Loviisan kaupunki haki ja sai lisärahoitusta koulutuksellisen tasa-arvon edistämiseen.*
- Aivan liian pienet opetusryhmät aiheuttavat haasteita opetusjärjestelyissä esimerkiksi esikouluopetuksen sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan osalta.
  - *Pienten opetusryhmien perusteella esiopetus on yhdistetty alkuopetuksen viidessä koulussa. Neljässä koulussa iltapäivätoimintaa ei järjestetä pienen osallistujamäärän takia.*
- Lisääntyvät oppilasmäärät erityisesti keskustan kouluissa voivat aiheuttaa suuria opetusryhmiä sekä puutetta opetustiloista.
  - *Ryhmäkoot ovat keskimääräistä suuremmat keskustan kouluissa.*

Operatiivisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

1. Luomme yritysystävällisen imagon.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Koulutuksen ja yrittäjien välisen vuoropuhelun kehittäminen.	Kehitämme työtapoja ja menetelmiä, jotka mahdollistavat yrittäjien osallistumisen toimintaamme mm. yrittäjyyskasvatuksen, Nuoren Yrittäjyyden sekä tet-jaksojen kautta.	Mahdollistamme laajemman yhteistyön eri muodoissa yrittäjien kanssa.	Yläkoulujen Nuori Yrittäjyystoiminta, tet-jaksot sekä perusopetuksen yrittäjyyskasvatus toteutui suunnitelmien mukaisesti. Let's Go-messut järjestettiin tammikuussa yhdessä Posintran ja yrittäjien kanssa. Tapaamiset yrittäjien kanssa ovat toteutuneet Ohjaamon kautta.

2. Varhaiskasvatus ja koulutus houkuttelevat lisää lapsia, oppilaita ja opiskelijoita.

TAVOITE	Toimenpide t	Arviointi	Toteutuma
Pyrkimys lisätä lasten, oppilaiden, opiskelijoiden ja nuorten määrää toiminnassamme.	Jotta voimme houkuttaa useampia uusia asukkaita, tarjoamme monipuolisen kouluverkon, turvallisen ympäristön, laadukkaan opetuksen sekä korkeatasoisen ja tehokkaan koulutuksen opetushenkilöstölle.	Seuraamme lasten, oppilaiden, opiskelijoiden ja nuorten määrän kehitystä toiminnassamme.	Panostimme markkinointiin eri tilaisuuksissa sekä tehostimme opettaja-rekrytointia ja näkyvyyttä. Koulutus sai hyviä pisteitä kuntien kouluvertailuissa. Oppilasmäärät isommissa kouluissa lisääntyivät. Olimme aktiivisia turvallisemman koulutien kehittämistyössä.

3. Lisäämme vuorovaikutusta asukkaiden kanssa.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Koulutuksen kehittäminen vuorovaikutuksessa oppilaiden ja huoltajien kanssa.	Osallistamme koulua aktiiviseen yhteistyöhön ympäröivän yhteisön kanssa. Pyydämme asukkaiden näkemyksiä ja palautetta toiminnastamme keskuksen arviointisuunnitelman pohjalta. Kehitämme oppilaskuntatoimintaa ja hyödynnämme sosiaalista mediaa.	Arvioimme toiminnan niittä osia, jotka mainitaan arviointisuunnitelmassa.	Koulut aktivoituivat sosiaalisessa mediassa. Oppilaskuntaa ja huoltajia kuunneltiin muun muassa moniammatillisten tarkistusten yhteydessä. Saimme positiivista palautetta aamu- ja iltapäivätoiminnan kyselyn kautta. Laadimme Lovisanejdens högstadiumin nimiehdotuksen yhteistyössä oppilaskunnan ja huoltajien kanssa. Lähes kaikilla kouluilla on toimiva vanhempainyhdistys.

4. Aktivoimme kolmatta sektoria ja asukkaita.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Toimintamme järjestäminen niiltä osin kuin mahdollista yhteistyössä yhdistysten ja asukkaiden kanssa.	Suunnittelemme ja toteutamme toimintaa monialaisesti eri verkostoissa siten, että se tukee asukkaiden hyvinvointia mm. <ul style="list-style-type: none"> – kulttuuripolun – aamu- ja iltapäivätoiminnan – kerhotoiminnan – eri hankkeiden ja aktiviteettien avulla. 	Mahdollistamme kolmannen sektorin ja asukkaiden kanssa laajennetun yhteistyön eri muodoissa.	Kulttuuripolku sai vahvan jansijalan opetustyössä. Aamu- ja iltapäivätoiminnasta, kerhotoiminnasta sekä Liikkuva koulu -hankkeesta tuli jokapäiväistä asukkaita tukevaa toimintaa.

5. *Sivistyskeskuksen toiminta saa lisää näkyvyyttä kaupungin markkinoinnissa.*

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Koulutuksen näkyvyyden ja vetovoiman lisääminen.	Rekrytoimme ammattitaitoista ja osaavaa henkilö-kuntaa. Teemme yhteistyötä kaupungin viestintä- ja markkinointiyksikön kanssa vetovoimaisuuden lisäämiseksi. Tuomme aktiivisesti esiin vahvuuksiamme ja hankkeitamme.	Olemme aktiivinen toimija, jolla on positiivista näkyvyyttä mediassa ja sosiaalisessa mediassa.	Koulutus sai suuren huomion mediassa. Koulujen tuotokset näkyvät Facebook-, YouTube- ja Instagram-sivuilla. Kouluhankkeilla on omat Facebook sivut. Toteutimme Kouluviitta- ja koulujen nimikyltti- ja projektin. Tehostimme ja toteutimme rekrytointia. "Kurkota tähtiin" -hanke käynnistyi. Hankimme markkinointituotteita ja osallistuimme tapahtumiin, kuten Loviisan Wanhat Talot.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

21142 Koulutus

	TALOUSARVIO 2018	TA-MUUTOKSET	TA 2018 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TP 2018	MUUTOS
Toimintatuotot	1 164 949		1 164 949	1 317 555	-152 606
<i>joista sisäiset</i>				2 154	-2 154
Valmistus omaan käyttöön					
Toimintakulut	-16 019 807	-2 419 226	-18 439 033	-18 350 588	-88 445
<i>joista sisäiset</i>	-3 281 557	-2 097 717	-5 379 274	-5 359 449	-19 824
Toimintakate	-14 854 858	-2 419 226	-17 274 084	-17 033 033	-241051
<i>joista sisäinen</i>	-3 281 557	-2 097 717	-5 379 274	-5 357 295	-21 979
Toimintakate ulkoinen	-11 573 301	-321 509	-11 894 810	-11 675 738	-219 072

Poistot ja arvonalentumiset

Ulkoisten tuottojen suurin ylitys oli avustuksissa, joita maksettiin noin 138 000 euroa enemmän kuin budjetoitiin.

Ulkoiset toimintakulut alittivat budjetin, kun taas henkilöstökulut ylittivät sen. Ylitykset johtuivat sairauspoissaolojen kasvusta, kevään palkankorotuksista, tuntiresurssin lisäämisestä, koulunkäynninhajajien lisääntyneestä tarpeesta ja hankkeista.

Yksikkökustannukset, suoritteet ja tunnusluvut (informatiivinen tieto) (ulkoiset)

	Tilinpäätös 2017	Talousarvio 2018	Toteutuma 2018
Määrä			
Kouluja	15	15	15
Esikoulu/integroitu/oppilaita		5/16	5/18
Esikouluryhmät/oppilaita	11/152	11/155	12/148
Perusopetuksen ryhmiä / oppilaita	105/1454	105/1 455	107/1433
Erityisen tuen piiriin siirretyt, %	9,2	8,9 %	12,4 %
Perusopetuksen oppilasta / koulunkäynninohjaaja			
Talous			
Esikoulukustannukset / oppilas, netto, euroa	5 194 ulk.	5 235 ulk.	4 839 ulk.
Esikoulun kuljetuskustannukset / oppilas, netto, euroa	718	800	763
Perusopetuksen kustannukset / oppilas, netto, euroa	7 343,88 ulk.	7 297 ulk.	7 482 ulk.
Perusopetuksen kuljetuskustannukset / oppilas, netto, euroa	867	935	978

Lukiokoulutus ja ammatillinen koulutus

Vastuuhenkilöt: sivistysjohtaja ja rehtorit

Toimintaympäristöön ja toimintaan vaikuttaneet tapahtumat vuonna 2018

Loviisan lukio siirtyi väistötiloihin sisäilmaongelman takia elokuussa 2018. Ylioppilaskirjoitukset siirrettiin Harjurinteen koulun uuden puolen liikuntasaliin. Osa Loviisan lukion ja Lovisa Gymnasiumin liikunnan opetuksesta siirrettiin Agricolahalliin (esimerkiksi vanhojen tanssit). Väistötiloista johtuvat ratkaisut ovat lisänneet opettajien palkkakustannuksia siirtymien osalta, sekä opiskelijoiden kuljetuskustannuksia Agricolahalliin.

Loviisan lukion biologian ja maantieteen lehtorin virka lakkautettiin lokakuussa 2018.

Riski-arvio

- Valtionosuuksien osuus on pieni (muutos laskelmakaaviossa).
  - *Valtionosuus pienentyi 15,2 prosentilla valtion säästötoimien vuoksi. Tämän myötä kaupungin rahoitusosuus kasvoi vastaavalla summalla.*
- Lukiokoulutukseen hakeutuvien määrä mahdollisesti vähenee, mikä johtaa tämän koulumuodon vetovoiman heikentymiseen.
  - *Lovisa Gymnasiumin ja Loviisan lukion yhteen laskettu opiskelijamäärä pysyi lähes samana.*
- Opettajien rekrytointi on haastavampi pienissä lukioissa.
  - *Kumpaankin lukioon saatiin muodollisesti kelpoisia viranhaltijoita.*

Operatiivisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

1. Luomme yritysystävällisen imagon.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Yhteistyön laajentaminen yrittäjien kanssa opetussuunnitelman mukaisesti.	Yrittäjyys ja yrittäjät saavat enemmän näkyvyyttä lukioiden arjessa.	Osavuosikatsaukset.	Yhteistyö Ohjaamon kanssa lisäksi yhteistyötä lukioiden ja yrittäjien välillä.

2. Varhaiskasvatus ja koulutus houkuttelevat lisää lapsia, oppilaita ja opiskelijoita.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Lukiokoulutuksen näkyvyyden ja vetovoiman lisääminen tarjoamalla tasokkaita palveluja lähellä kuntalaista.	Yhteistyötä kansalaisopiston ja alueen muiden lukioiden kanssa laajennetaan.	Osavuosikatsaukset.	Yhteistyö lukioverkostoissa jatkuu.

3. Lisäämme vuorovaikutusta asukkaiden kanssa.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Yhteistyön laajentaminen muiden toimijoiden ja eri ikäryhmien kanssa.	Lukiot tekevät enemmän yhteistyötä yhteiskunnan eri ikäryhmien kanssa.	Osavuosikatsaukset.	Lukuvuoden aikana toteutettiin yhteistyötä muun muassa senioreiden kanssa.

4. Aktivoimme kolmatta sektoria ja asukkaita.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Avoimen vuorovaikutuksen säilyttäminen kolmannen sektorin ja asukkaiden kanssa.	Lukiot tekevät enemmän yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa.	Osavuosikatsaukset.	Treenikerho yhteistyössä yläkoulujen ja seurojen kanssa käynnistyi syyslukukaudella 2018.

5. Sivistyskeskuksen toiminta saa lisää näkyvyyttä kaupungin markkinoinnissa.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Lukioiden verkkosivujen vetovoiman lisääminen ja lukioiden näkyvyys sosiaalisessa mediassa.	Lukiot lisäävät näkyvyyttään ja vetovoimaansa verkossa.	Osavuosikatsaukset.	Molemmat lukiot päivittivät aktiivisesti kotisivujansa ja sosiaalisen median sivujaan (Facebook, Instagram).

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

21144 Lukiokoulutus ja ammatillinen koulutus

	TALOUSARVIO 2018	TA-MUUTOKSET	TA 2018 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TILINPÄÄTÖS 2018	POIKKEAMA
Toimintatuotot	67 000		67 000	98 608	-31 608
<i>joista sisäiset</i>				757	-757
Valmistus omaan käyttöön					
Toimintakulut	-1 597 227	-616 074	-2 213 301	-2 295 926	82 624
<i>joista sisäiset</i>	-248 510	-607 350	-855 860	-993 339	137 479
Toimintakate	-1 515 227	-616 074	-2 146 301	-2 197 316	51 016
<i>joista sisäinen</i>	-248 510	-607 350	-855 860	-992 581	-136 721
Toimintakate ulkoinen	-1 281 717	-8 724	-1 290 441	-1 204 735	-85 706
Poistot ja arvonalentumiset	-2 000		-2 000		-2 000

Ulkoisten tuottojen suurin ylitys oli avustuksissa, joita maksettiin noin 13 000 euroa enemmän kuin budjetoitiin.

Lukioiden yksikkökustannukset, suoritteet ja tunnusluvut (informatiivinen tieto) (ulkoiset)

	Tilinpäätös 2017	Talousarvio 2018	Toteutuma 2018
Opiskelijamäärä	186,5	192	190,5
Opetustunnit	418*)	374	418*)
Netto, euro / opiskelija	6 346 ulk.	6 404 ulk.	6 085 ulk.

*)tuntikehys

Vapaa sivistystyö

Vastuuhenkilöt: sivistysjohtaja ja rehtori

Toimintaympäristöön ja toimintaan vaikuttaneet tapahtumat vuonna 2018

Harjunteen koulun sisäilmaongelmien vuoksi Valkon kansalaisopiston hallinnollinen henkilökunta siirrettiin Mi-talolle syksyllä 2018. Harjunteen koululle suunniteltu opetus jouduttiin siirtämään väistötiloihin. Väistötiloihin siirtymisestä, uusien tilojen etsimisestä ja joistakin muutostöistä aiheutui lisäkustannuksia.

Opistojen yhdistymisselvitys on meneillään. Avoimen tilanteen vuoksi työsopimukset tehtiin vain puoleksi vuodeksi kerrallaan, eikä tehtäviä julistettu auki.

Riskiarvio

- Henkilöstöohjelmaan ja tiloihin liittyvien muutosten ennakointi.
  - o *Yhdistymisen pitkittyminen lisää epävarmuutta, eikä opistolla ole selvää kehityssuuntaa.*
  - o *Osa vuoden 2018 väistötiloista menee pois käytöstä syksyllä 2019. Opetusta joudutaan suunnittelemaan, vaikei opetuspaikoista ole varmuutta.*
  - o *Kielitutkinnoille ei ole järjestämipaikkaa syksystä 2019, mikä asettaa toiminnan jatkumisen kyseenalaiseksi.*

Operatiivisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

1. Varhaiskasvatus ja koulutus houkuttelevat lisää lapsia, oppilaita ja opiskelijoita.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Käyttäjryhmien saavuttaminen.	Toimintakuvaukseen sisältyvä kurssisuunnitteluprosessi / CAF.	CAF	Lapsia ja nuoria houkuteltiin heille suunnatuilla kursseilla, minkä lisäksi erityisesti taiteen perusopetus (TPO) oli lasten ja nuorten suosiossa. Lasten ja nuorten määrässä ei ollut vielä havaittavissa merkittävää nousua.

2. Lisäämme vuorovaikutusta asukkaiden kanssa.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Ajanmukaisen, arkeen elämyksiä antavan opetuksen tarjoaminen.	Toimintakuvaukseen sisältyvä opetus-/oppimis-/arviointiprosessi /CAF.	CAF	Vuorovaikutus asiakkaiden kanssa tapahtui erityisesti yhdyshenkilöitten kautta. Opetuksen suunnittelussa syntyi uusia kursseja, ja lukuvuoden 2018- 2019 kurssitarjonnassa olikin joitain uusia kursseja.

3. Aktivoimme kolmatta sektoria ja asukkaita.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Lähiopetuksen tarjoaminen kaikille elinikäisen oppimisen periaatteen mukaisesti.	Alueellisten opistojen malli: Toimintakuvaukseen sisältyvä opetus-/oppimis-/arviointiprosessi / CAF.	CAF	Opetusta tarjottiin opistojen kaikilla toiminta-alueilla. Kylien ja sopimuskuntien ääni tuli kuuluville yhteyshenkilöiden kautta.

4. *Sivistyskeskuksen toiminta saa lisää näkyvyyttä kaupungin markkinoinnissa.*

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Toimintamme näkyvyys ja kysynnän ohjaama tarjonta.	Toimintakuvaukseen sisältyvä kurssisuunnittelu- ja markkinointiprosessi / CAF.	CAF	Opistojen kurssitarjonta suunniteltiin asiakkailta tulevan palautteen perusteella tasapuolisuutta unohtamatta. Yhdyskuntalaisilla oli merkittävä rooli. Opistojen kotisivuja kehitettiin.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

21145 Vapaa sivistystyö

	TALOUSARVIO 2018	TA-MUUTOKSET	TA 2018 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TILINPÄÄTÖS 2018	POIKKEAMA
Toimintatuotot	220 600		220 600	237 408	-16 808
<i>joista sisäiset</i>	3 500		3 500	11 879	-8 379
Valmistus omaan käyttöön					
Toimintakulut	-988 487	-95 459	-1 083 946	-1 103 758	19 812
<i>joista sisäiset</i>	-53 929	-89 790	-143 719	-180 697	36 978
Toimintakate	-767 887	-95 459	-863 346	-866 351	3 004
<i>josta sisäinen</i>	-50 429	-89 790	-140 219	-168 818	28 599
Toimintakate ulkoinen	-717 458	- 5 669	-723 127	-697 532	-25 595

Poistot ja arvonalentumiset

Yksikkökustannukset, suoritteet ja tunnusluvut (informatiivinen tieto) (ulkoiset)

	Tilinpäätös 2017	Talousarvio 2018	Toteutuma 2018
Opiskelijoita	1 280 (Mi) 1 706 (Vako) = 2 986	1 450 (Mi) + 1 850 (Vako) = 3 300	1 267 (Mi) 1 693 (Vako) = 2 960
Opetustunteja	4 929 (Mi) 6 952 (Vako) = 11 881	5 500 (Mi) + 7 000 (Vako) = 12 500	4 683 (Mi) 6 901 (Vako) =11 584
Nettokustannukset, euro / opiskelija	233 ulk.	217 ulk.	236 ulk.
Nettokustannukset, euro / opetustunti	58 ulk.	57 ulk.	60 ulk.

Vapaa-aikatoimi

Vastuuhenkilö: kulttuuri- ja vapaa-aikapäällikkö

Toimintaympäristöön ja toimintaan vaikuttaneet tapahtumat vuonna 2018

Loviisan kaupungille myönnettiin ESR-rahoitusta (Euroopan sosiaalirahasto) ohjaamotoimintaan. Loviisan Ohjaamo aloitti toimintansa huhtikuussa 2018. Ohjaamo on monipuolinen informaatio- ja neuvontatoimisto 15–29 -vuotiaille nuorille. Ohjaamon ensisijainen tavoite on antaa palvelua nuorille, joilla on erityisen vaikeaa, eli niin sanotuille NEET-nuorille (Not in Employment, Education or Training). Ohjaamotiimiin kuuluu oman henkilökunnan lisäksi etsivä nuorisotyö, aikuissosiaalityö, TE-keskus, asunto-asihteri ja Loviisan klubitalon hanketyöntekijä. Ohjaamo on järjestänyt hygienia- ja anniskelupassikursseja, järjestänyt työltoja missä nuoret ovat voineet tutustua eri ammatteihin ja saaneet paremman kuvan työelämästä. Ohjaamo on järjestänyt infotilaisuuksia, rekrytointitilaisuuksia ja asunnottomien yön.

Harjuntien koulun sisäilmaongelmien takia koulun vanha sali on ollut poissa käytöstä koko syyskuuden. Koulun uusi sali on ollut poissa käytöstä loppusyksystä sisäkatto-ongelmien takia. Valintalon vanha liiketila otettiin käyttöön liikuntasalina syksyllä 2018. Jäähallia kunnostettiin kesällä 2018. Aluehallintovirasto myönsi kaupungille avustusta kunnostukseen.

Vapaa-aikatoimi on vuoden aika saanut ulkopuolista rahoitusta etsivään nuorisotyöhön, ohjaamotoimintaan sekä hankkeisiin Liikkuva koulu, lasten ja nuorten paikallinen harrastustoiminta ja kotouttamisliikunta.

Riskiarvio

- Uuden henkilöstön rekrytointi. Toimintaa täytyy mahdollisesti vähentää ja rajoittaa, jos uutta henkilöstöä ei saa palkata henkilöstön jäädessä eläkkeelle tai irtisanoutuessa.
  - *Vapaa-aikatoimi sai palkata uutta henkilöstöä korvaamaan lopettaneita.*
- Liikuntahalli on vanha kiinteistö, jossa on sisäilmaongelmia
  - *Liikuntahalli oli käyttökelpoinen 2018. Sen sijaan Harjuntien koulun vanha sali ei ollut käytettävissä syksystä lähtien. Myös koulu uudempi sali oli poissa käytöstä alkusyksystä ja loppuvuodesta.*

Operatiivisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

1. Luomme yritystävällisen imagon.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Vapaa-aikapalvelujen ja yrittäjien välisen vuoropuhelun kehittäminen.	Etsivä nuorisotyö tarjoaa nuorille mahdollisuuden tutustua yrityksiin ja työelämään, kehottaa nuoria solmimaan oppisopimuksia, auttaa kesätöiden haussa ja avustaa yritysten ja nuorten välisessä vuoropuhelussa.	Osavuosikatsaukset.	Etsivä nuorisotyö on tarjonnut nuorille mahdollisuuden tutustua yrityksiin ja työelämään, kehottanut nuoria solmimaan oppisopimuksia, auttanut kesätöiden haussa ja avustanut yritysten välisessä vuoropuhelussa. Ohjaamo antaa apua työnhaussa sekä työkokeilu-, työ- ja koulutuspaikkojen etsimisessä. Ohjaamo on järjestänyt nuorille ammatti- iltoja ja rekrytointi- tapahtumia. Ohjaamossa käy säännöllisesti yhteistyö- tahoja.

2. Varhaiskasvatus ja koulutus houkuttelevat lisää lapsia, oppilaita ja opiskelijoita.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Varhaiskasvatuksen ja koulutuksen järjestäminen ja kehittäminen vuorovaikutuksessa huoltajien kanssa.	Vapaa-aikatoimella on yhteisiä hankkeita koulutuksen kanssa ja se auttaa kouluja ja päiväkoteja tapahtumien järjestämisessä. Nuorisotyöntekijät ja etsivä nuorisotyö käyvät kouluissa säännöllisesti. Vapaa-aikatoimi järjestää erilaisia tapahtumia oppilaille ja lapsille.	Osavuosikatsaukset.	Vapaa-aikatoimi on mukana hankkeessa "Liikkuva koulu" yhdessä koulutoimen kanssa. Vapaa-aikatoimi on järjestänyt kaikille luokka-asteille kaikkien koulujen yhteisiä liikuntatapahtumia (esikoulu-9. vuosiluokka) ja alakoululaisten yleisurheilukilpailut sekä uimaopetusta 2. vuosiluokan oppilaille. Kaksi kertaa viikossa vapaa-aikatoimi järjestää sisävilittuliikuntaa yläkoululaisille. Treenikerho toteutetaan yhdessä yläkoulujen ja lukioden kanssa. Nuorisotyöntekijät ja etsivä nuorisotyö käyvät kouluissa säännöllisesti. Nuorisotyöntekijä on mukana JOPO opetuksessa. Liikunnanohjaaja aloitti yhteistyön varhaiskasvatustyösköiden liikuntavastaavien kanssa liikunnan lisäämiseksi.

3. Lisäämme vuorovaikutusta asukkaiden kanssa.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Toiminnan suunnittelu, toteutus ja kehittäminen yhdessä asukkaiden kanssa.	Kuuntelemme asukkaita herkillä korvalla ja olemme joustavia. Voimme suunnitella toimintaa kuntalaisten toiveiden pohjalta. Monipuolinen informaatio- ja neuvontatoimisto Ohjaamo 15–29-vuotiaille nuorille avataan Loviisassa. Nuorisovaltuusto toimii nuorten äänitorvena.	Osavuosikatsaukset.	Vapaa-aikatoimi on toiminnassa joustava ja ottaa kaupunkilaisten toivomukset huomioon. Ruotsinpyhtään lähi liikuntapaikan suunnittelussa järjestettiin kaksi asukkaiden kuulemistilaisuutta sekä kysyttiin mielipidettä Morjens Loviisa-Lovisa appin avulla. Loviisan Ohjaamo avattiin keväällä 2018. Loviisan Ohjaamossa on ollut monia tapahtumia ja Ohjaamolla on monta yhteistyötahoa. Nuorisovaltuusto on toiminut aktiivisesti. Nuorisovaltuusto on edustettuna lautakuntatyössä.

4. Aktivoimme kolmatta sektoria ja asukkaita.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Kulttuuri- ja vapaa-aikatoiminnan järjestäminen vuorovaikutuksessa asukkaiden kanssa painopisteenä ennaltaehkäisevä työ ja hyvinvointi.	Järjestämme yhdistysiltoja ja kokouksia. Teemme aktiivista yhteistyötä yhdistysten ja muiden toimijoiden kanssa. Myönnämme nuoriso- ja urheiluseuroille toiminta- ja hanketukea. Tarjoamme maksuttomia tiloja alle 18-vuotiaiden nuorten ohjatulle liikunta-toiminnalle liikuntapaikoil-lamme. Täydennämme urheilu- ja nuorisoseurojen toi-mintaa. Etsivä nuorisotyö jäljittää syrjäytymisvaarassa olevia nuoria.	Osavuosikatsaukset.	Vapaa-aikatoimella on ollut seurakokouksia ja yhteistyötä on tehty yhdistysten ja muiden toimijoiden kanssa. Vapaa-aikalautakunta on myöntänyt nuoriso- ja liikuntaseuroille toiminta- ja kohdeavustuksia. Tarjoamme maksuttomia tiloja alle 18-vuotiaiden nuorten ohjatulle seuratoiminnalle kaupungin tiloissa ja liikuntapaikoilla. Vapaa-aikatoimen toiminta täydentää urheilu- ja nuorisoseurojen toimintaa. Etsivä nuorisotyö jäljittää ja tekee työtä syrjäytymisvaarassa olevien nuorten kanssa.

5. Sivistyskeskuksen toiminta saa lisää näkyvyyttä kaupungin markkinoinnissa.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Hyvän ja helposti saavutettavan peruspalvelumme näkyvyys.	Teemme yhteistyötä kaupungin viestintä- ja markkinointiyksikön kanssa suuremman näkyvyyden saavuttamiseksi. Miellä on omat Facebook-sivut, joilla markkinoimme toimintaamme ja ylläpidämme vuoropuhelua asiakkaidemme kanssa.	Osavuosikatsaukset.	Vapaa-aikatoimen palveluita markkinoidaan eri kanavia käyttäen niin että ne olisivat kaikkien tiedossa. Vapaa-aikatoimen yksiköillä on omia Facebook- ja Instagram sivuja. Sivujen kautta markkinoidaan toimintaa ja ylläpidetään vuoropuhelua.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

21146 Vapaa-aikatoimi

	TALOUSARVIO 2018	TALOUSARVIO- MUUTOKSET	TA 2018 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TILINPÄÄTÖS 2018	POIKKEAMA
Toimintatuotot	205 530	65 780	271 310	422 855	-151 545
<i>joista sisäiset</i>				142 414	-142 414
Valmistus omaan käyttöön					
Toimintakulut	-1 815 516	-492 754	-2 308 269	-2 394 537	86 268
<i>joista sisäiset</i>	-815 942	-430 627	-1 246 569	-1 420 463	173 894
Toimintakate	-1 609 986	-426 974	-2 036 959	-1 971 682	-65 277
<i>joista sisäinen</i>	-815 942	-430 627	-1 246 569	-1 278 049	31 480
Toimintakate ulkoinen	-794 044	3 653	-790 390	-693 633	-96 757
Poistot ja arvonalentumiset	-13 400		-13 400	-14 379	979

Yksikkökustannukset, suoritteet ja tunnusluvut (informatiivinen tieto) (ulkoiset)

	Tilinpäätös 2017	Talousarvio 2018	Toteutuma 2018
Myönnetyt avustukset/asukas, euro			
Liikuntatoiminta	3,03	3,2	3,2
Nuorisotoiminta	1,81	1,9	1,8
Nuorisotilojen aukiolo: iltoja/viikko	12,5	12	12
Nuoria/nuorisotila/nuorisoilta /viikko			
Forum	125	20	15
muut nuorisotilat	83	13	15
Liikuntahallin käyttöaste			
myönnettyjä liikuntavuoroja	41	40	37
yhdistyksiä	6	7	6
ryhmiä	25	25	23
Agricolahalli			
myönnettyjä liikuntavuoroja		45	40
yhdistyksiä		15	12
ryhmiä		32	32
Jäähalli			
myönnettyjä liikuntavuoroja		40	37
yhdistyksiä		9	7
ryhmiä		17	19
Vapaa-aikapalveluiden järjestämiä			
nuorisokerhoja	10	8	8
leirejä	9	5	5
etsivä nuorisotyön ryhmät		13	13
liikuntakerhoja, lapset ja nuoret	6	7	5
tapahtumia	35 sis. myös kilpailuja	25	26
aikuisryhmiä	21	22	22
liikuntaneuvonta	28	12	12

Vapaa-aikalautakunnan jäsenet ja varajäsenet

Varsinaiset jäsenet	Läsnä/kokousten lukumäärä	Henkilökohtaiset varajäsenet	Läsnä
Lappalainen Kalevi, pj	9/9	Bergström Torbjörn	
Törnroos Ingrid, vpj	5/9	Karlsson Ann-Mari	2
Lönnfors Johanna	8/9	Hollmén Annina	1
Silvennoinen Algot	3/9	Eriksson Mats	1
Karlsson Håkan	7/9	Sederholm Eva	
Määttä Jouni	4/9	Paakkari Toni	5
Pekkola Janne	8/9	Amberla Timo	
Kaasinen Nina	8/9	Väkevä Antti	1
Nurkkala Kirsi	5/9	Brand Pirkko	

Kirjasto- ja kulttuuritoimi

Vastuuhenkilö: kulttuuri- ja vapaa-aikapäällikkö

Toimintaympäristöön ja toimintaan vaikuttaneet tapahtumat vuonna 2018

Pääkirjasto siirtyi sisäilmaongelmista johtuen Seurahuoneen kiinteistöstä vuokrattuihin tiloihin entiseen värikauppaan. Vanhaa kirjakantaa ei siirretty uuteen kirjastoon ja kulttuurilautakunta päätti, ettei henkilökunnan tarvitsisi enää tehdä työtä vanhojen kirjojen kanssa. Kulttuurilautakunta päätti lahjoittaa kirjaston kirjat yhdistyksille ja yksityishenkilöille. Loviisakokoelma ja arvokkain osa muista kirjoista on siirretty Viirilän kyläkeskukseen. Itä-Uudenmaan ja Länsi-Uudenmaan kirjastojen yhteistyö tiivistyi yhteisen Helle-kirjastokokoelman avulla.

Almintalossa oli vuoden aikana vaihteleva näyttelyohjelma ja saman verran vieraita kuin vuotta aikaisemmin, 5 176 vuonna 2018. Vuoden aikana tehtiin monen eri tahon kanssa yhteistyötä, mikä oli vaihtelevan tarjonnan edellytys. Yksityishenkilöiden työpanokset olivat suuria. Suurin mielenkiinto kohdistui Loviisan kulttuurikotien taiteesta. Näyttelysarja Loviisa, pieni kaupunki – kulttuurin suurkaupunki alkoi näyttelyllä Villa Forsström, jossa kävi yli 4 000 vierasta. Sarjan seuraava näyttely oli Segersby, jossa kävi 800 vierasta. Nykyaikainen kansantaide, toteutettuna yhteistyössä Kokkolan ITE-museon kanssa, oli vielä tammikuussa näyttelynä Almin talossa. Keväällä ensimmäisessä kerroksessa pidettiin näyttely Feministinen kevät, joka oli lainattu Pro Artibus -säätiöltä. Loviisan kaupungilla ja Loviisan taidekeskuksen tukiyhdistyksellä oli molemmilla aktiivinen rooli Almin talon toiminnassa koko vuoden. Evakuoitunut Harjurinteen koulu käytti kevätlukukaudella mahdollisimman laajasti rakennusta näyttelyiden rinnalla. Koko Almintaloa käytettiin esikoulutilana toukokuussa. Näyttelykuukausia oli siis 11.

Museo hankki vuoden aikana kokoelmahallinta järjestelmän ja museon digitointityö alkoi. Museo panosti vuoden aikana kouluyhteistyöhön ja viestintään sosiaalisessa mediassa. Kaupunginmuseossa kävi vuoden aikana noin 6.000 vierasta mikä on noin 2.000 enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Ruukin yläpajan vesipyörä kunnostettiin ja vihittiin juhlallisesti käyttöön.

Sibeliuspäivien uudistaminen jatkui. Uutuuksina oli muun muassa kulinaarinen konsertti Malmgårdin kartanossa ja Kappelin kahvikonsertti.

Opetus- ja kulttuuriministeriön pilottihanke Utelias luokka käynnistyi Loviisassa syksyllä 2018. Mukana on kuusi koulua eri puolilla Loviisaa. Lukuvuonna 2017–2018 kaupungin Kulttuuripolku laajeni esikoulusta yläkoulun yhdeksänteen luokkaan.

Riskiärvio

Pääkirjaston sisäilmaongelmat tulevat vaikuttamaan Loviisan keskustan kirjastotoimintaan monen vuoden aikana. Pääkirjaston toiminnalle tulee löytää tilat Loviisan keskustasta, jossa pääkirjasto voi toimia tulevina vuosina nykyistä rakennusta korjattaessa. Henkilökunnan ja asiakkaiden oireilu ja terveysongelmien johdosta pääkirjasto ei voi jatkaa toimintaansa nykyisessä rakennuksessa ilman laajempaa korjausta.

Pääkirjasto on muuttanut väliaikaisesti tiloihin ja kokoelmista on jouduttu enimmäkseen luopumaan, joka on vaikuttanut selvästi kävijämääriin sekä lainaukseen. Pääkirjaston uudet tilat ovat rajalliset ja vaikuttavat kirjaston toimintaan, joten niistä tulisi pyrkiä hyödyntämään parhaalla mahdollisella tavalla. Kirjaston toimintaa tulisi kehittää asiakas- ja lainamäärien kasvattamiseksi.

Kulttuuritoimintaa joudutaan mahdollisesti vähentämään ja rajoittamaan, jos kulttuuritoimi ei saa palkata uutta henkilökuntaa eläkkeelle siirtymisen ja irtisanoutumisten yhteydessä.

Kulttuuritoimi sai palkata uutta henkilökuntaa korvaamaan poistunutta henkilöstöä.

Operatiivisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

1. Luomme yritysystävällisen imagon.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Vuorovaikutuksen kehittäminen kulttuuritoimen ja yrittäjien välillä.	Järjestämme kulttuuritapahtumia, näyttelyitä ja konsertteja jotka houkuttelevat ihmisiä paikkakunnalle ja siten siitä hyötyy paikkakunta, Loviisan näkyvyys ja elinkeinoelämä. Huomioimme yrittäjien toivomukset toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa.	Osavuosikatsaukset.	Kulttuuritoimi on järjestänyt kulttuuritapahtumia, näyttelyitä ja konsertteja. Tapahtumien yhteistyökumppaneina on paikallisia yrityksiä. Pääsääntöisesti kaikissa tapahtumissa on ollut paljon osanottajia ja yleisöä. Toiminta on saanut hyvin näkyvyyttä. Ruotsinpyhtään Ruukissa kulttuuritoimi tekee yhteistyötä yrittäjien kanssa.

2. Varhaiskasvatus ja koulutus houkuttelevat lisää lapsia, oppilaita ja opiskelijoita.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Varhaiskasvatuksen ja koulutuksen järjestäminen ja kehittäminen vuorovaikutuksessa huoltajien kanssa.	Kulttuuritoimi järjestää kulttuuripolun kaikille perusopetuksen oppilaille ja varhaiskasvatuksessa oleville lapsille. Kulttuuritoimi tekee aktiivista yhteistyötä koulujen ja päiväkotien kanssa. Kulttuuri-, kirjasto- ja museotoiminnat järjestävät tapahtumia, konsertteja, satutuokioita ja museokäyntejä oppilaille ja lapsille.	Osavuosikatsaukset.	Kulttuuripolku järjestetään kaikille perusopetuksen oppilaille Varhaiskasvatuksen kulttuuripolku alkaa vuonna 2019. Utelias luokka -hanke alkoi syyslukukaudella 2018. Kulttuuripalvelut tekevät aktiivista yhteistyötä koulujen ja päiväkotien kanssa. Kulttuuri-, kirjasto- ja museopalvelut ovat järjestäneet tapahtumia, konsertteja, satutuokioita ja museokäyntejä oppilaille ja lapsille. Loviisan kaupunki on yhdessä Kymijokilaakson kuntien kanssa (Koppayhteistyö) saanut Euroopan Unionin kulttuuriperinnepalkinnon kulttuurikasvatuksesta.

3. Lisäämme vuorovaikutusta asukkaiden kanssa.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Toimintamme suunnittelu, toteuttaminen ja kehittäminen yhdessä asukkaiden kanssa.	Kuuntelemme asukkaita herkillä korvalla ja olemme joustavia. Voimme suunnitella toimintaa kuntalaisten toiveiden pohjalta. Kaupungin kulttuuritarjonta on laaja ja kattaa koko kaupungin.	Osavuosikatsaukset.	Kulttuuripalvelut on toiminnassaan joustava ja ottaa kaupunkilaisten toivomukset huomioon. Useat kulttuuritapahtumat toteutetaan yhteistyössä eri kulttuuritoimijoiden kanssa. Kaupungin kulttuuritarjonta on laajaa ja järjestämme myös toimintaa kylissä.

4. Aktivoimme kolmatta sektoria ja asukkaita.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Kulttuuri- ja vapaa-aikatoiminnan järjestäminen vuorovaikutuksessa asukkaiden kanssa, pääpainona ennaltaehkäisevä työ ja hyvinvointi.	Järjestämme yhdistys-kokouksia, yhteistyökokouksia ja teemailtoja. Myönnämme kulttuuriyhdistyksille ja kulttuuri-toimijoille avustuksia. Teemme aktiivista yhteistyötä kulttuuri-toimijoiden kanssa. Tarjoamme näyttelytiloja taitelijoille. Käytämme paikallisia taitelijoita erilais-ten tapahtumien yhteydessä.	Osavuosikatsaukset.	Olemme järjestäneet avoimia kulttuurikahveja kulttuuri-toimijoille tai muuten Loviisan kulttuurista kiinnostuneille. Kulttuuri-lautakunta on myöntänyt kulttuuriyhdistyksille ja toimijoille avustuksia. Kulttuuripolku ja Utelias luokka tehdään pääosin yhteistyössä paikallisten taitelijoiden kanssa. Kulttuuri-toimi tarjoaa taitelijoille näyttely- ja esiintymistiloja. Tapahtumissa tarjotaan paikallisille taitelijoille mahdollisuus esiintyä. Yhdistyksille tarjotaan mahdollisuus osallistua tapahtumien tuotantoon.

5. Sivistyskeskuksen toiminta saa lisää näkyvyyttä kaupungin markkinoinnissa.

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Hyvien ja helposti saatavilla olevien peruspalvelujemme näkyvyys.	Kulttuuri-toimi markkinoi monipuolisesti tapahtumiaan. Teemme yhteistyötä kaupungin viestintä- ja markkinointiyksikön kanssa saadaksemme lisää näkyvyyttä. Kirjastot käyttävät kaupungin verkkosivustoa, omaa Facebook-sivuaan sekä Instagram-tiliään tavoittaakseen asukkaita.	Osavuosikatsaukset.	Kulttuuri-toimi on markkinoinut tapahtumiaan monipuolisesti ja on käyttänyt erilaisia markkinointikavania. Kulttuuripalvelut käyttävät kaupungin verkkosivustoa, omia Facebook-sivujaan sekä instagram-tiliään tavoittaakseen asukkaita.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

21147 Kirjasto- ja kulttuuri-toimi

	TALOUSARVIO 2018	TA-MUUTOKSET	TA 2018 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TILINPÄÄTÖS 2018	POIKKEMA
Toimintatuotot	95 025		95 025	89 541	5 484
<i>joista sisäiset</i>				122	-122
Valmistus omaan käyttöön					
Toimintakulut	-1 861 891	251 934	-1 609 957	-1 890 007	280 050
<i>joista sisäiset</i>	-410 826	357 085	-53 741	-390 258	336 517
Toimintakate	-1 766 866	251 934	-1 514 932	-1 800 466	285 534
<i>joista sisäinen</i>	-410 826	357 085	-53 741	-390 136	336 395
Toimintakate ulkoinen	-1 356 040	-105 151	-1 461 191	-1 410 330	-50 861
Poistot ja arvonalentumiset	-37 760		-37 760	-19 733	-18 027

Toimintatuotot alittivat budjetoidun noin 4 000 eurolla. Alitus olisi ollut suurempi mutta vuoden 2018 tuloissa sisältyy kertaeränä maksettu noin 8 000 euron suuruinen keskeytysvakuutuskorvaus kirjastoautosta. Euromääräisesti suurin alitus oli Almintalon vuokratuloissa noin 4 800 euroa.

Toimintakate pysyi budjetissa koska toimintakulut alittivat budjetoidun tuottoja enemmän. Suurimmat säästöt tulivat henkilöstökuluista ja palveluiden ostoista.

Yksikkökustannukset, suoritteet ja tunnusluvut (informatiivinen tieto) (ulkoiset)

	TP 2017	TA 2018	Toteutuma 2018
Nettokustannus, euroa/asukas, museotoiminta	8,2 ulk.	9,3 ulk.	9,7 ulk.
Erikoisnäyttelyjen määrä Komendantintalossa	3	4	2
Erityistapahtumat Komendantintalossa	9	10	25
Luetteloidut esineet		500	50
Museokävijät			
Komendantintalo	3 655	4 000	5936
Ruukki & Viirilä	14 736	14 000	17 360
Almintalon toiminta			
– näyttelyitä	16	12	8
– tapahtumia	69	40	23
– kävijämäärä	5 775	4 000	5146
Menot €/asukas	3,33	4,74	5,11
Tulot €/asukas	0,58	0,33	0,13
Nettokustannus, euroa/asukas, kulttuuritoiminta, vierasateljee; musiikki, elokuvateatteri, yhteiset	29,7 ulk.	32,0 ulk.	31,7 ulk.
Kulttuuritapahtumien määrä	74 (+kulttuuripolun tapahtumat)	65	65+43 (kulttuuripolku) + 7 (utelias luokka)
Nettokustannus, €/asukas, kirjastotoiminta	46,5 ulk.	47,6 ulk.	53,2 ulk.
Kirjastojen kokonaislainaus	154 222	185 000	111705
Lainausta/asukas	10,2	12,0	7,5
Kirjastoyksiköiden määrä	4 kirjastoa 1 kirjastoauto 3 lukunurkkaa	4 kirjastoa 1 kirjastoauto 3 lukunurkkaa	4 kirjastoa 1 kirjastoauto 3 lukunurkkaa

Kulttuurilautakunnan jäsenet ja varajäsenet

Varsinaiset jäsenet	Läsnä/kokousten lukumäärä	Henkilökohtaiset varajäsenet	Läsnä
Rosenberg Thomas, pj	10/10	Äijö Raili	1
Vuokko Marjo, vpj	8/10	Rossi Reeta	3
Eriksson Mats	6/10	Malms Kim	
Svenskberg Veronica	4/10	Ikäheimo Daniela	
Björkman-Nystén Nina	9/10	Aitokari Mia	1
Laiho Pasi	3/10	Lappalainen Kalevi	7
Merovuo Sirkka-Liisa	3/10	Mettinen Veli-Matti	5
Katz Kalle	0/10	Ojanperä Jorma	7
Huttunen Sonja	9/10	Marjakangas Miia	1

TEKNINEN KESKUS

Vastuhenkilö: tekninen johtaja

Teknisen keskuksen toimintaympäristöön ja toimintaan vaikuttaneet tapahtumat vuonna 2018

Tekninen keskus saavutti pääsääntöisesti talousarviossa esitetyt tavoitteet. Sekä menot että tulot ylittivät talousarvion. Suurin yksittäinen syy tähän oli, että henkilöliikenteen tuki oli huomattavan paljon suurempi kuin talousarviossa arvioidut tuet ja vastaavasti henkilöliikenteen palveluostot olivat suuremmat.

Henkilöstövaje oli selvästi pienempi kuin edellisinä vuosina, ja valtaosa vakansseista oli täytettyinä vuoden aikana. Tämä helpotti henkilöstön tilannetta ja auttoi jaksamisessa. Tilapalvelun henkilökunta oli kuitenkin ylikuormittunut johtuen muun muassa väistöilaongelmista.

Harjunrinteen koulun sisäilmaongelmat ja niistä johtuvat väistöilahankkeet olivat haasteellisia. Hankinta-aikataulu oli erittäin kireä ja toimittajan puuttuva kyky toimittaa luvattu määrä väistöiloja aiheutti akuuttia tilapuutetta koulujen alkaessa syksyllä.

Teollisuustonttien esirakentaminen lähti hyvin liikkeelle, ja kaikki esirakennetut tontit myytiin tai vuokrattiin vuoden aikana. Tämä osoittaa hyvin sitä, että helpommin rakennettavissa olevat tontit ovat houkuttelevia.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

Teknisen keskuksen tuloslaskelma

Keskuksen kaupunginvaltuustoon nähden sitova määräraha on ulkoinen toimintakate.

2115 Tekninen keskus	TALOUSARVIO 2018	TA- MUUTOKSET	TA 2018 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TILINPÄÄTÖS 2018	POIKKEAMA
Myyntituotot	504 211		504 211	604 340	100 129
Maksutuotot	312 700		312 700	333 996	21 296
Tuet ja avustukset	80 500		80 500	255 636	175 136
Vuokratuotot	6 405 508	5 338 564	11 744 072	11 682 755	-61 317
Muut toimintatuotot	652 090	-40 000	612 090	713 549	101 459
Toimintatuotot yhteensä	7 955 008	5 298 564	13 253 573	13 590 276	336 703
<i>joista sisäiset</i>	5 821 448	5 338 564	11 160 012	11 129 986	-30 026
Valmistus omaan käyttöön	124 124		124 124	128 014	3 889
Henkilöstökulut	-3 857 278	-27 639	-3 884 917	-3 704 246	180 670
Palveluiden ostot	-6 523 951	-1 224 825	-7 748 776	-8 178 613	-429 837
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 858 239		-2 858 239	-2 939 429	-81 190
Avustukset	-6 500		-6 500	-7 000	-500
Muut toimintakulut	-693 301	-411 155	-1 104 456	-1 087 918	16 538
Toimintakulut yhteensä	-13 939 269	-1 663 619	-15 602 888	-15 917 206	-314 318
<i>joista sisäiset</i>	-567 601	-152 155	-719 756	-845 027	-125 271
Toimintakate	-5 860 135	3 670 945	2 225 191	2 198 916	26 273
<i>joista sisäiset</i>	5 253 847	5 186 409	10 440 256	10 284 959	-155 297
Toimintakate ulkoinen	-11 113 983	-1 551 464	-12 665 447	-12 483 875	181 570
<i>Poistot ja arvonalentumiset</i>	-3 256 155		-3 256 155	-3 418 169	-162 014
<i>Kustannuslaskennalliset erät</i>	-405 961		-405 961	-426 208	-20 248

Toimintatuottojen toteutuminen

Toimintatuotot ylittivät talousarvion. Tämä johtui muun muassa siitä, että henkilöliikenteelle saatiin huomattavasti suuremmat tuet.

Toimintakulujen toteutuminen

Toimintakulut ylittivät talousarvion. Ylitys oli kuitenkin pienempi kuin tuottojen ylitys, joten nettotulos on parempi kuin talousarviossa. Suurin yksittäinen syy ylitykseen oli, että henkilöliikenteen palvelujen ostoihin käytettiin enemmän rahaa vastaamaan saatuja tukia. Nettotulos oli parempi kuin talousarviossa.

Henkilöstökulujen toteutuminen

Henkilöstökulut alittivat talousarvion. Syy tähän oli vuoden aikana täyttämättä jääneet vakanssit.

Avaintavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

Kaupunginvaltuustoon nähteen sitovien tavoitteiden toteutuminen Teknisen keskuksen toiminnan painopisteet:

1. Monipuolistamme elinkeinopohjaa ja edistämme yrittäjyyttä.

Avaintavoite	Tavoitetaso	Toimintasuunnitelma	Toteutuma
Parannamme yritystonttien houkuttelevuutta. Aktiivinen yhteistyö yrittäjien kanssa.	Tontit ovat kilpailukykyisiä ja houkuttelevia. Paikalliset yrittäjät saavat tiedot teknisen keskuksen hankinnoista.	Esirakennamme osan tontteista ja poistamme vesi- ja kivi-ongelmat. Hankkeet pilkotaan tarpeeksi pieniin osiin mahdollisuuksien mukaan. Tiedotamme yrittäjille mahdollisimman hyvin tulevista hankinnoista.	Muutama tontti esirakennettiin ja myytiin heti. Hankkeet jaettiin, ja paikalliset yritykset osallistuivat aktiivisesti hankkeisiin. Pyrimme tiedottamaan hankinnoista paikallisille yrityksille, mutta prosessia on vielä parannettava.

2. Päätöksenteko on ihmisläheistä, yritysystävällistä, osallistavaa, joustavaa ja nopeaa.

Avaintavoite	Tavoitetaso	Toimintasuunnitelma	Toteutuma
Joustava ja nopea palvelu- ja lupaprosessi.	Luvat ja päätökset valmistuvat nopeasti ja asiakasta autetaan ja ohjataan prosessin aikana.	Huomioimme asiakkaan tarpeen ja autamme asiakasta.	Sekä suunnittelutarveratkaisujen ja poikkeamislupien että rakennuslupien käsittely nopeutui.

3. Edistämme hyvinvointia ja viihtyvyyttä sekä monipuolista kulttuuri- ja vapaa-aikatarjontaa yhteisöllisyyttä painottaen.

Avaintavoite	Tavoitetaso	Toimintasuunnitelma	Toteutuma
Pidämme lähiympäristömme ja kiinteistömme kunnossa sekä kulttuuri- ja vapaa-ajan alueet houkuttelevina.	Lähiympäristöjen ja kiinteistöjen huoltotasoa nostetaan.	Nostamme ympäristöjen ja kiinteistöjen kokonaisvastuullisen hoidon tasoa. Maksimoimme pitkäaikais-työttömien työllistämistä ja pyrimme nostamaan kolmannen sektorin osallistamista.	Nostimme kokonaisvastuullisen hoidon tasoa. Pitkäaikais-työttömiä on osallistunut korjaus- ja maalaushankkeisiin. Emme pystyneet nostamaan kolmannen sektorin käyttöä.

4. Pidämme taloutemme tasapainossa ja väestökehityksen positiivisena.

Avaintavoite	Tavoitetaso	Toimintasuunnitelma	Toteutuma
Taloudenpito on suunnitelmallista.	Talousarvion sitovat tavoitteet toteutuvat.	Seurataan talousarvion toteutumaa ja laaditaan ennusteita. Reagoidaan poikkeamiin.	Talous toteutui suunnitelmien mukaan.
Toiminnan tehostaminen henkilökunnan hyvinvointi ja jakaminen huomioiden.	Sairauspoissaolojen vähentyminen. Hyvinvoiva ja motivoitunut henkilökunta.	Henkilökunnan työmäärän kohtuullistaminen. Selkeät tehtäväkuvat.	Työmäärä pysyi kohtuullisena valtaosalla henkilökunnasta, mutta osa henkilökunnasta kuormittui liikaa. Valtaosa tehtäväkuvauksista oli selkeitä, mutta työ jatkuu organisaatiomuutoksen jälkeen.

Teknisen lautakunnan jäsenet ja varajäsenet, kokoukset 1–17/2018

Varsinaiset jäsenet	Läsnä/ kokousten lukumäärä	Henkilökohtaiset varajäsenet	Läsnä
Sjödahl Ralf, puheenjohtaja	17/17	Utinen Lotte-Marie	0
Malmivaara Jouni, varapuheenjohtaja	8/17	Hyvönen Petri	6/17
Aitokari Mia-Leena	14/17	Hinttaniemi Jonna	2/17
Grundström Maria	8/17	Staffans Sten	6/17
Hagfors Kari	14/17	Rahkonen Erkki	1/17
Hämäläinen Satu	15/17	Kallio-Taponen Kielo	0
Mettinen Veli-Matti	13/17	Peltoluhta Vesa	2/17
Skogster Leif	16/17	Jalkanen Karl	0
Turpeinen Henna-Kaisa	13/17	Kähärä Erika	3/17

Hallinto-, talous- ja toimistopalvelut

Vastuhenkilö: tekninen johtaja

Operatiivisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

Tavoite	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Toiminnan tehostaminen henkilökunnan hyvinvointi ja jakaminen huomioiden.	Työntekijät perehdytetään uusiin tehtäviin huolella. Yleistä viihtyvyyttä parannetaan ja me-henkeä korostetaan. Työn ulkoiset edellytykset turvataan mieluisilla toimivilla työposteillä.	Yleisen hyvinvoinnin arvioiminen työssä. Poissaolojen väheneminen, toiminnan tehostuminen ja prosessien selkiytyminen. Uusien toimintatapojen omaksuminen.	Työt sujuivat hyvin. Uuden organisaation ja erilaisten hankkeiden (esimerkiksi palkanlaskenta, hulevesilaskutus, taseyksikkö sekä kiinteistönhoidon ulkoistamisen suunnittelun) mukanaan tuomat haasteet asettivat hieman paineita järjestellä työtehtäviä uudelleen taas kerran toiminnan tehokkuuden takaamiseksi. Ottaen huomioon jatkuvan muutostilan ja kasvavan työtaakan henkilöstö jaksoi hyvin ja suhtautuminen muutoksiin oli joustavaa. Viihtyvyys työyksikössä oli hyvä.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

21150 Teknisen hallinto-, talous- ja toimistopalvelut

	TALOUSARVIO 2018	TA-MUUTOKSET	TA 2018 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TILINPÄÄTÖS 2018	POIKKEAMA
Toimintatuotot	1 300		1 300	430	-870
<i>joista sisäiset</i>				430	430
Valmistus omaan käyttöön				20 800	20 800
Toimintakulut	-386 850	-2 527	-389 377	-438 408	-49 032
<i>joista sisäiset</i>	-4 246		-4 246	-28 990	-24 744
Toimintakate	-385 550		-388 077	-417 178	-29 102
<i>joista sisäinen</i>	-4 246		-4 246	-28 560	-24 314
Toimintakate ulkoinen	-381 304		-383 831	-388 618	-4 788
Poistot ja arvonalentumiset	-2 800		-2 800		2 800

Rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu

Vastuuhenkilö: ympäristönsuojelusihteeri

Toimintaympäristöön ja toimintaan vaikuttaneet tapahtumat vuonna 2018

Sekä rakennusvalvonnan että ympäristönsuojelun henkilöstöresurssit ovat tarkentuneet ja pienentyneet myös vuoden 2018 aikana. Rakennusvalvonnassa lupakäsittelyä tekee kolmen tarkastajan sijasta kaksi. Työtehtäviä ja toimintatapoja on tehostettu.

Vastuualue on vuoden 2018 aikana työllistännyt yhden projektityöntekijän kiinteistöveroprojektissa. Projektissa aloitettiin kunnan rakennuskannan tilan selvittäminen tarkoituksena saada verottamattomat rakennukset kiinteistöverotuksen piiriin. Projektityöntekijä aloitti lisäksi pohjavesialueilla ja ranta-alueilla sijaitsevien kiinteistöjen jätevesijärjestelmiin liittyvän selvitystyön osoitetietojen keräämisen muodossa. Noin 700 kiinteistölle on lähetetty infokirje yhteistyössä Kymijoen Vesi ja Ympäristö ry:n Neuvo-hankkeen kanssa.

Rakennusvalvonta on vuoden 2018 jatkanut panostamista asiakaspalveluun. Asiakaspalveluun on kiinnitetty erityistä huomiota, jotta asiakkaat tavoittaisivat rakennusvalvonnan helposti ja saisivat nopeammin hyvää palvelua. Rakennuslupien keskimääräinen käsittelyaika oli vuonna 2018 kuusitoista vuorokautta.

Ympäristönsuojelun valvontasuunnitelma ja taksa on päivitetty vastaamaan lainsäädännössä tapahtuneita muutoksia. Myös maa-ainestaksa on päivitetty.

Rakennusvalvonnan katselmus- ja valvontakäyntikäyttöön tuli huhtikuun alussa 2018 leasingauto. Auto on vähentänyt kilometrikorvauksia merkittävästi. Autoon kertyi vuoden 2018 aikana noin 10 958 kilometriä. Ympäristönsuojelu on käyttänyt rakennusvalvonnan leasingauton lisäksi kaupungin sähköautoja.

Operatiivisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

Rakennusvalvonta

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Asiakaslähtöisen palvelun kehittäminen.	Asiakas tavoittaa henkilöstön nopeasti ja helposti puhelimitse, sähköisesti tai paikan päällä.	Puhelinajat ja yhteinen sähköposti on otettu käyttöön. Pidetään ”Tule tapaamaan rakennustarkastajaa”-teemapäiviä.	Tarkastajilla on puhelin-aika maanantaisin kello 9–12. Rakennustarkastaja oli tavattavissa asiakaspalvelutoimisto Lovin-fossa 7.3.2018.
Toimintaprosessien parantaminen.	Otetaan sähköinen kalenteri käyttöön, käytetään valvontaohjelmaa.	Sähköiset kalenterit on otettu käyttöön. Valvontaohjelmaan kirjaaminen on tehty maaliskuun loppuun mennessä.	Sähköiset kalenterit ovat kaikilla tarkastajilla käytössä. Valvontaohjelman kirjaukset on tehty

Ympäristönsuojelu

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Ympäristönsuojelun valvonnan tehostaminen.	Luvanvaraisia ja rekisteröitäviä toimintoja valvotaan valvontasuunnitelman ja -ohjelman mukaisesti.	Tarkastukset on suoritettu valvontaohjelman mukaisesti. Määräaikaistarkastukset ja projektiluonteinen valvonta on kirjattu sähköiseen tietokantaan.	Valvontaohjelman mukaiset määräaikaistarkastukset on tehty ja vuosiraportit on tarkastettu. Valvonta-tapahtumat on kirjattu sähköiseen tietokantaan.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

21151 Rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu

	TALOUSARVIO 2018	TA- MUUTOKSET	TA 2018 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TILINPÄÄTÖS 2018	POIKKEAMA
Toimintatuotot	310 811		310 811	353 311	42 500
<i>joista sisäiset</i>				65 990	65 990
Valmistun omaan käyttöön					
Toimintakulut	-578 498	-3 756	-582 254	-538 561	43 693
<i>joista sisäiset</i>				-33 948	-33 948
Toimintakate	-267 687		-271 443	-185 250	86 193
<i>joista sisäiset</i>				32 042	32 042
Toimintakate ulkoinen	-267 687		-271 443	-217 292	54 151
Poistot ja arvonalentumiset					

Sekä rakennusvalvonnan että ympäristönsuojelun tuotot ovat talousarvion mukaiset. Suurin osa ympäristönsuojelun valvonnasta on kuitenkin yhä sellaista, josta ei voida periä maksua.

Yksikkökustannukset, suoritteet ja tunnusluvut (informatiivinen tieto)

	Tilinpäätös 2017	Talousarvio 2018 (sisältää sis. menot)	Toteutuma 2018 (sisältää sis. menot)
Nettomenot/asukas			
rakennusvalvonta	8,90	7,61	5,24
ympäristönsuojelu	13,97	10,03	10,26
Lupatapahtumat ja lausunnot			
rakennusvalvonta	343	330	325
ympäristönsuojelu	116	130	123
Valvontakäynnit			
rakennusvalvonta	1198	1000	1226
ympäristönsuojelu	150	180	160

Rakennusvalvonnan lupatapahtumia on hiukan vähemmän kuin aikaisemmin, mutta tilastoissa ei näy niitä lupia, joista päätöstä ei ole tehty mutta joita on kuitenkin käsitelty (18 lupaa). Toisaalta katselmuksia on tehty vuosien 2014–2016 lupamäärien johdosta edelleen enemmän kuin aiemmin. Myös rakennetun ympäristön valvontakatselmuksia on tehty aiempia vuosia enemmän.

Ympäristönsuojelun lupatapahtumat ja lausunnot ovat edellisen vuoden tasolla. Valvontaohjelman mukaiset lupavelvollisten ja rekisteröityjen laitosten tarkastukset on tehty tavoitteiden mukaisesti. Muuhun valvontaan ei kuitenkaan ole voitu osoittaa riittävästi henkilöresursseja, jotta valvontasuunnitelman ja -ohjelman tavoitteet olisivat kaikilta osin toteutuneet.

Rakennus- ja ympäristölautakunnan jäsenet ja varajäsenet

Varsinaiset jäsenet	Läsnä/ kokousten lukumäärä	Henkilökohtaiset varajäsenet	Läsnä
Kokko Ismo	9/9	Hyvönen Petri	0
Ajoma Pertti	9/9	Rahkonen Erkki	0
Bruce Marina	8/9	Grundström Maria	0
Meriheinä Thérèse	4/9	Hollmén Annina	3
Äijö Raili	7/9	Hovi Karolina	0
Linden Ralf	9/9	Karlsson Håkan	0
Viklund Raija	9/9	Holmström Eeva	0
Laiho Pasi	2/9	Laitinen Henry	6
Hällfors Per	9/9	Ylitalo Tapio	0
Penninkangas Anne	7/9	Illman Alf	1
Wallen Sebastian	7/9	Liljeström Anna	0

Kaupunkisuunnittelu

Vastuhenkilö: kaupunginarkkitehti

Toimintaympäristöön ja toimintaan vaikuttaneet tapahtumat vuonna 2018

Kaavoitus- ja arkkitehtitoimisto sekä kiinteistö- ja paikkatietotoimisto

Vuoden 2018 alusta lähtien kaupunkisuunnitteluosasto on toiminut yhtenä osastona entisten kaavoitus- ja arkkitehtitoimiston ja kiinteistö- ja paikkatietotoimiston sijaan, mikä on mahdollistanut tehokkaamman työnjaon osaston työntekijöiden välillä. Muutosta ei huomioitu vuoden 2018 talousarvioissa, mutta vuoden 2019 talousarviossa osastolle on varattu yhteiset käyttövarat, ja kaikki osastoa koskevat tavoitteet on kirjattu osaston nimen alle erillisten toimistojen sijaan.

Yhteen osastoon siirtyminen mahdollisti tiimityön kehittämisen, vähensi etenkin poikkeamislupiin ja suunnittelutarveratkaisuihin liittyvää ruuhkaa, sujuvoitti lautakunnan lista-asioiden valmistelua sekä selkeytti ja nopeutti useita osaston hoitamia prosesseja. Useiden muutosvuosien jälkeen kaikki kaupunkisuunnitteluosaston virat ja työtehtävät saatiin täytettyä ja uudet työntekijät aloittivat työnsä. Näiden asioiden yhteisvaikutuksesta myös vanhempien työntekijöiden ruuhkaantuneesta työkuormasta kokema stressi lieventyi. Osaston työtehtäviin liittyviä prosessikuvauksia ryhdyttiin käymään systemaattisesti läpi ja kuvaamaan puuttuneiden osalta. Prosessikuvausten päivittäminen ja laatiminen sekä työntekijöiden koulutukset jatkuvat vuonna 2019.

Operatiivisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

1. Kaavoitus- ja arkkitehtitoimisto

Tavoite	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Laaditaan kaavoituskatsauksen mukaiset ensisijaisiksi priorisoidut asema- ja osayleiskaavat.	Valmistelu ja ohjaus tehdään virkatyönä. Asemakaavanmuutoksia laaditaan virkatyönä. Isot kaavat ja suunnitelmat tilataan puitesopimuksen tai kilpailutuksen mukaisesti ulko- puoliselältä konsulttitoimistolta. Kaavat käsitellään luottamus- eli- missä. Edellyttää riittäviä taloudellisia resursseja ja henkilöstöresursseja.	Valmistelu ja käsittely etenevät kaavoituskatsauksen tavoitteiden mukaisesti.	Kaavoituskatsaus 2018 hyväksyttiin teknisessä lautakunnassa 22.2.2018 ja jaettiin Morjens-tiedotuslehden jakelun yhteydessä. Työ eteni kaavoituskatsauksen mukaisesti. Tekninen lautakunta hyväksyi 26.4.2018 seuraavat kaavat: Määrilahden asemakaavan muutos ja ensimmäinen asemakaava, korttelit 1023, 1027, 1045 sekä osat kortteleista 1022, 1024, 1026 ja 1033 sekä Vanhan Sahantien ja Haravakyläntien risteysalueen, viheralueiden ja korttelin 529 asemakaavanmuutoksen. Määrilahden kaavan lainvoimaisuus kuulutettiin 15.6.2018. Osaa risteysalueen kaavasta koskee valitus, muilta osin kaupunginhallitus päätti kaavan osittaisesta voimaan tulosta 6.8.2018. Lappnorruddenin ranta-asemakaava sai lainvoimansa ja kuulutettiin 9.5.2018. Liljendalin korttelin 10 eli TeamPacin asemakaavanmuutos hyväksyttiin ja sai lainvoimansa. Lainvoimaisuus kuulutettiin 20.7.2018.

			<p>Linja-autoaseman ja terveyskeskuk- sen alueen asemakaavanmuutos oli kaavaehdotuksena nähtävillä 24.5.–22.6.2018 ja uudelleen näh- tävillä 22.11.-21.12.2018 välisen ajan.</p> <p>Strömforsin ruukin asemakaavan- muutoksista ruukin tehtaan alueen OAS on laadittu ja se asetettiin jul- kisesti nähtäville syksyllä 2018. Osalle ruukin kaavanmuutosalu- eista tehtiin arkeologisia selvityksiä touko-kesäkuun aikana. Työ jatkuu.</p> <p>Valkon ja sen lähialueiden osayleis- kaavasta laadittiin valmisteluvai- heen kuulemista varten kaksi ra- kennemallia, jotka olivat nähtävillä 15.6.–13.8. välisen ajan. Kaavoit- taja ja kaavasuunnittelija olivat Val- kon Meidän kaupalla 19.6.2018 vastaamassa osallisten kysymyksiin. Mielipiteitä rakennemalleista saa- tiin yhteensä 24 kappaletta, joissa allekirjoituksia yhteensä 54 kappa- letta. Paikkatietokyselyyn vastasi 57 ja Morjens Loviisa mobiilisovel- luksessa 50 henkilöä. Suunnittelu- työtä jatketaan saadun palautteen perusteella.</p> <p>Tjuvö-Österskogin ranta-asemakaa- van muutosehdotus oli nähtävillä 12.7.–29.8.2018.</p>
<p>Siirrytään digitaalisten voi- massa olevien asema- ja yleis- kaavojen yhdistelmien käyt- töön. Kaavatiedot ovat kau- pungin viranhaltijoiden ja asia- kaspalvelupiste Lovinon hen- kilökunnan käytössä kaupun- gin sisäisten paikkatietojärjes- telmien kautta ja kuntalaisten, yrittäjien ja muiden asiakkai- den katseltavana internetkart- tapalvelun kautta.</p>	<p>Kiinteistötietojärjestelmän (KTJ) asemakaavojen ja osayleiskaavojen kaavatie- tojen korjaus- ja päivitystyö valmistui vuonna 2017. Ka- varekisteritiedot päivitettiin myös Trimble Locukseen vuonna 2017. Yleiskaavojen digitointityö ja osa asema- kaavoista valmistui vuonna 2017.</p> <p>Jatketaan ajantasa-asema- kaavan digitalisointityötä. Digitointityö tarkistetaan kaavoitus- ja arkkitehtitoi- mistossa (100 kaavaa tarkis- tettu 300 asemakaavasta). Työ edellyttää määrääi- kaista puolta henkilötyö- vuotta.</p>	<p>Digitointityö on kokonai- suudessaan tarkistettu. Kaavatiedot voidaan välit- tää paikkatietojärjestel- män ja internetkarttapal- velun kautta.</p>	<p>Digitointityön tarkistaminen on käynnissä. Työ ei tule valmistu- maan vuonna 2019, koska palk- kaukseen tarvittavaa määrääi- kaista henkilöstöresurssia ei ole saatu. Kaksi henkilöä jatkavat työtä vaihteittain ajan salliessa var- sinaisten kaavasuunnittelutöiden ohella.</p> <p>Ruotsinpyhtään ruukin ja Tesjoen alueet tarkistettiin ja vietiin paik- katietojärjestelmään. Työ jatkuu Liljendalin ja Pernajan kaupungin- osien asemakaava-alueilla.</p>

<p>Kehitetään Loviisanlahden itäistä rantaa oikeusvaikutteisen Loviisan pohjoisosan ja Ruotsinpyhtään Tesjoen osayleiskaavan (LOTES) tavoitteiden mukaisesti.</p>	<p>Laaditaan asemakaavan muutos ja ensimmäinen asemakaava. Edellyttää riittäviä taloudellisia resursseja ja henkilöstöresursseja.</p>	<p>Asemakaava ja asemakaavan muutos on edennyt hyväksymisvaiheeseen.</p>	<p>Loviisanlahden itärannan asemakaavanmuutoksesta ja ensimmäisestä asemakaavasta laadittiin vaihtoehtoiset kaavaluonnokset. Suunnittelua ja selvityksien laadintaa jatkettiin ajatuksena asuntomessualue 2023. Kaupunginarkkitehti laati asuntomessuja koskevan hakemustekstin Kuningattarenranta 2023 sekä ohjasi kaavasta uuden alustavan luonnoksen. Kaupunginhallitus käsitteli asuntomessuhakemusta 10.9.2018 ja kaupunginvaltuusto päätti hakea vuoden 2023 asuntomessuja Kuningattarenrantaan. Hakemus toimitettiin Suomen Asuntomessuille 27.9.2018, joka päätti 10.10.2018, että Loviisan kaupunki saa vuoden 2023 asuntomessut Kuningattarenrantaan. Kaava- ja selvitystyötä jatkettiin asuntomessuhankkeen pohjalta. Työ jatkuu useita vuosia.</p>
---	---	--	--

2. Kiinteistö- ja paikkatietotoimisto

TAVOITE	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
<p>Turvataan kaupungin kasvun ja elinvoiman kehittämisen edellyttämä riittävä tonttivaranto kysynnän ja maapoliittisen ohjelman mukaisesti.</p>	<p>Aktiivista maanhankintaa päivitetyn maapoliittisen ohjelman mukaisilla kasvualueilla monipuolista täydennysrakentamista, asumista ja yritystoimintaa varten.</p>	<p>Tavoitteen saavuttamisen edellyttämä vuotuinen maanhankinta ja eteneminen vuosittain hyväksyttävän kaavoituskatsauksen mukaisesti.</p>	<p>Maankäyttöinsinööri aloitti työnsä 1.2.2018. Maanhankinta on kaavoituskatsauksen ja maapoliittisen ohjelman perusteella käynnistynyt. Alkuvaiheessa maanhankinta kohdistui strategisesti tärkeisiin kohteisiin (esimerkiksi Koskenkylä ja keskustan ratapiha). Kaupunki hankki Määrlahdesta Valintatalon kiinteistön vireillä olevaa kaavoitusta ja asuntomessuhanketta silmällä pitäen. Työ jatkuu.</p>
<p>Puretaan rästissä olevat tonttijaot ja lohkomiset ”vanhan Loviisan” alueella.</p>	<p>Tehdään omana työnä. Työn tekemiseen ei saada lisäresursseja, joten se toteutetaan oman työn ohella. Työn loppuunsaattaminen edellyttää, että kaupungingeodeetin tai kiinteistöinsinöörin paikka saadaan täytettyä.</p>	<p>Työt ovat käynnissä. Hakemukselliset tonttijaot on tehty ja lohkomiset ovat käynnissä. Aloitetaan hakemuksettomien tonttijaokojen laskenta kaupungin omalla kustannuksella.</p>	<p>Yksittäisiä tonttijaokoja laadittiin kymmenen kappaletta. Lohkomisia tehtiin seitsemän ja useita on työn alla. Työ jatkuu.</p>
<p>Aloitetaan yleisten alueiden (lähinnä katujen) muodostaminen ”vanhan Loviisan” alueella.</p>	<p>Maanmittauslaitos tekee lunastustoimitukset (katualueet, puistoalueet ym. yleiset alueet). Kaupunki tekee lohkomistoimitukset. Työn loppuunsaattaminen edellyttää, että kaupungingeodeetin tai kiinteistöinsinöörin paikka saadaan täytettyä.</p>	<p>Toimitukset pannaan viireille muissa osissa kaupunkia ja ne ovat työn alla Alakaupungin ja Köpbacka-Haravankylän osalta.</p>	<p>Köpbacka-Haravankylän katualueiden muodostaminen valmistui Mikkolan tien ja Barsaksentien alueella. Tehtiin Maamiehentien, Jordaksentien, Mustalähteentien ja Viaporin toimituksen maastotöitä ja kiinteistörekisterin perusparannusta. Vårdön pienvenesatamat ja niiden pysäköintialueet lohkotaan keväällä 2019. Alakaupungin katujen maanomistus selvitykset ovat edelleen kesken. Työ jatkuu.</p>

<p>Jatketaan yleisten alueiden (lähinnä katujen) muodostamista Liljendalin, Pernajan ja Ruotsinpyhtään asemakaava-alueilla.</p>	<p>Maanmittauslaitos tekee toimitukset. Kaupunki vastaa kaavalaskennasta. Työn loppuunsaattaminen edellyttää, että paikkatietosuunnittelijan ja kaupungingeodeetin tai kiinteistöinsinöörin paikat täytetään.</p>	<p>Isnäsin ja Tesjoen kadut on laskettu ja odottavat Maanmittauslaitoksen toimenpiteitä. Liljendal, Pernajan kirkonkylä ja Koskenkylä ovat valmistuneet. Ruotsinpyhtään kirkonkylä ja Ahvenkoski lasketaan ja annetaan Maanmittauslaitokselle.</p>	<p>Pernajan Koskenkylän kadut ja puistot lunastettiin. Isnäsin katujen toimitukset saatettiin päätökseen. Tesjoen toimitukset pidettiin. Pernajan kirkonkylän alueet lunastettiin. Liljendalin toimitukset on aloitettu. Työ jatkuu.</p>
<p>Siirtyminen N2000-korkeusjärjestelmään toteutetaan ennakkodusti ja hallitusti.</p>	<p>Toteutetaan hyväksytyin suunnitelman ja aikataulun mukaisesti. Suunnitelma ja laskenta valmistuivat vuonna 2017. Edellyttää erillismäärärahaa mittauksen toteuttamiseen, teknisiin töihin sekä poikkeuksellisen laajaan eri intressitahojen ja osallisten informointiin. Edellyttää kaupungin sisäistä ja ulkoista ajantasaista ja tehokasta tiedotusta.</p>	<p>Mittaustyöt etenevät suunnitellusti. Siirtyminen toteutetaan suunnitelman ja aikataulun mukaisesti. Paikkatietoaineistot päivitetään uuteen järjestelmään.</p>	<p>Mittauskonsultti aloitti työnsä, ja työn kulkua monitoroitiin sovitusti työn edetessä. Mittauskonsultin työ viivästy hieman mittauksiin epäedullisesti vaikuttavien kuumen kesän aiheuttamien lämpöväreilyjen vuoksi. Laskentakonsultti sai työnsä loppuun.</p> <p>Laskentatulosten perusteella tehtävistä korkokorjauksista ja korkeuskäyrien käytännön toteutuksesta päätetään alkuvuodesta 2019. Tavoitteena on siirtyä N2000-järjestelmään vuoden vuonna 2019.</p> <p>Hankkeesta tiedotettiin laajasti kuntalaisille ja myöhemmin tiedotusta jatketaan kohdennetusti rakentajille, joihin hanke vaikuttaa eniten. Työ jatkuu.</p>
<p>Saadaan ajantasainen Loviisan opaskartta.</p>	<p>Kantakartan perusparannustyö tehdään omana työnä. Painetun kartan toimittaja kilpailutetaan. Työn suorittaminen edellyttää, että paikkatietosuunnittelijan paikka voidaan täyttää.</p>	<p>Kantakartan perusparannus- työ on valmis. Uusi opaskartta on valmis.</p>	<p>Paikkatietojen kehittämisestä vastaava paikkatietosuunnittelija sekä muun muassa kiinteistörekisteristä vastaava kiinteistöinsinööri kävivät läpi ajantasaisen opaskartan laatimiseksi tarvittavia toimenpiteitä ja kehittivät opaskartan tuottamiseen läheisesti liittyvän osoitteistamisen prosesseja.</p> <p>Opaskartan edellyttämä nimistön ja osoitteiston perusparannustyö on huomattavasti oletettua suurempi, ja työ etenee hitaasti osoitteenmuutosten yhteydessä opaskarttaan tehtävillä päivityksillä. Työn valmistuminen edellyttäisi systemaattista koko osoitteiston läpikäyntiä ja osoitteistossa ilmenevien epäkohtien korjaamista, jotta opaskartta voidaan päivittää ajantasaiseksi.</p> <p>Tarvittavaa henkilöresurssia työn systemaattiseen tekemiseen ei ole. Työtä tehdään vaiheittain muun työn ohella. Työ tulee jatkumaan seuraavina vuosina muun työn ohessa.</p>

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

21152 Kaupunkisuunnitteluosasto

	TALOUSARVIO 2018	TA- MUUTOKSET	TA 2018 MUU- TOSTEN JÄLKEEN	TILINPÄÄTÖS 2018	POIKKEAMA
Toimintatuotot	699 800	-40 000	659 800	687 233	27 433
<i>joista sisäiset</i>				2 220	2 220
Valmistus omaan käyttöön					
Toimintakulut	-860 032	-31 653	-891 685	-1 001 295	-109 610
<i>joista sisäiset</i>		-26 851	-26 851	-26 851	
Toimintakate	-160 232	-160 232	-231 886	-314 062	-82 177
<i>joista sisäinen</i>				-24 631	2 220
Toimintakate ulkoinen	-160 232	-44 802	-205 034	-289 431	-84 397
Poistot				-2 221	-2 221

Yksikkökustannukset, suoritteet ja tunnusluvut (informatiivinen tieto)

	Tilinpäätös 2017	Talousarvio 2018	Toteutuma 2018
KAAVOITUS- JA ARKKITEHTITOIMISTO			
Tuotot	6 786	5 000	18 399
Kulut	-358 587	-334 643	-345 739
Netto	-351 800	-329 643	-327 340
Hyväksytyt asemakaavat	3 kpl 38,6 ha	3 kpl 19,8 ha	3kpl 22,39 ha
Hyväksytyt ranta-asemakaavat	1 kpl 8,19 ha	1 kpl	1kpl 22,30 ha
Suunnittelutarveratkaisut ja poikkeusluvut	14 kpl	12 kpl	5 kpl ja 16 kpl
Virallisia kaavaotteita	233 kpl	250 kpl	238kpl
Kaavaotteisiin liittyviä asiakaskäyntejä ja -puheluita	490 kpl	500 kpl	476kpl
KIINTEISTÖ- JA PAIKKATIIETOTOIMISTO			
Tuotot	653 145	694 800	605 572
Kulut	-534 771	-525 389	-654 350
Netto	118 374	169 411	-48 778
Tonttien myyntivoitto	207 486	220 000	157 819
Vuokratuotot	430 679	410 000	424 884
Hankinnat			
- Pienhankinnat, kpl			11kpl 42 462€
- Kansalliset hankinnat, kpl			4kpl 91 900€
- EU-hankinnat, kpl			0kpl

Rakentamis- ja ylläpito-osasto

Vastuuhenkilö: yhdyskuntatekniikan päällikkö

Toimintaympäristöön ja toimintaan vaikuttaneet tapahtumat vuonna 2018

Investoinnit 2018

Yhdyskuntatekniikka

Investointiohjelma toteutui lähes kokonaisuudessaan.

Hankkeista valmistuivat muun muassa:

- Koskenkylän alueella rakennettiin Jorvaksentien katua 120 metriä.
- Rantatien peruskorjaus välillä Pitkäkuja–Laivasilta valmistui (310 metriä).
- Svartholman pienvienelaituri uusittiin.
- Troolisataman alueella esirakennettiin teollisuustontteja
- Jorvaksenliittymän liikenneturvallisuutta parannettiin.
- Kullbyntielle rakennettiin kevyenliikenteen väylä.

Alle 100 000 euron hankkeet toteutuivat pääosin:

- Viipurintietä peruskorjattiin 520 metriä.
- Pitkäniityntietä peruskorjattiin 260 metriä.
- Uusia katuja kestopäällystettiin ja kestopäällysteitä peruskorjattiin yhteensä 8,5 kilometriä.
- Isnäsintien ja Kabbölentielle rakennettiin uutta tievalaistusta.
- Valkon pienvenesataman alueen kunnostus aloitettiin.
- Liikenneturvallisustoimenpiteitä on toteutettu.

Tilapalvelu

Yleinen hallinto (tilahankkeet)

Keittiöverkkosaneeraus valmistui suunnitelmien mukaan. Tamminiemen uutta huoltorakennusta ei rakennettu.

Perusturvakeskus (tilahankkeet)

Pääterveysaseman muutostyöt valmistuivat, mutta koska muuttuneiden suunnitelmien takia työmäärä kasvoi, hankkeelle tarvittiin lisämääräraha. Palvelutalo Onnelan suunnittelu toteutui.

Sivistyskeskus (tilahankkeet)

Jäähallin hanke toteutui jonkun verran alkuperäisiä suunnitelmia laajempaan ja määrärahaa lisättiin valtionavustuksen verran. Liikuntahallin hankesuunnitelma ei toteutunut vuoden 2018 aikana, koska sijoituspaikka ja kokonaislaajuus ovat edelleen epäselviä.

Loviisan ruotsinkielisen koulukeskuksen uudisrakennustyöt leasingrahoituksella etenivät noin kaksi kuukautta aikataulusta jäljessä. Myös Koskenkylän koulukeskuksen työt etenivät ja ovat jonkun verran aikataulusta jäljessä.

Uuden päiväkodin hankesuunnittelua ei aloitettu, koska poliittinen päätös päiväkotiselvityksen perusteella oli, ettei hankesuunnittelua aloiteta.

Kesän aikana syntyi päätös hankkia seitsemän opetustilan siirtokelpoinen rakennus kaupungin omistukseen. Tilat otettiin käyttöön joulukuussa.

Tekninen keskus (tilahankkeet)

Koskenkylän ensihoitoaseman rakentaminen aloitettiin myöhässä.

Operatiivisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

Tavoite	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Kouluhankkeiden toteutuminen.	Hanke valmistellaan yhdessä käyttäjien kanssa. Hankkeen toteuttamista valvotaan.	Käyttäjät ovat tyytyväisiä, ja toteutuksen valvonta onnistuu ja kustannukset ovat hallinnassa.	Molemmat hankkeet etenivät hyvin, mutta ovat noin kaksi kuukautta aikataulusta jäljessä.

Tavoite	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Viihtyisä kaupunkikuva ja hyväkuntoinen katuverkko.	Päällystetään katuja ja jalkakäytäviä.	Asukkaat ovat tyytyväisiä.	Rantatietä peruskorjattiin 310 metriä. Katuja peruskorjattiin 780 metriä ja päällystettiin 8,5 kilometriä.

Tavoite	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Puistojen ja yleisten alueiden kunnossapitolaadusta ja kunnossapitoalueista päättäminen.	Kunnossapidossa käytetään erityyppisiin ympäristöihin soveltuvia hoito- ja kunnossapitotapoja. Kunnossapitoalueita tarkennetaan.	Asukkaat ovat tyytyväisiä, ja kustannukset ovat hallinnassa.	Valkon ja Määrлахden alueella suoritettiin taajamametsän hoitoa.

Tavoite	Toimenpide	Arviointi	Toteutuma
Talousarvion toteuman seuranta ja ennusteiden laadinta, poikkeamiin reagointi sekä johdon toimenpiteet.	Kustannusten hallinta, taloudellinen toiminta, uusien toimintatapojen etsiminen, prosessien ja palveluketjujen jatkuva parantaminen ja tehostaminen.	Pysytään talousarviossa. Talousraportointi ja sen pohjalta tehtävät tarvittavat johtamistoimenpiteet.	Hankkeet toteutuivat pääosin talousarvion mukaisesti.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

21153 Rakentamis- ja ylläpito-osasto

	TALOUSARVIO 2018	TA-MUUTOKSET	TA 2018 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TILINPÄÄTÖS 2018	POIKKEAMA
Toimintatuotot	6 943 098	5 338 564	12 281 662	12 549 302	267 640
<i>joista sisäiset</i>	5 821 448	5 338 564	11 160 012	11 061 347	-98 665
Valmistus omaan käyttöön	124 124		124 124	107 214	-16 910
Toimintakulut	-12 113 889	-1 625 682	-13 739 571	-13 938 941	-199 370
<i>joista sisäiset</i>	-563 355	-125 304	-688 659	-755 239	-66 580
Toimintakate	-5 046 667	3 712 882	-1 333 784	-1 282 425	51 360
<i>joista sisäinen</i>	5 258 093	5 213 260	10 471 353	10 306 108	-165 245
Toimintakate ulkoinen	-10 304 760	-1 500 378	-11 805 138	-11 588 533	216 605
Poistot	-3 253 355		-3 253 355	-3 415 948	-162 593

Yksikkökustannukset, suoritteet ja tunnusluvut (informatiivinen tieto) (ulkoiset)

	Tilinpäätös 2017	Talousarvio 2018	Toteutuma 2018
Nettomenot/asukas	880,90	792,61	778,06
Kunnossapidettävät kadut, km	120	120	120
Ylläpidettävät kiinteistöt, k-m ²	93433	93433	93433
Pelastustoiminta, euroa/asukas	126	133,02	128,08
Hankinnat			
- Pienhankinnat, kpl/€			35/250000
- Kansalliset hankinnat, kpl/€			14/2 000 000
- EU-hankinnat, kpl/€			0

Pelastustoimi

Kaupungin talousarvioon 2018 sisältyi 2 018 465 euron varaus pelastuslaitoksen käyttötalousmenoiksi. Käyttötalousmenot vuonna 2018 olivat yhteensä 1 907 705 euroa.

Huleveden viemäröinti

Huleveden viemäröinti tulee erotella vesihuollosta.

Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) sekä vesihuoltolain (119/2001) muutokset tulivat voimaan 1.9.2014. Lakimuutokset edellyttävät huleveden viemäröinnin hallinnan järjestämistä ja vastuiden määrittämistä kaupungin ja vesihuoltolaitoksen kesken.

Vastuu hulevesien hallinnasta asemakaava-alueella kuuluu maankäyttö- ja rakennuslain 103. §:n mukaan kunnalle. Kunta voi kuitenkin vesihuoltolain mukaan päättää vesiliikelaitoksen kanssa neuvoteltuaan, että vesiliikelaitos vastaa huleveden viemäröinnistä päätöksessä erikseen määriteltävällä alueella. Vesiliikelaitoksen tulee kattaa huleveden viemäröinnistä aiheutuvat kustannukset siitä perittävillä maksuilla.

Kaupunginvaltuusto päätti 19.9.2018 (§ 88) että Loviisan kaupunki vastaa maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti hulevesien hallinnan järjestämisestä asemakaava-alueella. Huleveden viemäröinnin kokonaisvastuuta ei siirretä Loviisan Vesiliikelaitokselle erillisellä maankäyttö- ja rakennuslain mukaisella päätöksellä, vaan kaupunki tilaa vesihuoltolaitokselta huleveden viemäröinnin operointipalveluita erillisen sopimuksen mukaisesti.

Nykyiset hulevesiputket siirretään vesiliikelaitoksen taseesta muodostettavaan kaupungin taseyksikköön. Jatkossa kaupunki tekee hulevesi-investoinnit.

Vesiliikelaitoksen kanssa tehdään hulevesiputkiston hoidon operointisopimus, jonka perusteella ostetaan putkiston hoito ja huolto. Operointisopimuksella määritetään muun muassa alue, jolla vesihuoltolaitos hoitaa ja huoltaa hulevesiputkiston, operoinnista laitokselle maksettava korvaus, sekä kunnossapidon ja käytön vastuurajaukset.

Hulevesien hallinnasta koituvat kustannukset rahoitetaan erillisellä hulevesimaksulla, joka peritään kaikilta hulevesijärjestelmän piirissä olevilta kiinteistöiltä. Lisäksi kaupunki osallistuu kustannuksiin yleisten alueitten puolesta.

Hulevesijärjestelmän piirissä on noin 4 600 rakennettua kiinteistöä.

Hulevesimaksun määräytymishinta on 47 euroa vuodessa, ja määräytymisperusteena on kiinteistötyyppi sekä kiinteistön koko. Maksutulokertymäksi on arvioitu 300 000 euroa vuodessa. Maksutulokertymä vastaa nykyäsitystä hulevesien hallinnan kokonaiskustannuksista.

MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIOIDEN TOTEUTUMINEN

	TP 2017 Toteuma	Alkup. 2018 TA	TA muutos	2018 Talousarvio	TP 2018 Toteuma	Poikkeama	Toteuma %
VAALIT							
Tulot, ulkoiset	0	70 000		70 000	26 539	-43 461	
Tulot, sisäiset				0		0	
Menot, ulkoiset	-46 567	-113 779		-113 779	-38 929	74 850	34,2 %
Menot, sisäiset		-300		-300		300	
<i>NETTO, ulkoinen</i>	<i>-46 567</i>	<i>-43 779</i>		<i>-43 779</i>	<i>-12 390</i>	<i>31 388</i>	<i>28,3 %</i>
<i>NETTO, sisäinen</i>		<i>-300</i>		<i>-300</i>		<i>300</i>	
Tehtävän kokonaiskustannukset	-46 567	-44 079		-44 079	-12 390	31 688	
TARKASTUSLAUTAKUNTA							
Tulot, ulkoiset							
Tulot, sisäiset							
Menot, ulkoiset	-31 711	-44 819		-44 819	-28 793	16 026	64,2 %
Menot, sisäiset							
<i>NETTO, ulkoinen</i>	<i>-31 711</i>	<i>-44 819</i>		<i>-44 819</i>	<i>-28 793</i>	<i>16 026</i>	<i>64,2 %</i>
<i>NETTO, sisäinen</i>							
<i>Laskennalliset erät</i>	<i>-24 678</i>	<i>-37 338</i>		<i>-37 338</i>	<i>-23 531</i>	<i>13 808</i>	
Tehtävän kokonaiskustannukset	-31 711	-44 819		-44 819	-28 793	16 026	
KAUPUNGIN VALTUUSTO							
Tulot, ulkoiset	896				896	896	
Tulot, sisäiset						0	
Menot, ulkoiset	-106 478	-96 239		-96 239	-82 332	13 908	85,5 %
Menot, sisäiset	-243				-1 230	-1 230	
<i>NETTO, ulkoinen</i>	<i>-105 582</i>	<i>-96 239</i>		<i>-96 239</i>	<i>-81 436</i>	<i>14 804</i>	<i>109,7 %</i>
<i>NETTO, sisäinen</i>	<i>-243</i>				<i>-1 230</i>	<i>-1 230</i>	
<i>Poistot</i>							
<i>Laskennalliset erät</i>	<i>-84 126</i>	<i>-80 546</i>		<i>-80 546</i>	<i>-51 964</i>	<i>28 582</i>	
Tehtävän kokonaiskustannukset	-189 951	-176 785		-176 785	-134 630	42 156	
KAUPUNGINHALLITUS							
Tulot, ulkoiset	561 977	644 300	-551 000	93 300	8 000	-85 300	8,6 %
Tulot, sisäiset							
Menot, ulkoiset	-1 351 907	-1 111 092	-1 134	-1 112 226	-1 021 845	90 381	91,9 %
Menot, sisäiset	-7 501	-2 824		-2 824	-7 704	-4 880	272,8 %
<i>NETTO, ulkoinen</i>	<i>-789 930</i>	<i>-466 792</i>	<i>-552 134</i>	<i>-1 018 926</i>	<i>-1 013 845</i>	<i>5 081</i>	<i>99,5 %</i>
<i>NETTO, sisäinen</i>	<i>-7 501</i>	<i>-2 824</i>	<i>0</i>	<i>-2 824</i>	<i>-7 704</i>	<i>-4 880</i>	<i>272,8 %</i>
<i>Poistot</i>	<i>-162 434</i>	<i>-3 000</i>		<i>-3 000</i>	<i>-141</i>	<i>2 859</i>	<i>4,7 %</i>
<i>Laskennalliset erät</i>	<i>-261 956</i>	<i>-256 717</i>		<i>-256 717</i>	<i>-160 721</i>	<i>95 996</i>	<i>62,6 %</i>
Tehtävän kokonaiskustannukset	-1 221 821	-729 333		-1 281 467	-1 182 411	99 055	
YLEINEN JA KONSERNIHALLINTO							
Tulot, ulkoiset	4 536 417	4 589 858		4 589 858	4 707 666	117 808	102,6 %
Tulot, sisäiset	3 580 045	4 469 369		4 469 369	4 479 022	9 653	100,2 %
Menot, ulkoiset	-14 024 603	-15 103 352	-107 906	-15 211 258	-14 314 766	896 492	94,1 %
Menot, sisäiset	-428 317	-358 452	-70 692	-429 143	-450 494	-21 351	105,0 %
<i>NETTO, ulkoinen</i>	<i>-9 488 186</i>	<i>-10 513 493</i>	<i>-107 906</i>	<i>-10 621 399</i>	<i>-9 607 100</i>	<i>1 014 300</i>	<i>90,5 %</i>
<i>NETTO, sisäinen</i>	<i>3 151 728</i>	<i>4 110 917</i>	<i>-70 692</i>	<i>4 040 226</i>	<i>4 028 528</i>	<i>-11 698</i>	<i>99,7 %</i>
<i>Poistot</i>	<i>-164 612</i>	<i>-150 670</i>		<i>-150 670</i>	<i>-367 754</i>	<i>-217 084</i>	<i>244,1 %</i>
<i>Laskennalliset erät</i>	<i>2 903 875</i>	<i>2 775 548</i>		<i>2 775 548</i>	<i>2 837 791</i>	<i>62 242</i>	<i>102,2 %</i>
Tehtävän kokonaiskustannukset	-3 597 195	-3 777 698	-178 597	-3 956 295	-3 108 535	847 760	

	TP 2017 Toteuma	Alkup. 2018 TA	TA muutos	2018 Talousarvio	TP 2018 Toteuma	Poikkeama	Toteuma %
PERUSTURVAKESKUS							
Tulot, ulkoiset	8 746 630	8 157 635		8 157 635	8 718 562	560 927	106,9 %
Tulot, sisäiset	122 510				279 014	279 014	%
Menot, ulkoiset	-52 436 755	-51 932 135	-1 085 412	-53 017 548	-53 157 293	-139 745	100,3 %
Menot, sisäiset	-4 302 967	-3 117 454	-679 804	-3 797 258	-4 514 120	-716 862	118,9 %
NETTO, ulkoinen	-43 690 125	-43 774 500	-1 085 412	-44 859 913	-44 438 731	421 182	99,1 %
NETTO, sisäinen	-4 180 457	-3 117 454	-679 804	-3 797 258	-4 391 610	-594 352	115,7 %
Poistot	-67 799	-36 475		-36 475	-30 651	5 824	84,0 %
Laskennalliset erät	-1 127 024	-1 069 049		-1 069 049	-1 110 423	-41 374	103,9 %
Tehtävien kokonaiskustannukset	-49 065 405	-47 997 478	-1 765 217	-49 762 695	-49 971 414	-208 719	
SIVISTYKESKUS							
Tulot, ulkoiset	3 005 051	2 509 004	65 780	2 574 784	2 874 790	300 006	111,7 %
Tulot, sisäiset	187 177	3 500		3 500	157 327	153 827	4495,1 %
Menot, ulkoiset	-23 699 956	-24 139 387	-569 887	-24 709 274	-24 179 615	529 660	97,9 %
Menot, sisäiset	-10 362 151	-6 332 881	-4 435 913	-10 768 794	-10 377 525	391 270	96,4 %
NETTO, ulkoinen	-20 694 905	-21 630 383	-504 107	-22 134 490	-21 304 825	829 666	96,3 %
NETTO, sisäinen	-10 174 974	-6 329 381	-4 435 913	-10 765 294	-10 220 198	545 097	94,9 %
Poistot	-26 224	-53 700		-53 700	-40 855	12 845	76,1 %
Laskennalliset erät	-963 089	-925 937		-925 937	-1 064 943	-139 006	115,0 %
Tehtävien kokonaiskustannukset	-31 859 193	-28 939 401	-4 940 020	-33 879 422	-32 630 821	1 248 601	
TEKNINEN KESKUS							
Tulot, ulkoiset	2 363 040	2 133 561	-40 000	2 093 561	2 460 289	366 728	117,5 %
Tulot, sisäiset	11 859 222	5 821 448	5 338 564	11 160 012	11 129 986	-30 026	99,7 %
Valmistus omaan käyttöön		124 124		124 124	128 014	3 889	103,1 %
Menot, ulkoiset	-13 147 001	-13 371 668	-1 511 463	-14 883 131	-15 072 178	-189 047	101,3 %
Menot, sisäiset	-717 568	-567 601	-152 155	-719 756	-845 027	-125 271	117,4 %
NETTO, ulkoinen	-10 783 961	-11 238 107	-1 551 463	-12 789 570	-12 483 876	177 681	97,6 %
NETTO, sisäinen	11 141 654	5 253 847	5 186 409	10 440 256	10 284 960	-155 297	98,5 %
Poistot	-3 102 598	-3 256 155		-3 256 155	-3 418 169	-162 014	105,0 %
Laskennalliset erät	-443 002	-405 961		-405 961	-426 208	-20 248	105,0 %
Tehtävien kokonaiskustannukset	-3 187 907	-9 646 376	3 634 946	-6 011 430	-6 043 293	-31 864	
KAUPUNKI YHTEENSÄ							
Tulot, ulkoiset	19 214 010	18 104 358	-525 220	17 579 138	18 796 741	1 217 603	106,9 %
Tulot, sisäiset	15 748 954	10 294 317	5 338 564	15 632 881	15 888 846	255 964	101,6 %
Valmistus omaan käyttöön		124 124		124 124	128 014	3 889	103,1 %
Menot, ulkoiset	-104 844 978	-105 912 471	-3 275 803	-109 188 274	-107 895 750	1 292 524	98,8 %
Menot, sisäiset	-15 818 746	-10 379 512	-5 338 564	-15 718 076	-16 196 100	-478 024	103,0 %
NETTO, ulkoinen	-85 630 968	-87 808 113	-3 801 023	-91 609 136	-88 970 995	2 510 127	97,1 %
NETTO, sisäinen	-69 792	-85 195		-85 195	-307 254	-222 060	360,6 %
Poistot	-3 523 667	-3 500 000		-3 500 000	-3 857 570	-357 570	110,2 %
Tehtävien kokonaiskustannukset	-89 224 427	-91 393 308	-3 801 023	-95 194 331	-93 135 819	2 058 512	
VESILIIKELAITOS							
Tulot, ulkoiset	3 477 170	3 637 000		3 637 000	3 569 943	-67 057	98,2 %
Tulot, sisäiset	194 886	191 352		191 352	212 419	21 067	111,0 %
Menot, ulkoiset	-2 264 728	-2 452 645		-2 452 645	-2 338 670	113 975	95,4 %
Menot, sisäiset	-125 094	-106 157	-4 041	-110 198	-61 668	48 530	56,0 %
NETTO, ulkoinen	1 212 442	1 184 355		1 184 355	1 231 272	46 918	104,0 %
NETTO, sisäinen	69 793	85 195	-4 041	81 154	150 751	69 597	185,8 %
Poistot	-1 078 345	-1 060 000		-1 060 000	-1 112 552	-52 552	105,0 %
Tehtävien kokonaiskustannukset	78 796	103 393	-8 082	95 311	207 803	112 492	
KAUPUNKI+VESILIIKELAITOS YHTEENSÄ							
Tulot, ulkoiset	22 691 180	21 741 358	-525 220	21 216 138	22 366 684	1 150 546	105,4 %
Tulot, sisäiset	15 943 840	10 485 669	5 338 564	15 824 233	16 101 264	277 031	101,8 %
Valmistus omaan käyttöön		124 124		124 124	128 014	3 889	103,1 %
Menot, ulkoiset	-107 109 706	-108 365 116	-3 275 803	-111 640 919	-110 234 420	1 406 499	98,7 %
Menot, sisäiset	-15 943 840	-10 485 669	-5 342 605	-15 828 274	-16 257 768	-429 494	102,7 %
NETTO, ulkoinen	-84 418 526	-86 623 758	-3 801 023	-90 424 781	-87 739 723	2 557 044	97,0 %
NETTO, sisäinen							
Poistot	-4 602 012	-4 560 000		-4 560 000	-4 970 121	-410 121	109,0 %
Tehtävien kokonaiskustannukset	-89 104 664	-91 183 758	-3 801 023	-94 984 781	-92 709 844	2 274 937	

TULOSLASKELMAN TOTEUTUMINEN, ulkoinen

	Alkup. TA 2018	TA muutokset	Muutettu TA 2018	TP 2018	Poikkeama
Toimintatulot	21 741 358	-525 220	21 216 138	22 365 789	1 149 651
Myyntituotot	12 099 813	0	12 099 813	12 610 289	510 476
Maksutuotot	5 843 890		5 843 890	5 971 925	128 035
Tuet ja avustukset	1 064 080	65 780	1 129 860	1 553 589	423 729
Muut toimintatuotot	2 733 575	-591 000	2 142 575	2 229 987	87 412
Valmistus omaan käyttöön	124 124		124 124	128 014	3 889
Toimintamenot	-108 365 116	-3 275 803	-111 640 919	-110 230 591	1 410 328
Henkilöstömenot	-49 321 420	-579 601	-49 901 021	-48 741 130	1 159 892
Palvelujen ostot	-44 602 355	-2 264 424	-46 866 779	-47 036 396	-169 617
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-6 872 146	-120 450	-6 992 596	-7 244 263	-251 667
Avustukset	-5 670 850	0	-5 670 850	-5 054 087	616 763
Muut toimintamenot	-1 898 345	-311 328	-2 209 673	-2 154 716	54 957
Toimintakate	-86 499 634	-3 801 023	-90 300 656	-87 736 789	2 563 867
Verotulot	65 567 000	-4 575 000	60 992 000	60 000 150	-991 850
Valtionosuudet	23 888 540	365 000	24 253 540	24 357 905	104 365
Rahoitustulot ja -menot	1 244 000	230 000	1 474 000	1 585 961	111 961
Korkotulot muilta	28 000		28 000	18 205	-9 795
Muut rahoitustulot muilta	1 779 300		1 779 300	1 823 606	44 306
Korkomenot	-556 000	230 000	-326 000	-241 184	84 816
Muut rahoitusmenot	-7 300		-7 300	-14 666	-7 366
Vuosikate	4 199 906	-7 781 023	-3 581 116	-1 792 773	1 788 343
Poistot ja arvonalentumiset	-4 560 000		-4 560 000	-4 970 121	-410 121
Suunnitelman mukaiset poistot	-4 560 000		-4 560 000	-4 970 121	-410 121
Satunnaiset erät	-100 000		-100 000	-5 000	95 000
Satunnaiset menot	-100 000		-100 000	-5 000	95 000
Tilikauden tulos	-460 094	-7 781 023	-8 241 116	-6 767 894	1 473 222
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	66 000		66 000	42 460	-23 540
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-394 094	-7 781 023	-8 175 116	-6 725 435	1 449 682

TULOSLASKELMAN TOTEUTUMINEN, ulkoinen (kaupunki ilman liikelaitosta)

	Alkup. TA 2018	TA muutokset	Muutettu TA 2018	TP 2018	Poikkeama
Toimintatulot	18 104 358	-525 220	17 579 138	18 795 846	1 216 708
Myyntituotot	8 463 263	0	8 463 263	9 080 627	617 364
Maksutuotot	5 843 890		5 843 890	5 971 925	128 035
Tuet ja avustukset	1 064 080	65 780	1 129 860	1 529 936	400 076
Muut toimintatuotot	2 733 125	-591 000	2 142 125	2 213 359	71 234
Valmistus omaan käyttöön	124 124		124 124	128 014	3 889
Toimintamenot	-105 912 471	-3 275 803	-109 188 274	-107 891 921	1 296 353
Henkilöstömenot	-48 462 475	-579 601	-49 042 076	-47 925 534	1 116 542
Palvelujen ostot	-43 950 355	-2 264 424	-46 214 779	-46 487 849	-273 070
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-5 977 546	-120 450	-6 097 996	-6 325 648	-227 652
Avustukset	-5 670 850	0	-5 670 850	-5 054 087	616 763
Muut toimintamenot	-1 851 245	-311 328	-2 162 573	-2 098 804	63 769
Toimintakate	-87 683 988	-3 801 023	-91 485 011	-88 968 061	2 516 950
Verotulot	65 567 000	-4 575 000	60 992 000	60 000 150	-991 850
Valtionosuudet	23 888 540	365 000	24 253 540	24 357 905	104 365
Rahoitustulot ja -menot	1 300 000	230 000	1 530 000	1 591 888	61 888
Korkotulot muilta	28 000		28 000	18 205	-9 795
Muut rahoitustulot muilta	1 773 300		1 773 300	1 810 754	37 454
Korkomenot	-501 000	230 000	-271 000	-230 913	40 087
Muut rahoitusmenot	-300		-300	-6 158	-5 858
Vuosikate	3 071 552	-7 781 023	-4 709 471	-3 018 119	1 691 353
Poistot ja arvonalentumiset	-3 500 000		-3 500 000	-3 857 570	-357 570
Suunnitelman mukaiset poistot	-3 500 000		-3 500 000	-3 857 570	-357 570
Tilikauden tulos	-428 448	-7 781 023	-8 209 471	-6 875 688	1 333 783
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	46 000		46 000	22 187	-23 813
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-382 448	-7 781 023	-8 163 471	-6 853 501	1 309 970

Verotulojen erittely

	Alkup. TA 2018	TA muutokset	Muutettu TA 2018	TP 2018	Poikkeama
Verotulot	65 567 000	-4 575 000	60 992 000	60 000 150	-991 850
Kunnan tulovero	47 700 000	-700 000	47 000 000	45 705 711	-1 294 289
Osuus yhteisöveron tuotosta	9 873 000	-3 500 000	6 373 000	6 688 851	315 851
Kiinteistövero	7 994 000	-375 000	7 619 000	7 605 588	-13 412

Verotulo-%

Vuosi	Tuloveroprosentti	Verotettava tulo milj. euroa	Muutos %
2014	19,75	246,7	
2015	19,75	249,2	1,0
2016	19,75	245,0	-1,6
2017	19,75	234,7	-3,4
2018, arvio	19,75	239,1	1,9

Valtionosuuksien erittely

	Alkup. TA 2018	TA muutokset	Muutettu TA 2018	TP 2018	Poikkeama
Valtionosuudet	23 888 540	365 000	24 253 540	24 357 905	104 365
Kunnan peruspalveluiden valtionosuus ml. tasaukset	24 911 636	365 000	25 276 636	25 239 928	-36 708
Peruspalveluiden valtionosuudet	25 986 199	365 000	26 351 199	26 256 388	-94 811
Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus	-1 074 563		-1 074 563	-1 016 460	58 103
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-1 023 096		-1 023 096	-882 023	141 073

Vuoden 2018 valtionosuuksien toteumaan sisältyy Opetus- ja kulttuuritoimen vuoden 2017 valtionosuuksien tarkistuslaskelmaan perustuva 42 427 euron suuruinen tilitys.

LOVIISAN KAUPUNKI, INVESTOINTIOSAN TOTEUTUMINEN 2018 (1 000 EUROA)

Hanke	Kust. arvio	Edell. vuosien käyttö	Alkuper. TA 2018	TA muutokset 2018	Muutettu TA 2018	Toteutuma 2018	Poikkeama 2018	Kesken-eräiset työt 31.12	Kust.arviosta käytetty 31.12
Yleinen hallinto ja konsernihallinto <i>yli 100 000 euroa hankkeittain:</i>									
Maanhankinta	200		500		500	455	-45		
Asuntotuotanto, osakepääoman korotus <i>Loviisan Asunnot Oy, vuokratalo hanke keskustaan</i>	1 200	316	200	-175	26	26			
Keittiöverkon saneeraaminen	1 640	1 125	600		600	528	-72		
Tamminiemen alue <i>Tamminiemi, pesutilojen uusiminen ja harmaan huvilan korjaus</i>	300		300	-291	9	24	15		
Osakkeiden hankinta <i>Kymenlaakson Sähkö Oy:n osakkeet Uudenmaan Sairaalapesula Oy</i>	1 660			1 660	1 660	1 660			
<i>alle 100 000 euron hankkeet</i>	100		100	-100					
Investointimenot yhteensä	5 100	1 441	1 700	1 094	2 795	2 693	-103	0	0
Investointeihin liittyvä rahoitusosuus									
Kiinteistöjen myynti						-170	-170		
Rakennusten myynti	-400		-400	374	-26	-26			
Investointien tulorahoitus yhteensä	-400	0	-400	374	-26	-196	-170		
Investointimenot netto	4 700	1 441	1 300	1 468	2 769	2 496	-273	0	0

Hanke	Kust. arvio	Edell. vuosien käyttö	Alkuper. TA 2018	TA muutokset 2018	Muutettu TA 2018	Toteutuma 2018	Poikkeama 2018	Kesken-eräiset työt 31.12	Kust.arviosta käytetty 31.12
Perusturvakeskus <i>yli 100 000 euroa hankkeittain:</i>									
Pääterveysasema <i>Tilojen saneeraus toimistotiloiksi</i>	800	97	700	100	800	786	-14		
Palveluasuminen, päätös valtuustossa 20.5.2015 <i>Onnela palvelutalon lisärakennus 2017-2019</i>	2 700		100		100	85	-15		
<i>alle 100 000 euron hankkeet</i>	100		100	100	200	169	-31		
Investointimenot yhteensä	3 600	97	900	200	1 100	1 039	-61	0	0
Investointeihin liittyvä rahoitusosuus									
Investointien tulorahoitus yhteensä									
Investointimenot netto	3 600	97	900	200	1 100	1 039	-61	0	0

Hanke	Kust. arvio	Edell. vuosien käyttö	Alkuper. TA 2018	TA muutokset 2018	Muutettu TA 2018	Toteutuma 2018	Poikkeama 2018	Kesken-eräiset työt 31.12	Kust.arviosta käytetty 31.12
Sivistyskeskus									
<i>yli 100 000 euroa hankkeittain:</i>									
Jäähalli (nykyinen) <i>2018 Jäähallin uusi julkisivu, huoltotila jäänhoitokoneelle+pukukoppi/varasto (nykyinen jääkonetalli), uusi kaukalo</i>			400	100	500	503	3		
Liikuntahalli uudisrakennus <i>2018 Hankesuunnitelma, uusi liikuntahalli</i>	8 000		100	-100					
Loviisan ruotsinkielinen koulukeskus, 2017–2019 <i>Uudisosa</i>			300	949	1 249	500	-749		
<i>Peruskorjaus (oma tase)</i>				274	274	408	133		
<i>Uudisosa</i>				675	675	92	-583		
Koskenkylän koulukeskus <i>Peruskorjaus (oma tase)</i>			250	1 222	1 472	317	-1 155		
<i>Uudisosa</i>				172	172	55	-117		
<i>Uudisosa</i>				1 050	1 050	262	-788		
Päiväkoti-investoinnit 2017–2020 <i>Hankesuunnitelma</i>	5 000		150	-150					
Kirjastohanke <i>Hankesuunnitelma</i>	1 830		30		30		-30		
Pääkirjaston väistötilat Harjurinteen koulu, uusi osa korjausinvestoinnit				123	123	129	6		
<i>alle 100 000 euron hankkeet</i>	290		350	-80	270	159	-111		
Investointimenot yhteensä	15 120	0	1 580	2 342	3 922	1 758	-2 165	0	0
Investointeihin liittyvä rahoitusosuus <i>Avustus jäähallille</i>				-110	-110	-140	-30		
<i>Avustus puurakentamiselle</i>	-100		-100		-100		100		
Investointien tulorahoitus yhteensä	-100	0	-100	-110	-210	-140	70		
Investointimenot netto	15 020	0	1 480	2 232	3 712	1 618	-2 095	0	0

Hanke	Kust. arvio	Edell. vuosien käyttö	TA					Kesken-eräiset työt 31.12	Kust.arviosta käytetty 31.12
			Alkuper. TA 2018	muutokset 2018	Muutettu TA 2018	Toteutuma 2018	Poikkeama 2018		
Tekninen keskus									
<i>yli 100 000 euroa hankkeittain:</i>									
Harmaakallion pohjoisosa, katujen rakentaminen			200	-70	130	122	-8		
Muiden kaupunginosien asuinalueiden kehittäminen			200		200	188	-12		
Ulkovalaistuksen peruseräparannus	200		200		200	188	-12		
Kauppa- ja teollisuusalueiden kadut			100	20	120	120			
Rantatien peruskorjaus	1 100	741	500		500	537	37		
<i>2017 Tullisillan ja Laivasillan väli</i>	600								
<i>2018 Rantatien pohjoisosa (Laivasillalta pohjoiseen)</i>	500								
Teknisen keskuksen työkone	150		150		150	157	7		
Jäänhoitokone	120		120	-16	104	139	35		
Kevyenliikenteen tie, Koskenkylä	1 000		250	20	270	291	21		
Kevyenliikenteen tie MT176, Gislom-Hardom	1 200		40	-40					
Jorvaksen liittymä	350		350	50	400	420	20		
Kauppa- ja teollisuusalueiden esirakentaminen	300		300		300	357	57		
Svartholma, laituri	120		120	-40	80	79	-1		
Vanhankylän ensihoitoasema	500		100	220	320	136	-184		
Siirettävät rakennukset (väistötila)	972			972	972	982	10		
<i>alle 100 000 euron hankkeet (tilapalvelu)</i>			170	55	225	130	-95		
<i>alle 100 000 euron hankkeet (yhdyksunkäyttötekniikka)</i>			1 350	28	1 378	1 466	88		
<i>alle 100 000 euron hankkeet (kaavoitus)</i>			80		80	80			
Investointimenot yhteensä	5 040	741	4 030	1 199	5 229	5 205	-24	0	
Investointeihin liittyvä rahoitusosuus									
<i>Vanhan jäänhoitokoneen myynti</i>						-35	-35		
Investointien tulorahoitus yhteensä	0	0	0	0	0	-35	-35		
Investointimenot netto	5 040	741	4 030	1 199	5 229	5 170	-59	0	

KAUPUNKI YHTEENSÄ 2018

	Kust. arvio	Edell. vuosien käyttö	Alkuper. TA 2018	TA muutokset 2018	Muutettu TA 2018	Toteutuma 2018	Poikkeama 2018	Kesken-eräiset työt 31.12	Kust.arviosta käytetty 31.12
Investointimenot									
Yleinen hallinto ja konsernihallinto	5 100	1 441	1 700	1 094	2 795	2 693	-103	0	0
Perusturvakeskus	3 600	97	900	200	1 100	1 039	-61	0	0
Sivistyskeskus	15 120	0	1 580	2 342	3 922	1 758	-2 165	0	0
Tekninen keskus	5 040	741	4 030	1 199	5 229	5 205	-24	0	0
Investointimenot yhteensä	28 860		8 210	4 835	13 046	10 694	-2 353	0	0
Investointitulot									
Yleinen hallinto ja konsernihallinto	-400		-400	374	-26	-196	-170		
Perusturvakeskus									
Sivistyskeskus	-100		-100	-110	-210	-140	70		
Tekninen keskus						-35	-35		
Investointitulot yhteensä	-500		-500	264	-236	-371	-135		
KAUPUNKI YHTEENSÄ NETTO	28 360		7 710	5 099	12 810	10 323	-2 488	0	0

LOVIISAN VESILIIKELAITOS 2018

Hanke	Kust. arvio	Edell. vuosien käyttö	Alkuper. TA 2018	TA muu- tokset 2018	Muutettu TA 2018	Toteu- tuma 2018	Poik- keama 2018	Kesken- eräiset työt 31.12	Kust.arvi- osta käy- tetty 31.12
VESI JA VIEMÄRI									
<i>yli 100 000 euroa hankkeittain:</i>									
Vanhoiden johtojen saneeraus	600		600		600	558	-42		
Runkolinjat Pernaja–Loviisa	4 900	4 030	1 000		1 000	533	-467		
Rakennuksen osto, Chiewitzinkatu 14	426					426	426		
<i>alle 100 000 euron hankkeet</i>	240		240		240	211	-29		
Vesiliikelaitos menot yhteensä	6 166	4 030	1 840		1 840	1 727	-113	0	0
Vesiliikelaitos tulot yhteensä									
Vesiliikelaitos netto	6 166	4 030	1 840		1 840	1 727	-113	0	0

Leasingrahoitteiset investoinnit, 1000 €

Hanke	Kustannus- arvio	Toimitus- hyväksynyt 31.12.2018
Investointimenot		
Loviisan ruotsinkielinen koulukeskus	11 477	3 061
Koskenkylän koulukeskus	6 161	1 866
Investointimenot yhteensä	17 639	4 927

RAHOITUSOSAN TOTEUTUMINEN 2018 ulkoinen (ilman liikelaitosta)

	Alkuperäinen TA 2018	TA-muutokset	Muutettu TA 2018	TP 2018	Poikkeama
Toiminta ja investoinnit					
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	4 199 906,19	-7 781 022,69	-3 581 116,50	-1 792 773,01	1 788 343,49
Satunnaiset erät	-100 000,00	0,00	-100 000,00	-5 000,00	95 000,00
Tulorahoituksen korjauserät	-891 000,00	591 000,00	-300 000,00	-330 662,03	-30 662,03
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-10 050 000,00	-4 835 955,04	-14 885 955,04	-12 421 191,58	2 464 763,46
Rahoitusosuudet investointimenoihin	100 000,00	0,00	100 000,00	140 000,00	40 000,00
Pysyvien vastaavien hyöd. luovutustulot	1 291 000,00	-965 000,00	326 000,00	271 154,53	-54 845,47
Toiminta ja investoinnit, netto	-5 450 093,81	-12 990 977,73	-18 441 071,54	-14 138 472,09	4 302 599,45
Rahoitustoiminta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset muille				-110 835,67	-110 835,67
Antolainasaamisten vähennykset muilta					
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	8 000 000,00	0,00	8 000 000,00	8 000 000,00	0,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-3 700 000,00	0,00	-3 700 000,00	-4 573 230,20	-873 230,20
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0,00	0,00	0,00	5 500 000,00	5 500 000,00
Vaikutus maksuvalmiuteen	-1 150 093,81	-12 990 977,73	-14 141 071,54	-5 322 537,96	8 818 533,58

YHTEENVETO VALTUUSTON HYVÄKSYMIEEN SITOVIEEN MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIOIDEN TOTEUTUMISESTA (ilman liikelaitosta)

ULKOINEN	Sito- vuus N B	Määrärahat 1000 €					Tuloarviot 1000 €				
		Alkup. Talous- arvio	TA- muut okset	TA muut:n jälkeen	Toteu- tuma	Poik- keama	Alkup. Talous- arvio	TA muut okset	TA muut:n jälkeen	Toteu- tuma	Poik- keama
KÄYTTÖTALOUSOSA											
Valtuusto	N	96		96	82	14					
Vaalit	N	114		114	39	75	70		70	27	-43
Tarkastuslautakunta	N	45		45	29	16					
Kaupunginhallitus	N	1 111	1	1 112	1 022	90	644	-551	93	8	-85
Yleinen ja konsernihallinto	N	15 103	108	15 211	14 315	896	4 590		4590	4708	118
Perusturvakeskus	N	51 932	1 085	53 017	53 157	-140	8 158		8158	8719	561
Sivistyskeskus	N	24 139	570	24 709	24 180	529	2 509	66	2575	2875	300
Tekninen keskus	N	13 372	1 511	14 883	15 072	-189	2 134		2134	2460	326
TULOSLASKELMAOSA											
Verotulot	B						65 567	-4 575	60 992	60 000	-992
Valtionosuudet	B						23 889	365	24 254	24 358	104
Korkotulot	B						28		28	18	-10
Muut rahoitustulot	B						1 773		1 773	1 811	38
Korkomenot	B	501	-230	271	231	40					
Muut rahoitusmenot	B				6	-6					
Satunnaiset erät											
INVESTOINTIOSA											
Yleinen ja konsernihallinto	B	1 700	1 094	2 795	2 693	103	400	-374	26	196	170
Perusturvakeskus	B	900	200	1 100	1 039	61					
Sivistyskeskus	B	1 580	2 342	3 922	1 758	2 165	100	110	210	140	-70
Tekninen keskus	B	4 030	1 199	5 229	5 205	24				35	35
Pys. vast. luovutusvoitot	B						1 291	-965	326	271	-55
RAHOITUSOSA											
Antolainauksen muutokset											
Antolainasaamisten lisäykset	B				-111	111					
Antolainasaamisten vähennykset	B										
Lainakannan muutokset											
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	B						8 000		8 000	8 000	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	B	3 700		3 700	4 573	-873					
Lyhytaikaisten lainojen muutos	N									5 500	5 500
Oman pääoman muutokset	B										
Vaikutus maksuvalmiuteen		1 150	12 991	14 141	5 323	-8 818					
TALOUSARVION LOPPUSUMMA		119 473	20 871	140 345	128 613	11 732	119 152	-5 924	113 229	119 126	-5 897

* N = sitovuus nettomääräraha/-tuloarvio

B = bruttomääräraha/-tuloarvio

TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

TULOSLASKELMA, ulkoinen

1.1.-31.12.2018

1.1.-31.12.2017

Toimintatuotot				
Myyntituotot	12 610 288,54		12 238 547,40	
Maksutuotot	5 971 924,70		6 357 741,86	
Tuet ja avustukset	1 553 588,76		1 458 807,15	
Muut toimintatuotot	2 229 986,67	22 365 788,67	2 636 084,01	22 691 180,42
Valmistus omaan käyttöön		128 013,60		0,00
Toimintakulut				
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot yhteensä	-38 233 805,27		-37 681 721,87	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-8 956 979,00		-9 708 449,81	
Muut henkilösivukulut	-1 550 345,26		-1 006 517,22	
Palvelujen ostot	-47 036 396,04		-44 548 533,40	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-7 244 262,82		-6 892 986,95	
Avustukset	-5 054 086,81		-5 277 746,69	
Muut toimintakulut	-2 154 716,25	-110 230 591,45	-1 993 750,24	-107 109 706,18
Toimintakate		-87 736 789,18		-84 418 525,76
Verotulot		60 000 150,35		65 949 153,85
Valtionsuudet		24 357 905,00		25 226 825,00
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	18 204,84		22 625,99	
Muut rahoitustuotot	1 823 605,95		1 752 378,83	
Korkokulut	-241 184,41		-253 642,90	
Muut rahoituskulut	-14 665,56	1 585 960,82	-10 619,79	1 510 742,13
Vuosikate		-1 792 773,01		8 268 195,22
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-4 970 121,22		-4 447 612,30	
Arvonalentumiset	0,00	-4 970 121,22	-176 918,57	-4 624 530,87
Satunnaiset erät				
Satunnaiset kulut	5 000,00	5 000,00	339 007,48	339 007,48
Tilikauden tulos		-6 767 894,23		3 304 656,87
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)		42 459,57		137 407,18
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)		0,00		-3 100 000,00
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)		0,00		175 800,00
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		-6 725 434,66		517 864,05

RAHOITUSLASKELMA

1.1.-31.12.2018

1.1.-31.12.2017

Toiminnan rahavirta

Vuosikate	-1 792 773,01		8 268 195,22	
Satunnaiset erät	-5 000,00		-339 007,48	
Tulorahoituksen korjauserät	-330 662,03	-2 128 435,04	-837 343,52	7 091 844,22

Investointien rahavirta

Investointimenot	-12 421 191,58		-14 384 956,82	
Rahoitusosuudet inv.menoihin	140 000,00		1 964 651,00	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	271 154,53	-12 010 037,05	4 706 967,35	-7 713 338,47

Toiminnan ja investointien rahavirta**-14 138 472,09** **-621 494,25****Rahoituksen rahavirta**

Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäys	-110 835,67		-67 400,00	
Antolainasaamisten vähennys	0,00	-110 835,67	132 379,33	64 979,33
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	8 000 000,00		3 930 470,00	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-4 573 230,20		-4 662 468,44	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	5 500 000,00	8 926 769,80	2 000 000,00	1 268 001,56

Muut maksuvalmiuden muutokset

Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	11 592,58		5 506,63	
Vaihto-omaisuuden muutos	3 001,05		5 937,19	
Saamisten muutos	2 072 853,69		172 761,84	
Korottomien velkojen muutos	1 375 294,12	3 462 741,44	-1 105 078,91	-920 873,25

Rahoituksen rahavirta**12 278 675,57** **412 107,64****Rahavarojen muutos****-1 859 796,52** **-209 386,61****Rahavarojen muutos**

Rahavarat 31.12.	5 292 739,08		7 152 535,60	
Rahavarat 1.1.	7 152 535,60	-1 859 796,52	7 361 922,21	-209 386,61

TASE

VASTAAVAA	31.12.2018	31.12.2017
A PYSYVÄT VASTAAVAT	107 870 383,52	100 488 969,99
I Aineettomat hyödykkeet	607 453,82	565 569,52
3. Muut pitkävaikutteiset menot	607 453,82	565 569,52
II Aineelliset hyödykkeet	82 009 846,11	76 467 257,59
1. Maa- ja vesialueet	8 508 512,10	8 275 947,08
2. Rakennukset	35 565 177,12	34 468 779,88
3. Kiinteät rakenteet ja laitteet	35 076 055,50	30 765 953,83
4. Koneet ja kalusto	1 214 992,67	961 891,53
5. Muut aineelliset hyödykkeet	1 681,88	1 681,88
6. Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	1 643 426,84	1 993 003,39
III Sijoitukset	25 253 083,59	23 456 142,88
1. Osakkeet ja osuudet	24 018 469,69	22 332 364,65
3. Muut lainasaamiset	582 698,05	582 698,05
4. Muut saamiset	651 915,85	541 080,18
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 395 710,18	1 506 857,15
2. Lahjoitusrahastojen varat	1 324 650,18	1 435 797,15
3. Muut toimeksiannot	71 060,00	71 060,00
C VAIHTUVAT VASTAAVAT	14 719 114,12	18 654 765,38
I Vaihto-omaisuus	58 119,78	61 120,83
1. Aineet ja tarvikkeet	58 119,78	61 120,83
II Saamiset	9 368 255,26	11 441 108,95
Pitkäaikaiset saamiset	3 003 690,44	3 620 690,44
1. Myyntisaamiset	7 581,36	7 581,36
2. Lainasaamiset	1 992 109,08	2 107 109,08
4. Siirtosaamiset	1 004 000,00	1 506 000,00
Lyhytaikaiset saamiset	6 364 564,82	7 820 418,51
1. Myyntisaamiset	3 410 386,43	3 274 849,92
3. Muut saamiset	1 126 298,81	1 054 114,15
4. Siirtosaamiset	1 827 879,58	3 491 454,44
III Rahoitusarvopaperit	3 178 465,69	4 631 674,73
1. Osakkeet ja osuudet	117 821,82	117 821,82
2. Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	2 511 714,62	4 000 000,00
4. Muut arvopaperit	548 929,25	513 852,91
IV Rahat ja pankkisaamiset	2 114 273,39	2 520 860,87
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>123 985 207,82</u>	<u>120 650 592,52</u>

VASTATTAVAA	31.12.2018	31.12.2017
A OMA PÄÄOMA	57 498 922,87	64 224 357,53
I Peruspääoma	46 015 260,61	46 015 260,61
III Muut omat rahastot	324 200,00	324 200,00
IV Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	17 884 896,92	17 367 032,87
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-6 725 434,66	517 864,05
B POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	5 732 002,66	5 774 462,23
1. Poistoero	632 002,66	674 462,23
2. Vapaaehtoiset varaukset	5 100 000,00	5 100 000,00
C PAKOLLISET VARAUKSET	80 000,00	180 000,00
2. Muut pakolliset varaukset	80 000,00	180 000,00
D TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 356 677,42	1 456 231,81
1. Valtion toimeksiannot	32 027,24	20 434,66
2. Lahjoitusrahastojen pääomat	1 324 650,18	1 435 797,15
E VIERAS PÄÄOMA	59 317 604,87	49 015 540,95
I Pitkäaikainen	26 308 230,50	23 138 873,00
2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	26 220 480,50	23 016 023,00
3. Lainat julkisyhteisöiltä	87 750,00	122 850,00
II Lyhytaikainen	33 009 374,37	25 876 667,95
1. Joukkovelkakirjalainat	13 500 000,00	8 000 000,00
2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	4 791 990,86	4 534 578,56
3. Lainat julkisyhteisöiltä	35 100,00	35 100,00
5. Saadut ennakot	16 055,49	26 862,79
6. Ostovelat	4 830 715,47	4 781 358,53
7. Muut velat	893 908,16	1 176 227,70
8. Siirtovelat	8 941 604,39	7 322 540,37
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>123 985 207,82</u>	<u>120 650 592,52</u>

KONSERNITULOSLASKELMA

2018

2017

Toimintatuotot	53 874 723,32	52 563 502,33
Toimintakulut	-141 447 865,84	-136 559 854,19
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	11 856 918,50	-10 320,89
Toimintakate	-75 716 224,02	-84 006 672,75
Verotulot	60 000 150,35	65 949 153,85
Valtionosuudet	27 357 154,46	27 851 296,08
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	135 960,07	31 885,07
Muut rahoitustuotot	1 396 340,71	1 711 050,99
Korkokulut	-390 728,07	-450 771,73
Muut rahoituskulut	-141 452,43	-132 862,70
Vuosikate	12 641 201,07	10 953 078,80
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-7 320 210,17	-6 721 592,94
Omistuksen eliminointierot	-18 437,96	219 826,48
Arvonalentumiset	-2 668,85	-23 069,51
Satunnaiset erät	-5 000,00	-91 270,34
Tilikauden tulos	5 294 884,09	4 336 972,49
Tilinpäätössiirrot	-9 647,50	187 969,60
Tilikauden verot	-26 520,27	-11 726,94
Laskennalliset verot	-31 236,14	-16 983,54
Vähemmistöosuus tilikauden tuloksesta	-13 852,09	-140 072,74
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	5 213 628,10	4 356 158,87

KONSERNIRAAHOITUSLASKELMA	2018	2017
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	12 641 201,07	10 953 078,80
Satunnaiset erät	-5 000,00	-91 270,34
Tilikauden verot	-26 520,27	-11 726,94
Tulorahoituksen korjauserät	-12 553 514,45	-1 000 126,03
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-14 631 772,80	-22 712 611,27
Rahoitusosuudet investointimenoihin	175 651,38	1 984 546,86
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 198 226,52	8 159 884,53
Toiminnan ja investointien rahavirta	-13 201 728,54	-2 718 224,39
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-110 835,67	-31 401,55
Antolainasaamisten vähennykset	129,57	58 154,59
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	8 554 066,26	7 131 782,08
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-6 216 858,88	-6 348 727,01
Lyhytaikaisten lainojen muutos	5 987 640,78	1 932 701,43
Oman pääoman muutokset	-491 862,49	-149 572,37
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	11 459,22	5 832,43
Vaihto-omaisuuden muutos	65 497,05	96 858,22
Saamisten muutos	1 919 251,55	-211 597,76
Korottomien velkojen muutos	1 991 782,46	-708 328,05
Rahoituksen rahavirta	11 710 269,86	1 775 702,01
Rahavarojen muutos	-1 491 458,68	-942 522,38
Rahavarat 31.12.	9 125 416,55	10 616 875,23
Rahavarat 1.1.	10 616 875,23	11 559 397,61

KONSERNITASE

VASTAAVAA	31.12.2018	31.12.2017
PYSYVÄT VASTAAVAT	131 407 175,33	112 929 472,93
Aineettomat hyödykkeet	1 429 872,59	1 020 548,11
Aineettomat oikeudet	70 988,33	61 500,90
Muut pitkävaikutteiset menot	1 358 504,40	959 047,22
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hyödykkeet	379,86	0,00
Aineelliset hyödykkeet	111 271 292,79	106 526 563,28
Maa- ja vesialueet	10 809 236,41	10 550 158,37
Rakennukset	56 223 450,20	56 255 447,61
Kiinteät rakenteet ja laitteet	37 640 305,48	33 510 134,50
Koneet ja kalusto	3 162 787,23	2 895 948,67
Muut aineelliset hyödykkeet	280 637,78	108 143,85
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	3 154 875,69	3 206 730,27
Sijoitukset	18 706 009,94	5 382 361,53
Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet	16 586 811,65	3 341 309,73
Muut osakkeet ja osuudet sekä osakkeiden arvonorotukset	1 450 845,08	1 483 824,53
Muut lainasaamiset	518,29	647,86
Muut saamiset	667 834,93	556 579,41
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 573 556,27	1 748 300,40
VAIHTUVAT VASTAAVAT	18 798 520,37	22 255 267,57
Vaihto-omaisuus	495 110,44	560 573,85
Saamiset	9 177 993,38	11 077 818,49
Pitkäaikaiset saamiset	1 025 332,25	1 657 041,78
Lyhytaikaiset saamiset	8 152 661,13	9 420 776,71
Rahoitusarvopaperit	3 199 689,95	4 728 332,39
Rahat ja pankkisaamiset	5 925 726,59	5 888 542,84
VASTAAVAA YHTEENSÄ	151 779 251,96	136 933 040,90

VASTATTAVAA	31.12.2018	31.12.2017
OMA PÄÄOMA	62 166 390,65	57 238 104,60
Peruspääoma	46 015 260,61	46 015 260,61
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma	7 428,87	7 428,87
Muut omat rahastot	501 775,08	597 903,20
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	10 428 297,99	6 261 353,05
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	5 213 628,10	4 356 158,87
VÄHEMMISTÖOSUUDET	565 841,29	518 390,59
PAKOLLISET VARAUKSET	585 460,41	697 283,41
Eläkevaraukset	9 670,45	9 670,45
Muut pakolliset varaukset	575 789,96	687 612,96
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 535 612,45	1 698 957,16
Valtion toimeksiannot	84 088,62	73 830,54
Lahjoitusrahastojen pääomat	1 417 074,28	1 569 290,00
Muut toimeksiantojen pääomat	34 449,55	55 836,62
VIERAS PÄÄOMA	86 925 947,17	76 780 305,14
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	44 443 569,38	42 624 627,50
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	124 513,45	282 696,89
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	20 987 125,03	14 696 649,04
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	21 370 739,30	19 176 331,72
VASTATTAVAA	151 779 251,96	136 933 040,90

LIITETIEDOT

TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

TILINPÄÄTÖSTÄ LAADITTAESSA NOUDATETUT PERIAATTEET JA MENETELMÄT ARVOSTUKSELLE JA JAKSOTUKSELLE:

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteiden mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysajankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle.

Pysyvät vastaavat

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti, joka on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 12.12.2012 § 132.

Sijoitukset

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa.

Pysyvien vastaavien sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen hankintameno määräisenä.

Rahoitusomaisuus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Tilinpäätöstiedot ovat vertailukelpoisia edellisvuoden tilinpäätöksen tietojen kanssa.

KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERIAATTEET

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki tytäryhteisöt. Konsernitilinpäätökseen on yhdistetty kaikki kuntayhtymät, joissa kaupunki on jäsenenä sekä osakkuusyhteisöjen tulokset.

Loviisan Asuntosäätiö sr:n tuloslaskelmaa vuodelta 2018 ei ole yhdistelty konsernitilinpäätökseen, koska tietoja ei ollut saatavilla konsernitilinpäätöksen laadintaan mennessä. Loviisan asuntosäätiö sr:n tase on yhdistelty vuoden 2017 tilinpäätöksen tiedoilla.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhtiöiden keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kaupungin omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty.

Kiinteistövero ei ole eliminoitu. Kiinteistöveron määrä ei käy kaikkien yhtiöiden tilinpäätöksistä ilmi. Konsernin sisäisiä liittymismaksuja ei ole eliminoitu. Yhtiöiden tilinpäätöksistä ei käy liittymismaksujen määrä ilmi. Liittymismaksuja selvitetään edelleen

Olennaiset osingonjaot on huomioitu eliminoinneissa.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa vapaaehtoiset ja verotusperusteiset varaukset sekä poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan kunnan ja kuntayhtymän konsernitilinpäätöksen laatimisesta annetun yleisohjeen mukaisesti. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa, vähemmistöosuuksien erottamisessa sekä osakkuusyhteisöjen yhdistelemisessä.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kaupungin ja sen tytäryhteisöjen keskinäinen omistuksen eliminointi on tehty. Omistuksen eliminoinnissa syntynyt ero on kirjattu kokonaisuudessaan hankintatilikaudelle.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa. Negatiiviset vähemmistöosuudet on jätetty yhdistelemättä.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Kiinteistötytäryhtiöiden rakennusten poistot on oikaistu kaupungin poistosuunnitelman mukaisiksi yhtiöiden omien ilmoitusten perusteella ja jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhtiöiden poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi.

Konsernirakenteen muutokset

Kymenlaakson Sähkö Oy:stä ostettiin 1440 osaketta lisää syksyllä 2018, minkä johdosta yhtiöstä on tullut kaupungin osakkuusyhteisö. Tämän muutoksen vaikutus konsernin ylijäämään oli 11,9 miljoona euroa. Konsernin osuus Kymenlaakson Sähkö Oy:n vuoden 2018 tuloksesta on 3,78 miljoona euroa.

Kiinteistö Oy Mikre todettiin olevan kaupungin 63 %:st omistama, ja yhtiö on asianmukaisesti siirretty muista osakkeista tytäryhteisöosakkeisiin ja yhdistetty tilinpäätökseen.

Liitetiedot

Kaupungin liitetietoihin on yhdistelty kuntayhtymien ja tytäryhtiöiden liitetiedot niiltä osin kuin liitetiedot ovat olleet saatavilla.

Muuta huomioitavaa

Konsernitilinpäätöksen laadinnassa on 2017 tilinpäätökseen otettu käyttöön KuntaPro Oy:n järjestelmiin yhteensopiva ohjelma Basware FPM Fico. Ohjelmasta saadaan liitetiedot ja raportointi ilman, että audit trail -ketju katkeaa.

Uuden raportointiohjelman käyttöönotossa oikaistiin taseryhmien sisällä olevia vientejä vastaamaan kirjanpitolain mukaista ryhmittelyä.

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

TOIMINTATUOTOT TEHTÄVÄALUEITTAIN	KONSERNI		KAUPUNKI	
	2018	2017	2018	2017
Vaalit		0,00	26 538,60	0,00
Tarkastuslautakunta		0,00	0,00	0,00
Valtuusto		0,00	0,00	896,00
Kaupunginhallitus	34 538,58	564 285,23	7 999,98	561 977,33
Yleinen hallinto ja konsernihallinto	4 992 306,55	4 536 416,78	4 707 666,19	4 536 416,78
Perusturvakeskus	34 010 949,39	32 128 609,05	8 718 561,96	8 746 629,55
Sivistyskeskus	5 385 776,65	5 889 780,21	2 874 789,98	3 005 050,66
Tekninen keskus	<u>5 980 811,96</u>	<u>6 104 943,06</u>	<u>2 460 289,32</u>	<u>2 363 039,66</u>
<i>Keskukset yhteensä</i>	<i>50 404 383,13</i>	<i>49 224 034,33</i>	<i>18 797 864,03</i>	<i>19 214 009,98</i>
Vesiliikelaitos				
Liikevaihto	3 470 340,19	3 339 468,01	3 529 662,03	3 469 099,12
Liiketoiminnan muut tuotot			40 280,61	8 071,32
Toimintatuotot yhteensä	53 874 723,32	52 563 502,34	22 367 806,67	22 691 180,42

VEROTULOJEN ERITTELY	2018	2017
Kunnan tulovero (tuloveroprosentti 19,75 % vuonna 2018)	45 705 711,46	47 747 251,23
Osuus yhteisöveron tuotosta	6 688 850,88	9 950 110,62
Kiinteistövero	7 605 588,01	8 251 792,00
Verotulot yhteensä	60 000 150,35	65 949 153,85

VALTIONOSUUKSIEN ERITTELY	2018	2017
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus (ilman tasauksia)	26 256 388,00	27 213 963,00
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	-1 016 460,00	-994 560,00
Järjestelmämuutoksen tasaus		
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-882 023,00	-992 578,00
Valtionosuudet yhteensä	24 357 905,00	25 226 825,00

PALVELUIDEN OSTOJEN ERITTELY	2018	2017
Asiakaspalveluiden ostot	-29 317 499,44	27 973 046,00
Muiden palveluiden ostot	-17 718 896,60	16 575 487,40
Kunnan palveluiden ostot yhteensä	-47 036 396,04	44 548 533,40

SUUNNITELMANPOISTOJEN PERUSTEET	poistomenetelmä	poisto aika
Aineettomat hyödykkeet		
Kehittämismenot	tasapoisto	3 v.
Aineettomat oikeudet	tasapoisto	5 v.
Liikearvo	tasapoisto	5 v.
Muut pitkävaikutteiset menot		
Atk-ohjelmistot	tasapoisto	3 v.
Vuokrahuoneistojen perusk.menot	tasapoisto	15 v.
Muut	tasapoisto	3 v.
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	ei poistoa	
Rakennukset ja rakennelmat		
Hallinto- ja laitosrakennukset	tasapoisto	20 v.
Tehdas- ja tuotantorakennukset	tasapoisto	20 v.
Talousrakennukset	tasapoisto	10 v.
Vapaa-ajan rakennukset	tasapoisto	20 v.
Asuinrakennukset	tasapoisto	30 v.
Sataman hallinto- ja laitosrak.	tasapoisto	30 v.
Sataman tehdas- ja tuotantorak.	tasapoisto	25 v.
Muut rakennukset	tasapoisto	20 v.
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Kadut, tiet, torit ja puistot	tasapoisto	15 v.
Sillat, laiturit ja uimalat	tasapoisto	10 v.
Sataman johtoverkot ja laitteet	tasapoisto	15 v.
Sataman maarakenteet	tasapoisto	20 v.
Muut maa- ja vesirakenteet	tasapoisto	15 v.
Vedenjakeluverkosto	tasapoisto	30 v.
Viemäriverkosto	tasapoisto	30 v.
Alue- ja kaukolämpöverkko	tasapoisto	20 v.
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistuslaitteet	tasapoisto	15 v.
Puhelinverkko, keskusasema ja alakeskukset	tasapoisto	10 v.
Maakaasuverkko	tasapoisto	20 v.
Muut putki- ja kaapeliverkot	tasapoisto	15 v.
Sähkö-, vesi- yms.laitosten laitoskoneet ja laitteet	tasapoisto	10 v.
Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	tasapoisto	10 v.
Liikenteen ohjauslaitteet	tasapoisto	10 v.
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rak.	tasapoisto	10 v.
Koneet ja kalusto		
Rautaiset alukset	tasapoisto	15 v.
Puiset alukset ja muut uivat työk.	tasapoisto	8 v.
Muut kuljetusvälineet	tasapoisto	4 v.
Muut liikkuvat työkoneet	tasapoisto	5 v.
Muut raskaat koneet	tasapoisto	10 v.
Muut kevyet koneet	tasapoisto	5 v.
Sairaala-, terveydenhuolto- yms.lait	tasapoisto	5 v.
Atk-laitteet	tasapoisto	3 v.
Muut laitteet ja kalusteet	tasapoisto	3 v.
Muut aineelliset hyödykkeet		
Luonnonvarat	käytön mukainen poisto	
Arvo- ja taide-esineet	ei poistoaikaa	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankkeet	ei poistoaikaa	
Pysyvien vastaavien sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	ei poistoaikaa	

Pysyvien vastaavien aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankinnat, jotka alittavat 10.000 euroa, kirjataan vuosikuluksi (aktivointiraja).

Päätös tehtiin kaupunginvaltuustossa 12.12.2012 § 132.

PAKOLLISTEN VARAUSTEN MUUTOKSET	KONSERNI		KAUPUNKI	
	2018	2017	2018	2017
Eläkevastuu 1.1.	9 670,45	10 905,01		
Vähennykset tilikaudella		-1 234,57		
Eläkevastuu 31.12.	9 670,45	9 670,44		
Valkon kaatopaikan maisemointivaraus 1.1.			20 000,00	20 000,00
Valkon kaatopaikan maisemointivaraus 31.12.			20 000,00	20 000,00
Koskenkylä, Teollisuuskuja 2, 1.1.			60 000,00	60 000,00
Koskenkylä, Teollisuuskuja 2, 31.12.			60 000,00	60 000,00
Rantatie 1.1.	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00
Vähennys tilikaudella	-100 000,00		-100 000,00	
Rantatie 31.12.	0,00	100 000,00	0,00	100 000,00
Ympäristövastuut 1.1.	195 408,00	196 371,00		
Lisäykset tilikaudella		15 408,00		
Vähennykset tilikaudella	-115 408,00	-16 370,00		
Ympäristövastuut 31.12.	80 000,00	195 409,00		
Potilasvahinkovakuutusmaksu 1.1 (ky)	461 007,68	494 086,77		
Lisäykset tilikaudella	1 265,06			
Vähennykset tilikaudella		-33 079,09		
Potilasvahinkovakuutusmaksu 31.12 (ky)	462 272,74	461 007,68		
Muut varaukset 1.1. (ky)	31 197,28	12 413,00		
Lisäykset tilikaudella	11 207,24	20 700,58		
Vähennykset tilikaudella	-8 887,30	-1916,37		
Muut varaukset 31.12. (ky)	33 517,22	31 197,21		

MYYNTIVOITOT JA -TAPPIOT	KONSERNI		KAUPUNKI	
	2018	2017	2018	2017
Muut toimintatuotot				
Osakekauppojen luovutusvoitot	298 265,04	15 890,63		55 499,51
Maa- ja vesialueiden myyntivoitot	160 581,98	835 320,41	157 818,99	496 630,08
Muut myyntivoitot	459 783,55	366 053,56	75 977,21	350 018,55
Myyntivoitot yhteensä	918 630,57	1 217 264,60	233 796,20	902 148,14
Muut toimintakulut				
Muut myyntitappiot	-7 332,54	223 310,12	3 134,17	64 804,62
Myyntitappiot yhteensä	-7 332,54	223 310,12	3 134,17	64 804,62

SATUNNAISTEN TUOTTOJEN JA KULUJEN ERITTELY	KONSERNI		KAUPUNKI	
	2018	2017	2018	2017
Satunnaiset tuotot	0,00	172 037,14		0,00
<i>Satunnaiset tuotot yhteensä</i>	0,00	172 037,14	0,00	0,00
Satunnaiset kulut		263 307,48		
OP Vakuutus Oy, omavastuuosuus	5 000,00		5 000,00	
Fast. Ab Talludden lainasaaminen				75 700,00
Lovisanejdens högstadium, purku				253 559,33
Vesiliikelaitos, Kirkonkylän jätevedenpuhdistamon sulkeminen				5 329,45
Vesiliikelaitos, Puhdistamoiden asbesti- ja haitta-aineiden kartoittaminen				4 418,70
<i>Satunnaiset kulut yhteensä</i>	5 000,00	263 307,48	5 000,00	339 007,48

OSINKOTUOTTOJEN JA PERUSPÄÄOMAN KORKOTUOTTOJEN ERITTELY	2018	2017
Osuuspääoman tuotot		
Peruspääomakorot kuntayhtymiltä	113 753,48	113 753,48
Osinkotuotot	1 639 459,34	1 578 256,13
<i>Yhteensä</i>	1 753 212,82	1 692 009,61

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

AINEETTOMAT JA AINEELLISET HYÖDYKKEET (sis.liikelaitos)								
	Aineettomat hyödykkeet	Aineelliset hyödykkeet						
	Muut pitkä- vaikutteiset menot	Maa- ja vesi- alueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Keskener. työt	Aineelliset yhteensä
Hankintameno 1.1.	565 570	8 275 947	34 468 780	30 765 954	961 892	1 682	1 993 003	76 467 258
Lisäykset	208 548	248 353	3 402 931	4 895 439	740 693		1 239 124	10 526 539
Rahoitusosuudet			-140 000					-140 000
Vähennykset		-15 788	-19 722		-4 983			-40 493
Siirrot			8 718	1 579 983			-1 588 701	0
Poistot	-166 663		-2 155 530	-2 165 320	-482 608			-4 803 458
Arvonlennukset								0
Hankintameno 31.12	607 454	8 508 512	35 565 177	35 076 056	1 214 993	1 682	1 643 427	82 009 846
Arvonkorotukset								
Kp.arvo 31.12	607 454	8 508 512	35 565 177	35 076 056	1 214 993	1 682	1 643 427	82 009 846

PYSYVIEN VASTAAVIEN SIIJOITUKSET					
	Osakkeet ja osuudet				
	Tytär- yhteisöt	Kunta- yhtymä- osuudet	Muut omis- tusyhteisöt	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	9 262 425	8 897 274	3 574 656	598 009	22 332 365
Lisäykset	26 359		1 656 161	3 585	1 686 105
Vähennykset					
Siirrot	16 819		29 658	-46 477	0
Hankintameno 31.12	9 305 603	8 897 274	5 260 476	555 117	24 018 470
Arvonlennukset					
Arvonkorotukset					
Kirjanpitoarvo 31.12	9 305 603	8 897 274	5 260 476	555 117	24 018 470

TYTÄRYHTEISÖT, KUNTAYHTYMÄOSUUEDET SEKÄ OSAKKUUSYHTEISÖT						
	Kotipaikka	Kaupungin omistus-osuus	Konsernin-omistus-osuus	Konsernin osuus omasta pääomasta	Konsernin osuus vieraasta pääomasta	Konsernin osuus tilikauden voitosta / tappiosta
Tytäryhteisöt						
Kiinteistö Oy Ruotsinpyhtään Kauppakulma	Loviisa	56,92	56,92	46 026,33	248,12	457,88
Tesjoen Liikekulma keskinäinen kiinteistö Oy	Loviisa	83,83	83,83	176 380,89	1 755,40	17,93
Liljendal Värme Ab	Loviisa	99,00	99,00	80 822,01	151 432,06	11 095,12
Oy Loviisanseudun Vesi - Lovisanejdens Vatten Ab	Loviisa	81,05	81,05	1 333 350,54	952 536,78	8 253,23
Rauhalan Liiketalo keskinäinen Oy	Loviisa	61,17	61,17	441 486,01	15 624,86	-9,90
Kiinteistö Oy Lov-As	Loviisa	62,50	62,50	25 932,35	235 277,61	18,54
Fastighets Ab Lovisa Stenborg Kiinteistö Oy	Loviisa	54,50	54,50	10 437,24	86 798,60	16,08
Kiinteistö Oy Lugnet-Fastighets Ab Lugnet	Loviisa	51,00	51,00	22 438,19	299 518,37	4,67
Loviisan Asunnot Oy - Lovisa Bostäder Ab	Loviisa	100,00	100,00	1 656 342,94	13 097 798,03	60 927,86
Fastighets-Ab Mikre Kiinteistö-Oy	Loviisa	63,00	63,00	44 709,95	9 264,39	2 714,15
Loviisan Asuntosäätiö sr	Loviisa		100,00	218 249,91	835 866,43	0,00
Loviisan Satamakiinteistöt Oy	Loviisa	100,00	100,00	5 308 929,08	1 989 565,43	65 440,25
Pensionärshemstiftelsen i Liljendal sr	Loviisa		100,00	85 758,78	4 655,64	-1 479,84
			Tot/Yht	9 450 864,22	17 680 341,72	147 455,97
Kuntayhtymät						
Helsingin ja Uudenmaan Sairaanhoidopiiri	Helsinki	0,96	0,96	3 776 813,27	7 084 085,99	-54 683,37
Eteva ky	Mäntsälä	1,42	1,42	237 891,07	708 725,27	22 054,57
Inveon ky	Porvoo	25,51	25,51	1 514 335,73	114 655,59	-192 063,66
Itä-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä	Porvoo	15,40	16,41	3 117 617,78	2 462 023,20	209 745,15
Uudenmaan liitto	Helsinki	1,02	1,02	16 977,50	314 068,09	35,08
Kårkulla samkommun	Parainen	3,12	3,12	390 999,55	936 948,81	-11 636,25
			Tot/Yht	9 054 634,90	11 620 506,96	-26 548,48
Osakkuusyhteisöt						
Bostads Ab Mickelsbo i Liljendal	Loviisa	33,88	33,88	38 612,91	231,32	121,93
Kiinteistö Oy Loviisan Mariankatu 12	Loviisa	33,98	33,98	93 913,96	28 255,80	-6 258,73
Asunto Oy Ruotsinpyhtään Koivulanrinne	Loviisa	21,89	21,89	33 842,41	10 444,57	1,72
Fastighets Ab Forsby-Center-Koskenkylä Kiinteistö Oy	Loviisa	34,56	34,56	288 828,53	2 386,87	-1 590,00
Loviisan Satama Oy	Loviisa	40,00	40,00	2 585 964,44	80 854,10	56 639,19
Valkon Halli Oy	Loviisa	24,00	24,00	56 318,58	635 368,60	-102 968,99
Kymenlaakson Sähkö Oy	Kouvola	20,27	20,27	12 932 887,20	41 595 782,25	3 774 100,00
			Tot/Yht	16 030 368,03	42 353 323,51	3 720 045,14

SAAMISTEN ERITTELY	2018	2018	2017	2017
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Lainasaamiset	2 574 807,13		2 689 807,14	
Myyntisaamiset		78 182,78		93 035,53
Saamiset omistusyhteisyyksiltä				
Lainasaamiset		19 223,33	0,00	15 191,58
Myyntisaamiset				
Saamiset liikelaitoksilta				
Lainasaamiset	7 280 000,00	842 008,96	5 800 000,00	327 175,69
Saamiset kuntayhtymiltä				
Myyntisaamiset		3 916,60		757,80
<i>Saamiset yhteensä</i>	9 854 807,13	943 331,67	8 489 807,14	436 160,60

SIIRTOSAAMISIIN SISÄLTYVÄT OLENNAISET ERÄT	KONSERNI		KAUPUNKI	
	2018	2017	2018	2017
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Tulojäämät				
Kela, henkilökunnan työterveyshuolto			243 945,00	215 000,00
Suomen aluehallintovirasto, SKK -hanke				502 000,00
E-S Aluehall.vir. Jäähallin avustus			110 000,00	
Porvoon kaupunki, pelastuslaitos			110 753,00	
Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri, hyvitys				455 741,30
E-suomen aluehallintovirasto, joukkoliikenne			113 878,55	
Ara, Harmaakallion avustus			168 453,00	1 684 530,00
Stora Enso			199 434,31	
Mela, tp -arvio 2018			108 761,76	
Suomen aluehallintovirasto, SKK -hanke			502 000,00	
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	2 122 575,14	3 802 881,08	1 557 225,62	2 857 271,30
Suomen aluehallintovirasto, SKK -hanke	1 004 000,00	1 506 000,00	1 004 000,00	1 506 000,00
Pitkäaikaiset siirtosaamiset yhteensä	1 004 000,00	1 506 000,00	1 004 000,00	1 506 000,00

OMAN PÄÄOMAN ERITTELY	KONSERNI		KAUPUNKI	
	2018	2017	2018	2017
Peruspääoma 1.1.	46 015 260,61	46 015 260,61	46 015 260,61	46 015 260,61
Lisäykset				
Vähennykset				
Peruspääoma 31.12.	46 015 260,61	46 015 260,61	46 015 260,61	46 015 260,61
Yhdistysten ja säätiöiden peruspo 1.1.	7 428,87	41 066,45	41 066,45	
Lisäykset				
Vähennykset		33 637,58		
Yhdistysten ja säätiöiden peruspo 31.12	7 428,87	7 428,87		
Muut omat rahastot 1.1.	597 903,20	874 468,34	324 200,00	500 000,00
Lisäykset	8 666,06	3 325,01		
Vähennykset	-103 757,49	-202 670,03		-175 800,00
Siirrot	-1 036,69	-77 220,12		
Muut omat rahastot 31.12.	501 775,08	597 903,20	324 200,00	324 200,00
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1.	10 617 511,92	6 163 814,03	6 163 814,03	17 367 033,17
Ed tk virheen oikaisu	-1 579,91	-80 363,29		
Ed tk yli-/alijäämä muutos	594,68			
Kuntayhtymäosuusien lisäykset	-11 787,92			
Yritysostot- ja myynnit	11 607,83	165 791,04		
Siirrot erien välillä	-188 048,62	12 111,27		
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	10 428 297,99	6 261 353,05	17 884 896,92	17 367 033,17
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	5 213 628,10	4 356 158,87	-6 725 434,66	517 864,05
<i>Oma pääoma yhteensä</i>	62 116 390,65	57 238 104,60	57 498 922,87	64 224 357,83

VELAT, JOTKA ERÄÄNTYVÄT VIIDEN VUODEN JÄLKEEN	KONSERNI		KAUPUNKI	
	2018	2017	2018	2017
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	19 997 792,38	21 338 772,87	9 222 708,76	10 122 708,26
Lainat julkisyhteisöiltä		17 428,13		
<i>Pitkäaikaiset velat yhteensä</i>	19 997 792,38	21 356 201,00	9 222 708,76	10 122 708,26

JOUKKOVELKAKIRJALAINAT	2018	2017
Alle vuoden kuluessa erääntyvät kuntatodistuslainat	13 500 000,00	8 000 000,00
-korko- %	-0,1400	-0,1000
-erääntyvät 14.-31.1.2019	31.1.2019	22.1.2018
<i>Joukkovelkakirjalainat yhteensä</i>	13 500 000,00	8 000 000,00

PAKOLLISET VARAUKSET	2018	2017
Muut pakolliset varaukset yhteensä	180 000,00	180 000,00
Lisäys/vähennys	-100 000,00	
<i>Muut pakolliset varaukset yhteensä</i>	80 000,00	180 000,00

VIERAS PÄÄOMA	2018		2017	
	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat	0,00	54 321,49	0,00	49 221,85
Velat kuntayhtymille				
Ostovelat	0,00	96 797,12	0,00	-372 973,16
<i>Vieras pääoma yhteensä</i>		151 118,61		-323 751,31

SIIRTOVELKoihin sisältyvät olennaiset erät	KONSERNI		KAUPUNKI	
	2018	2017	2018	2017
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	8 121 118,71	8 011 783,17	5 169 053,82	5 268 401,89
Korkojaksotukset	25 938,11	32 187,86	23 028,34	29 242,53
Valtionosuusennakot	543 163,20	365 278,70	543 163,20	365 278,70
Tuloennakot	1 082 451,63	400 929,85		
Muut siirtovelat	3 555 488,24	1 742 611,47	3 053 301,69	1 659 617,25
<i>Siirtovelat yhteensä</i>	12 771 585,83	10 552 791,05	8 788 547,05	7 322 540,37

Liiketoimet intressitahojen kanssa

Kaupunginjohtajan kanssa solmittiin 13.12.2017 kuntalain mukainen johtajasopimus, jossa sovitaan erokorvauksesta. Kaupunginjohtajan palkka on 8 500 euroa kuukaudessa lisätynä puhelinedulla. Kaupunginjohtaja on oikeutettu kokousten kertapalkkioihin, matkakorvauksiin, korvauksiin pysäköintimaksuista ja päivärahoihin.

Kaupunginjohtajan irtisanomisaika on neljä (4) kuukautta, kun hän oma-aloitteisesti irtisanoutuu. Mikäli kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja yhdessä toteavat, että kaupungin etu vaatii kaupunginjohtajan virkasuhteen purkamista ja purkautumisen syynä ei ole kaupunginjohtajan itsensä irtisanoutuminen eikä kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain 41. §:n mukainen peruste, voidaan virkasuhde purkaa hyvässä yhteistyössä sopien. Tällöin kaupunginjohtajalle maksetaan viimeisen palkanmaksun yhteydessä kuuden (6) kuukauden palkkaa vastaava kokonaiskorvaus.

Jos luottamuspuolan vuoksi (kuntalain 43. §) on käynnistetty irtisanomismenettely, kaupunginjohtajalla on oikeus saada kokonaiskorvauksena 12 kuukauden palkkaa vastaava määrä edellyttäen, että hän irtisanoutuu virastaan. Korvauksen edellytyksenä on, että kaupunginjohtajan virkasuhde Loviisan kaupunkiin on ennen menettelyn aloittamista kestänyt vähintään kuusi (6) kuukautta.

Kaupunginvaltuuston päätös 13.9.2017 § 39 valita kaupunginjohtajaksi Jan D. Oker-Blom seitsemäksi (7) vuodeksi on päätöksestä tehdyn valituksen johdosta ehdollinen, kunnes päätös saavuttaa lainvoiman. Näin ollen johtajasopimus raukeaa, mikäli kaupunginvaltuuston päätös kumotaan tuomioistuimen ratkaisun perusteella.

Edellä mainitun lisäksi konsernin lähipiiriin tai intressipiiriin kanssa ei ole ollut tavanomaisesta poikkeavia liiketoimia.

VAKUUKSIA JA VASTUUSITOUMUKSIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

VUOKRAVASTUUT	KONSERNI		KAUPUNKI	
	2018	2017	2018	2017
Vuokravastuut				
Seuraavalla tilikaudella maksettavat yhteensä	2 421 556,17	4 155 882,28	1 283 334,62	349 657,00
Myöhemmin maksettavat	11 474 091,36	779 160,75	5 291 419,59	
Yhteensä	13 895 647,53	4 935 043,04	6 574 754,21	349 657,00
Leasingvastuut				
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	565 305,95	169 640,69	339 073,84	130 411,44
Myöhemmin maksettavat	697 391,65	212 459,91	436 174,83	127 391,50
Yhteensä	1 262 697,61	382 100,60	775 248,67	257 802,94

VAKUUKSET JA VASTUUSITOUMUKSET	KONSERNI		KAUPUNKI	
	2018	2017	2018	2017
Velat, joiden vakuudeksi on annettu kiinnityksiä ja osakkeita				
<i>Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta</i>	11 153 988,71	11 284 043,05		
Omasta puolesta annetut vakuudet				
Lainojen vakuudeksi annetut kiinnitykset ja osakkeet				
<i>Rahoitus- ja vak.lait.lainojen vakuudeksi annetut kiinteistökiin.</i>	15 255 478,07	1 738 933,83		
Muut omasta puolesta annetut vakuudet				
<i>Kiinteistökiinnitykset</i>	718,99	876,09		
<i>Pantattujen arvopapereiden kirjanpitoarvo</i>		64 234,56		
Tytär- & muiden kons.yht. puolesta annetut vakuudet				
<i>Kiinteistökiinnitykset</i>	1 834,56			
<i>Takaukset</i>	10 462 791,10	10 074 469,10	9 422 117,05	10 090 299,10
<i>Muut</i>	93 600,00			
Muiden puolesta annetut vakuudet				
<i>Takaukset</i>	2 242 078,17	2 461 215,71	2 205 749,80	2 411 525,27
<i>Muut</i>		19 770,71		

MUUT VASTUUT JA VAKUUKSET	Alkuperäinen	Jäljellä olevat	
		2018	2017
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta	16 440 728,54	9 422 117,05	10 090 299,10
Takaukset muiden puolesta	4 298 386,39	2 205 749,80	2 411 525,27
Luottokorttivastuut		16 546,14	19 533,26
Takaukset tililimiiteistä		77 544,71	45 916,36

VASTUU KUNTIEN TAKAUSKESKUKSEN TAKAUSVASTUUSTA	2018	2017
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuusta 31.12.	86 119 158,00	85 136 816,00
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista takausvastuusta 31.12.		
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskesk. rahastosta 31.12.	55 327,59	56 268,16

HENKILÖSTÖÄ JA TILINTARKASTAJAN PALKKIOITA KOSKEVAT LIITETIEDOT

HENKILÖSTÖN LUKUMÄÄRÄ 31.12.	2018	2017
Yleinen- ja konsernihallinto	198	218
Perusturvakeskus	387	400
Sivistyskeskus	467	434
Tekninen keskus	76	73
Vesiliikelaitos	11	13
Yhteensä	1 139	1 138

TILINTARKASTAJAN PALKKIOT	2018	2017
Tarkastusyhteisö KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	13 692,00	17 226,50
Tilintarkastajan lausunnot	168,00	1 284,00
Tarkastuslautakunnan sihteerin tehtävät	5 712,00	8 617,50
Muut palkkiot	1 645,00	750,00
Yhteensä	21 217,00	27 878,00

LIITETIETOJEN ERITTELYT

SELVITYS PUOLUEJÄRJESTÖILLE TILITETYISTÄ PUOLUEVEROISTA 2018	2018	2017
Maksetut kokouspalkkiot 2018	184 330,00	186 126,50
PUOLUEJÄRJESTÖ		
Loviisan sosiaalidemokraattinen kunnallisjärjestö ry	7 202,00	7 424,00
Loviisan seudun vihreät ry	1 128,60	572,60
Loviisan Keskusta ry		96,00
Loviisanseudun Kokoomus ry	3 534,00	4 598,00
Svenska folkpartiets kommunorganisation i Lovisa rf	7 632,00	7 260,23
Loviisan Perusuomalaiset ry	746,00	980,00
Suomen Kristillisdemokraattien (KD) Loviisan paikallisosasto	126,00	91,00
Loviisan Vasemmistoliitto ry	108,00	546,00
Yhteensä	20 476,60	21 567,83

LOVIISAN VESILIIKELAITOS

LOVIISAN VESILIIKELAITOS

Vesiliikelaitoksen toimintaympäristöön ja toimintaan vaikuttaneet tapahtumat vuonna 2018

Vastuuhenkilö: vesiliikelaitoksen johtaja

Loviisan kaupungin omistama Loviisan Vesiliikelaitos – Affärsverket Lovisa Vatten toimii kaupunginhallituksen alaisena kuntalain 410/2015 9 luvussa tarkoitettuna kunnallisena liikelaitoksena. Laitoksen tärkein tehtävä on huolehtia vesi- ja jätevesitoiminnasta omalla toiminta-alueellaan, joka käsittää pääasiassa kaupungin taajama-alueet.

Vesiliikelaitos on hoitanut sille kuuluvan vesi- ja jätevesilaitostoiminnan talousarvion puitteissa.

Vuoden 2018 aikana on valmistunut viimeinenkin Pernajan kaupunginosan alkuperäiseen kehittämissuunnitelmaan kuulunut siirtolinjan kaivuu-urakka. Myös viimeinen Pernajan alueen jätevedenpuhdistamo Koskenkylä on lakkautettu.

Myyntituotot ovat jääneet n. 2 % talousarviosta, mutta kuluja vähentämällä on päästy positiiviseen tulokseen.

Vesihuoltomaksuihin ei ole tehty muutoksia vuoden aikana. Peruspääomalle on maksettu 0,5 %:n korkoa.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

Loviisan Vesiliikelaitoksen tuloslaskelma

	TALOUSARVIO 2018	TA- MUUTOKSET	TA 2018 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUTUMA 2018	POIKKEAMA
Liikevaihto	3 827 902		3 827 902	3 742 081	-85 821
- joista sisäiset erät	191 352		191 352	212 419	21 067
Liiketoiminnan muut tuotot	450		450	40 281	39 831
Materiaalit ja palvelut	-1 609 022		-1 609 022	-1 489 035	119 987
- joista sisäiset erät	-62 422		-62 422	-21 872	40 550
Henkilöstökulut	-858 945		-858 945	-815 595	-43 350
Poistot ja arvonalentumiset	-1 060 000		-1 060 000	-1 112 552	-52 552
Liiketoiminnan muut kulut	-90 835		-90 835	-95 708	-4 873
- joista sisäiset erät	-43 735		-43 735	-39 796	3 939
Liikelylijäämä	209 550		209 550	269 471	59 922
- joista sisäiset erät	85 195		85 195	150 751	65 556
Rahoitustuotot ja -kulut	-70 700		-70 700	-31 095	39 605
-joista sisäiset erät	-14 700		-14 700	-25 168	-10 468
YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	138 850		138 850	238 376	99 527
-joista sisäiset erät	70 495		70 495	125 582	55 087
Satunnaiset erät	-100 000		-100 000	-5 000	95 000
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	20 000		20 000	20 273	273
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	58 850		58 850	253 649	194 799

Toimintatuottojen toteutuminen

Toimintatuotot jäivät n. 2,2 % (85 821 €) alle talousarvion.

Toimintakulujen toteutuminen

Toimintakulut jäivät n. 6,2 % (158 464 €) alle talousarvion

Henkilöstökulujen toteutuminen

Henkilöstökulut jäivät n. 5 % (43 350 €) alle talousarvion.

Avaintavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

Vesiliikelaitoksen toiminnan painopisteet:

AVAINVAOITE	AVAINVAOITTEIDEN TOTEUTUMINEN
Avaintavoitteena on toimittaa taloudellisesti laatuvaatimukset täyttävää vettä kuluttajille sopimuksissa mainittujen lupaehtojen mukaan ja johdattaa kiinteistöjen tuottamat jätevedet puhdistuslaitoksille puhdistettaviksi lupaehtojen mukaan.	Vesiliikelaitos on suoriutunut avaintavoitteistaan

Vesiliikelaitoksen toiminta lukuina

	Tilinpäätös 2017	Talousarvio 2018	Tilinpäätös 2018
Vesi	m ³	m ³	m ³
Käsiteltiin puhdasta vettä	918 283	950 000	902 490
josta ostetaan Loviisanseudun Vedeltä	572 686	580 000	577 041
Laskutettu	760 666		766 672
Pumpataan omilta pumppaamoilta:	347 597		325 449
Koskenkylän ottamo	93 456		84 970
Hagabölen ottamo	42 786		36 775
Isnäsin ottamo	32 643		41 171
Panimonmäen ottamo	170 002		160 893
Valkon ottamo	8 710		1 640
Petjärven ottamo	0		0
Hinta per kuutio (alv 0 %)	1,79 €	1,79 €	1,79 €

	Tilinpäätös 2017	Talousarvio 2018	Tilinpäätös 2018
Jätevesi	m ³	m ³	m ³
Jätevesiä käsitellään	2 144 640	1 700 000	1 880 816
Laskutettu	693 166		690 752
josta Vårdön puhdistamolla	1 928 364	1 580 000	1 775 386
Koskenkylässä	114 560	50 000	47 120
Pernajan kirkonkylässä	0	0	0
Isnäsissä	0	0	0
Liljendalissa	68 161	70 000	58 310
Hinta per kuutio (alv 0 %)	2,51 €	2,51 €	2,51 €

VESILIIKELAITOKSEN TOIMINTA VASTUUALUEITTAIN

Hallinto

Toimintaympäristöön ja toimintaan vaikuttaneet tapahtumat vuonna 2018

Hallinnon osalta toiminta jatkui vakiintuneesti. Johtokunta kokoontui 9 kertaa vuoden aikana ja käsittelee 59 pykälää.

Johtokunnan jäsenet ovat osallistuneet kokouksiin aktiivisesti. Kolme kertaa on johtokunnan jäsen ollut estynyt, joista kaksi kertaa on varajäsen ollut paikalla.

Avaintavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

AVAINAVOITE	AVAINAVOTTEIDEN TOTEUTUMINEN
Vuotovesien määrän vähentäminen sekä vesi-että jätevesiverkostossa. Uusien siirtolinjojen rakentaminen ja vanhojen verkostojen saneeraus.	Verkostosaneerausta on tehty kahden työryhmän voimin. Vuotokohteita on löytynyt mutta vuotovesien määrän vähentyminen etenkin jätevesipuolella johtui pääasiassa kuivemmasta vuodesta kuin edellinen
Pernajan alueen siirtolinjahankkeen eteenpäin vieni tehtyjen päätösten mukaisesti.	Pernajan alkuperäisen vesihuoltosuunnitelman mukaiset siirtolinjojen kivi-työt on saatettu loppuun.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

	Tilinpäätös 2017	Talousarvio 2018	Toteutuma 2018
TULOT	170		3 195
MENOT	-165 804	-285 151	-223 721
NETTO	-165 634	-285 151	-220 526

Vesi

Toimintaympäristöön ja toimintaan vaikuttaneet tapahtumat vuonna 2018

Talousveden laatu on pysynyt hyvänä koko alueellamme. Alavesisäiliö saneerattuine pumppaamoineen on toiminut hyvin.

Avaintavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

AVAINAVOITE	AVAINAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN
Pernajan alueella sijaitsevat kolme eri vesihuolto-alueetta, Koskenkylä, Kirkonkylä ja Isnäs liitetään Loviisan muuhun verkostoon.	Viimeisenä linjavälinä Kirkonkylän ja Koskenkylän välinen vesiyhteys on toteutettu.
Vanhan verkoston saneerausta jatketaan.	Saneerausta on jatkettu kahden työryhmän voimin.
Koskenkylän ja Liljendalin välinen vesisiirtolinja suunnitellaan ja toteutetaan.	Linjan suunnittelu on tehty pääosin. Toteutus jäi vuodelle 2019.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

	Tilinpäätös 2017	Talousarvio 2018	Toteutuma 2018
TULOT	1 665 867	1 760 598	1 718 796
MENOT(sis. poistot)	-1 425 642	-1 441 615	-1 478 234
NETTO	240 225	318 983	240 561

Jätevesi

Toimintaympäristöön ja toimintaan vaikuttaneet tapahtumat vuonna 2018

Vårdön puhdistamo on toiminut hyvin laajennuksen jälkeen. Pääasiassa edellistä vuotta kuivemman sään ansiosta vuotovesien määrä on vähentynyt.

Avaintavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

AVAINAVOITE	AVAINAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN
Pernajan siirtoviemärihanke saatetaan päätökseen.	Koskenkylän puhdistamo on lakkautettu 24.7. 2018 ja Koskenkylän jätevedet pumpataan Vårdön puhdistamolle.
Vanhaa viemäriverkostoa saneerataan mahdollisuuksien mukaan ja vuotovesien määrää yrittään vähentää käytössä olevin keinoin.	Saneerausta on tehty kahden työryhmän voimin, vuotokohtia on löytynyt ja vuotoveden määrä on edellisestä vuodesta vähentynyt, mutta suurin yksittäinen tekijä lienee kuivempi vuosi kuin edellinen.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

	Tilinpäätös 2017	Talousarvio 2018	Toteutuma 2018
TULOT	2 006 020	2 067 754	2 060 371
MENOT (sis.poistot)	-1 860 399	-1 892 036	-1 800 512
NETTO	145 620	175 718	259 859

Investointiohjelman toteutuminen vuonna 2018, 1 000 €

Hanke	Kustannus- arvio	Edellisten vuosien käyttö	Alku-peräi- nen talousarvio TA 2018	Käyttösu- unnitelma muutokset 2018	Talousarvio muutosten jälkeen 2018	Toteu- tuma 2018	Poik- keama 2018	Kesken- eräiset työt 31.12.	Kustannus- arviosta käytetty 31.12.
LOVIISAN VESILIIKELAITOS									
<u>VESI JA VIEMÄRI</u>									
<i>Yli 100 000 euroa hankkeittain:</i>									
Vanhon johtojen saneeraus	600		600			558	42		
Runkolinjat Pernaja-Loviisa	4 900	3 926	1 000	-450	550	533	17		
Toimitilat, Chiewitzinkatu 14	450			450	450	426	24		
<i>Alle 100 000 euron hankkeet</i>	240		240		240	210	30		
<i>Tonttiliittymät, vesi ja viemäri</i>			20		20	18	2		
<i>Teollisuusalueet</i>			30		30	0	30		
<i>Asuntoalueet</i>			100		100	24	76		
<i>Jätevedenpumppaamot ja puhdistamot</i>			40		40	0	40		
<i>Sadevesiviemärit</i>			50		50	168	-118		
VESILIIKELAITOS, INV. MENOT	5 974	3 926	1 840		2 790	1 727	113		
VESILIIKELAITOS, INV.TULOT	0	0	0		0	0	0		
VESILIIKELAITOS, NETTO	5 974	3 926	1 840		1 840	1 727	113		

Vuoden aikana hankittiin vesiliikelaitokselle omat toimitilat osoitteessa Chiewitzinkatu 14.

Sisäinen valvonta

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta tulivat kuntalakiin 1.1.2014. Uuden kuntalain pykälissä 67 ja 68 on määräykset liikelaitoksen johtokuntaa ja johtajaa koskien. Loviisan kaupungin ohje astui voimaan 1.12.2013. Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan sisäisiä menettely- ja toimintatapoja, joilla pyritään varmistamaan toiminnan laillisuus ja tuloksellisuus. Sisäinen valvonta on pääosin tällä hetkellä toiminnan riskien tunnistamista ja dokumentointia. Riskejä on tarkasteltu taloudenhoidon, tietohallinnon ja sopimushallinnan alueilla sekä myös henkilöstöjohtamisessa ja kiinteistöhallinnassa. Liikelaitoksen johtokunnalle ja johtajalle on kaupunginvaltuuston vuonna 2017 vahvistamassa hallintosäännössä määritelty tehtävät ja toimivalta. Jokaisen palkatun kanssa on tehty työsopimus. Johtokunnan päättämistä sopimusasioista tehdään kirjallinen sopimus vastapuolen kanssa. Sopimus tehdään myös asioissa, joissa yksityisoikeudellinen etu sitä muutoin vaatii. Normaalialia toimintaa seurataan viikoittain pidettävissä henkilökuntakokouksissa. Tätä kautta on pyritty turvaamaan myös asioiden jatkuvuus ja tiedon siirtyminen, esim. tapauksissa, joissa tapahtuu henkilövaihdoksia. Alan koulutustilaisuuksia hyödynnetään tarvittaessa myös.

Vastuu- ja omaisuusriskit on suojeltu kaupungin vakuutus sopimuksen puitteissa. Maanalaisia ja muitakin rakennelmia ja laitteita saneerataan jatkuvasti. Taloudellista riskiä seurataan taksojen ja kulujen jatkuvana tarkasteluna. Laitokselle on vahvistettu juuri päivitetty talousveden valvontatutkimusohjelma, joka sisältää varautumissuunnitelman. Loviisan vesiliikelaitoksen ja Loviisan seudun veden vesilaitosten ja verkoston riskienhallintasuunnitelma on päivitetty WSP-työkalua käyttäen vuoden 2018 aikana.

Laitoksen hankinnat kuuluvat erityisalojen hankintalainsäädännön piiriin. Hankintapäätöksiä ei ole viety markkinaoikeuteen eikä niistä ole valitettu muutenkaan.

Riskikartoituksessa vanhan putkiverkoston kunto on todettu riskiksi. Putkiston saneerausta on jatkettu ja tullaan jatkamaan lisääntyvässä määrin. Rantatien vanhat putket, jotka aikaisemmin todettiin erityiseksi riskikohteeksi, on saneerattu koko välillä Kapteenintie – Pitkäkuja.

HULEVESI

Huleveden viemäröinnin eriytetyt laskelmat

Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) sekä vesihuoltolain (119/2001) muutokset tulivat voimaan 1.9.2014. Lakimuutokset edellyttävät huleveden viemäröinnin hallinnan järjestämistä ja vastuiden määrittämistä kaupungin ja vesihuoltolaitoksen kesken.

Hulevesisuunnitelmaa on Loviisassa työstetty vuosina 2017 ja 2018. Vuoden 2018 aikana valtuustossa päätettiin hulevesitoiminnasta siten, että huleveden hallinnointi siirtyy vuoden 2019 alusta kaupungille vesiliikelaitoksen sijaan ja vesiliikelaitos tarjoaa ylläpitotoiminnan sopimuksen mukaan kaupungille. Samassa yhteydessä valtuusto päätti hulevesimaksun käyttöönotosta vuoden 2019 alusta lukien.

Eriyttämisperiaatteet

Eriyttäminen on toteutettu laskennallisena eriyttämisenä, jolloin eriytetyt tase-erien kokonaisuudesta on muodostunut jäännöspääoma.

Ennen vuotta 2010 rakennetuista jätevesiverkostoista, joihin sisältyy hulevesiverkosto, on erotettu 15 % huleveteen.

Vuosien 2010 – 2016 hulevesiverkoston arvo on saatu käyttöomaisuuskirjanpidosta. Rantatien eteläosan saneeraushankkeen osalta on huleveteen kohdistettu 30 %. Mainitun hankkeen rakentamisessa ei ole erikseen eroteltu jäteveden ja huleveden osuutta käyttöomaisuuskirjanpidossa.

Suunnitelmanmukaiset poistot on eroteltu vastaavin perustein huleveden kustannuslaskelmaan.

Vuonna 2016 nostetusta pitkäaikaisesta lainasta on eroteltu huleveteen 300 000 euroa perustuen Rantatien eteläosan rakentamiskustannuksiin n. 1 miljoona euroa.

Tuloslaskelman muut kulut on otettu erillisestä huleveden kustannuspaikasta.

Eriyttäminen on toteutettu vuodesta 2016 alkaen. Siitä vanhemmat tiedot eivät antaneet riittävää tietoa asiasta.

Huleveden taloudellisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018

	Tilinpäätös 2017	Talousarvio+muutos 2018	Toteutuma 2018
TULOT	0	0	0
MENOT	-70 498	0	-69 630
NETTO	-70 498	0	-69 630

Loviisan Vesiliikelaitos tuloslaskelma ja tunnusluvut

	TP 2018	TP 2017
Liikevaihto	3 742 080,65	3 663 985,42
Liiketoiminnan muut tuotot	40 280,61	8 071,32
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-918 615,25	-850 863,77
Palvelujen ostot	-570 419,52	-668 501,73
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-654 732,25	-615 525,64
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-135 857,88	-150 168,90
Muut henkilösivukulut	-25 005,23	-11 253,97
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 112 551,60	-1 078 344,82
Arvonalentumiset	0,00	0,00
Liiketoiminnan muut kulut	-95 708,29	-93 507,73
Liikeylijäämä (-alijäämä)	269 471,24	203 890,18
Rahoitustuotot ja -kulut		
Muut rahoitustuotot	12 852,05	11 189,16
Kunnalle/kuntayhtymälle maksetut korkoku- lut	-10 500,00	-22 598,54
Muille maksetut korkokulut	-10 271,26	-11 636,26
Korvaus peruspääomista	-14 668,18	-14 668,18
Muut rahoituskulut	-8 507,55	-6 362,55
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	238 376,30	159 813,81
Satunnaiset tuotot ja kulut		
Satunnaiset kulut	-5 000,00	-9 748,15
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	233 376,30	150 065,66
Poistoeron lisäys(-) tai vähennys (+)	20 272,82	20 272,82
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	253 649,12	170 338,48
Sijoitetun pääoman tuotto, %	1,1 %	0,9 %
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	1,2 %	0,9 %
Voitto, %	6,2 %	4,1 %

Loviisan Vesiliikelaitoksen rahoituslaskelma ja tunnusluvut

	2018		2017	
Toiminnan rahavirta				
Liikelyjäämä (-alijäämä)	269 471,24		203 890,18	
Poistot ja arvonalentumiset	1 112 551,60		1 078 344,82	
Rahoitustuotot ja -kulut	-31 094,94		-44 076,37	
Satunnaiset erät	-5 000,00		-9 748,15	
	1 345 927,90	1 345 927,90	1 228 410,48	1 228 410,48
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-1 727 275,36		-3 007 914,63	
Rahoitusosuudet inv.menoihin	0,00		280 121,00	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0,00	-1 727 275,36	0,00	-2 727 793,63
Toiminnan ja investointien rahavirta		-381 347,46		-1 499 383,15
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäykset muilta	-16 560,00		-15 870,00	
Antolainauksen vähennykset muilta	0,00	-16 560,00	0,00	-15 870,00
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys muilta	1 780 000,00		2 000 000,00	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys muilta	-600 000,00		-500 000,00	
Lyhytaikaisten lainojen muutos kunnalta	514 833,27		-2 005 928,91	
Lyhytaikaisten lainojen muutos muilta	0,00	1 694 833,27	0,00	-505 928,91
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Saamisten muutos kunnalta	0,00		0,00	
Saamisten muutos muilta	15 536,22		380 779,12	
Korottomien velkojen muutos muilta	-333 168,47	-317 632,25	-582 090,39	-201 311,27
		1 360 641,02		-723 110,18
Rahoituksen rahavirta				
Rahavarojen muutos		979 293,56		-2 222 493,33
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.	1 182 507,75		203 214,19	
Rahavarat 1.1.	203 214,19	979 293,56	2 425 707,52	-2 222 493,33

LIIKELAITOKSEN TUNNUSLUVUT

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, €

Investointien tulorahoitus, %	78,21	45,39
Lainanhoitokate	2,14	0,52
Kassan riittävyys, pv	90,14	13,56
Quick ratio	1,16	0,80
Current ratio	1,16	0,80

Loviisan Vesiliikelaitoksen tase ja tunnusluvut

	2018	2017
VASTAAVAA		
A PYSYVÄT VASTAAVAT	23 435 393,77	22 804 110,01
II Aineelliset hyödykkeet	23 283 083,77	22 668 360,01
1. Maa- ja vesialueet	37 349,52	37 349,52
2. Rakennukset	5 512 755,82	5 426 651,27
3. Kiinteät rakenteet ja laitteet	17 732 978,43	16 043 471,12
4. Koneet ja kalusto	0,00	0,00
6. Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	0,00	1 160 888,10
III Sijoitukset	152 310,00	135 750,00
4. Muut saamiset	152 310,00	135 750,00
C VAIHTUVAT VASTAAVAT	2 393 421,24	1 429 663,90
II Saamiset	1 210 913,49	1 226 449,71
Lyhytaikaiset saamiset	1 210 913,49	1 226 449,71
1. Myyntisaamiset	1 175 973,74	1 190 211,21
3. Saamiset kunnalta/kuntayhtymältä	0,00	0,00
4. Muut saamiset	34 939,75	36 238,50
5. Siirtosaamiset	0,00	0,00
IV Rahat ja pankkisaamiset	1 182 507,75	203 214,19
VASTAAVAA YHTEENSÄ	25 828 815,01	24 233 773,91
VASTATTAVAA		
A OMA PÄÄOMA	14 561 658,82	14 308 009,70
I Peruspääoma	14 669 180,21	14 669 180,21
IV Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	-361 170,51	-531 508,99
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	253 649,12	170 338,48
B POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	519 557,70	539 830,52
1. Poistoero	519 557,70	539 830,52
E VIERAS PÄÄOMA	10 747 598,49	9 385 933,69
I Pitkäaikainen	8 690 000,00	7 600 000,00
2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	1 800 000,00	2 100 000,00
3. Lainat kunnalta/kuntayhtymältä	6 890 000,00	5 500 000,00
Lyhytaikainen	2 057 598,49	1 785 933,69
2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	300 000,00	300 000,00
3. Lainat kunnilta/kuntayhtymiltä	1 232 008,96	627 175,69
6. Saadut ennakot	956,51	399,90
7. Ostovelat	224 958,45	367 884,84
9. Muut velat	171 862,83	245 648,08
10. Siirtovelat	127 811,74	244 825,18
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	25 828 815,01	24 233 773,91
TASEEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste, %	58,39%	61,27%
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	284,13%	255,59%
Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista, %	284,13%	255,59%
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	-108	-361
Lainakanta 31.12., 1000 €	10 222	8 527
Lainasaamiset, 1000 €		

Liitetiedot

TILINPÄÄTÖKSEN LAADINTAOHJEET

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on jaksotettu tuloslaskelman suoriteperusteen mukaisesti.

Pysyvät vastaavat

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla.

Rahoitusomaisuus

Käytössä on yksi ulkoinen ja yksi sisäinen yhdyntä kaupungin ja vesiliikelaitoksen keskinäisiä rahan siirtoja varten.

SUUNNITELMAPOISTOJEN PERUSTEET

Lasketut poistoajat seuraavat Loviisan kaupungin poistosuunnitelmaa sekä poistoprosenttien että poistomenetelmien osalta:

Aineelliset hyödykkeet

Maa – ja vesialueet	ei poistoa	
Rakennukset		
Tehdas- ja tuotantorakennukset	tasapoisto	20 v
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Muu maa- ja vesirakenteet	tasapoisto	15 v
Vedenjakeluverkosto	tasapoisto	30 v
Viemäriverkosto	tasapoisto	30 v
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rak.	tasapoisto	10 v
Koneet ja kalusto		
Muut kuljetusvälineet	tasapoisto	5 v
Muut liikkuvat työkoneet	tasapoisto	5 v
Muut laitteet ja kalusteet	tasapoisto	5 v

Pysyvien vastaavien aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankinnat, jotka alittavat 10 000 euroa, kirjataan vuosikuluksi (aktivointiraja).

AINEELLISET HYÖDYKKEET

							Yhteensä
	Maa-alueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet	Koneet ja kalusto	Muut aineell. hyödykkeet	Keskener. työt	
Hankintameno 1.1.	37 350	5 426 651	16 043 471			1 160 888	22 668 360
Lisäykset		426 173	1 301 103				1 727 276
Rahoitusosuudet							
Vähennykset							
siirrot			1 160 888				1 160 888
Poistot		-340 068	-772 483			-1 160 888	-1 160 888
Arvonlennukset ja niid							
Hankintameno 31.12.	37 350	5 512 756	17 732 978				23 283 084
Arvonkorotukset							
Olenn. lisäpoistot							
Kp.arvo 31.12.	37 350	5 512 756	17 732 978				23 283 084

POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET

Poistoero	2018	2017
Investointivaraukseen liittyvä poistoero/1.1.		
Pernaja; kunnallistekniikka,	539 830,52	560 103,34
poistoeron muutos	-20 272,82	-20 272,82
Investointivaraukseen liittyvä poistoero/31.12.	519 557,70	539 830,52

SIIRTOSAAMISIIN SISÄLTYVÄT OLENNAISET ERÄT

	2018	2017
Lyhytaikaiset siirtosaamiset		
Uudenmaan ELY-keskus	0,00	0,00
Muut siirtosaamiset	0,00	0,00
Siirtosaamiset yhteensä	0,00	0,00

SIIRTOVELKoihin sisältyvät olennaiset erät

	2018	2017
Lyhytaikaiset siirtovelat		
Palkkojen ja henkilöstösivukulujen jaksotukset	113 523,44	107 304,27
Muut siirtovelat		32 060,91
Siirtovelka yhteensä	113 523,44	139 365,18

HENKILÖSTÖ 31.12.

	2018	2017
Vakinainen henkilökunta	11	13
Osa-aikainen henkilökunta		

OMAN PÄÄOMAN ERITTELY

Oman pääoman muutokset	2018	2017
Peruspääoma 1.1.	14 669 180,21	14 669 180,21
Lisäykset		
Vähennykset		
Peruspääoma 31.12	14 669 180,21	14 669 180,21
Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä 1.1.	-531 508,99	-611 204,33
Lisäykset	170 338,48	79 695,34
Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä 31.12.	-361 170,51	-531 508,99
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	253 649,12	170 338,48
Oma pääoma yhteensä	14 561 658,82	14 308 009,70

Huleveden viemäröinnin tilinpäätöslaskelmat

TULOSLASKELMA				
	01.01.-31.12.2018		01.01.-31.12.2017	
Liikevaihto		0,00		0,00
Liiketoiminnan muut tuotot		0,00		0,00
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	-2 817,46		-1 340,71	
			-14	
Palvelujen ostot	<u>-7 412,12</u>	-10 229,58	<u>928,19</u>	-16 268,90
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-160,13		-42,55	
Henkilösivukulut	-32,99		-9,21	
Eläkekulut	-26,81		-7,25	
Muut henkilösivukulut	<u>-6,18</u>	-193,12	<u>-1,96</u>	-51,76
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	<u>-59 207,33</u>	-59 207,33	<u>176,92</u>	-54 176,92
			-54	
Liikelylijäämä		-69 630,03		-70 497,58
Rahoitustuotot- ja kulut				
Korkokulut lainoista kunnalta	<u>-787,50</u>	-787,50	-829,50	-829,50
Ylijäämä(alijäämä) ennen satunnaisia eriä		-70 417,53		-71 327,08
Ylijäämä(alijäämä) ennen varauksia		-70 417,53		-71 327,08
Tilikauden ylijäämä/alijäämä		-70 417,53		-71 327,08

RAHOITUSLASKELMA				
	2018		2017	
Toiminnan rahavirta				
Liikelylijäämä (-alijäämä)	-69 630,03		-70 497,58	
Poistot ja arvonalentumiset	59 207,33		54 176,92	
Rahoitustuotot- ja kulut	<u>-787,50</u>	-11 210,20	<u>-829,50</u>	-17 150,16
Investointien rahavirta				
Investointimenot	<u>-307 894,51</u>	-307 894,51	<u>572,97</u>	-202
				-202
Toiminnan ja investointien rahavirta		-319 104,71		723,13
Rahoituksen rahavirta				
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys kunnilta		300 000,00		200 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys kunnilta		-25 000,00		-15 000,00
Rahoituksen rahavirta		275 000,00		185 000,00
Rahavarojen muutos		-44 104,71		-34 723,13

Huleveden viemäroinnin tase

TASE	31.12.2018	31.12.2017
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	1 701 108,47	1 452 749,03
Aineelliset hyödykkeet		
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 701 108,47	1 452 749,03
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	0,00	0,00
VASTAAVAA	1 701 108,47	1 452 749,03
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	941 108,47	967 749,03
Jäännöspääoma	1 131 100,25	1 087 323,29
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	-119 574,26	-48 247,18
Tilikauden ylijäämä(alijäämä)	-70 417,53	-71 327,08
VIERAS PÄÄOMA	760 000,00	485 000,00
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Lainat kunnalta	719 700,00	460 000,00
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Lainat kunnalta	40 300,00	25 000,00
VASTATTAVAA - PASSIVA	1 701 108,47	1 452 749,03
Tunnusluvut		
Omavaraisuusaste,%	55,3	66,6
Kertynyt ylijäämä(alijäämä) 1000€	-190	-120
Lainakanta 31.12 1000€	760	485

TILINPÄÄTÖKSEN PÄIVÄYS JA ALLEKIRJOITUS

DATERING OCH UNDERTECKNING AV BOKSLUTET

Loviisan Vesiliikelaitoksen johtokunta
Direktionen för Affärsverket Lovisa Vatten

Loviisa – Lovisa 5.3.2019

Puheenjohtaja
Ordförande
Nils Vainio

Varapuheenjohtaja
Viceordförande
Eeva Holmström

Johtokunnan jäsen
Direktionsmedlem
Roger Turku

Johtokunnan jäsen
Direktionsmedlem
Anja Järvinen

Johtokunnan jäsen
Direktionsmedlem
Johan Mattsson

Vesiliikelaitoksen johtaja
Direktör för vattentjänster
Markku Paakkarinen

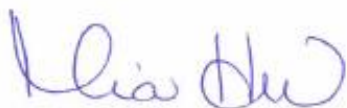
Olemme antaneet suorittamastamme tilintarkastuksesta tänään kertomuksen.
Över utförd revision har vi idag avgett berättelse.

Loviisa – Lovisa 2019

TILINPÄÄTÖKSEN PÄIVÄYS JA ALLEKIRJOITUS

Loviisan kaupunginhallitus on hyväksynyt vuoden 2018 tilinpäätöksen.

Loviisa 27.3.2019

Mia Heijnsbroek-Wirén
puheenjohtaja

Arja Isotalo
1. varapuheenjohtaja

Juha Karvonen
2. varapuheenjohtaja

Lotte-Marie Uutinen
kaupunginhallituksen jäsen

Ralf Sjödahl
kaupunginhallituksen jäsen

Mikael Karlsson
kaupunginhallituksen jäsen

Tom Liljestrand
kaupunginhallituksen jäsen

Toni Paakkarinen
kaupunginhallituksen varajäsen

Vesa Peltoluhta

kaupunginhallituksen varajäsen

Jan D. Oker-Blom
kaupunginjohtaja